પહલવી જરથોશ્ત-નામું

(અશો જરથોશ્ત પએગમબર સાહેબની જીંદગીનો હેવાલ)

ગુજરાતીમાં પહેલીવાર તેનો શરેહ સાથે તરજુમો.

*

કર્તા.

દારાબ દસ્તુર પેશોતનજી સંજાણા, બી. એ.,

[illegible] જીજીભાઈ જરથોશ્તી મદરેસાના પ્રિન્સીપાલ

મરહુમ શેઠ જમશેદજી જીજીભાઈ ટ્રાન્સલેશન ફંડના ટરસ્ટી સાહેબોનાં
આસરા હેઠળ છપાવી પ્રગટ કર્યું છે.

મુંબઈ.

યઝદજરદી સને ૧૨૮૪, ઈસ્વી સને ૧૯૧૫.

દીબાચો.

આ જરથોશ્ત-નામું, જે પેહલવી દીનકર્દનાં સાતમાં પુસ્તકમાં આવેલું છે, તેનો પહુલવી ટેક્સ્ત, ઇંગ્રેજી અક્ષરે વાંચન, તથા ઈંગ્રેજી અને ગુજરાતી તરજુમો, વિગરે, દીનકર્દ કેતાબની મારી આવૃતિનાં ૧૩ માં અને ૧૪ માં વૉલ્યુમો જે નામદાર સર જમશેદજી જીજીભાઈ ત્રાંસ્લેશન ફંડના ત્રસ્ટી સાહેબોનાં આસરા હેઠલ છપાઇ બાહેર પડેલાં છે, તે વોલ્યુમોમાં આવી ગયો છે. છતાં ઘણાક પૈસાદાર નહિ પણ ધરમી પારસી-જરથોશ્તીઓની અરજ ઉપરથી, તેઓની ખાહેશને માન આપી તેઓની વાકેફગારી કાજે આ પહુલવી જરથોશ્ત-નામાનો ફક્ત ગુજરાતી તરજુમો આ ચોપડીમાં ખાસ જુદો છપાવી બહાર પાડયો છે, જે મને ઉમેદ છે કે વચલે વાંધનાં દીનદાર હુમદીનો જેઓ પોતાનાં પએગમબર તરફ વફાદાર અને ફેદા છે, તેઓને આવકારદાયક અને ઉપયોગી થઇ પડશે.

દારાબ દસ્તુર પેશોતનજી સંજાણા.

નાં૦ ૮૫, ખંબાલા હીલ, રોજ ૨૫ મો

માહ ૧૨ મો, સને ૧૨૮૪ યઝદેજરદી.

પહલવી જરથોશ્ત–નામું.

ભાગ પહેલાનું સાંકળ્યું.

પહલવી દીબાચો.

સાંકળયું.

બાબ પહેલો.

બાબ બીજો.

પહલવી ઝરથોશ્ત-નામું.

ભાગ બીજાનું સાંકળ્યું.

બાબ ત્રીજો.

એ બાબની શરૂઆતમા આવેલું મથાલું.

§§ ૧- ૪)	અહુરમઝદ સાથની પહેલી ગોફ્તેગોમાંથી પાછા ફરીઆ પછી ઝરથુસ્ત્રનુ પોતાની ખુદાઇ પેગામબરીનું જાહેર કરવુ.
(§§ ૫- ૭)	પેગામબર સાહેબની વાઅઝો, ખાસ કરીને ખ્વએતુગ-દસ, યાને ન્નતી ભોગ આપવાની ભલામણમા, સાંભલીને છેડાઇ પડેલા કીકો તથા કરપનો.
(§§ ૮-૧૦)	પેગામબર સાહેબના શીક્ષણોની સચાઇ, ઉસિક્ષોના નબીરા તુર અઉર્વાઇતા-દેગ જેવા પોહચેલ અને દુરઅ દેશ શખશથી કબુલ કરવામા આવી
(§§ ૧૧-૧૩)	ઝરથુસ્ત્રના કાર્યસાધક શીક્ષણો અને અંગત ચાલચલણની તેઓનાં સાભલનારાઓ ઉપર ચમતકારીક અસર
(§§ ૧૪-૨૦)	અઉર્વાઇતા-દેગ જેવા સામી પક્ષના સરદારને પોતાની હારોલમાં કેમ સમજાવી લેવો તે બાબે અહુરમઝદ તરફથી ઝરથુસ્ત્રને મલેલી આગાહી.
(§§ ૨૧-૨૩)	દીનને માટે પોતાની દુન્યવી માલમતાનો ભોગ લાવવા ઝરથુસ્ત્ર પાસે અહુરમઝદે મોકલેલો વએદ્વોઇશ્ત ઉપર પેગામ.
(§§ ૨૪-૨૬)	વએદ્વોઇશ્તે એ માગણી સ્વીકારવા તકોબરીથી ના પાડી.
(§§ ૨૭-૨૮)	વદ્વોઇશ્તને શુ શીક્ષા થશે તેનુ અહુરમઝદ તરફથી જાહેર થવું.
(§§ ૨૯-૩૫)	હોમનું ઇજેલુ પાણી પાઇ કાળા ગોધાને સાજો કીધો તે બાબેનો મોજેજો
(§§ ૩૬-૪૧)	ઝરથુસ્ત્રની જીંદગીનો છેડો લાવવા અહરેમન અને તેના ગોઠીયાઓએ કીધેલી છુપી મસલત અને અહુનવઇર્યના પાક કલમની ચમતકારીક અસરથી એ બુરાઇની શક્તિઓના છુપા હુમલામાંથી ઝરથુસ્ત્રનું બચી જવુ.
(§§ ૪૨-૪૬)	એ પવિત્ર કલામનું ભણતર સાંભળી દેવોની શક્તિનું ટુટી જવુ, અને તેઓનું જમીન હેઠલ ભરાઇ જવું.

(§§ ૪૭–૪૮) દેવોની પરસ્તેશ કરવા ભલા આદમીઓને કેવી રીતે ભોલવી નાખવામાં આવે છે તેનું બયાણ.

(§§ ૪૯–૫૦) દેવોની પરસ્તેશ કરવાની જગ્યા તથા વખત.

(§§ ૫૧–૫૩) દેવપરસ્તનું માનવુ કે તેની સંપતિ જે જાુન દેવોને તેઓ આરાધે છે તેઓથી છે, અને અહુરમઝદે તે દેવપરસ્તના અંતની કીધેલી આગાહી.

(§§ ૫૪–૫૬) સ્પેન્ત–આર્મઇતિના આકારમાં દુજ ઝરથુસ્ત્રને લલચાવશે તે માટે અહુરમઝદે આપેલી ઝરથુસ્ત્રને ચેતવણી, અને તેની કરપીણ શીક્ષાઓને કેમ તોડી પાડવી તે બાબે અહુરમઝદનું શીક્ષણ.

(§§ ૫૭–૬૨) ઝરથુસ્ત્રને દુજે કેમ લલચાવ્યા, દુજને તેની કદરૂપી હાલત ઉઘાડી પાડવાની તેને કેમ ફરજ પાડી, અને પવિત્ર કલામ પઢવાએ તે કેવી રીતે નાશ પામી, તેનું બયાન.

(§ ૬૩) ઝરથુશ્ત્રે માણસોને પોતાનો ભેદ ખુલ્લો કીધો.

(§§ ૬૪–૬૬) વીસ્તાસ્પની ઝરથુશ્ત્ર ઉપરની વધતી જતી મેહેરબાનીને લીધે તેની દરબારના ઉમરાવોનુ ઝરથુશ્ત્ર ઉપર અદેખાઇથી જોવુ, અને તેને તોડી પાડવાનુ રચેલુ કાવત્રુ.

(§§ ૬૭–૬૯) ઝરથુશ્ત્રનું કેદમા પડવું, અને તેનાં સકટો

(§§ ૭૦–૭૨) પોતની ખુદાઇ પેગામબરીની સચાઇ સાબેત કરવા માટે ઝરથુશ્ત્રે કીધેલા મોજેજાઓ, જેવા કે મુવેલા ગોધાને સજીવન કીધો, શાહ અને તેના લોકોના મનમાંના વીચારો વાંચીઆ, અને બાબીલોનીઅન જાદુગરીનો દેશમાથી નાશ કીધો

(§§ ૭૩–૭૬) દીનનાં સીધાંતોની વીશ્તાસ્પ અને તેના દાનાવોની ખાતરી કરવા દાદાર અહુરમઝદના ફરમાનોથી બહમન અને અરદીબેહેસ્ત અમશાસ્પંદોનુ, તથા આદર યઝદનુ જાહેર થવુ.

(§§ ૭૭–૮૨) નવી દીન કબુલ રાખવા, અને તેને પ્રજામાં ફેલાવવા માટે એ ત્રણ યઝદોનો વીસ્તાસ્પને પેગામ.

(§§ ૮૩–૮૭) અમશાસ્પંદોના સંદેશા લઇ જનાર નઇર્યોસંગ યઝદે ઇંજેલા હોમનું પાણી તેની સાથ **મંગ** ભેલીને તેને પાયુ, જેથી તે ભવીષ્ય જોવાને શકિતવાન થયો.

(§§ ૮૮–૯૦) દેવો, ખાસ કરીને ગુસ્સાનો એશમ દેવ, પોતાની હાલતથી નાઉમેદ થાય છે, અને ખ્યઓની પ્રજાની મદદથી ઇરાનીઓને નુકશાન કરવા ઇચ્છે છે.

બાબ ૪ થો.

એ બાબની શરૂઆતમાં આવેલું મથાલુ.

(§§ ૧- ૨) ઝરથુસ્ત્રના ગાથાનું ગાયણુ સાંભલીને વીસ્તાસ્પના પાદશાહી મકાનમાં જીવવાલી તેમજ નીરજીવ પદાર્થોમાં ખુશાલીનુ પેદા થવું.

(§§ ૩- ૪) આતશની વર–નીરંગને ઝરથુસ્ત્રથી કરી બતાવવામાં આવેલો અખતરો, અને પ્રજા ઉપર તેની અસર.

(§§ ૫- ૭) દીનને ફેલાવવા માટે ઝરથુસ્ત્રે વીસ્તાસ્પને કીધેલો આગ્રહ.

(§§ ૮–૧૦) જુદા જુદા હુનરો અને એલમો ઉપર ઝરથુસ્ત્રનો અજાયબ કાબુ.

(§ ૧૧) અવસ્તા એજ એક મોટો મોજેજો.

(§§ ૧૨–૧૩) પેશોતન જેવા એક બેટાની અહુરમઝદ તરફથી વીસ્તાસ્પને ભેટ.

બાબ ૫ મો.

એ બાબની શરૂઆતમાં આવેલું મથાલું.

(§§ ૧- ૨) વએસ્રપ કુટુંબના સ્રએતની રથ (ગાડી) ને લગતો મોજેજો

(§§ ૩–૧૦) સ્રએતની રથના મોજેજાનું વીસ્તાસ્પના ફરમાનથી લોકોમાં જાહેર દેખડાવવુ, અને તેથી કરી વીસ્તાસ્પની લોકપ્રીયતાનું વધવું.

(§§ ૧૧–૧૨) એ રથનું બે રથમાં છુટુ પડી જવું

(§§ ૧૩–૧૪) આ અને આગલા બાબમાં વર્ણવેલા મોજેજાઓના તુરત વેલાના તથા લાંબે વખતે નીપજનાર પરીણામોનું બયાંન.

બાબ ૬ થો.

એ બાબની શરૂઆતમાં આવેલું મથાલુ.

(§§ ૧- ૨) પેગામબરના ચેલાઓના મોજેજાઓ વિષેનો એસારો, અને સીકનદરથી થયલી ખરાબી પછી અવસ્તાની કેતાબોનો ફરીને **ગંજે-ઇ-શાયગાન**માં એકઠો કરવામા આવેલો સંગ્રહ.

(§§ ૩- ૪) અસ્પદયારના બેટા બહમન સુધી ઉતરી આવેલા દીનના સુધારકોનાં નેક કાંમો.

(§§ ૫- ૬) વડા દસ્તુર સએનવના મોજેજાઓ, અને ઇરાન ઉપર સીકનદરે વરસાવેલા ગજબો.

(§§ ૭–૧૦) ચાર વડા દસ્તુરો, અરેઝવાઓ, સુતો–સ્પાદાઓ, ઝરયંધહાઓ તથા સ્પેન્તો–ખ્રત્વાઓએ આપેલું દીનને રક્ષણુ.

બાબ ૭ મો.

આ બાબની શરૂઆતમા આવેલુ મથાળુ.

(§§ ૨૮-૩૧) એવા સીહા જમાનામાં પણ પવિત્ર પુરૂશો થશે, જેવોની હસ્તી હોશેદરના આવવાની આગમચેતી દાખલ ગણાશે.

(§§ ૩૨-૩૭) ઢોંગ તથા ઠગાઇનો જમાનો જે અધર્મી રહી પોતાને દીન પાલતો લેખે છે, દુરાચરણને સદગુણ તરીકે ગણે છે, અને પોતાને હાથેજ પોતાની ખરાબી કરે છે, તે બાબે.

(§§ ૩૮-૪૩) સવાલ કીધો છે કે એક વારની પડતીએ આવેલા લોકો ફરીને ઉંચ તબકકે પુગશે કે, અને નબલા પડી ગયલા રાજકરતાઓ ફરી પોતાની અસલી બુલંદી મેલવશે કે ?

(§§ ૪૪-૪૭) અશો ચીથ્રોમયાનની તેના ૧૫૦ ચેલાઓ સાહીત દુનીઆંને બદીથી ટાલવાને માટે આવી પુગવાની આગમચેતી

(§§ ૪૮-૫૦) ચીથ્રોમયાનના શીક્ષણોની ભલી અસર બાબે

(§§ ૫૧-૫૪) ઝરથુસ્ત્રના હજારાની એક એક પછી આવતી સદીઓનો છેડો અને શરૂઆત દેખાડવા ખોરશેદનુ આકાશમા છુપાઇ રહેવુ.

(§§ ૫૫-૫૮) હોશેદરનો કુમારીકાને પેટનો ચમતકારીક જનમ.

(§§ ૫૯-૬૧) હોશેદર જયારે ત્રીસ વર્ષની ઉમરે પુગે છે ત્યારે દુનીઆંનું શાંત થવુ અને સુધરવુ.

બાબ ૮ મો.

એ બાબની શરૂઆતમા આવેલુ મથાલુ.

(§ ૧) શારીરીક આકારમા જનમ લીધો તે વેલાએ કીધેલા હોશેદરના મોજેજાઓ.

(§§ ૨-૭) મહરકુશ જાદુગરના સાત શીયાલાઓની સખતાઇ, અને ત્યાર પછી આલમનુ ફરીને નવુ થવું.

(§§ ૮-૧૨) ઢોરોને જબે નહી કરવાનુ અગ્રીએહેસ્ત અમશાસ્પંદનુ આદમીઓને ફરમાન.

(§ ૧૩) એ જમાનામા કેટલાં માણસોને મુક્તિ મલશે, અને કેટલાનો નાશ થશે તેનો અડસટો

(§§ ૧૪-૧૭) હોશેદર-માહના હજારાની એક એક પછી આવતી સદીઓનો છેડો, તથા શરૂઆત દેખાડવા ખોરશેદનું આકાશમાં છુપાઇ જવું.

(§§ ૧૮-૨૧) હોશેદર-માહનો કુમારીકાને પેટનો ચમતકારીક જનમ.

(§§ ૨૧-૨૩) હોશેદર-માહ જયારે ત્રીસ વર્ષની ઉમરે પુગે છે, ત્યારે દુનીઆંના ફાયદા માટે તેના કીધેલા મોજેજા.

બાબ ૯ મો.

એ બાબની શરૂઆતમાં આવેલું મથાલું.

(§§ ૧- ૨) શારીરીક આકારમાં જનમ લીધો ને વેનાએ કીધેલા હોશેદર-માહના મોજેજાઓ

(§§ ૩- ૬) હોશેદર-માહના હજારાના પહેલા દસ સાલમાં માણુસ જાતના વધારાના દેખાઈતા ચીનહો

(§§ ૭- ૯) કરબતના મોતનું દુર થવું, અને માણુસોની આહેસ્તે આહેસ્તે ખોરાક તથા પીણા વગર રહેવાની શક્તિનુ આવવુ

(§ ૧૦) ઝોહાકનુ બંદમાથી છુટવું, અને તેને મારવા સારૂં કેરસાસ્પનું ખાબમાથી ઉઠવુ.

(§§ ૧૧-૧૪) હોશેદર-માહના હજારાની એક એક પછીની આવતી સદીઓનો છેડો તથા શરૂઆત દેખાડવા સારૂ ખોરશેદનુ છુપાઇ જવુ.

(§§ ૧૫-૧૮) સોશીઓસનો કુમારીકાને પેટનો ચમતકારીક જનમ.

(§ ૧૯) સોશીઓસ ત્રીસ વર્ષની ઉમરે પુગે છે ત્યારે ખોરશેદનુ થંભ ઉભું રહેવુ

બાબ ૧૦ મો.

એ બાબની શરૂઆતમા આવેલું મથાલુ.

(§§ ૧- ૨) સોશીઓસની ચમતકારીક શક્તિઓ અને કયાની ખોરેહનું તેનામાં ઉતરવુ

(§§ ૩- ૫) સોશીઓસના ૫૭ વર્ષમાં આદમ જાતનું જલદી સંપુર્ણ થવું.

(§§ ૬-૧૧) માણુસ જાતનુ સપુર્ણ ફ્રશોગર્દ થવું

દીનકર્દ, પુસ્તક ૭ મું.

પહલવી ઝરથોશ્ત-નામું.

દીબાચો.*

પેદા કરનાર અહુરમઝદની ખુશ્નુદી આ દુન્યામાં મઝદયસ્નની દીનની માર-ફતે છે, કે જે દીન તે ખોદાની સંપૂર્ણ વખાણ[1] અને મહાજ્ઞાનથી આરાસ્તે થએલી છે.

(૧) સાતમું પુસ્તક એ મઝદયસ્ની દીનના સર્વથી મહાન્ મીત્ર,[2] તે સ્પીતમ (ખાન્દાન)ના ઝરથુશ્ત્ર[3] સાહેબે (દેખાડેલા) મોજેજાઓ વિષે છે; જે જાતની દોસ્તી

---

* દીનકર્દનું સાતમું પુસ્તક જેના પહલવી લખનારનો આ દીબાચો છે તેની સેવટે જેમ જુદી જુદી બાબદનાં મથાલાં આપવામાં આવ્યાં છે, તેમ આ પુસ્તકને જુદા જુદા બાબોમાં મેં આ વૉલ્યુમમાં વેહચી નાખ્યું છે; જે બાબો દીબાચા પછી શરૂ થાય છે. જુદા જુદા પૅરગ્રાફો અને છુટાં વાકયોની વહેંચણીની બાબદમાં, સરખાપણું જાલવવાને ખાતર, ડા. વૅસ્ટના વિભાગો ઘણા ખરા મેં દાખલ કીધા છે. જે શબ્દો અસલ પહલવી ઇબારતમાં નથી જણાવ્યા તેઓને ગુજરાતીમાં ઉમેરતી વેલા (   ) આવાં કૌંશમાં મુકવામાં આવ્યા છે. DM.એટલે દીનકર્દનાં પુસ્તક સાતમાં માટેનો એકપુરો પુરાણો હસ્તલેખ, જે હાલમાં "મુલ્લાં ફીરોઝ" કેતાબખાનામાં છે.

(૧) સ્પૂર આફ્રીગાનીહ. ડા. વૅસ્ટ મુજબ. "સંપૂર્ણ ચહઆતાપણાંને લીધે," "તમામ બુલંદીથી."

(૨) "એકજ ખોદાની હસ્તિ માનનારી દીનને સર્વેથી સરસ ચાહનાર," "સર્વેથી સરસ મઝદયસ્ની." સરખાવો અવસ્તા આફ્રત (આફ્રિત) "દોસ્તીવાલો અથવા સુલ્લેહભર્યો આદમી." ડા૦ વૅસ્ટ મુજબ વાંચણ: મહીસ્ત્ અયાતગ, એટલે "યાદ આપવામાં સૌથી મોટો."

(૩) DM. માં એ શબ્દ સામાન્ય રીતે "ઝર્તૂહશ્ત્ર" એવી જોડણીથી લખાયો છે, એ ઉપરથી ફારસી ઝર્દુહશ્ત.

અને પ્યાર તે મશહુર થએલા[1] મહાન્ નરમાં અહુરમઝદ મારફતે (જાહેર થયાં) હતાં તે વિષે છે; અને પાદશાહ ગુશ્તાસ્પનાં રાજ્યમાં લોકો તેની જેવી વખાણુ[2] અહુરમઝદનાં પોતાના ખાસ વચનોથી (કરતાં હતાં) તે વિષે છે; જે (સાતમું પુસ્તક) નિકીઝ-ઈ-વેહ-દર્ઍન[3] ("ભલી દીનના ખોલાસા" નામની કેતાબ) ને આધારે (લખાયલું) છે.

(૨) પણ એ (ઉપલી વિગતોનું ધ્યાન આપવા)ની આગમજ ખાસ કરીને (નિચલા વિષયો ઉપર) લખવામાં આવ્યું છેઃ[4]–ભલી દીનના વિશેષ ગુણો[5] કેવા છે? ભલી પેદાયશોની વૃદ્ધિ (તેથી) કેવી છે? મીનોઈ અને ખાકી હસ્તીઓમાં પહેલ-વહેલો (તેને[6]) કબુલ કરનાર કોણ હતો? અને તે પછી જુદા જુદા જમાનાઓમાં,[7] પૂંજ્ય ફરોહરવાળા ઝરથુશ્ત્રના જમાના સુધીમાં, ખોદાઈ સંદેશો લાવનારા અને (દીન) સમજાવનારા પએગાંમબરો કોણ કોણ હતા? તે વિષે; તથા તેઓની આદમીઓ વચ્ચેની પએગાંમબરો તરીકેની કારકીર્દીમાં[8] જે જે સખુનો અને કામો મારફતે તેઓમાં આદમીઓનું યકીન મજબુત થયું હતું[9] તેઓ વિષે (મલતું) વર્ણન[10] (અહીં આપવામાં આવ્યું છે).

---

(૧) અવ. વરેચંઘહુવંત્.

(૨) અફ્રશ્ આફ્રીગાનીહ–અસ્તન્, "તેનું (ખોદાનાં) આશીર્વાદ પામવું," અથવા અફ્રશ્ વાવ્રીગાનીહ–અસ્તન્, "તેનામાં મજબુત યકીન."

(૩) નિકીઝ ઇ વેહ દર્ઍન, એ નામ એવાં પુસ્તકનું ગણી શકાય કે જેનાં જુના ધાર્મીકસત્તા જેવાં લખાણો ઉપર દીન્કર્દનાં મોટા ભાગનો (અને ખાસ કરી તેનાં ત્રીજાં પુસ્તકનો) પાયો રચાયલો હોય. એ નામનો અર્થઃ "ભલી દીનને લગતો ખોલાસો યા શરેહ" એવો થાય છે.

(૪) બરા પિશ્ મિન્ ઝક્......નિપિશ્ત્ ચિમીગ્.

(૫) ચીહર. (૬) યાનેકેઃ ભલી દીનને.

(૭) પુરી મતલબ લાવવાઃ–બર્ઍન્ ઝિમાનગ્ ઝિમાનગ્.

(૮) વફ્વરીહ્.

(૯) વાવરિહ–અસ્ત્ હવા–અંદ્, યાને "તેઓ વિશ્વાસને પાત્ર નિવડયાં અથવા ઠર્યાં." ડા. વૅસ્ત એને આફ્રીહ–અસ્ત હવા–અંદ્ વાંચી, "તેઓ આશીર્વાદ પામ્યાં છે" એવો અર્થ કરે છે.

(૧૦) અફ્રશાંન્ નિસંગ–ઈ; સરખાવો અવ૦ સંઘહ્.

(૩) નિકીઝ-ઈ-વેહ-દર્અનમાં મઝદયસ્ની દીનના (આધારે) એવું જાહેર[1] છે કે: અહુરમઝદની ખાસ્યત એ તેની પહેલવહેલી પેદાયશ બેહમન અમેશાસ્પેંદને સંપૂર્ણ રીતે પોતામાં ધરાવવાથી[2] ઉપજેલું તેનું જ્ઞાન છે; તથા અમેશાસ્પેંદો અને યઝદો તથા બીજી અણદીઠ દુન્યાંની પવિત્ર હસ્તીઓમાં મીનોઈ હાલતમાં પહેલવહેલો વધારો તે જ્ઞાનથી થયો છે, અને તેમાં તેની ખાસ્યત જાહેર થયેલી છે; અને ગેતીની દુન્યામાં ગાયોમર્દ કે જેણે અહુરમઝદ પાસેથી (એ દીનનો) બહોલો અને સંપૂર્ણ સ્વીકાર[3] પહેલવહેલો કીધો હતો તેમાંથી (ખોદાઈ ખવાસ જણાયો) છે. (૪) વળી તે (ગાયોમર્દ) ધાર્મીક યોગથી પોતાના જમાનામાં જે કાંઈ જરૂર્યાતો (હસ્તી ધરાવતી હતી) તેઓનો ખોલાસો કરનાર[4] હતો, અને તેટલા માટે તે વખતની બદીઓ (દ્રૂજ)[4a] ને તે જીતનાર હતો, અને તેઓની સામે થનાર હતો; એ કારણથી તે અહુરમઝદનાં શિક્ષણ ઉપર મનન કરનાર, અને તમામ અહુરમઝદી દીન ઉપર શિક્ષણ (વાઝ) આપનાર પહેલવહેલોજ આદમી હતો.

(૫) ભલી દીનમાં જાહેર થએલું છે તે મુજબ, પેદાયશોની હસ્તી વિષે (નું બ્યાણ આ સાતમા પુસ્તકમાં આવેલું છે) કે જે હસ્તી તેના બનાવનાર[5] અને પેદા કરનાર તથા કૃપાળુ વૃદ્ધિ કરનાર મીનો (અહુરમઝદ) ની મહેરબાની[6] ની એક નિશાણ છે તે વિષે; અને માણસ જાતની પહેલવહેલી હાજતો[7] વિષે, (કે જે) આ (હતી કે): "અમો અહુરમઝદની પેદાયશો સુખી થઇએ;" તથા મુક્તિના ઉપાય (યાને રવાનના છુટકારાનાં સાંધણ) માટેની શ્રેષ્ઠ[8] માણસની સેવટની[9] આશા વિષે, જે (આશા)

---

(૧) **હુવા-ત્ ચીહર્.**

(૨) **હુમો-ઇયાફ્તીહ,** "સર્વે સંપાદન કરવુ," "સઘળું મેલવવું."

(૩) **પવન હુંગર્દીગ્ વ બુંદગ્ પદીરુફ્તારીહ્.**

(૪) **વિચાર્તારીહ,** સરખાવો **વિચારિશ્ન્,** "ખોલાસો." ૪ᵃ "બુરાઈ," અથવા "હવસી તત્વ."

(૫) **સિપાસ્** "ઉપકાર," "મહેરબાની," સરખાવો ફારસી **સિપાસ્.**

(૬) **ચેહવૂનીનીદાર્.**

(૭) **નીયાઝ્,** "આરજુ."

(૮) **વ ઝક્-ઈ-અફ્દૂમ,** એટલે કે, ગયોમર્દની મરણ વખતની ઇચ્છા

(૯) **ગયાન્ ફ્રૂનિશ્ન પાહલૂમ;** સરખાવો અવસ્તા **ગય.**

એ હતી કે: "હવે જ્યારે આદમીની દુન્યામાં બીમારી દાખલ[1] થઈ છે, અને હવે જ્યારે પેદાયશો ઉપર એબ આપનારો[2] (અહરમન) ધસી આવ્યો છે, ત્યારે (આપણી) જીન્દગીનાં કામો સૌથી ઉત્તમ હોવાં જોઇએ." (૬) ગાયોમર્દની ઓલાદથી (ઉતરેલાં) માણસોના બાબમાં આ એકજ ચીજ ભલી છે કે જ્યારેબી તેઓ પોતાની ફરજો બજાવે અને સવાબનાં કામો[3] કરે, ત્યારે દ્રૂજનાં જેવી બુરી હસ્તીઓ, જેઓ તેઓનીજ સામે થનારી છે, તેઓને જેર કરવાનું કામ તેઓએ કરવું- પેદાયશને લગતું ધોરણ ઓલાદની સાથે નીસ્બત ધરાવે છે -[4] (એવું સમજીને કે:) "તમારામાંના દરેક જણની ફરજ છે કે દ્રૂજને જેર કરવો, કે જે દ્રૂજ તમારો પોતાનોજ દુશ્મન છે;" તેમ કરવાથી એબ આપનાર (અહરમન) નું સામે થવાનું જોર બંધ પડે, અને તેનાં પરિણામ લેખે પેદાયશોની પવિત્રાઈ (વધે); સૃષ્ટિના રચનારે તેઓ માટે જે પરિણામ નિર્માન કર્યું છે[5] તે એજ છે.

(૭) ભલી દીનમાં એમબી જાહેર કીધેલું છે કે પોતાના સાચ્ચા સખુનથી ગાયો-મર્દ[6] અમેશસ્પેંદોની શાદમાન જીન્દગી[7] પામ્યો, એટલે કે ગરોથમાન[8] ને લગતી

---

(૧) વીમારીનીદ્ અહવાન્ ઇ અન્શૂતા.

(૨) અઇબ-દદ યા અઇબ્ ગદ્, "નાશ કરનાર;" અવ. અઇબિ-ગઇતિ. બીજી રીતે ખથ-બીદ્, "જીંદગીને દુઃખ દેનાર."

(૩) કાર્ વ કૅરફ્ગ્.

(૪) અંદાઝગ્ દહિશ્નીગ્ ઑલ્ પતવંદીગ્.

(૫) પેહ્બૂન્ત.

(૬) અવ. ગયૉ-મર્ઍતન્; જુઓ યઝિશ્ન, બાબ ૨૬,૩૩;૩૦,૪; યશ્ત ૧૩, ૧૪૫. પહલવી ગાયોગમર્દ. દીનકર્દમાં એને ગીલ્શાહ (તીના-મલ્કા) કહ્યો છે, (જુઓ પુસ્તક ત્રીજું, §§૩૨,૨); અરબી મલીક્-ઉત્-તીન્. બીજાં લખાણ મુજબ એને ગીરશાહ બી કહે છે. પરધાત (પેશદાદ)પાદશાહોમાં ગયોમર્દ પહેલો હતો. જુઓ બુન્દહિશ, બાબ ૩, §§૧૯-૨૩, અને બાબ ૪; "ઝાદસ્પરમના લખાણો," બાબ ૧૦.

(૭) હૂ-અહૂઇહ; બીજી રીતે હૂખાનીહ "ખુશાલી અને સુખથી ભરપુર મકાન;" '૧ અવ. હવંઘેહવીમ (ગેલ્ડનર), યઝિશ્ને, બાબ ૫૩,૧; અર્થ "આશીર્વાદ પામેલી "હમેશગીને લગતી જીંદગી." ડા. વૅસ્ટ મુજબ "ભલી મીનાઈ સરદારી."

'વૈંથી સરસ સુખવાલુ બહેસ્ત, જે અહુરમઝદનું મકાન છે તે.

જીન્દગી પામ્યો. (૮) ગાયોમર્દ પછી સ્પીતમ (ખાન્દાન) ના પૂજ્ય ફરોહરવાળા ઝરથુશ્ત્રના જમાના સુધીમાં જુદે જુદે વખતે જે સઘળાઓ (ભલી દીનને લગતી) બક્ષેશ પામ્યા હતા,[1] તેઓ જ્ઞાનની બાબદમાં એટલી બધી માહીતી પામ્યા હતા,[2] અને તે વખતના આદમીઓની મુકતી માટે (જોઇતી) કામ કરવાની શક્તિ એટલી બધી મેળવી હતી કે તેઓ તેથી મશહુર થયા[3] હતા, અને કીર્તારની સાથની મસલેહત મારફતે, તેમજ ભલી દીનમાં ખોદાતાલાએ ફરમાવેલા હુકમો મુજબ જે કાંઈ ઉમદા (છે તે, યાને) આત્માની બુલંદી[4] મારફતે તે સઘળાઓ પએગાંબર, દીન સ્વીકારનાર, અને દીન ફેલાવનાર[5] ના સામટા (ત્રેવડા) ખેતાબો,[6] જે આગળ જણાવવામાં[7] આવ્યા છે, તેને લાયક થયા હતા.

(૯) જ્યારે ગાયોમર્દ દુન્યવી હસ્તીઓમાંથી ગુજર પામ્યો ત્યારે બીજીવાર **મશ્યે અને મશ્યાની**,[8] ગાયોમર્દની પહેલવહેલી ઓલાદને, દાદાર અહુરમઝદના સખુનોમાં (નિચે મુજબ) જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું, એટલે કે જ્યારે તેઓને બનાવ્યાં ત્યારે તેઓને ખોદાતાલાએ કહ્યું હતું કેઃ "તમો આદમીઓ છેઓ, તનોમંદ દુન્યામાં સઘળાંઓના બાપદાદાનાં બાપદાદા થવાને તમુને પેદા કર્યાં છે,[9] અને તેથી તમો માણસોએ દેવની આરાધણા કરવી નહિ, કારણ કે તમુને સરજેલી બક્ષેસોમાં શ્રેષ્ઠ શક્તિ સંપૂર્ણ બુદ્ધિ[10] છે, કે જે સંપૂર્ણ બુદ્ધિ મારફતે (તમારી) ફરજો

---

(૧) **હમાઇ બાહર**, અસલ અર્થઃ "(તેમાં) ભાગ પડનારા સઘળાઓ."

(૨) **દાનિશ્ન**, "વિધ્યા," "ફીલસુફી."

(૩) એટલે કે, તેઓ પ્રખ્યાત થયા હતા.

(૪) **ખયા મદમ બુર્દારીહ્.**

(૫) **રાચીનીદાર.**

(૬) **શેમ પર્વસ્તગ્**, "જોડ્યાં નામો," "જોડયા એલ્કાબ."

(૭) **મનીતૂન્તગ**, એ શબ્દ હુજ્વારેશ છે. સામાન્યરૂપ **મનીતુન્તન્** "યાદ કરવું," "ફરીથી ગોખવું."

(૮) જરથોસ્તી દીન મુજબ દુન્યાની પેદાયશની તવારીખમાં અહુરમઝદે જે પહેલવહેલું આદમીનું જોડું પેદા કર્યું હતું તે.

(૯) સરખાવો **બુન્દહિશ્**, બાબ ૧૫, §૬, અને તે પછીનું લખાણ.

(૧૦) "સંપૂર્ણ વિચાર," અથવા "સંપૂર્ણ સાવચેતી," એમબી અર્થ થાય.

અને રાસ્તી તદ્દન સમજી શકે." (૧૦) અને તેઓએ અહુરમઝદને પેદા કરનાર તરીકે[1] વખાણ્યો અને શુકર ગુઝારી કીધી, અને (માણસ તરીકે) પોતાનું ખાસ કામ કરવાને તેઓ આગળ ચાલ્યાં,[2] અને તેઓ કીર્તારની મરજી બર લાવ્યાં, અને દુન્યાને ફાયદો કરનારાં ઘણાંક કામો તેઓએ આટોપી લીધાં;[3] દુન્યાની પેદાયશોની ઉત્પત્તિ, તેઓનો સંયોગ, અને સંપૂર્ણ વૃદ્ધિ માટે તેઓએ જાતીભોગ[4] આપ્યો—જે (સઘળાં) કામો માણસ જાતનાં સવાબના કામોમાં ઉત્તમ છે. (૧૧) પરવરદેગારે તેઓને અનાજ વાવતાં શિખવ્યું, જે અહુરમઝદના નિચલા સખુનો ઉપરથી જણાવેલું છે: "ઓ મસ્યે! આ (ખેતીનો) બળદ તારોજ છે, આ અનાજ તારો છે, અને બીજાં (ખેતીના) ઓજારો તારાંજ છે; હવે પછી તેઓને વિષે તારે સારી માહીતી મેળવવી."

(૧૨) ભલી દીનથી એમબી જાહેર થએલું છે કે અહુરમઝદે અશોઇની મારફતે ઉંચાં માનને લાયકનાં[5], પવિત્ર રુહાની શક્તિઓમાંની એક, નામે હદીશ[6]ને નિચે મુજબ કહ્યું:—

---

(૧) દાદારીહ્.

(૨) મદમ્ રફ્ત હવા—અન્દ્, સરખાવો ફા. **બર રફતન્** "સઉથી આગલ જવું."

(૩) પરૂગાનીનીદ્, સરખાવો ફા. **પર્ગાન્** "ઘેરાવો," "હદ."

(૪) વરૂઝીદ ખ્વએતુગદસ્, અવ. **હ્વએ્ત્વદથ**; એ શબ્દના અવસ્તા અને પહલવીમાં થયેલા વપડાસ વિષે વાંચો મારો ઇંગ્રેજી રસાલો "અસલી ઇરાનીઓમાં નજદીકના સગાંઓ સાથના લગનનો કહેવાતો રીવાજ."

(૫) અર્જાનીગ્.

(૬) સરખાવો અવ. **હદિશ, જેનો વીસ્પરદ**, બાબ ૯,૫ માં એશારો મલે છે, જ્યાં તેને **અશિવતો** અને **વાસ્ત્રવતો**, એટલે અશોઇવાલો અને ઘાસચારાનાં ખેતરોવાલો કહેલો છે. વળી **વીસ્પરદ**, બાબ ૧,૭ માં નિચલો એશારો છે:—"**હદીશ્** કે જે ઘાસચારાવાલો છે, અને જે ભલી બક્ષિસ કરનારી ગાયનુ પાલન કરનાર, અને પશુને પાલનાર પવિત્ર માણસને ખોરાક આપનાર છે." પહલવી તરજુમા મુજબ. **હદીશ્ મઇનૂગ્ ખાનગ્** "મકાનોનું રક્ષણ કરનાર ફરેસ્તો હદીશ," એટલે જે ફરેસ્તો ગાયઢોરને ઘાસચારો આપે છે, અને માણસોને ગાયઢોર આપે છે તે. એજ શબ્દને સામાન્ય નામ તરીકે "ખેતીને લગતું મકાન" એવે અર્થે લઈ શકાય. પાદશાહ **ઝર્કસીસ**ના પહાડ ઉપર કોતરાવેલા અસલી ઈરાની ભાષાના લેખોમાં એ શબ્દ **હદિશ્**, "મકાન"ને અર્થે વપડાયો છે:—**વસ્ના અઉરમઝદાહ ઇમા હદિશ્ અદમ અકુનવમ**, "ખોદાની મેહરથી આ મકાન મેં બનાવ્યું." **દીનકર્દ પ્રમાણે હદીશ** એટલે જે શક્તિ માણસોને જમીન ખેડવા માટે અને અનાજ વિગેરે જીવવાના સાંધણ મેળવવા સારું બશારત કરે છે તે.

"ઓ હદીશ! તું કે જે પવિત્રાઇની મારફતે ઉંચી લાયકાતવાળો છે, તેણે મસ્યે અને મસ્યાની તથા તેમના ફરઝંદોની આગળ જવું, અને મસ્યે અને મસ્યાનીની[1] મારફતે (તેઓના) અન્નને સારું અનાજની ખેતી કરતાં શિખવવું, અને તેઓના[2] (ફરઝંદોને) એવા આશિર્વાદ દેવા કેઃ 'આએ અનાજ[3] તમારાથી ઉગજો,[4] જેમ તે અહુરમઝદ અને અમેશાસ્પેંદો તરફથી તમુને મળ્યો છે; એ અનાજ દેવો તરફના નાશ તથા હરકત વીના[5] તમારી તરફથી તમારી પોતાની ઓલાદો સુધી પુગે[6] (યાને ચાલુ રહે)!' અને દૃજ તથા દેવોને પાછળ હઠાવવા માટે[7] બે અહુનવર તારે પઢવા." (૧૩) અને હદીશ, જે પવિત્રાઇને લીધે ઉંચી લાયકાતવાળો હતો તે મસ્યે અને મસ્યાની તરફ ચાલ્યો, અને મસ્યે અને મસ્યાનીને ખેતી કરવા, અને રોટી માટે અનાજ ઉગાડવા તાકીદ કીધી,[8] અને (તેથી) તેઓએ તેમ અનાજ ઉગાડયો; અને તેઓના (ફરઝંદો)ને[9] તેણે નિચે મુજબ આશિર્વાદ દીધાઃ "જેમ અહુરમઝદ અને અમેશાસ્પેંદો તરફથી તમુને આ અનાજ મળ્યો છે, તેમ તે તમારાથી ઉગજો, અને દેવો તરફની કશીબી હરકત વીના તે તમારી ઓલાદના ફરઝંદોને પહોંચજો!" પછી દેવો અને દરુજને પાછળ હઠાવી કાઢવા સારુ બે યથાઅહૂવૈર્યો તે પઢયો.

(૧૪) અને પવિત્ર યઝદાંનાં શિક્ષણને લીધે, મસ્યે અને મસ્યાનીએ (નિચલા હુન્નરોબી) મેળવ્યાઃ (જેવાકે) વસ્ત્ર બનાવવાં, ગાયઢોર ઉછેરવાં,[10] ઘર બાંધવાં,[11]

(૧[a]) ઝક્ ઇ વર્ઝ્ ઇ જૂર્દાગ્ લખ્મયા મિન્ મસ્યે વ મસ્યાની.

(૨) ઝક ઈ ઑલાશાંન.

(૩) DM. મુજબ હના તર્તા વાંચ્યે તો અર્થ "આ ત્રણ," એટલે "ખેતી, અનાજ અને રોટી."

(૪) મિન લકૂમ પેહમતુનાદ્.

(૫) અપઈતિયાર્–ગારીહ્, "કંઇબી હરકત વગર." (૬) પેહમતૂનાદ્.

(૭) યૅગવીમૂનિશ્નીહ્.

(૮) જદીત્ મિન્ મસ્યે વ મસ્યાની; સરખાવો અવ, જદ્, "માંગી લેવું," ફા૦ ઝસ્તન્. ડા. વૅસ્ટ પ્રમાણે, વર્ઝ ને બદલે ઑલા વાંચ્યે તો અર્થ એમ થાયઃ "અને તેણે મસ્યે અને મસ્યાની પાસે અનાજ અને રોટી પેદા કરાવ્યાં."

(૯) DM. પ્રમાણે "તેઓને." (૧૦) શપાનીહ્.

(૧૧) અહૂગરીહ્. એ જ શબ્દનું બીજું વાંચણુઃ આહનગરીહ; "લો ખંડ ઘડવાનુંકામ,"

શહરુઆતની સુંથારની કારીગીરી,[1] કદીમુલ અયામના લોકોની ખેતી અને ખેતી વાડી, તેમજ (જીંદગીના) પહેલા તબકકા[2] ને (લાયક આવે તેવી) મનની શક્તિઓ મેળવી; અને તેઓ મારફતે સગપણના વસીલાને લીધે આદમી જાતની પેદાયશને લગતાં પ્રમાણોનો વધારો, તેમજ જાતજાતના ધંધાઓનો આ દુન્યામાં પુષ્કળ[3] ફેલાવો[4] થયો.

(૧૫) અને તે પછી પેલું ઉન્નતિ કરનારું[5] ખોરેહ[6] સામ[7] ને મલ્યું, જે તેમનો (યાને મસ્યે અને મસ્યાનીનો) છોકરો હતો, અને જોડ્યાં ફરઝંદોની હાર[8] નો મોટો વડવા[9] હતો; દાદાર અહુરમઝદે તેનાં દેશ પ્રદેશની જે હદ[10] નક્કી[11] કીધી હતી તેટલા વિસ્તાર સુધી તે (સામ) દુન્યાના જુદા જુદા દેશો અને વિભાગોમાં (ફર્યો), પરિણામે વૃદ્ધિ ચાલુ[12] થઈ, અને જુદા જુદા દેશો અને પ્રદેશોમાં માણસોનો પુષ્કળ સંખ્યામાં ફેલાવો થયો.

(૧૬) બીજા જમાનામાં (તે ખોરેહ) દુન્યામાં ખેતી[13] ના કાયદા, દુન્યાની ખીલવણીના કાયદા, પાદશાહીના કાયદા, અને દુન્યાનાં રક્ષણને લગતા કાયદાની ગોઠ-

---

(૧) દઉરગરીહ, સરખાવો અવ૦ દાઉરુ, "લાકડું," ફા૦ દરુદગરીહ "સુથારનું કામ."

(૨) **ફ્તૂમીહ.** (૩) **પૂરીગ્** ને બદલે વપડાયો છે.

(૪) **વસ્તરિશ્નીહ્** વાંચવું બહેતર થઈ પડે.

(૫) **મદમ બરિશ્નીગ્.**

(૬) અવ૦ **હ્વરેનો (ખરેનો).** એ ખુરેહની બક્ષેશો કયા કયા જાણીતા પુરુષોને મલી હતી તે વિષે જુઓ **જમ્યાદ યશ્ત.**

(૭) **સામગ્. બુન્દહિશ્**, બાબ ૧૫,૨૫,૩૦ માં **સીયાગમગ્.** મસ્યે અને મસ્યાનીને ત્યાં જન્મેલાં પહેલાં જોડ્યાંમાંનો મર્દ આદમી.

(૮) **હમપતવંદાન.**

(૯) **મદમ નીયાગ-ઇચ્**, સરખાવો અવ૦ **ન્યાક.**

(૧૦) **ઝક્ દરનાએ**; ફા૦ **દરાના.**

(૧૧) **વિચીદ્** "ચુંટી કાઢેલી," અવ૦ **ચિ.**

(૧૨) **સાતૂનિશ્ન.**

(૧૩) **દાતો ઇ દહ્ગાનીહ્**, "ખેતીના કાયદા," ફા૦ **દેહકાન**, "ખેડુત," "તવારીખનવેશ." છેલ્લા શબ્દને જો **નીયાગાનીહ** વાંચ્યે તો અર્થ "બાપદાદાઓના કાયદો" એવો થઈ શકે. **બુન્દહિશ્**, (બાબ ૧૫) મુજબ બેઉ જણાઓ **સામગ્**ના છોકરાઓ હતા. **અલબીરૂનીએ** એમજ કહી ગયો છે (જુઓ પાનું ૨૦૬ મું.)

વણુ કરવા માટે પેશદાદયાન[1] વંસનાં વાએગેરેદ[2] અને હોશંગ ને મલ્યું હતું. (૧૭) તેઓએ[3] (પોતાની) એકદીલીથી,[4] દીનની સ્થાપણાથી,[5] અને પોતાંના જોડાયલાં બળથી દુન્યાની પાદશાહી અને ખેતી બન્નેને સુધાર્યાં; અને જે સુધારો અહુરમઝદની પેદાયશોના વધારા, બેહતરી[6] અને સંપીલાં બંધણને[7] માટે તેમજ અહુરમઝદથી નિર્માણ થયલી દીનને ખાતર તેઓએ કીધો. (૧૮) વળી તે હોશંગે પેલાં ખોરેહની બરકતથી માઝનના[8] દેવોમાના બે ત્રત્યાંસ ભાગને માર્યા, અને અએશમ દેવની બુરી શિખવણીવાલી સાત પેદાયશોનેબી મારી નાંખી.[9]

---

(૧) પરધાત એ શાહનામાના પિશ્દાદયાન વસના રાજાઓનો અવસ્તામાં જણાવેલો ખેતાબ.

(૨) DM. વાલી નકલ મુજબ વાએગેરેદ તે હોશગનો છોકરો હતો.

(૩) યાને વાએગેરેદ તથા હુઑશ્યંગ.

(૪) સરખાવો અવ૦ હુખ, "દોસ્ત." (૫) દર્ઍન દાતીહ.

(૬) નીવારિશ્ન. (૭) પતવંદિશ્નીહ.

(૮) યોજનત્ દ્વથીર્થ માઝન્યનાંમ્ દએવનામ્, વરૅન્યનાંમચ દ્રૂવતાંમ્, "જેણે માઝદરાનના અને ગીલાનના દેવોનો ૨/૩ ભાગ નાશ કીધો." પહલવી લખનારાઓ મુજબ, વરૅન તે ગીલાનનો પ્રદેશ હતો. જુઓ ઝમયાદ યશ્ત, ફ૦ ૨૬, અને આવાં યશ્ત, ફ૦ ૩૩.

(૯) અહી વરૅનના દેવોનો એશારો છે. આએ ૧૮ મા ફકરામાં વરૅન શબ્દને ભાવવાચક અર્થે લીધો છે, અને તેને બદલે અએશ્મ શબ્દ મુકાયો છે, (અવ. અઍષ્મ, "ગુસ્સાનો દેવ"). માઝંદરાન અને ગીલાનના મુર્તીપુજકો વિષે અહીં એશારો હોય એમ લાગે છે. "સાત જાતના બુરી કેલવણીવાલાં આદમીઓ," તે ગીલાનના સાત સરદારો છે, જેઓને હોશંગે માર્યા હતા. આમુખ્ત-શૂતગ્ એ આમૂખ્ત-વિશૂતગાન ને બદલે છે. બુન્દહિશ્ (બાબ ૨૮) માંના એક ફકરામાં અઍશ્મ માટે નિચે મુજબ લખાણ આવેલું છે.- ઑલાશાંન્ હમ્ અવઝાર્ અએશ્મ શએદા હવા-અન્દ્; ચીગૂન્ પેમલેલુનેદ અઇઘ્ ૭ ઝોર ઇ અએશ્મ વેહવૂનેદ્, અઇઘ્ દામાન્ પદશ્ બરા અવીસાઇનેદ્; વ કયાન્ વીરાન્ ક્રિમાનગ્ ઈ નફ્શા મિન ઝક્ ૭ ઝૂર ૭ બરા મખીતુનેદ્, વ અએવગ માનદ્, "અઍશમ દેવ તેઓની તેજ (ખરાબ) શક્તિઓ ધરાવે છે, જેમ કહેવામાં આવેલું છે કે અઍશમમાં સાત જાતનાં જોર છે, જેથી કરીને તે પેદાયશોનો નાશ કરે છે; તે સાત જાતના બળથી તે પોતાના વખતમાં સાત કયાની બહાદુર વીરાઓને મારશે, અને એકજ બાકી રહેશે."

(૧૯) તે પછી (તે ખોરેહ) તાખ્મુરપને[1] મળ્યું, કે જે (પાદશાહ) હથ્યારથી પોતાને સજતો[2] હતો; અને જે ખોરેહની બરકતથી તેણે દેવો, બુરા આદમીઓ, જાદુગરો અને દાકણોને મારી હઠાવી હતી,[3] તેમજ તેણે બુતપરસ્તીને ઉખેડી નાંખી; અને તેણે પરવરદેગારની આરાધના અને બંદગી તે સાહેબના બંદાઓમાં ચાલુ કીધી; (અને) ત્રીસ શ્યાલા (એટલે ૩૦ વર્ષો)[4] સુધી તેણે અહરમનને ઘોડાના આકારમાં[5] ફેરવીને, તેની ઉપર ઘોડેસ્વારી કીધી હતી.

(૨૦) વળી બીજી વખતે[6] (તે ખોરેહ) વીવંઘહાનના[7] છોકરા યિમ-શએત[8] (જમશેદ)ને મળ્યું, જેથી તેણે અહુરમઝદ સાથે ગોફ્તેગો (થઇ), અને દીનના ચાર પેશાઓ જે ધર્મગુરુ, લડવૈયા, ખેડુત અને કારીગરોને લગતા છે તેઓની તેણે કીધેલી પસંદગીને[9] લીધે એ ચાર ધંધાઓ, મોબેદીનો પેશો, લડવૈયાનો પેશો, મર્ઝબાની અને હુન્નરમંદોનાં વર્ગો, હસ્તિમાં આવ્યા હતા; અને જેમ કરવાથી તેણે દુન્યાને બોહોલી બનાવી, વીસ્તારમાં લંબાવી અને વધારી, અને પોતાના બળના પ્રમાણમાં[10] તેણે આદમીઓને સુધાર્યા;[11] (જેથી કરીને તેઓ)

---

(૧) **તાખ્મૂરપો**, અવ૦ **તખ્મ-ઉરૂપ**, અને ફા૦ **તહમુરસ**, જે અસલ ઇરાનના પેશદાદયન વંસના પાદશાહોમાં બીજો હતો, અને જેને **રામ યશ્ત** (ફ. ૧૧) માં **અજ્નિવાઓ**, "હથ્યારમાં સજ થયલો" કહેલો છે.

(૨) **ઝયનઆવંદ**, અવ૦ **ઝય**, અને ફા૦ **ઝીન**.

(૩) એ સાથે સરખાવો **રામ યશ્ત**, ફકરો ૧૨ મો, **ઝમયાદ** યસ્ત, ફકરો ૨૯ મો.

(૪) અવ. **થ્રિસત-ઝિમ**, એટલે ૩૦ વર્ષ સુધી.

(૫) **ફ્રાજ્ વશત્ ઓલ્ અસ્પો કર્પ્.** (૬) અથવા "પાછલથી;" "પછી."

(૭) અવ. **વીવંગહવત્** અથવા **વીવંગહુંત્**, એ જમશેદના બાપનું નામ છે.

(૮) અવ. **યિમ-ક્ષએત**, સામાન્ય રીતે એ (પેસ્દાદયન વંશનો ત્રીજો પાદશાહ) **જમશેદ**નાં નામથી ઓલખાય છે. વેદશાસ્ત્રમાં એનું નામ **યમ** છે, ત્યાં તેને **વીવસ્વત્** નો છોકરો, સર્વથી પહેલો માનવી, પહેલવહેલો મોહતને આધીન થયલો આદમી, અને બંદગીની શરુઆત કરનાર તરીકે જણાવ્યો છે. અહી **જમ્યાદ યશ્ત** (૩૧–૪૬)માં આવેલી અવસ્તાની વિગટો સરખાવો. તે ઉપરાંત **બુન્દહિશ્**, બાબ ૩૧, ફ. ૩–૫ માં, અને **વંદીદાદ**, ફરગર્દ ૨ જીમાં જમશેદનું દાસ્તાન આવેલુ છે.

(૯) **મેકુબ્લૂનાં**, "પસંદ કરીને," "કબુલ કરીને."

(૧૦) **પવન્ પતમાન્ ઇ અઓજ્.**

(૧૧) અથવા, "તેણે પેદાયશોના જોરમાં વધારો સુધારો પ્રમાણ મુજબ કીધો." બીજી રીતે વાંચતાં, **અ-તીખ્ન** લેવાઈ શકાય.

૫૮૭૫

સઘલાં અમર્ગ, બુધાપા વીનાના, ભુખ વગરના, તરસ વગરના, આબાદી ભર્યાં અને પુર સુખશાંતિ સાથનાં[1] થયાં હતાં. (૨૧) અને ભલી દીનમાં દાદાર અહુરમઝદે કહેલા સખુનોમાં નિચે મુજબ જમશેદને જણાવ્યામાં આવ્યું છેઃ—"ત્યાર પછી મારી જેહાનને તું આબાદ કર[2] [એટલે કે, તેની (પેદાયશોની) સંખ્યા[3] માં તું વધારો કર]; અને તે પછી મારી (વસ્તીવાલી) દુન્યાને આબાદ કર[4] [એટલે કે, કદમાં વધારે ફરબે[5] બનાવ]; અને પછી દુન્યાને ખવડાવવું, પોશણ કરવું, અને તેની સરદારી તથા નગેહદારી[6] મારી તરફથી તારે કબુલ રાખવાં જોઇએ; અને એવી રીતે તે સઘળું તારે બજા લાવવું[7] જોઇએ કે જેથી કોઇબી આદમીથી બીજાં આદમીને ઇજા યા વેદના કરવાનું કામ બનવાજોગ નહિ રહે."[8–9]

---

(૧) પઍારુ–શર્ઍતીહ્, "દોલતથી ભરપુર;" અવ. શર્ઍત, "ધન, દોલત." અથવા બીજી રીતે પઍારુ–શીતી, "રહેઠાણોથી ભરપુર," અવ. શિતી. "રહેઠાણ", (ક્ષિ–"રહેવું" તે ઉપરથી). એ વીસમાં વાકયમાં આવેલી વિગટને પહલવી વંદીદાદની બીજી ફરગર્દ સાથે (ફકરા ૪ થાથી) સરખાવો.

(૨) ફ્રાદીન્, આજ્ઞાર્થ એક વચન, સરખાવો અવ. ફ્રાધ્, "આબાદ કરવું," અવ. ફ્રાધય, ફ્રાધન, "આબાદી," "વધારો."

(૩) એટલે કે, ભલાં પ્રાણીઓની સંખ્યા.

(૪) વારીન્, એ પહલવી શબ્દ અવસ્તા વરેધય (વરેદ્, "વધારવું" તેનું આજ્ઞાર્થ રૂપ) ઉપરથી બન્યો છે. એટલે કે "મારી દુન્યાને વધારે ને વધારે બોહોલી, ફલદ્રુપ અને રહેવા લાયક બનાવ." અથવા બીજી રીતે લેતાં "મારી પેદાયશોને સારી રીતે ઉછરેલી અને તદરોસ્ત બનાવ."

(૫) ફા. ફરબેહ, "ચરબીદાર." (૬) મદમ્ નિગાસ્દારીહ્.

(૭) વબીદુના.

(૮) તૂબાન્ ચેહુવૂનાદ.

(૯) યિમ સબંધી વંદીદાદના અવસ્તા અને પહલવી ટેક્ષ્ટોમાં નિચે મુજબ ઉપલાંને મલતું લખાણ છેઃ—આઅત્ મે ગઍથાઓ ફ્રાધય, આઅત્ મે ગઍથાઓ વરેધય, આઅત્ મે વીસાઇ ગઍથનામ્ થ્રાતાચ હરેંતાચ અઇવ્યાખ્તાચ (એનો પહલવી તરજુમો) અદીન્ ઝક ઇ લિ ગેહાનામ્ ફ્રાખૂઇન્ [અઇધ્ વેશ્ બરા વબીદૂનાં]; અદીન્ ઝક્ ઇ લિ ગેહાનાન્ વારીન્ [અઇધ્ ફ્રપીહૂતર બરા વબીદૂનાં]; અદીન્ ઝક્ મિન લિ મેકઅલૂનાં ગેહાનાન્ શર્ઍ સ્રાયિશ્ન્, પરૂવરિશ્ન્, સર્દારીહ વ ફ્રમાન્ યેહબૂન્ત્, પવન્ નિગાસદારિશ્ન્ વ પાનગીહ કર્દન્.

(૨૨) અને તેણે, જમશેદે, (ઉપલું ફરમાન) સ્વિકાર્યું, અને જેવી રીતે અહુરમઝદે તેને હુકમ ક્યોં હતો તેવીજ રીતે બરાબર તે બજાવ્યું. (૨૩) વળી તેજ ખોરેહને લીધે તેણે પૃથ્વીની જમીનને તે (વખતની) અગાઉ જેટલી હતી તે કરતાં ત્રણ ત્રત્યાંસ ઘણી પહોલી બનાવી; અને તેણે પોતાનાં તે રાજ્યમાં માણસો[1] અને ગોસપંદોને મોતથી દુર કીધાં, અને બીજી પેદાયશો (જેવીકે) પાણી, ઝાડપાન, અને ખોરાક, તથા સદા તાજો રહે તેવો ખોરાક[2] તેણે બનાવ્યો. (૨૪) અને ભલી દીનમાં એમબી જાહેર છે કે તેણે, જમશેદે, સૃષ્ટીને ગરોથ્માન (બહેસ્ત) જેવી ખુશનુમા બનાવી; અને માહજ્ઞાની દાદાર[3] અહુરમઝદના ફરમાનથી તેણે મહરકૂશ[4] ના (સખ્ત) શ્યાલામાં (થનારા) નાશથી પેદાયશોને

---

(૧) અવ. વીર, "મરદાને મર્દાં," "પહલવાનો."

(૨) DM. મુજબ. ખૂરિશ્ન્ ખૂરિશ્ન્ અન્–અવ્સાયિશ્ન્, "નહિ ખરાબ થાય એવા જાત જાતના ખોરાકો." આએ ૨૩ મા ફકરામાં ખૂદાએઇહ અને ખૂરિશ્ન્ એ શબ્દો ભુલથી બેવાર લખાયલા લાગે છે; બેવડા થયલા શબ્દોમાંનો એકેકો કાઢી નાખવો બેહતર દીસે છે.

(૩) DM. મુજબ "કીરતારનાં સઘળાં ફરમાનોને અનુસરીને."

(૪) અવ. મહરકૂશ્, "ઘાટકી," "ભયંકર"; અવ. મહર્ક "મોહત." એ નામ એક એવા દેવનું છે કે જે અહુરમઝદની પેદાયશને કમી કરવા આ દુન્યામાં સખ્ત શીયાળો મોકલે છે. વંદીદાદની ફરગર્દ ૨ જી, ફકરા ૨૨ મામાં:–અઘેમ્ ઝેમો જંઘ્હેન્તુ; અને વૅસ્તર્ગાર્ડના ફ્રેગમેંટ ૮ મામાં:–યત મહર્ કૂશો અવ-મીર્યાઇતિ અદા ઝી અવ દૂજો અવો બવઈતિ સ્કૅંદો સ્પયથ્રહે મળે છે. પહલવી લખાણોમાં એ મહરકૂશનો અર્થ મલ્કૂશાન ઝિમિસ્તાન્ કરી, એને હીબ્રુ–ખાલ્ડી મલ્ગોશ્ (જે સારી મતલબે પાનખર રુતુના વરસાદ માટે વપડાય છે તે) ની સાથે ભેલી નાખવામાં આવ્યો છે. મોટી બુન્દહિશના નિચલા ફકરામાં મલ્કૂસ્નો એશારો મલે છે.–"જ્યારે અઉશીદરનો હજારો પુરો થશે ત્યારે તૂર-ઇ-બ્રાતરૂગરિશ, જે ઝરથુસ્ત્રને મારનાર ખુની હતો, તેના ખાન્દાનનો ઘાટકી રીતે મલ્કોસના હાથે નાશ થશે. તે મલ્કોસ જાદુ અને મુર્તીપુજાનો મઝહબ સાથે લાવશે, અને તે ભયકર વરસાદ વરસાવશે, જેને મલ્કોસાન કહેવામાં આવશે; ત્રણ વર્ષ સુધી સર્દ શ્યાલાઓ અને ઉકલાતવાલા ઉનાલાઓ સાથ ચાલુ કરાં અને બરફનો પ્રવાહ તે ચાલુ કરશે; સઘળાં માણસોને વધુવાર ગરમીનું કંઈ સાધણુ ન મલવાથી તેઓનો નાશ થઈ નાબુદ થશે, ત્યારપછી આદમી જાતનું ફરીનું બંધારણ જમશેદે બનાવેલા વર મારફતે કરવામાં

બચાવવા સારું ઇમ-કર્દ-વર (વરે-જમ-કર્દ) બાંધ્યો, અને ભલી દીનમાં જણાવેલા બીજા ઘણા મોજેજાઓ તેણે કરી દેખાડ્યા.

(૨૫) અને બીજી વખતે તે ખોરેહ પરવરદેગારના હોકમથી આસ્પીગાન ખાનદાનનાં ફરેદુન[1] ને મલ્યું, જે વારે તે પોતાની માવતરના[2] પેટમાં[3] હતો; ખેડુતનો પેશો, જે ધાર્મીક પેશો[4] હતો, તેમાં (ભવિષ્યમાં) જે ભાગ તે લેનાર હતો તેથી, અને જમશેદમાં જ્યારે તે ખોરેહ હતું ત્યારે (માણસોની) કીધેલી વહેંચણી[5] ને લીધે, તે ખોરેહ ફરેદુનને મલયું, જેથી તે ફત્તેહમંદ નિવડ્યો[6] હતો; વળી ફરેદુન (આવી રીતે) ફત્તેહમંદ નિવડીને (પોતાની) માતાના પેટમાંથીજ ઝહાકને પુરો પડનાર[7] બન્યો, અને તે ઘણો જોરાવર[8] દ્રૂજ (ઝહાક) તેનાથી દુખી[9] અને બેફામ[10] બન્યો.

આવશે; અને એજ કારણથી તે છુપી જગાએ બાંધવામાં આવ્યો છે." એ **વર** જે જમશેદે બંધાવ્યો હતો, અને જે જુના આદમીઓ અને જાનવરોના બરફ અને શીયાલાથી નાશ પામવા પછી નવાં પુરાં પાડવા કામ આવ્યો હતો અને આવશે, તે **નોઆહ**ના "આર્ક," અને **ક્ષીસુથ્રૉસ**ના વાહણને મળતો આવે છે. એ ઉપરથી એમ માલમ પડે છે કે જુની **તૉરાત** (બાઇબલમાં) જમશેદનું પાત્ર ઘટતા ફેરફાર સાથ **નોઆહ** પાસે ભજવવામાં આવ્યું છે.

(૧) **થ્રએતઑન**, અવસ્તા પ્રમાણે **આથ્વ્ય**નો છોકરો. એ સામાન્ય રીતે **આથ્વ્યાંન**નો એલકાબ ધરાવે છે. શાહનામાના **આબ્તીન**નો છોકરો **ફરેદુન**, તે એજ છે. એને માટે વારંવાર **યશ્ત** ૫, ૯, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૭, અને ૧૯ માં, અને **યઝિશને**ના ૯ મા હામાં એશારાઓ મળે છે.

(૨) **બૂર્દાર્**, સરખાવો અવ. **બેરેથ્રિ**, "બચ્ચાંને જન્મ આપનાર માવતર" (વંદીદાદ, ૧૮,૩૮),

(૩) **અઊરુસ્વર**, અવ. **ઉરુથ્વન**, **ઉરુથ્વરે**, "ગર્ભસ્થાન" (વંદીદાદ ૫, ૫૧, **ઉરુથ્વોહુવ**).

(૪) એટલે કે દીનમાં જણાવેલા ચાર પેશાઓમાંનો તે એક હતો.

(૫) ચાર પેશાઓ જેનું વર્ણન ઉપર આપ્યું છે તે.

(૬) વાંચણ **પીરુઝ્ગરીહેદ્**, કર્મણી પ્રયોગ. **વૅસ્ત** પ્રમાણે વાંચણ **પીરૂઝ્ગર-શએત**, "ફતેહમંદ ઝલકાત."

(૭) **પસખૂન ગૂફ્તાર**, અસલ અર્થ "જવાબ દેનાર;" એટલે તકરારમાં સામેવાલાને માહત કરનાર, તે ઉપરથી અહી અર્થઃ લડાઇમાં પુરો પડનાર ફતેહમંદ પુરુષ.

(૮) **વસ-અઓજ્**; પહલવી **વસ**, ફા. **બસ** "ઘણું;" અને અવ. **વજ** "જોર;" એજ શબ્દને **નિસીવીચ્** વાંચી શકાય, જેનો અર્થ "હલકો," થાય, ફા. **નિશીબ**; બીજું વાંચણઃ **નસ્ખુન-ઇચ્**, "વળી કોહાતવાલો."

(૯) વાંચણ **દર્દીનીદ્**; બીજી રીતે (વૅસ્ટ મુજબ) **ગર્દીનીદ્**, "દુર કીધેલું," અથવા "ગબડી પડેલુ," ફા. **ગર્દીદહ**.

(૧૦) **સ્તરૂહીનીદ્**, સરખાવો અવ. **સ્તરેત**, "ગભરાયલો." **વૅસ્ટ**: "ચેત વીનાનો."

(૨૬) નવ વર્ષની ઉમરે પુગ્યો[1] કે ઝહાકનો નાશ તેણે કરવા મંડ્યો, અને જીત[2] મેલવી ઝહાકને હરાવ્યો; તેનાથી (ભલી) પેદાયશોનો બચાવ થયો, અને તેઓ રાહત પામી; માઝન્દરાનના સરદારોને હરાવ્યા, તેમનાંથી થયલાં નુકસાન અને ઇજા ખનીરસમાંથી દુર કરવામાં આવ્યાં, અને પોતાના ત્રણ બેટાઓને માટે તેણે ખનીરસનો કેશ્વર બંચાવ્યો. (૨૭) વળી ધર્મનો ત્રીજો પેશો જે ખેતીવાડીનો હતો, તેની મદદથી તેણે મરકીનો[3] રોગ દુર કરવાને[4] અને તેના ચેપ[5] ને દાબી દેવા વાસ્તે માણસોને વૈદક સારવાર (દવા) તેણે શિખવી; અને તેજ પ્રમાણે બીજા ઘણા મોજેજાઓ તેણે કીધા,[6] અને જેહાનને માટે ઘણાં ફાયદા ભર્યાં પ્રાક્રમો બજાવ્યાં.

(૨૮) અને તેજ ખોરેહ[7] ફરેદુનની હૈયાતી દરમ્યાન ફરેદુનના છોકરા એરચ[8] જેને દાદાર અહુરમઝદે મોહોટાઇ[9] બક્ષી હતી તેથી તેને મલ્યું, અને ખોદાતાલા તરફની જાનફેશાની (ભક્તિભાવ) નાં તરીકા ને તાબે રહી[10] તે તરીકા તેણે પોતાનાં મુલકમાં ફેલાવ્યા, જે ઉત્તમ બક્ષેશ[11] તેના બાપ ફરેદુને તેને માટે ચાહેલી હતી, અને જે તરીકાની બક્ષેશ ફરેદુનના ભલા આષિર્વાદોને લીધે દાદાર અહુરમઝદ તરફથી તેને મલી હતી.

---

(૧) **મત**, "આવ્યો."

(૨) જે તે ખોરેહને લીધે મલી હતી.

(૩) **સિજ**; અવ. **ઇથ્યેજંઘહ**, "નાશકારક."

(૪) વાંચણઃ **વીશૂફ્તન્** અથવા **નાહૂફ્તન્**, "નાશ કરવો" અથવા "દાબી દેવું."

(૫) **અખ્દગીહ્**, અવ૦ **અખ્તિ.**

(૬) બહેતર વાંચણ નિચે મુજબઃ **વ હાનિચ્ અફ્દ કબદ કર્દ.**

(૭) **આન્ હમ વક્ષ્.**

(૮) અવસ્તા **અઇર્યુ** અથવા **અઇર્યવ**, શાહનામાનો ઍરચ, જે ફરેદુન પછી કદીમ ઇરાનની ગાદીએ આવ્યો (જુઓ **ફ્રવરદીન યશ્ત**, ફકરો ૧૩૧ મો).

(૯) **અવર બરિશ્નીહ**, યા **મદમ્ બરિશનીહ**, સરખાવો ફા૦ **બર્ શુદન**, "ચઢવું."

(૧૦) **અઇરીહ્ દાદ ગુશીદન્** અથવા **અઇરીહ દાદ્ ન્યોશીદન્**; એને બદલે બેહતર વાંચણઃ **અઇરીહ વ દાદ ન્યોશીદન્**, જેનો અર્થ. "જાન ફેશાની (પરહેઝગારી) અને કાયદાને (જીગરથી) સાંભળવો તે".

(૧૧) **યાન**, સરખાવો અવ૦ **યાન**; વૅસ્ટનું વાંચણઃ **જાન**, "જીંદગી."

(૨૯) અને (પછી) તે (ખોરેહ) એરચના માદરની બાજુ[1] ના એક સગા, અને ફરેદુનની ઓલાદના એક શખ્સને મલ્યું, (એટલે) તે નેર્યોસંગ ફરેશ્તા સાથે **માનૂશ્-ગરની** તરફ આગલ વધ્યું, અને તેનાથી એરચની ઓલાદનો[2] વધારો સંપૂર્ણ થવા પામ્યો.[3]

(૩૦) વળી તે (ખોરેહ) ઇરાનના પાદશાહ **માનૂસ-ચીહરને** મલ્યું, તેથી તેણે મોજેજા જેવા ઘણા ચમતકારો[4] કીધા, અને એરચના કીનામાં સેલમ અને તૂજ[5] ને તેણે માહત કર્યા, અને પારકા દેશોને ખુલ્લી રીતે જવાબ દેનાર તે નિવડયો[6]; અને ઇરાનનાં રાજ્યને તેણે સુધાર્યું, અને તેણે ઇરાન દેશને વધારે બ્હોળો અને ફળદ્રૂપ કીધો; અને **અન-આર્ય** (ઇરાનની બાહેરનાઓ) ની ઉપર ઇરાન દેશને સર્વોપરી બનાવ્યો.

(૩૧) બીજે વખતે **તુમાસ્પ**[7] ના છોકરા, (અને) માનૂશચીહરના એક ખેશી ઇરાનના પાદશાહ **અઉઝોબની**, આગળ (તે ખોરહ) આવ્યું; તેના

---

(૧) **બએન્ અમ**, એ શબ્દો **બએન્ હમ્ અઑબામ્** ને બદલે કદાચ આવ્યા હોય. જે માતાનો અહી એશારો છે તે **ગૂરઝગ** નામની હતી (**બુન્દહિશ**, બાબ ૩૧,૯ માં તેણીનો એશારો મલે છે), જેણી **અઇરીચની** એકપુરી છોકરી હતી, અને **માનૂશ-ચીહરના** બપાવા **માનૂશ્-ઇ-ખૂરશેદ-વીનીગ્‌ની** મા થતી હતી. પાઝંદ **જામાસ્પ** નામામાં એ નામ બીજી રીતે **વીરગ્** મલે છે. અહીં લખાયલો **માનૂશ્-ગર** શબ્દ તે **માનૂશ-ચીહરના** પીતા **માનૂશ-ખૂર્નારનો** ટુંકો આકાર ગણી શકાય.

(૨) **નાફ્**, અવ० **નાફ**, "ઓલાદ," "ફરજંદ." કદાચ એને બદલે અસલ લખાણમાં **ફ્રાજ્ (સાતૂન્ત)** હોય.

(૩) **યેહવૂન્ત્ પૂર રૂબિશ્નીહ**.

(૪) **કબદ્ અફ્દ્ કર્દ્ કાર્**; અસલ અર્થઃ "તેણે ઘણા અજાયબીથી ભરપુર (મોજેજા જેવાં) પ્રાક્રમો કર્યાં."

(૫) અવ० **સઇરિમ** અને **તૂર**.

(૬) **ફ્રાખૂ અવો અન-અઇર મતા યેહવૂન્ત પસખુન ગૂફ્તાર**. DM. નાં લખાણ મુજબઃ-**ફ્રાખૂઆન ઇ અન-અઇર મતા**, જેનો શબ્દાર્થ "અન-આર્ય મુલકોની આબાદી કરવાને," અહી **ફ્રાખૂઆનને** વર્તમાન કૃદંત લઇ શકાય. બીજાં વાંચણુઃ **ફ્રાખ્નૅન્દ અન-અઇર્ મતા**, અથવા **ફ્રાખનીનીદન્ ઈ અન-અઇર્ મતા**.

(૭) **દીનકર્દ**, પુસ્તક ત્રીજામાં (બાબ ૧૭૬ મો, દસ્તુર સાહેબ પેશોતનજી સંજાણાની આવૃતી, વૉલ્યુમ ૫ મું) **અઉઝોબના** અજાયબ જેવાં કામોનું લંબાણ વર્ણન મળે

ખોરેહની જાહોજલાલી[1] ને લીધે તેનો જન્મ એક સરખો મહાન[2] (નિવડ્યો); તે પોતાનાં બચપણમાંજ ઉમરે પુગેલા મર્દ[3] માફકની ચપલતાને અને મર્દનાં કદ[4] ને પોંહોંચ્યો; ખેતીવાડીને માટે ઇરાનના મુલકોમાં તેણે વરસાદના પાણીને (એકઠું રાખવા) તલાવો[5] ખોદાવ્યા; અન-આર્ય લોકોને મારવા તે આગલ વધ્યો, અને (તેઓને) દાબી દેવા અને ઇરાન સરજમીનથી દેશપાર-કાઢવા[6] (મંડ્યો); ઇરાનને તારાજ કરનારાઓને તથા ગામડાંના જાદુગરો[7] ને તેણે માર્યા, અને તે ખુનીઓના મુરબી[8] તુરકસ્તાનના ફ્રંઆસીયાગ[9] (અફ્રાસ્યાબ) ને બીહવડાવી નહસાડ્યો; તેણે ઇરાન જમીનને ખીલવી અને ફળદ્રુપ બનાવી, અને તે ઉપર ઘણાંક પાણીનાં ઝરા વધાર્યા, અને કેટલાંક શહેરો[10] સ્થાપ્યાં.

છે. **બુન્દહિશ્માં** પણ એને લગતો એશારો મલે છે (બાબ ૩૧ અને ૩૪ માં, જ્યાં તેને **અગાઇમશ્વાક્**ના ત્રણ બેટા માંના એક તરીકે જણાવ્યો છે.) અવસ્તામાં એને **ઉઝવ તૂમાસ્પન**ના નામથી ઓલખ્યો છે (**યશ્ત** ૧૩,૧૩૧), જે શાહનામાનો **ઝૂ-બિન-તહમાસ્પ** છે.

(૧) **પવન ઝક વક્ષ** ગદા, અથવા બીજી રીતે લેતાં **પનવ ઝક્ વક્ષ ઇ નિસ્મ**, "તેના આત્માના તે ઝલકાતને લીધે." **વૅસ્ત્** પહલવી **વક્ષ**નો અર્થ "નસીબ," "તકદીર" કરે છે.

(૨) **હમ-દસ્ત્ ઝરખૂનિશ્ન્**; ફા. **હમ-દસ્ત**, "એકસરખાં કૌવત, સત્તા અને મોહટાઇનો;" વળી સરખાવો ફા. **હમ-દસ્તાન**, "હાથમાં હાથ મેલવીને," "જોડ્યા," "મલત્યા." **વૅસ્તઃ હમ-જસ્ત**, "ભેગા થયલા."

(૩) **પુર્નાએગારીહ**. (૪) **મર્દ-પત્-માનીગીહ**.

(૫) **વિશાદ વારાન્-માત્**; સરખાવો ફા. **માદહ**.

(૬) **સ્પૂખ્તન બાઇવારીનીદન્**, સરખાવો. ફા. **આવારહ**, "રદ થયલો", "તજી દીધેલો".

(૭) વાંચણઃ **દહીગ્-યાતૂગ્**; એનેજ બીજી રીતે લેતાં:- **જહીગ્-યાતૂગ્** વાંચી શકાય, જેનો **અર્થ**: "અમલદાજવાલો જાદુગર" (સરખાવો **દીનકર્દ**, પુસ્તક ૩ જુ, બાબ ૧૭૬,૨).

(૮) **અબૂ ઇ ઓલા હમ-ખુન્-નુશગાન્**, ફા. **ખુન્-નુશાહ**, "લોહીનો તરસ્યો."

(૯) **અફ્રાસ્યાબ, તુરાન**નો પાદશાહ, જે ઇરાનનાં પાદશાહ મીનોચેહર સામે ઇરાનની પાદશાહી લેવા માટે ઘણાં વર્ષો સુધી લડયો હતો. જુઓ **ઝમયાદ યશ્ત**, ફકરા ૫૬ થી ૬૪; **બુન્દહિશ**, બાબ ૩૧ અને ૩૪.

(૧૦) **રુદાન્ વ રુસ્તાગાન્**; સરખાવો ફા. **રુસ્તા** "બજાર સાથનો કસ્બો," "શહર."

(૩૨) તે પછી તે ખોરેહ કેર્શાસ્પ,[૧] જે સામનો છોકરો હતો તેને, રથે-શ્તારી (સેપાહગીરી) જે દીનને લગતો બીજો પેશો છે તે (તેની) તકદીરમાં હોવાને લીધે, મલ્યું-જમશેદના ખોરેહના પ્રતાપથી જે ચાર પેશાઓમાં આદમીઓની વહેચણી[૨] થઇ હતી તેમાંનો તે એક પેશો હતો-અને જે (ખોરેહ)ની બરકતથી કેર્શાસ્પે સ્રોબોવર[૩] અઝદાહ જે ઘોડાઓ ગલી જનાર અને માણુસખાઉ[૪] હતો તેને માર્યો, અને ઝેરી એડીવાલા[૫] ગંદરેવ[૬] દેવને, તથા દેવોથી અને ભલી પેદાયશોને નાશ કરનાર દૂજોથી ઉત્પન થયેલાં આફતોને તેણે દુર કીધાં.

(૩૩) ત્યાર પછી કયાનીઓના વડવા[૭] કએ-કબાદને[૮] તે ખોરેહ મલ્યું, જેની

---

(૧) અવસ્તા મુજબ થ્રિતનો છોકરો કેરેસાસ્પ, તે ઉર્વાક્ષયનો ભાઈ અને સામની ઓલાદનો હતો. શાહનામામાં એને અસ્રતના છોકરા ગર્શાસ્પ કરીને ઓલખ્યો છે. એનો અવસ્તા ઍલ્કાબ નરેમનઉ છે. એને વિષે અવસ્તા અને પહલવીમાંથી મલતા એશારાઓ માટે જુઓ ડા. વૅસ્તનો "કેરેસાસ્પને લગતી કહાઓ" વિષેનો વધારા તરીકેનો રેસાલો (Appendix,) "Sacred Books of the East," વૉલ્યુમ ૧૮ મુ, પાનાં ૩૬૯-૮૨.

(૨) આદમીઓનાં વર્ગો કરવામાં આવ્યા હતા.

(૩) અવસ્તા સ્રવર, (જુઓ યઝિશ્ન ૯,૧૧, ઝમ્યાદ, યશ્ત, ફકરો ૪૦ મો). એ એક રાક્ષસી કદના દેવનું નામ છે (જુઓ S. B. E. વૉલ્યુમ ૧૮ મુ, પાનુ ૩૭૪ મુ).

(૪) અસ્પ-હન્પાર, ગબ્રા-હન્પાર; પહલવી હન્પાર્દન, "ગલી જવું," સરખાવો અવસ્તા હામ-પર્, જેમાં પર એટલે "ભરવું."

(૫) દીનકર્દ મુજબ ઝહર-પાશ્નાન્, અવ. ઝઇરિ પાશ્નેમ. મારા ધારવા મુજબ એ અવ. ઝઇરિનો અર્થ ઝેર થવો જોઇએ, અને નહિ કે લીલો યા સોનેરી રગનો; સરખાવો અવસ્તા ઝઇરિચ, "ઝાડપાનને જેહર આપનારો દેવ." ડા. વૅસ્તનો તરજુમો: "સોનેરી પાટલીવાલો દેવ ગન્દર્પો.

(૬) અવ. ગન્દરેવ, દર્યામાં રહેનારા એક રાક્ષસનું નામ છે, જે પાહડ અને ખીણોમાં બી રહેતો હતો (જુઓ યઝિશ્ન ૧૫,૨૮; આવાં યશ્ત, ફકરો ૩૮ મો; જમયાદ યશ્ત, ફકરો ૪૧ મો; તેમજ S. B. E. વૉલ્યુમ ૧૮ મુ, પાનુ ૩૭૫ મુ).

(૭) ન્યાક, "બપાવો," "મમાવો;" "ઓલાદનો વડો".

(૮) અવ. કવિ-કવાત્ (ફ્રવર્દીન યશ્ત, ફકરો ૧૩૨ મો; જમ્યાદ યશ્ત, ફકરો ૭૧ મો), શાહનામાનો કએકોબાદ. બુન્દહિશ (બાબ ૩૧,૨૪) પ્રમાણે ઉઝવ તુમાસ્પનો પાલક કરી લીધેલો તે બેટો હતો, જે કેતાબનું પહલવી લખાણ નિચે મુજબ છે.-

મદદથી તેણે ઇરાનનું રાજ્ય સુધાર્યું, પાદશાહીને કયાની વંસમાં[1] પોતાની સાથે જોડી (યાને પોતે પાદશાહી પામી કયાની વંસની શરુઆત કીધી), અને બીજાં ઘણાંક સૃષ્ટીને ફાયદો નિપજાવનારાં[2] કીર્તીવંતાં કામો કીધાં.

(૩૪) અને તે (ખોરેહ) તાઝ કે જે અરબોનો પાદશાહ હતો તેના (બેટા) અઇર્યૈઝ્શ્વાના (છોકરા) પાતખ્સ્રોબને[3] અરદીબેહશ્ત અમેશાસ્પેદ સાથની મીત્રાચારીના[4] તેનાં સંબંધથી મલ્યું; અને જ્યારે લોભનો (હેશમ) દેવ અમાઉલ-બાતગ્[5] (નામના અરબ) સાથે તે પાતખ્સ્રોબના ટોળાં તરફ, તેનાં ઘણા નરમ[6] ખવાસના વડાના[7] નાશ માટે, ધસી આવ્યો ત્યારે ખોરેહને લીધે પાતખ્સ્રોબને તે વિષે બશારત[8] થઇ હતી; વળી પોતાની રૈયતનો જે ભાગ અરદીબેહશ્ત અમેશાસ્પેદથી બુલંદી પામેલા દીનના વડા (ઝરથુશ્ત્ર)ની રાહબરી તળે હતો, તે ભાગનો દરજ્જો અને સુખ સંપજણી[9] વધારવા માટે તેને બશારત થઇ હતી; તે એટલે સુધી કે (બાકીના

કવાત્ અપુર્નાએ બર્અન્ કસ્પૂતી યેહવુન્ત, અઝ્શાંન્ પવન્ રુદ્ બરા શૅદકૂન્ત, પવન્ કવાદગાંન્ બરા અર્રસ્દ, અઉઝોબો બરા ખદીતૂન્ત બરા યન્સેગૂન્ત, બરા ફ્રારુન્ ફૂર્ઝુદ વિનસ્તગ્ વ વીત્ શૅમ હન્બેતૂન્ત, "લોકોએ તે બાલક 'કવાત્' ને રેશમી ચાદરે વિટાલી નદી આગલ તજી દીધુ હતું, અને તે જ્યારે બેહોશ હાલતમાં એક બારણાનાં ઉંબર ઉપર પડેલું હતું ત્યારે તેને અઉઝોબે જોયું, અને તેને ઉચકી લઈ તે બેશુદ્ધ અને ગુમ થયલાં બાળકને તુરત કવાદ નામ આપ્યું." પહલવી કવાદગાન સાથે સરખાવો ફા૦ કીબાદહ, "ઉંબર."

(૧) અવસ્તા તઓખ્મન. (૨) સૂદ-કાર.

(૩) જુઓ બુન્દહિશ, બાબ ૩૧ મો, ફકરો ૬ થો. પાતખ્સ્રોબનો એશારો પહલ્વી વંદીદાદ, ફરગર્દ ૨૦ મી, ફકરા ૧ લામાં મળે છે-બાહુર-અઑમન્દાન્ (તૂબાનીગાન્ ચીગૂન પાતખ્સ્રોબો.........).

(૪) ડા. વૅસ્ત મુજબ વાંચણ અયાતગીહ, "યાદદાસ્ત."

(૫) મારા ધારવા મુજબ એ એક અરબ સરદારનુ નામ છે જેણે પાતખ્સ્રોબના રાજ્યનો મુલક પચાવી પાડવા કોશેશ કરી હતી. એ સરદાના અરબી અમૂલ્-ઉલ-આતિલ્ નામનું એ પહલવીમાં બીગડેલું રૂપ હોય એમ લાગે છે.

(૬) નર્મ નર્મ. (૭) યાને પાતખ્સ્રોબો.

(૮) પઝ્દીનીદન. (૯) ફ્રિનમિશ્નીહ.

જુદ્દીન) બીજા ભાગ[1]ની પુંજા કરવાની માછલીની આકૃતિઓ[2] યા મૂર્તિઓ (પાતખ્શાહની કોશેશથી) નદીમાં જઇ પડી, અને ઝરથુશ્ત્રની દીનની ક્રીયા તરફ તેના ટોલાની વલણુ જાહેર થઈ.

(૩૫) ત્યાર પછી તે (ખોરેહ) કર્ય–અર્શના ભાઇઓને[3] મલ્યું, જેઓ કબાદની ઓલાદથી ઉતરી આવેલા હતા, અને જે (ખોરેહ)ની બરકતથી બધાઓ જોરાવર,[4] અને ઘણાજ પરહેઝગાર[5] થયા, અને તેઓના પ્રાક્રમો અજાયબ જેવાં હતાં; તે (ભાઈઓ)માંનો વડો કાર્ય–ઉસ[6] (કયકાઉસ) હક્ત કેશ્વરની પાદશાહી મેળવી, અને ઘણોજ પ્રખ્યાત અને કીર્તીવાન તે થયો.

(૩૬) તેજ વખતે તે ખોરેહ અઓશનર, જે જમશેદનાં ખોરેહની બરકતથી ઘણો ડહાપણવાલો[7] નિકલ્યો હતો તેને મલ્યું; જ્યારે અઓશનર પોતાની માતાના પેટમાં હતો, ત્યારે પોતાની માવતરને ઘણીક અજાયબી ભરેલી ચીજો તેણીનાં પેટમાં તે દેખાડતો હતો, અને જન્મ પછી દેવયસ્ની (બુતપરસ્ત)[8] અને ઘાટકી ફ્રાચ્યાના[9] સવાલોના[10] જવાબ વાલીને અહરમનને તેણે તોડ્યો હતો. (૩૭) અને

---

(૧) એટલે કે.– મુર્તીપુજક અરબ ટોળો.

(૨) **માહીગ્કર્પ.**

(૩) જુઓ **જમ્યાદ યશ્ત,** ફકરો ૭૧મો, **બુન્દહિશ,** બાબ ૩૧ મો, ફકરો ૨૫ મો.

(૪) અવ૦ **અઉર્વન્ત,** "મજબુત." (૫) **પાહરીજ.**

(૬) અવ૦ **કવિ–ઉસ,** તે **કવિ–કવાત**નો છોકરો, અને **શીયાવર્શન**નો બાપ. એ કયાની વંશનો બીજો પાદશાહ હતો (જુઓ **આવાં યશ્ત,** ફકરો ૪૫ મો). એણે ગરૂડ પક્ષીઓની પાસે તખ્ત ઉચકાવી તેમાં બેસી બેહશ્ત તરફ ઉડી જવા કોશેશ કરેલી કહેવાય છે (જુઓ **બેહરામ યશ્ત,** ફકરો ૩૯ મો).

(૭) **પૂર–જીર,** (અવ૦ **પૉઉરૂ–જીર, ફ્રવર્દીન યશ્ત,** ફકરો ૧૩૧ મો, અને **આફ્રીને ઝરથુશ્ત્ર** મુજબ એ શબ્દ વંશ બતાવનાર ગણાય છે). **દાદીસ્તાનેદીની**ના ૪૭ માં સવાલ મુજબ **અઓશ્નર** તે **પઉર્વાજીર્યા**ની છોકરીનો છોકરો હતો, જે ઉપરથી **પઉર્વાજીર્યા** એનો મમાવો થાય. વળી એ રીતે પહલવી **પૂર–જીર**નો અર્થ "**પૂર–જીર**ની ઑલાદનો" એમબી થાય. પહલવી **જીર** સાથે સરખાવો ફા૦ **ઝીરક,** "ડાહ્યો," "ડહાપણવાળો." (૮) **દીવી–યસ્તો.**

(૯) અહી **દીનકર્દમાં** તે એક જુદદીન, યા દીન દુશ્મનનું નામ છે, પણ અવસ્તામાં (**ફ્રવર્દીન યશ્ત,** ફકરો ૧૧૫ મો) **ફ્રાચ્યા** એક નામાંકીત પુરૂષનું નામ છે.

(૧૦) **પ્રશ્નાન.**

કાએઁ-ઉસ તરફથી સરદારીની સત્તાઓ[1] તે મેળવવા પામ્યો, અને તે (પાદશાહના) સાત ખંડનાં રાજ્યમાં વહીવટ કરનાર તે થયો; વળી તે વડો ન્યાયાધીશ અને વજીર[2] હોવાથી તેણે સરહદની[3] ભાષાઓ અને માણસ જાતને ફાયદો કરનારાં બીજાં જ્ઞાનની બાબદો (પોતાની પ્રજાને) શિખવી; વળી જે પરદેશીઓ (સાચા માર્ગ ઉપરથી દુર ગયા હતા તેઓ)ને જવાબો આપી પોતાનાં સખુનોથી હરાવ્યા[4] (અને જેર કીધા), અને ઇરાનનાં મુલકોનેબી પોતાની ઘણીજ બોહલી નસીહતોથી[5] નીતિની ઉંચી પંકતીએ લઈ ગયો.

(૩૮) અને (તે ખોરેહ) પ્રખ્યાત[6] કએઁ-સીયાવક્ષની આગળ આવી મળ્યું; તેનાથી અંદર (કંગ) ઉપર અજાયબ જેવી રીતે બાંધેલો[7] કગ-દએઁઝ[8] (નો કીલ્લો) હસ્તીમાં આવ્યો[9] અને દીનની પાસબાની અને રક્ષણ, અને તેનો ઘણીક તરેહનો ઝલકાત તથા કીર્તી, અને દીનના ભેદો તેને લીધે (સર્વે જાહેર થયાં); જેના પરિણામ તરીકે તે જમાનાનો સુધારો, ઇરાની રાજ્યનું નવું બંધારણ, પહલવાનોનું[10] એકમેક સાથનું નવું સુલેહ ભરેલું જોડાણ, અને અહુરમઝદની દીનની ફત્તેહ (એ સર્વે) જાહેરમાં આવ્યું.[11]

---

(૧) ફ્રમાતારીહ, "સરદારી," "રાજ્ય કારોબાર."

(૨) અહૂપત "અમીરનો અમીર," "વડો સત્તાધીકારી," ફા૦ ખાન ખાનાન. ડા. વૅસ્ત મુજબ વાંચણ, ગશૂફ્ત, "સમજાવેલું," "ખુલ્લુ કીધેલું." બીજી રીતે અફ્રશ્ નાહૂફ્ત આમૂખ્ત વીમૉન્દ ગૂબિશ્નીહ વાંચ્યે તો "અને તેણે છુપી વિધ્યા અને સરહદપરની ભાષાઓ શિખવી" એવો અર્થ થઇ શકે.

૩) અવ. નએઁમ, "બાજુ," "હદ."

(૪) અઇરખ્ત હુવા-અન્દ અન-અઇરનો બીજો અર્થ "જે અનાર્ય લોકો બીગડેલા હતા તે." અવ. ઇરિખ્ત.

(૫) હુન્દરૂઝીનીદ, "નીતિમાન નસિહતો કીધી."

(૬) અવ. બામ્ય, "ચલકતું." (૭) અફ્રદ-કર્દ.

(૮) અસલ અર્થ "કંગનો કીલ્લો." અવ કંઘ તે સ્યાવર્શાનએ પોતાની દેશ નિકાલની મુદતમાં જે શહેર સ્થાપ્યુ હતું તે, જે અંતર-કંઘ નામના ઉચા પાહડ ઉપર આવેલું હતું.

(૯) દીસીત, પહલ્વી દીસ, "દેખાવ," "સરખામણી."

(૧૦) સરખાવો અવ અમવત.

(૧૧) અઝશ્ પએઁતાગ.

(૩૯) સીયાવક્ષના છોકરા **કય્‌–હૉસ્રવને**[1] તે (ખોરેહ) ત્યાર બાદ મલ્યું, જેની બરકતથી તેણે તુરાની જાદુગર **ફ્રંગ્રાસ્યાગને**[2] હરાવી માહત કીધો, તથા તેના બુરા સોબતીઓ,[3] **વકચીરના**[4] લોકોને –(નામે) કૅરસવઝ્દ, અને બીજા દુન્યાને નાશ કરનારા ઘણીજ ખરાબ જાતના લોકોને – પણ મારી હઠાવ્યા; અને એ (પાદશાહેબી) બુતખાના (મુર્તીના સ્થલો) જે **"ચએ–ચસ્ત"** સરોવરને કીનારે બીહામની દ્રૂજી (દેવપરસ્તી)ને લગતાં હતાં, તેઓનો નાશ કરવા અને તોડી પાડવામાં ભાગ લીધો[5] હતો. (૪૦) (આ દુન્યાને) ફરીથી (કયામતને વખતે) નવી રચવા (યાને ફરશોગર્દ કરવા) નાં સાધણો (પુરાં પાડવા તેણે) જે લાયક પ્રાક્રમો[6] કીધાં તેને લીધે તે પોતે (હમનાબી) એક તખ્ત[7] ઉપર (બેઠેલો) છે, જે તખ્ત એક છુપી (નહિ જણાયલી) જગામાં પેલાં ખોરેહના જલકાટથી દીપે છે;[8] જ્યાં[9] દાદારની ખાહેશ મુજબ તેના શરીરની પાસબાની એક અમર્ગ ચોકીબાન હમાનાંબી કરે છે.

---

(૧) અવસ્તા મુજબ એ વાંચણ છે. સામાન્ય રીતે **કય્‌–ખૂસ્રો** વાંચવામાં આવે છે. ઇરાન અને તુરાન વચ્ચેની ચાલુ લડાઇઓ જે મીનોચેહરના વખતથી તે કય્‌ખુસ્રોના વખત સુધી થઈ હતી તે અસલી ઇરાનની તવારીખમાં જાણીતી છે. એનું મુખ્ય કારણ અફ્રાસ્યાબે કરેલું **સ્યાવક્ષનું** ખુન હતુ. **કય્‌કાઉસે** પોતાના એ બેટાને દેશપાર કીધો ત્યારે તેણે અફ્રાસ્યાબને ત્યાં આશ્રો લીધો હતો, જેની દીકરી સાથ તે પરણ્યો; પણ સ્યાવક્ષને મલેલાં માનથી **કરસેવઝ** (અવ. **કૅરસવઝ્દ**)ને અદેખાઇ લાગી, જેણે જુઠાં બહેતાનો મુકીને અફ્રાસ્યાબને સમજાવી સ્યાવક્ષને મારી નખાવ્યો, જેના કીનામાં કય્‌–ખુસ્રોએ અફ્રાસ્યાબને માર્યો (જુઓ **યશ્ત ૯**, ૨૨; ૧૯, ૭૭; S. B. E. વૉલ્યુમ ૨૪ મુ, પાનુ ૬૪ મુ).

(૨) અવસ્તાનો **ફ્રંગ્રસ્યન**, શાહનામાનો **અફ્રાસ્યાબ**. (૩) **હમ–વિશૂતગ્.**

(૪) કદાચ **બકચીર**નો પહાડ હોય, જેમાં અફ્રાસ્યાબે પોતાને છુપાવાની જગ્યા બનાવેલી હતી, અને જેમાં તે ભરાઈ બેસતો હતો (**બુન્દેહિશ**, પ્રકરણ ૧૨,૨૦). **બકચીર** એ **દાર્સપૅત્** પહાડનું બીજું નામ છે.

(૫) **અયૂખ્ત**, અથવા **અયૂજીદ**; અવ૦ **યૂજ**, "જોડવુ;" એ શબ્દ **અયૂબીદ** વાંચી શકાય, અર્થ: "ઇચ્છેલું;" "માગેલુ," સરખાવો ફા૦ **યૂબીદન**, "ખાહેશ રાખવી."

(૬) **આવાયિશ્નીગીહ.**

(૭) સરખાવો ફા. **નમીજ**, "જગા," "તખ્ત."

(૮) **અર્જૅવર્ઝૅત**, ફા. **અર્જૅવર** અથવા **અર્જૅવઝ**, "શણગારેલું," "રચનાવાળું." ડા. વૅસ્ત પ્રમાણે, "નક્કીપણે ચુંટી કહાડેલું."

(૯) **અઇધ્ પદશ્.**

(૪૧-૪૨) અને તે પછી[1] તે ખોરેહ **સ્પીતમનાં ખાન્દાનનાં ઝરથુશ્ત્રને** તેવણુની દાદાર અહુરમઝદ સાથની ગોફ્તેગો દરમ્યાન પોહોચ્યું; અને તેવણે તે પ્યારા[2] મહાજ્ઞાની દાદાર પાસેથી, ખુદ (દાદારના) તખ્ત[2a] આગલથી, અથોરનાન, લડવૈયા, ખેડુત અને કારીગરના પેશાઓને લગતાં ખાસ કામ અને જ્ઞાનની બાબદમાં બહોલી અને બારીક વિગતો[3] મેળવી; તેવણે દાદારના ફરમાનથી મઝદયસ્નની દીન **કર્ઍ-વિશ્તાસ્પ**ની સન્મુખ રજુ કરવા, તેમજ તે મોતેબર (દીનની) રોશની જે યઝદો અને અમેશાસ્પેદોના શહાનશાહ (અહુરમઝદમાં) હતી તેની મદદથી દેશના વિદ્વાનોને ખબરદાર બનાવવા માટે સઘળી જોખમદારી[4] તેવણે કબુલ રાખી હતી; વળી પોતાની પાછળ આવતી ઓલાદોની[5] ફસાહત સાથની ઝબાનની મારફતે ભલી પેદાયશોમાં, ફરશોગર્દ આવે ત્યાં સુધી સાતે કેશ્વરમાં, તેવણે તે દીનની રોશની ફેલાવવા(નાં સાધણો પુરાં પાડવાને)માથે લીધું હતું; અને તે (ખોરેહ) મારફતેજ તેવણુના છોકરાઓ, જેઓ અઉશીદર, અઉશીદર-માહ અને સઓશાંસ (નામના) થશે, તેઓથી અહુરમઝદની ભલી પેદાયશોમાં ફરશોગર્દ (યાને કયામત) બજા લાવવામાં આવશે, જ્યારે તે સઘલી પેદાયશો અમર્ગ થશે; અને જે (બનાવો)ની વિખ્યાતી, કીર્તી અને ચમત્કારને લગતું ઘણુંજ યાદગાર[6] લખાણ એ નિચે મુજબ લખેલું અને મળતું લખાણ છે.

(૪૩) વળી **પએગમ્બર ઝરથુશ્ત્રની** આગમજ બીજાઓ થઇ ગયા છે જેઓએ મઝદયસ્નની દીનમાં નામ મેળવ્યું[7] હતું; જેમકે જાણીતું છે કે જુદે જુદે વખતે કેટલાક (એ દીનના કાસદો) પવિત્ર યઝદો તરફથી (માણુસજાતના) તે વખતના

---

(૧) **મિન્ ઝક આખર.**

(૨) **આફ્રીનીદ્**, અવ. **ફ્રી**, સંસ. **પ્રી**, "ચાહવું."

(૩) **અઉશ્મૂર્દીગ્**, "ગણેલું," અવ. **મર.**

(૪) **હામ-બાર**, "સઘળો બોજો યા જોખમદારી," વળી ફા. **હુમ્બાર**નો અર્થ "સોબતીબી" થાએ છે, જે ઉપરથી "તેણે પએગમ્બરી કબુલ રાખી" એમ લઈ શકાય. અથવા **હામ-બહર** વાંચતાં "(અવસ્તા, અથવા દીનનો) આખો ભાગ" એમ થાએ.

(૫) **પત્વન્દિશ્ન્.**

(૬) **નિસંગ્ અયાતર (નિસંગ્ અયાદ્તર** ને બદલે), ફા. **યાદગારતર.** DM. મુજબ **નિસંગ્ આરતર્ (આરતતર** ને બદલે) "ઘણી જ અનુકુલ હકીકત;" "લાયક લખાણ."

(૭) **અયૂફ્ત-શૅમ (અઇયાફ્ત્ શૅમ**ને બદલે).

સર્વેથી વડા (રાજ્યકર્તા) સરદાર[1] તરફ આવ્યા હતા, વળી જેમ હાલમાં માણસો ધર્મ સંબંધી પુછપરછ અને શોધખોલમાં (મશગુલ) છે તેમ તે વખતે તેઓ ધર્મને લગતી બાબદોની[2] પુછપરછ અને તપાસમાં ઉડી રીતે રોકાયલા હતા; તે વખતના લોકોની હાજતો હાલમાં હસ્તી ધરાવતી નથી, કારણ કે સઘળી માણસજાત (હાલનાં જમાનામાં) દીનની સંપુર્ણ વાકેફગારી (અશો ઝરથુશ્ત્રથી) મેળવીને ઉભેલી છે. સ્પીતમ ખાનદાનના પવિત્ર ફ્રવશી (ફરોહર) વાલા ઝરથુશ્ત્રની સ્તુતી થજો!

(૪૪) મઝદયસ્ની દીનના પએગમ્બર, તે આદમીજાતમાં સર્વેથી કામેલ પુરુષ, સ્પીતમ ખાન્દાનના માનવંત ફરોહરવાલા ઝરથુશ્ત્રની નામદારી અને કીર્તી અને મોજેજા દેખાડનારી શકિત વિષે દુન્યામાં જાહેર કરવા, અહુરમઝદની આગાહીવાલી દીનના અવસ્તાના કલામોમાંથી (ચુંટી કાઢેલી) વિગતોને આધારે, (નિચે જણાવેલા) દસ બાબો (પ્રકરણો) અતરે લખવામાં આવ્યાં છે:-

(બાબ ૧ લો.) તેમાંનો એક[3] તે છે કે જેમાં પોતાની માવતરમાંથી આ દુન્યામાં[4] જન્મ લેવા અગાઉ તે નામાંકીત પુરુષની હાલતનું બ્યાણ (આવેલું છે).

(૨ જો) તે નામાંકીત નરના જન્મથી તે અહુરમઝદ સાથની તેવણની ગુફ્તેગુને પોંહોંચવા સુધીની (મુદત વિષેનો છે.)

(૩ જો) તેવણની (ખોદાતાલા સાથની) ગુફ્તેગુથી તે દુન્યામાં પએગામ ફેલાવવા વિષેની તેવણની કીર્તી[5] સુધી(ની મુદત વિષે), અને કર્અ-વિશ્તાસ્પના દીન કબુલ કરવા બાબેનો છે.

(૪ થો) એ બનાવની પછીના (યાને) તેવણના પવિત્ર રવાનના સર્વેથી ઉત્તમ મકાન[6] (ગરોથ્માન બેહશ્ત) તરફ ગુજર પામવા[7] સુધીનાં અયામ વિષેનો છે.

(૫ મો) તેવણનાં ગુજરવા પછીનો વખ્ત યાને તાબેદાર[8] પાદશાહ કર્અ-વિશ્તાસ્પના રાજ્યમાં (પએગમ્બર પછી) જે કાંઈ બન્યું તે વિષેનો છે.

---

(૧) **પીશોપાએ.** (૨) એટલે મઝદયસ્ની દીન

(૩) **અફ્શ અર્અવશ્**ને બદલે, "તે (પ્રકરણો)માંનું એક."

(૪) **લિતમા,** "અહીં," "આખાકી દુન્યામાં."

(૫) **આફ્રીગાનિહ,** "વખાણવાજોગ હાલત,"

(૬) અવ. **વહિશ્તેંમ અહૂમ.**

(૭) **વીખીઝ્** (**આખીઝ્**નું બીગડેલું રૂપ) "ઉચે જવું;" "ચઢવું."

(૮) **રામશાહ.**

(૬ થો) ઉપલા બનાવ પછીથી તે ઇરાનની પાદશાહીના પડી ભાગવા[1] સુધી (ના વખત બાબેનો છે).

(૭ મો) એ મુદત પછીથી તે ઝરથુશ્ત્રનો હઝારો પુરો થાય અને અઉશીદર આવે ત્યાં સુધીની (બાબદો વિષેનો છે).

(૮ મો) ઉપલા બનાવ પછીથી તે અઉશીદરનો હઝારો પુરો થાય અને અઉશીદર–માહ આવી પુગે ત્યાં સુધી (નુ વર્ણન આપે છે).

(૯ મો) એ પછીથી, અઉશીદર માહના હઝારાની આખેરી અને સઓક-શાંસના આવી પુગવા સુધી (ની વિગટો આપે છે).

(૧૦ મો) ફતેહમંદ ફાયદો કરનાર (સઑકશાંસ) ના આવી પોંહોંચવા પછીથી તે ફ્રશોગર્દ અને તનેપસીનના મોજેજાઓ (દુન્યાને તાજી બનાવી છેલ્લી તનોમંદ હાલત અપાય ત્યાં સુધી); દરેકનાં જુદાં જુદાં[2] વર્ણન સાથે.

બાબ ૧ લો.

તે સર્વેથી બખ્તાવર[3] ફરઝંદના (પોતાનાં) માવતરમાંથી જન્મ પામવા અગાઉ જાહેર થયલા મોજેજા જેવા બનાવો વિષે.

(૧–૩) તે (મોજેજાઓ)માંનો એક જે જાહેર થયેલો છે તે એ કે દાદાર અહુરમઝદે ઝરથુશ્ત્રના ખોરેહને જુદી જુદી ખાકી હાલતોનાં સીલસીલા[4] મારફતે ઝરથુશ્ત્રમાં પસાર કીધું, જ્યારે ખોદા તરફથી હુકમ થયો કે તે ખોરેહ મીનોઈ હસ્તીમાંથી ઉતરી તનોમંદ (ખાકી) હાલતમાં આવ્યું, અને ઝરથુશ્ત્રનાં ખાકી બદનમાં તે રહ્યું; અને ઘણાકોને તે ઉપરથી એક અતી ઉમદા મોજેજો જાહેર થયો,

---

(૧) **હનચાપિશન્**, અવ. **સ્ચપ** અથવા **સ્કપ્** "ભાંગી જવું," "નાશ થવું." સરખાવો ફા. **અન્જનીદન**, "ભાંગવું," એટલે "કટકા બુકલા થવું."

(૨) ઉપલા ફકરા એકથી દસમાં હવે પછી આ સાતમાં પુસ્તકનાં દીબાચા પછી આવેલા ૧૦ બાબોનાં મથાલાં આપવામાં આવેલાં છે. (૩) ફા. **ફરરૂખ**

(૪) **માદ્–ગશ્ત વારગ**, "ખાકી હાલતોની હાર;" સરખાવો ફા. **માદહ,** "ખાકી;" અને **ગશ્ત,** "હાલત," "સંજોગો," અને **વારહ** "હાર," "માળા." ડા. વૅસ્ત, **"માદયાતો ઈ ખલ્કો** (અરબી શબ્દો છે), **અર્થ**: "પેદાયશોની તનોમંદ હાલત."

જેમકે દીનમાં એમ કહે છે કે: "જ્યારે અહુરમઝદે ઝરથુશ્ત્રને માટે ખાકી બદન[1] તૈયાર કીધું, ત્યારે પેલું ખોરેહ[2] જે તે વેળા દાદાર અહુરમઝદની નજદીક[3] હતું તે ઝરથુશ્ત્રનાં ખાકી શરિર તરફ દોડ્યું, (પહેલાં) મેષ[4] રાશિ તરફ ગયું, અને મેષ રાશિ તરફથી અનન્ત રોશનીઓ (અસર રોશની) તરફ (વલ્યું[5]), અને અનન્ત રોશનીઓ તરફ રહી તે ખુરશેદ (ખુરશેદ પાયા)ના રહેઠાણ તરફ (ગયું), અને ખુરશેદ તરફથી નિકલી માહ-પાયા (ચન્દ્રમાહ)ના મકાન તરફ દોડ્યું, અને તે માહ-પાયામાંથી થઈ સ્તરપાયા (સેતારાઓના મકાન[6]) તરફ ગયું, અને તે સેતારાઓમાંથી નિકલી ઝોઇશના[7] ઘરમાંનાં આતશ તરફ ગયું, અને તે આતશ તરફથી બાહેર નિકલી ફ્રાહીમ-રૂવાનાં-ઝોઇશની[8] બાનુને પહોંચ્યું; જ્યારે (આખરે) તે બાનુએ તે છોકરીનો જન્મ આપ્યો કે જેણી (ભવિષ્યમાં) ઝરથુશ્ત્રની માતા (બુર્દાર) થઈ."

(૪-૫) તે (ખોરેહ)[9]માથી રોશની એકી વખતે જમીનમાં અને આકાશમાં ગઈ ત્યારે તે ખોરેહનું ઉડવું[10] દુરથી[11] જાહેર થયું, જેથી ફ્રાણત-રવાનાન-ઝોઇશના ગામ (પરા)માં રહેનારાઓ તે જોઇને એવું કહેવા લાગ્યા કે: "જુઓ, આ આતશ પોતીકી મેલે બલે છે," [એટલે કે, તેમાં બાળવાના લાંકડાંનો[12] ખપ પડતો ન હતો];

---

(૧) સરખાવો ફા દેહ, "શરિર"
(૨) ગદા અદીન, અસલ અર્થ "ત્યાર પછી તે ખોરેહ."
(૩) પીશ્ નએમ, "બાજુમાં," અવ નએમ, "બાજુ."
(૪) વાંચણ મએષ, "મેષ રાશિ." ડા. વેસ્ટ મક્ષ, "જતુ."
(૫) વાંચણ ગુરિખ્ત, "દોડી ગયુ."
(૬) મેષ રાશિની અંદર આવેલા કદાચ તે સેતારાઓ હોએ
(૭) પાઝંદમાં લખાયલું એ નામ અવસ્તા ઝાવિષીને મળતું છે. ઝાવિષ એ પએગાંમબરના માદર દુઓગદાઉબનુ કુટુંબી નામ છે (જુઓ વંદીદાદ, ફરગર્દ ૧૯ મી, ફકરો ૬ ઠો).
(૮) પાઝંદમાં લખાયલું એ નામ પએગામબરના મમાવાનુ છે (જુઓ બુન્દહિશ, બાબ ૩૨,૧૦).
(૯) મિન ઓલા, એટલે "તેમાંથી."
(૧૦) પર્ષન, અવ. ફ્રષ્મન, "આગલ જતુ," ફા પર્ષ, "ઉડવું."
(૧૧) વાંચણ અદીન્ રખગીગ્; પહલવી રખીગ્, "દુરનું." ડા. વેસ્ત મુજબ વાંચણ: ખસૂરાગીગ્, "સસરાનું," સરખાવો ફા. ખસૂર.
(૧૨) ઇસ્મગ્ અથવા હિઝમગ્, અવ. અએસ્મ, ફા. હીઝમ, "બાલવાનું લાકડુ."

તે પછી તેઓ (પોતાનાં તાલુકાનાં) હાકેમ[1] પાસે ગયા, અને તેને એવું સમજાવ્યું,[2] એટલે કે (પેલી રોશ્નની વીશે) એવું બોલ્યા કેઃ "ગેતીની દુન્યાની સંપૂર્ણ કીર્તી (હવે હસ્તીમાં) આવશે, તનોમંદ હાલતની મારફતે જીંદગીની કીર્તી જાહેર થશે,[3] એટલે કે, તે ખોરેહને લીધે આ દુન્યામાં સઘળી જાતનાં ઉદ્યોગો ચાલુ થશે[4]."

(૬) અને એમળી જાહેર થએલું છે કે તે ખોરેહની બરકતથી દેવો પેલી કન્યા (ઝરથુશ્ત્રની માએ) ને ઇજા કરવામાં નહિ ફાવવાથી, તે દેશમાં ત્રણ (નિચલાં) બુરાં પરાક્રમો[5] તેઓએ બરપા કીધાંઃ-ભયંકર શ્યાલો, સઘળી જાતના મરકીનાં રોગો,[6] અને (એવાજ) જુલમ ગુજારનારા દુશ્મનો[7] (આફતો) પેદા કીધાં; વળી તેવા દેવોથી દેશના લોકોના મનપર[8] એવું ઠસાવવામાં આવ્યું કે આવાં આફતો[9] આ છોકરીના જાદુઈ મંત્રને લીધે દેશ ઉપર ઉતર્યા છે; જેથી તે દેશના લોકો તેણીના માબાપ[10] સાથ સખત કજીઓ[11] કરવા લાગ્યા કે એજ છોકરીનાં જાદુની અસરથી આવી આબદા[12] ઉત્પન્ન થઈ છે, વાસ્તે તેણીને ગામ બાહેર કાઢી મુકવી.[13]

---

(૧) **કારનામગ ઇ અર્તખ્શીર ઇ પાપગાન**નો માગ તરજુમો જુઓ, ત્યા **કર્ઍત** શબ્દ (બાબ ૧૧,૫.) મારા ધારવા મુજબ હીદી ખેતાબ "રાજા" ને મળતો આવતો અર્થ ધરાવે છે.

(૨) **ચશીનીદ.**

(૩) **ખયા મિન તન ગદા**; ડા. વૅસ્ટ –"તનોમદ હસ્તીની સપૂર્ણ કીર્તી તે શરિર વીનાની એલાહેદી જીદગીની કીર્તી છે."

(૪) એટલે કે, સઘળી જાતનો ઉદયોગ આબાદીભર્યો થશે.

(૫) સરખાવો અવ. **હુએન**, અહી એ શબ્દ "કુદરતની આફતકારક મુશીબતો" બતાવે છે.

(૬) એજ શબ્દને બીજી બે રીતે વાંચી શકાય **વિસ્પ દીવ**, "સઘળા દેવો;" અથવા **વ દીવ સીજ**, "અને મરકીનો દેવ."

(૭) DM. મુજબ **"દુશ્મનો"**, "ખરાબ રોગો."

(૮) **પવન મીનિશ્ન્ રમીતૂન્ત**, અસલ અર્થ "લોકોના મન ઉપર નાંખવામાં આવ્યુ."

(૯) **દેના વિઝન્દ.**

(૧૦) **ઝરખૂન્તીનીતારાન**, "જન્મ આપનારાં."

(૧૧) **શકફ્ત પતકારીદ.**

(૧૨) **અન-બસાનીનીદન**, ફા. **બસાન** "મલતું આવતુ" "સરખું."

(૧૩) અહી **ક્રદન–ઇ** ને બદલે **કર્દનશ** બહેતર.

(૭-૮) અને તે છોકરીના બાપે પોતાની છોકરી સામે જે જાદુગરીનો ગેરવાજબી આરોપ મુકાયો હતો તે વિરૂદ્ધ ગામનાં લોકોને ઘણાંક કારણો[1] આપી, નિચે મુજબ કહ્યું:-"જ્યારે આએ છોકરી મારાં કુટુંબમાં[2] અવતરી ત્યારે તેણીનું સઘલું ચલકતું નુર તેણીની પીઠ પાછલથી[3] આતશની ખુલ્લી રોશ્ની માફક બાહેર નિકલતું હતું, એટલે કે, તેણીનાં આખાં બદનમાંથી અંધારી રાત્રે મોતેબર રોશ્ની પ્રગટી નિકળતી હતી; જ્યારે ઘરના છેક અંદરનાં ભાગમાં, જ્યાં કંઈબી આતશ (યા ચેરાગ) ન હતો ત્યાં એ છોકરીને બેસાડવામાં આવતી ત્યારે તે રોશ્ની તેણીમાંથી પ્રગટી નિકળતી હતી; જ્યારે ઘરમાં જ્યાં આતશની મોટી રોશ્ની બળતી હતી ત્યાં તેણીને બેસાડવામાં આવતી, ત્યારે તે આતશ વધારે રોશ્ની આપતો હતો; એટલે કે જ્યાં ગંજાવર આતશ બળતો હતો ત્યાંબી તેણીના શરીરમાંથી (નિકળતી) રોશ્નીને લીધે, તે આતશની રોશ્ની વધારે આંજી નાંખનારી ભભુકાદાર બનતી; આવી નુરમંદ યા ખોરેહમંદ જાદુગરણી કદીબી કોઇએ જોઈ નથી."

(૯) વળી તે પછી દેવો, અને કવીઓ અને **કરપો**,[4] જેઓ તે ગામને લગતા હતા તેઓની ઉસ્કેરનીને[5] લીધે તે ગામનાં રહેવાસીઓ (છોકરીનાં બાપનું કહેણ સાંભળી) સંતોષ પામ્યા નહિ; (નિરાશ થઈને) તે કન્યાના બાપે કુટુંબના મુરબી **પઇતીરીતરાસ્પ**, જેવણ **સ્પીતામના** દેશમાં અરગ[6] (નદી)ને કીનારે

---

(૧) કબદ **ચીમ.**

(૨) અથવા "મારામાં," "મારા ઘરમાં." (૩) **મિન આખર.**

(૪) અવસ્તામાં જણાવેલા **કવી** અને **કરપન**, જેઓને **હોરમઝદ યશ્ત** (§ ૧૦) મુજબ "દીનની બાબદમાં આંધળા અને બેહરા" તરીકે જણાવ્યા છે, યાને જેઓ "યકીન વીનાના અને જુદ્દીન હોય તે." તેઓને **દીનકર્દ**માં **યાતુગ** "જાદુગરો," **અયશ્ત** "અપવિત્ર," અને **મર**, "ધાટકી" ના વિષેશણો લગાડ્યાં છે (જુઓ પુસ્તક ૭ મુ, બાબ ૩ જો; ફકરા ૪,૨૦; બાબ ૪ થો, ફ. ૨૧,૬૭). ચોથા બાબમાં **કીક** અને **કરપો** વિષે પુશ્કળ એશારાઓ મળે છે.

(૫) **સારીનિશ્ન**; ફા. **સાર**, "ઉશ્કેરની," "જુલ્મ."

(૬) અવ. **રંઘા** નદીનું પહલવી નામ (જુઓ **યશ્ત** ૫ મી અને ૨૨ મી). એ શબ્દ **બુન્દહિશમાં અરગ** અથવા **અરંગ** લખ્યો છે, જેનાં બાબ ૭, § ૧૫ માં લખ્યું છે કે: "અને **અર્દવીસૂર**ની ઉત્તર તરફથી બે નદીઓ વેહવા માંડી, અને તેમાંની એક પૂર્વ તરફ તથા બીજી પશ્ચીમ તરફ ગઇ, જેમનાં નામ **અરગ** અને **વેહ** છે."

આવેલાં શહેરમાં[1] વસ્તા હતા, તેમને ઘરે તેણીને જવા હુકમ કીધો; અને તેણીએ પોતાના પીતાનાં હુકમને કબુલ રાખ્યો.[2] (૧૦) દેવોનું તે કારસ્તાન[3] તે છોકરીને તેણીનાં બાપીકા ઘરમાંથી બાહેર કઢાવવાની[4] બુરી નેમથી[5] કરવામાં આવ્યું હતું; (પણ) ખોદાતાલાએ તેવા સંજોગ વચ્ચે પઓઁરૂશાસ્પના બાવા પઇતીરીતરાસ્પને ઘર પેલી છોકરીને મોકલાવીને, તેણીને પઓઁરૂશાસ્પ જેવણ્ ઝરથુશ્ત્રના પીતા (ભવિષ્યમાં થનાર હતા) તેમની સાથ પરણ્વાનું કારણ આપ્યું.

(૧૧) એક (મોજેજો) એવો જાહેર થયેલો છે, કે તે વખતે પેલાં કુટુંબ તરફ જવાથી સ્પીતામના દેશમાં સર્વેથી બુલંદ દરજ્જો[6] તે છોકરી પામી, અને ત્યાં એક ઉમદા મોજેજો તેણીને બતાવવામાં આવ્યો, અને જે તે છોકરીએ પોતાની નજરે જોયો, જેમકે દીનમાં કહે છે કેઃ–"જાણવું કે પવિત્ર ફરેશ્તાઓ તરફથી તેણીને સંભલાયલો અવાજ[7] એવી મતલબનો હતો કેઃ 'તેઓના ગામ તરફ તું જા, તે ગામ સપાટી[8] ઉપરથી ઘણું નિચું[9] અને પહોળાઇમાં બહોલું છે,[10] જ્યાં ગાય ગોસ્પંદના ટોળાં[11] મોટી સંખ્યામાં[12] સાથે ફરતાં કીધાં છે; દયાળુ દાદારે તારીજ મદદ માટે તે ગામને એવુ બનાવ્યું છે.'" (૧૨) જે સાંભળી તે કન્યા થોભી ગઈ, અને તેણીને પણ તદન એમજ લાગ્યું કેઃ–"(તેઓનો) એશારો[13] કાંઈ એવી મતલબની સલાહ[14] મને આપવા માંગે છે કે

---

(૧) સરખાવો ફા. **રૂસ્તાક**, "ગામડું," "વેપારનાં મથક સાથનો કસ્બો."

(૨) **પદીરૂફ્ત**, "કબુલ રાખ્યો," "સ્વીકાર્યો"

(૩) બેહતર વાંચણ્. **ક્ષૂપ**, અવ. **ક્ષૂપ**. ફા. **આશુફ્તન**.

(૪) **અઉઝ-સાયગીનીદન**, સરખાવો અવ. ઉઝ અને ફા. **સાયીદન**, "સાયા તલે રાખવું," "પરવરશી કરવી," યાને તેણીના બાવાના **આશ્રા** અથવા સાહ્યા તળેથી તેણીને છુટી પાડવાની નેમથી. (૫) **દૂશ્-પર્ગિહા**.

(૬) **મદમ્ બાલિસ્ત જીવાગ્ ચેગવીમૂનાદ**.

(૭) **વાન્ગ**, ફા. **બાન્ગ**. (૮) **બાલાએ**, "ઉંચાઇએ."

(૯) **ગટ્પૂતર**, સરખાવો પહલવી **ગટ્પૂ કર્દન્** "ગળી જવું."

(૧૦) **ફ્રાખૂતર પવન પાહનાએ**.

(૧૧) **ઝીન્દગ્ ગઓસ્પેંદ્**, "જીવતાં મેંઢાં, બકરાં, તથા ગાય ઢોર."

(૧૨) **ફ્રેહિસ્ત**.

(૧૩) **અઉશ્મૂરિશ્ન**, "ગણુતરી," "બશારત," ફા. **શમૂર્દન**.

(૧૪) DM. મુજબ. **વ લિ હના ગૂબિશ્ન બરિશ્નીહ**, "અને મારી તરફ આવાં વચણનું સભળાવું."

"મારૂં કામ મારા પીતાએ કરેલો હોકમ બજાવવાનું છે." (૧૩) પછી તે કન્યા દીનના તરીકા પ્રમાણે તન પાક કરીને[૧] તેઓ આગળથી વિદાય થઈ; તેણી પતીરીતરાસ્પને ગામ આવી, જ્યારે પેલું ખોરેહ **પતીરીતરાસ્પ**ના છોકરા **પઓૅરૂશાષ્પ**ને મલ્યું.

(૧૪) એક (મોજેજો) નિચે મુજબ જાહેર છે કે દાદાર અહુરમઝદે ઝરથુશ્ત્રના **ફ્રોહરને** તેવણના માબાપની અંદર ખેતીવાડીને લગતા એક ચમત્કારથી[૨] હોમ (ના છોડવા) ની અંદર પસાર કરી મોકલ્યું. (૧૫) બીજું એમબી દીનમાં જાહેર કીધેલું છે કે જ્યારે (આ દુન્યાની હસ્તીનો) ત્રીજો હઝારો તેની સેવટની હદે પહોંચ્યો[૩] ત્યારે, (એટલે કે) **એબ-આપનાર (અહરમન)** ની હસ્તી વીનાનાં[૪] મીનોઈ હાલતના ત્રણ હઝાર વર્ષો પુરાં થતાં, એટલે કે પેદાયશો મીનોઈ હાલતમાં હતી તે પછી, અને દ્રુજના આવી પુગવા અગાઉ, અમેશાસ્પંદોએ ઝરથુસ્ત્ર (ના તન)ને બનાવવાની સામગ્રીઓ તૈયાર કીધી; અને મોઢું તથા જબાંન ધરાવનાર, ફસાહતથી બોલનાર[૫] અને બેહસ્તી મકાનોને[૬] લગતાં તેનાં **ફ્રોહરને** તેની અંદર મુકયું. (૧૬) ત્યાર પછી પવિત્ર યઝદોએ તેઓની ખુદ ચશમની તપાસ ઉપરથી આગલા ત્રણ હઝારાઓની ખુલ્લી યાદ આપનારા તરીકે ઝરથુશ્ત્રને જોયો;[૭] અને અમેશસ્પેંદોની સાથના રહેઠાણ અને રક્ષણથી[૮] તેવણ એક અમેશાસ્પંદ[૯] જેવાજ ત્યારે દેખાતા હતા. (૧૭) અને જ્યારે ત્રીજો હઝારો પુરો થયો ત્યારે, યાનેકે (અમેશ-

---

(૧) **ફ્રાજ્ યદા શુસ્ત્** સરખાવો ફા. **દસ્ત્ બ આબ્ રસાનીદન.** "ધાર્મીક રીતે નહાન નહાવું તે." એનો ભાવાર્થ એ કે પોતાના બાહેર નિકલવા આગમજ તેણીએ નાહિ ધોઈ સ્વચ્છ બની, પાધ્યાબ કુસ્તી કરીને દીનના તરીકા મુજબ બદગી કરી. પહલવીનો બોલેબોલનો અર્થ "તેણીએ પોતાના હાથ બીલ્કુલ ધોયા."

(૨) **પવન અફ્દ્ વર્ચ-કર્દીગ્.** (૩) **બરીન પેહ્લૂન્ત.**

(૪) **અન્-અઇબ-દદીગ્.** (૫) **ફ્રાજ્ ગૂફ્તાર્.**

(૬) **વ ગર્દૂન્ કદગાન**, ફા. **ગર્દૂન**, "આસ્માની ગોળાઓ." "બેહસ્તનાં તબક્કાઓ." બીજાં વાંચણો એમ થઈ શકે—**વ યલ-તન કદગાન,** "અને તે ગામડાંના લોકોમાં ઘણાં માતેલાં શરિરવાળો," અથવા "**વીરતન કદગાન,** યાને "બુદ્ધીવાન શકિતઓ સાથનું તન."

(૭) જ્યારે ઝરથુસ્ત્ર તદન મીનોઈ (ફ્રોહરની) હાલતમાં હતા ત્યારે.

(૮) સરખાવો ફા. **કરીચ,** "ઝુપડું", "છાપરૂં," અને **હમ-કરીચ,** "એકજ ઘરમાં સાથે રહેનાર સોબતી." કદાચ બીજુ વાંચણ **પવન હમ-કર્પીહ** થઇ શકે, જેનો અર્થ: "શરિરીક સંબંધથી," અથવા "એકસરખુ શરિર ધરાવનાર."

(૯) એક મીનોઈ હસ્તી જેવા.

સ્પંદોએ) ઝરથુસ્ત્રને (માટેની સામગ્રીઓ) ઘડી તે પછી, અને તેમને આ ખાકી દુન્યામાં મોકલવામાં આવ્યા તે અગાઉ, અને એબ આપનાર (અહરમન)ની આ દુન્યામાંની હસ્તીના ૩૦૦૦ વરસ પુરાં થયાં તે પછી, ખોદા તાલાએ બેહમનની સાથે મલીને અર્દીબેહશ્ત અમેશસ્પેંદ સાથે મસલહત ચલાવી (જે નિચે મુજબ હતી):–"તેની માતા તમુને એવી ઉચી (લાયકાતવાળી) માલુમ પડે છે કે જેણીને ઝરથુશ્ત્રને આપી શકયે?" (૧૮) જવાબ આપતાં **અર્દીબેહશ્ત** બોલ્યાઃ "ઓ વૃદ્ધિ કરનાર[૧] કીરતાર! તમો પોતે તે વિષેબી જાણો છેઓ; ઝરથુશ્ત્ર જેને આપણે પેદા કરીએ છીએ, (અને જેને) તમોએ અને અમે પેદા કરીઓ છે, તેને માટે, ઓ અહુરમઝદ! તમો વાકેફગાર છેઓ; અમો જેઓ અમેશસ્પેંદો છઇએ, તેઓને તમો તે જગા બતાવો, કારણ તેનું જાહેર કરવું તમુને રોશન છે, ઓ વૃદ્ધિ કરનાર મીનો અહુરમઝદ! તમોજ તે જાણો છેઓ."

(૧૯) અને ત્યાર પછી અહુરમઝદે બેહમન,[૨] અર્દીબેહશ્ત, શહરેવર, સ્પેંદારમદ, ખોરદાદ અને અમેરદાદ (અમેશસ્પેંદો) સાથે નિચે મુજબ વાદવિવાદ ચલાવ્યોઃ "ઝરથુશ્ત્રને નિચે (ગેતીની દુન્યામાં)[૩] લઈ જવાનો મારો વિચાર નથી, કારણકે તનોમંદ હસ્તીવાલી દુન્યાને માટે તે મોઢાં સાથનો, જબાન સાથનો અને એક સફાઇદાર વકતા થવો જોઇશે. (૨૦–૨૧) જો આપણે ઝરથુશ્ત્રને તનોમંદ હસ્તીવાલી નિચલી દુન્યામાં મોઢાં અને જબાંન સાથનો તેમજ એક ફસાહતથી બોલનાર અને મીનોઈ મકાનનાં[૪] તરીકે લઇ જઇશું તો, એટલું તો ચોક્કસ છે કે લોકો મારા તે અશો આદમીનાં[૫] પેદા થવા વિષે એવું જાહેર કરશે કે તે નેક નામવાલા આદમીને પાણી, જમીન, અથવા ઝાડપાન અને જાનવરો સાથે આપણે બનાવ્યો હશે;[૬] તેટલા

---

(૧) **અવ્ઝુનીગ્**, એ શબ્દ અવ. **સ્પેન્ત** અથવા **સ્પેનિશ્ત**ના પહલવી **અર્થ** તરીકે વપડાય છે.

(૨) DM. મુજબ **વોહૂમન વહિશ્ત-ઇ**, યાને "બેહસ્તને લગતો વોહૂમન (**બેહુમન**)." અહી **અર્તવહિશ્ત** શબ્દ લખવા જતાં **અર્ત** લખવા આગમજ **વહિશ્ત** નકલ નવેશથી લખાવાથી આ ભુલ થયલી લાગે છે, જે ભુલ છેકી નાખવામાં આવી નથી.

(૩) અહીં નિચે પૃથ્વિની જમીન ઉપર.

(૪) DM. મુજબ **વીર્–તન્–કર્દ**; સરખાવો અવ. "**વીરો તનુ કૅરૅત**, "એક બહાદુર પહલવાની નરથી જન્મ પામેલો."

(૫) સર્વેથી સરસ અશો નર તરીકે મેં ચુંટી કાડેલો.

(૬) **હમ-તાષીત**; અવ૦ **તષ**, "ઘડવું," "બનાવવુ."

વાસ્તે આપણે પઑરૂશાસ્પના ગામમાં તે પુરૂષને લઇ જઇએ કે જેથી (મીનો અને ગેતીની) બેઉ તરફથી ઉચી તોખમ ધરાવનારા ઝરથુશ્ત્ર તરીકે તેને લોકો બોલાવશે; એક બાજુ નૅર્યોસંગ (ફરેશ્તો) જે અમેશસ્પેંદોથી ઉતરેલો છે તેની મીનોઇ તોખમનો, અને બીજી બાજુ જમશેદ જે આદમી જાતથી પેદા થયો હતો તેની ગેતીની તોખમનો."[1]

(૨૨) તે પછી અમેશસ્પેંદોએ થડમાંથી એક હૉમનું ઝાડ, જે માણસની ઉચાઈ જેટલું, શોભીતું,[2] ઉચા રંગનું, અને જ્યાં તાજું ત્યાં રસદાર[2] એવું હતું તે ઉખેડી, કાપીને સમારી તૈયાર કીધું, અને તેનાં થડમાં ઝરથુશ્ત્રના ફરોહરને (તેઓથી) ઉતારવામાં આવ્યું, જે ફરોહરને અમેશસ્પેંદોએ અનન્ત રોશનીઓમાંથી આગલ ચલાવી[3] તેમાં (તે થડમાં) મોકલ્યું, અને ત્યાં તેને તેઓની આસ્નીદેહ અક્કલ (જાતી જ્ઞાન)ની મદદથી તે પેદા કીધું; કારણકે જ્યારે તે ફરોહરને લઇ જવામાં આવ્યુ હતું ત્યારે તે અમેશસ્પેંદો તેની આસપાસ જણાતા હતા, અને સઘળી તરફથી તદન હીલચાલ કરતી[4] દીવાલો માફક તેઓ (તેની આસપાસ) દેખાયા હતા. (૨૩) હમેશા તે હોમ, જે જગાએથી તેનો રસ બાહેર આવતો હતો તે જગાએ કુદરતી રીતે[5] તે મોઢાં સાથનો હોએ તેમ દેખાતો હતો, એટલે કે (તે જગાએ) હોમ હમેશાં તાજો રહેતો હતો.

(૨૪) અને જ્યારે પેલા એબ-આપનારા[6] અહરમન સાથની દુન્યવી હસ્તીનાં ત્રણ હજાર વર્ષમાંથી ત્રિસ[7] વર્ષ બાકી રહ્યાં હતા, ત્યારે બેહમન અને

---

(૧) યાને કે મીનોઇ દુન્યા તરફ જોતાં ઝરથુસ્ત્ર નૅર્યોસગ ફરેસ્તાથી ઉતરી આવેલા હતા, અને બાકી હૈયાતીમાં જમશેદની ઓલાદના હતા.

(૨) **ખૂપ્, મદમ ગઑન, વ તર્ અઇધ્ તર્**. સરખાવો અવ૦ **ગઑન** અને ફા૦ **તર**.

(૩) **સાતૂનીનીદ.**

(૪) અસલ અર્થ, "આસાયશ વગરનો."

(૫) **આવાયિશ્નીગ્**, "જેમ જોઇએ તેમ," "સ્વભાવીક રીતે".

(૬) વાંચણ **આન અઇબ-દદીગ**, "પેલા એબ-આપનાર અહરમન(ની હસ્તી સાથના)." બીજી રીતે વાંચ્યે તો. **અન-અઇબ-ગતીગ**, "એબ આપનારની હસ્તી વીનાની." ડા૦ વૅસ્ટ મુજબ **હુ-અઇબ-ગતીગ**, "સારી રીતે (અહરમનથી) હરકત પામેલી."

(૭) **DM.** હસ્તલેખ મુજબ ૩૩૦ વર્ષો છે, પણ એ મુદત તવારીખના નિયમ વિરૂદ્ધની લાગે છે. ડા૦ વૅસ્તબી ૩૦ વર્ષ લે છે.

અહીંબેહસ્ત અમેશસ્પેંદો પોતાના પુર દમામમાં સજ થયા,[1] તથા પોતે શરિર ધરાવનારી હસ્તીઓમાં ફેરવાઈ ગયા; અને જ્યાં બે પક્ષીઓ તેઓને તાંહ બચ્ચાં થાએ તે માટેની આરજુ[2] સાથે બેઠેલાં હતાં ત્યાં તેઓ આવી લાગ્યા; સબબ એ કે પક્ષીઓનાં ન્હાનાં બચ્ચાંઓને તેમના માલામાં[3] ભરાઈ સાંપો સાત વર્ષ ઉપર ખાઈ ગયા[4] હતા. (૨૫) (જ્યારે તે પક્ષીઓ બચ્ચાંની ઉમેદ સાથના) પોતાના એવા ખ્યાલમાં (હતાં) ત્યારે બેહમન અને અહીંબેહસ્ત તેમની આગલ આવી પુગ્યા, અને પેલાં પક્ષીઓએ નિચે મુજબ તેઓની સાથે વાત કીધીઃ "સલામ આલેકુમ![5] અમોને એ હોમ ગમે છે.[6]"

(૨૬) તે (અમેશસ્પેંદો)નો એવી રીતનો પુર દમામવાળો (ગેતીનો) દેખાવ, અને તે પક્ષીઓની હોમ માટેની એટલી બધી આતુરતાઇ, એ બેવડા ચમત્કારો હતા. તે પક્ષીઓમાં જે નર હતો તેણે પોતાના બને પગ[7] વડે હોમને (તેઓ પાસેથી ગોયા) ઝુંટવી લીધો, અને જે બીજું પક્ષી (માદા) હતું તે હોમને લઇ ઉડી ગયું, અને તેઓએ તે હોમનો રોપો પેલાં ઝાડની ઉપર આવેલા (પોતાના) માલાની[8] અંદર ખોસ્યો, અને સાંપોની કોટરેલી કઢણ જે ઝાડમાં અંદર હતી તેની ઉપરના ભાગમાં તે રોપને મુકયો, કે જેથી તે સાંપો મરી જાય. (૨૭) તે માલો જે પેલાં પક્ષીઓનાં (મારી નાખેલાં) બચ્ચાંઓનો હતો તે તરફ ઝરથુશ્ત્રની ફ્રવષી[9] આગલ વધી,[10] અને તુરતજ તેને લીધે વળી પેલા સાંપો (જે) ઝાડમાં હતા તેઓ

---

(૧) **ફ્રાજીહ ઓલ હમ આરાસ્ત.** બીજી રીતે "પોતાની ઉચ્ચે દરજ્જેની શકતીઓ સાથે તૈયાર થયા." ડા૦ વૅસ્ટ મુજબ "પોતાની સર્વોપરી જાહોજલાલી તૈયાર કીધી."

(૨) **બરા ખ્વાયઇશ્નીહ**, અસલ અર્થ "બેટાની ખાહેશ રાખતાં."

(૩) વાંચણ **આશ્નો, ફા. આષ્યાનહ**, "માલો", "પક્ષીનુ રહેઠાણ", તે ઉપરથી માળામાંનાં બચ્ચાં. ડા. વૅસ્ટ એ બોલ **અદાન** વાંચી તેનો અર્થ "નાદાન" કરે છે.

(૪) ફા૦ **ગૂદન**, "ફાડી ખાતુ," "ગલી જવુ."

(૫) **ફ્રનામિશ્ન**, સસ્કૃત **પ્રનામ**, "સલામ", "દોઆ".

(૬) એટલે કે, પેલા અમેશસ્પેંદોએ હાથમાં પકડેલા હોમ માટે માંગની કીધી.

(૭) અવ૦ **પઇતિશ્તાન.**

(૮) સરખાવો સંસ્કૃત **આસન**, ફા૦ **આષ્યાનહ.**

(૯) **ફ્રવશ**, એ શબ્દ ફરોહર માટે પહલવીમાં કોઈ કોઇવાર વપડાતો મલે છે, જે અવસ્તા શબ્દ **ફ્રવશી**નું બરાબર પહલવી છે.

(૧૦) **ફ્રવફ્ત** યા **ફ્રઑફ્ત,** અવ૦ **ફ્ર** અને **વપ**, "પાંથરવું", યાને કે તે ફરોહર પંથરાઇ ગયું, બહોલું બન્યું.

સીધા પોતાની ફેજે પોહોંચ્યા,[૧] ગોયા ઝરથુશ્ત્રનાં તે ફરોહરે તેમના જડબાંને[૨] તોડી નાંખ્યાં હોય તેમ તેઓ નિચે પડી ગયા અને મરી ગયા; અને તેજ કારણથી વલી હજીબી તે સાંપો તેઓનાં તોખમમાં લાલ લોહીથી ભરેલા છે,[૩] અને તે એવી સાંપની જાતને માટે અગત્યનું છે.[૪] (૨૮) ઉપર કહેલો હોમનો રોપો પેલાં ઝાડની ટોચ ઉપર એક કલમની માફક સાથે જોડાઈ ગયો,[૫] ત્યાં કે જ્યાં પક્ષીઓનાં માળા હતા; અને તે હોમ સદા લીલો અને સોનેરી રંગનો ત્યાં ઉગી નિકલ્યો.

(૨૯) જે બાનુ કે ઝરથુશ્ત્રને જન્મ આપનાર હતી તેણીના પઓરૂશાસ્પ તરફ લગનનાં ગાંઠથી જોડાવા માટે આવી પુગવા પછી, બેહમન અને અર્દીબેહશ્ત અમેશાસ્પેંદ પોતાના ઉત્તમ દમામમાં સજ થઈ પઓરૂશાસ્પની નજદીક આવ્યા, અને સ્પીતામના (ખાન્દાન) ના ઢોરોની ઘાસચારાવાલી જમીન[૬] જ્યાં હતી ત્યાં (આવી) તેઓ પોતે જે હોમ લાવ્યા હતા તે હોમના ઝાડ તરફ પઓરૂશાસ્પ અને તે બાનુનું ધ્યાણ ખેચ્યું. (૩૦) ભલાં રૂહોને લાયકની મીનોઇને લગતી ઉમેદો સાથે, અને જેઓને ખોદાઈ દીનનું એવું મીનોઇ જ્ઞાન[૭] હોય છે કે ભલાં રૂહો હમેશાં પરમાર્થી છે તેવા લોકોની ઉમેદો સાથે, પઓરૂશાસ્પ દાઇત્ય નદીના પાણી[૮] તરફ આગળ ચાલતો હતો તેવામાં પેલાં ઝાડ ઉપર જ્યાં હોમ, પક્ષિઓનાં માલાના અંદરના ભાગમાં, ઉગેલો હતો તે ઉપર નજર પડી. (૩૧) ત્યારે પઓરૂશાસ્પે તે જોઈ નિચે પ્રમાણે દરયાફ્ત કીધોઃ–"હું (આ ઝાડની) ઉપર ચહડું,[૯] (પણ) ઉચાઈ

---

(૧) બોલેબોલનો અર્થ. "તેઓ દેવો (ખરાબ હસ્તીઓ) તરફ સીદ્ધા ધસ્યા."

(૨) અવ○ **ઝફરે, ઝાંફનુ.**

(૩) **મદમ પવન જાન–ગીર** વાંચ્યે તો "તેને લીધે હમનાબી તેઓ જીંદગીનો નાશ કરવાને લોહીના તરસ્યાં છે" એવો અર્થ થઈ શકે.

(૪) **વ ઝક્ સ્રાતગ્–ઇ બરા આવાચીદન.**

(૫) અથવા, "હોમની કલમ પેલાં ઝાડની ટોચ ઉપર લગાડવામાં આવી હતી."

(૬) સરખાવો અવ○ **ગઓયૉઇતિ,** સંસ **ગાવ્યૂતિ,** "ઢોરને ચરવાની ખેતરવાલી જગ્યા." **ખુરદેહ અવસ્તાના** પહલ્વી તરજુમામાં **ગાવ્યૂતિ** વાચણ મળે છે.

(૭) વાંચણ. **દર્અન–દાનેશ્;** DM. મુજબ કદાચ **મઇનૂગ્ સ્નવિશ્નીહ,** "આત્મીક શ્રવણ," "બશારત".

(૮) અથવાઃ **અવો મયા ઇ શએત,** "ચલકતાં પાણીઓ તરફ."

(૯) વાંચણઃ **મદમ–ઇચ–અમ ફ્રબિરન.** કદાચ બીજી રીતે **મદમ–ઇચ મૂરૂ બરિરન્** હોય, જેનો અર્થ "હોમને પક્ષીઓના રેહઠાણ સુધી ઉંચે લઇ જવામાં આવ્યું છે." અથવા

એટલી બધી છે કે મારાથી હોમ સુધી પોહોંચી શકાય એમ નથી,[1] તેટલા વાસ્તે તે ઝાડને મારે કાપી નાખવું પડશે; સબબ કે જો તે વિચાર એક કોરે મુકયે તોબી[2] ઓ અહુરમઝદના હઓૅમ! તું સદાનો એવો તાજો હોય એમ દેખાય છે, જેથી તે ચીજનો ફાયદો તારાથી નેક છે."

(૩૨) તે પછી પઓૅરૂશાસ્પ આગળ વધ્યો, અને કુસ્તીનો પવિત્ર કમરબંદ તેણે ભલાં લોકોનો (પોશાક) જે નરમ સુદરેહ તે ઉપર બાંધ્યો[3] તેટલાંમાં હીંયાં એક સરસ મોજેજો પઓૅરૂશાસ્પને જાહેર થયો. (૩૩)જે (મોજેજા) વિષે એમ દીનમાં કહે છે કે પઓૅરૂશાસ્પ જ્યારે ભલા લોકનાં નરમ સુદરેહ ઉપર કુસ્તી બાંધતા હતા ત્યારે તે વખતના અરસામાં તે હોમ[4] નો રોપો (પક્ષિઓને લગતાં) ઝાડના સઉથી ઉંચા ત્રીજા ભાગ[5] પરથી (નિચે) ઉતર્યો, અને તે ઝાડના મધ્ય ભાગ ઉપર જ્યાં પઓૅરૂશાસ્પને જવાની ખાહેશ હતી ત્યાં આવ્યો. (૩૪) તે જોઈ પઓૅરૂશાસ્પ પાધ્યાબ કુસ્તી કરી[6] ને તે ઝાડ ઉપર ચહડી તે (હોમ) આગળ પહોંચ્યો, તેણે તે પછી

ત્રીજી રીતે" **મા-ઇચ મૂરૂ બરિશન હુઓૅમ** લઇએ તો "પક્ષીઓ તરફ ઉંચે હોમને લઇ જવાનું કારણ શું હશે?" એવો અર્થ થાય. DM.નાં હસ્તલેખમાં આવેલો **અફૂમ્** શબ્દ કદાચ **હુઓૅમ**નું બીગડેલું રૂપ હોય.

(૧) અથવા: "એટલી બધી ઉચાઇ એ હોમને પોહોંચવાનું બનવા જોગ નહતું તેને લીધે." **લા હુનદાઝીદ્** (**લા-હુન્દાઝીદન્** ને બદલે) સરખાવો ફા. **હુંદાખ્તન,** "પહોંચવું."

(૨) **મા જવીતર મિન ઝક.**

(૩) વાંચણ: **અફ્રશ નર્મ વેહાન વસ્તર્ગ્ મદમ્ યાવસ્ત્ પતાસીગ્.** DM. મુજબ વાંચણ. **ઓલા-શાન વસ્તર્ગ,** "તેઓનુ પેહરણ," અથવા **ઓલા યઝદાન વસ્તર્ગ,** "તેનો પવિત્ર જભો (યાને સુદરેહ)" એમ લેવાય. **યાવસ્ત્** શબ્દ અવ. **અઈવ્યાસ્ત,** "કુસ્તી બાંધેલો", અથવા અવ, **યાસ્ત** (ધાતુ **યાઑન્ઘ** "પહેડવું")ને મળતો છે. એ શબ્દને DM. મુજબ **શૂસ્ત** "પાણીથી ધોયાં, સાફ કીધાં" લઇએ તો તે અર્થ અહીં લાગુ પડે એમ નથી. જો **શુસ્ત** વાંચ્યે તો એ શબ્દને ફા૦ શબ્દ **શસ્ત** "કુસ્તી" સાથે સરખાવી શકાય. **પતાસીગ** શબ્દ **પઇતી-યાસ,** "પહેડવું" ઉપરથી લઈ શકાએ; અસલ **પતીયાસોગ** "જે કંઈ સુદરેહની ઉપર બાંધેલું યા પહેડેલું હોય તે." આખાં વાકયનો અર્થ એ છે કે· "તેણીએ નાહિ ધોઇને કુસ્તી કરી અને બંદગી કીધી."

(૪) ડા. વૅસ્ટ એ શબ્દને **વોહૂમનો** વાંચે છે. (૫) સરખાવો અવ. **ધ્રિશ.**
(૬) **લાલા યાવસ્ત વસ્તર્ગ,** એટલે કે, કુસ્તી કરી બંદગી કીધી.

આખો માલો[1] નિચેનેરથી કાપ્યો,[2] અને પોતાના ટેકાથી તે માલાને ધરી રાખ્યો;[3] જેવી રીતે એક પુરૂષ પોતાના મીત્રનો બેટો જે બે ત્રણ વર્ષની ઉમરનો હોય તેને ખોરાક ખવડાવવા[4] માટે લઈ જાય, તેવી રીતે (તેણે તે માલાને ટેકવી રાખ્યો). (૩૫) એમ કરવા પછે તેને ખુશાલી[5] પેદા થઈ, અને પેલા પવિત્ર અમશાસ્પેંદોએ લાવેલા હોમને પોતાની પ્રતાપી મોહોરદારની નજદીક લઇ જઇને, તેણે તેણીને નિચે પ્રમાણે કહ્યું:-"ઓ દુગદાઉબ! જ્યાં સુધી તે પવિત્ર હોમ તેના (નિર્માન કીધેલાં) ખાસ કામ અને ધાર્મીક ગુણને[6] માટે લાયક થાય (વપડાએ), ત્યાં સુધી તમારે એટલી તેની ઉપર નજર રાખવી."

(૩૬-૩૮) એક (બીજો) મોજેજો એ (હતો), કે જે વિષે એમ જણાવવામાં આવ્યું છે કે ઝરથુશ્ત્રના તનનું તત્વ, પાણી અને ઝાડપાનોમાં થઇને (તેમના) માબાપના શરીરમાં આવી પોંહોંચતાંજ, ઘણાકોને દાદાર અહુરમઝદે એક મોતેબર ચમત્કાર દેખાડ્યો હતો, જેમ દીનમાં જાહેર કીધું છે કે:-"જ્યારે અહુરમઝદે ઝરથુશ્ત્રનું ખાકી બંધારણ બનાવ્યું, ત્યારે ઝરથુશ્ત્રનાં તનનું તત્વ જે અહુરમઝદની નઝદીક હતું[7] તે ત્યાંથી પેલાં ખાકી બંધારણ તરફ ગયું; ત્યાંથી આગળ વધી ખોરદાદ અને અમેરદાદ[8] તરફ ગયું, અને ત્યાંથી તે વાદળાંઓ[9] સુધી દોડ્યું; તે પછી વાદલાંઓમાંનું પાણી ફરી ફરીને[10] મોટાં ટીપાંઓમાં ગરમ ગરમ[11] નિચે ટુટી પડ્યું,[12] અને તેને લીધે ગાય ઢોર[13] તથા માણસોની ખુશાલી (વ્યાપી રહી)-તે ટીપાં

---

(૧) **આસન ઝક્-હર્વિસ્પો.** (૨) **અઝફુન્તન** "અનાજ કાપવો", "પાક એકઠો કરવો." (૩) **પવન અવાગીહ પવન અવાગીનીદ**; અસલ અર્થ "પોતાની મદદથી ટેકો આપ્યો; અવસ્તા **અવ** "મદદ કરવી." એટલે કે, "પોતાની પીઠ ઉપર તે ટેકવીને લાવ્યો." (૪) સરખાવો ફા૦ **તુષહ વ ગુશહ,** "ખોરાક અને રહેઠાણ." (૫) **હૂ-રવાખ્મીહ;** અવ. **રવંઘહ.** "સુખ," "ખુશાલી." (૬) **કાર્ વ દીના.**

(૭) **પીશ્ નઍમગ ઈ અહુરમઝદ.**

(૮) યાનેકે, પાણીઓ અને ઝાડપાન તરફ.

(૯) **હૂ-અબ્ર,** અવ૦ **અબ્ર,** ફા૦ **અબર.** (૧૦) સરખાવો ફા. **નઉ-બ-નઉ.**

(૧૧) એ વાંચણ DM. મુજબ છે. પણ **ગર્મૂગ્**નો અર્થ "વરસાદની કમાન" બી થાય છે. ડા. વૅસ્ટ એને **બુન્દગ્ ગર્મૂગ્** વાંચી તેનો અર્થ "પુરતું ગરમ" કરે છે.

(૧૨) **ફ્રુદ દેબ્રૂનાં** (**ફ્રુદ દેબ્રૂન્ત્** ને બદલે) "નિચે લાવવામાં આવ્યું." વરસાદની રૂતુ નહિ છતાં ફરીફરીથી તેમ બન્યું.

(૧૩) સેમેટીક શબ્દ **કીશ,** ઘણો ખરો ઘેટાં બકરાંને માટે વપડાએ છે.

છુટા ફરીને ચરતા[1] અને ફલંગ મારી દોડતા[2] એક ગોધાનાં તોખમ જેટલાં મોટાં હતાં–જે વરસાદનાં ટીપાં પડવાથી સઘલી જુદી જુદી જાતના છોડવાઓ ઉંચે ઉછડી આવ્યા; જ્યારે (વરસાદના ટીપાંઓ) એક છોડવા ઉપરથી બીજા ઉપર, અને સુક્કાં ઝાડ ઉપર પણ પડ્યાં[3], ત્યારે તેને તેજ વખતે ઝરથુશ્ત્રનું ખાકી તત્વ તે પાણીમાંથી ઝાડપાનમાં દાખલ થયું હતું."

(૩૯) (બીજો એક) મોજેજો જે જાહેર થયલો છે તે એ કે વરસાદનું પાણી નિચે પડવા[4] પછી ઝરથુશ્ત્રનું તત્વ તેમનાં માબાપનામાં દાખલ થાય એવી ધારણાથી અમેશસ્પેંદો તરફથી પઓઁરૂશાસ્પને છ સફેદ ગાયો, જે પીલા કાણવાલી (હતી તેઓ)ને પેલા છોડવાઓ તરફ હંકારી લઈ જનાર બનાવ્યામાં આવ્યો. (૪૦) અને અહીં એક ઉમદા મોજેજો જાહેર થયો, જેમ દીનમાં જણાવ્યું છે કેઃ "તે છ ગાયોમાંની બે ગાયો જે ગર્ભવંત નહતી[5] તેઓમાં પવિત્ર દુધ[6] આવ્યું, અને પેલા છોડવામાંથી થઇને ઝરથુશ્ત્રનું તત્વ પેલી ગાયોમાં ગયું, અને તેઓનાં દુધમાં ભેલાયું." (૪૧) અને તે પઓઁરૂશાસ્પને ગાયોને પાછી હાંકી લાવનાર તરીકે (અમેશસ્પેંદોએ) બનાવ્યો, જેણે દુગદાઉબને નિચે મુજબ કહ્યું: "ઓ દુગદાઉબ! પેલી ગાયોમાંની બે જે હમેલદાર ન હતી, તેમજ જેઓએ બચાંને જન્મ આપ્યો નથી, તેઓમાં દુધ ભરપુર આવ્યું છે, તે ગાયો જે આખે દુન્યાની કોઇબી ગાયોની મગરૂરી સમાન, એટલે સર્વેથી સરસ છે, તેઓને તું દોહ."[7] (૪૨) દુગદાઉબ ઉઠી ઉભી થઈ, અને દુધ દોહવવાનું વાસણ[8] જે ચારે બાજુથી[9] (દોરીથી) સીકડેલું[10] હતું, તે લઇને

---

(૧) **વર્તિશ્ન.** (૨) અથવા **ઝરીતૂન્તાર**, "ખેડુતનાં", પહલવી **ઝરીતૂન્તન** એટલે "બી વાવવાં" "ખેતી કરવી."

(૩) સરખાવો ફા૦ **શસ્તન**, "નાંખવું."

(૪) **સૂબ્–આરિશ્ન**, બેહતર વાંચણઃ **સૂબ્–આવરિશ્ન**, અથવા **સૂબ–બારિશ્ન**; સરખાવો ફા. **સૂબ**, "પાણી" અને **બારિદન**, "વરસવું," એટલે "વરસાદનાં પાણીનું વરસવું."

(૫) **અ–ઝર્ખૂન્તગ્**, "જેને કદી ફરજંદ થયાં નહતાં."

(૬) **હુ–પઍમ;** જે પવિત્ર પરિણામ નિપજાવવા માટે એ દુધ પેદા કર્યું હતું તેને લીધે તે દુધને "સારૂં (પવિત્ર) દુધ" કહેવામાં આવ્યું છે.

(૭) અવ. **દુધ**, સંસ. **દુહ**, ફા૦ **દૂશીદન** "દોહવવું," "દુધ કાઢવું."

(૮) **દીગ્**, "દેગ", "તામરી"

(૯) અવ. **ચથ્રુશ.** (૧૦) **નિઊઝીહેદ**, સરખાવો ફા૦ **અઊઝીદન**, "સીકામાં ટાંગવું," "લટકાવવું."

પેલી (ગાયોમાં) જે ઉમદા દુધ હતું તે દોહ્યું, અને તે દુધમાંનો ઘણો ભાગ પવિત્ર અમેશાસ્પેંદો અને યઝદોની યાદ કરી તેઓને અર્પણ કરવા (આસપાસ)[1] ઢોલી નાખ્યો, અને તે દુધમાં ઝરથુશ્ત્રનું બાકી તનનું તત્વ હસ્તી ધરાવતું હતું.

(૪૩) જ્યારે પેલો દુશ્મન (અહરમન) પેલાં દુધને નાબુદ તથા નકામુ બનાવવા કોશેશ કરતો હતો ત્યારે એક (બીજો) મોજેજો જાહેર થયો, જેમકે દીનમાં કહ્યું છે કેઃ-"એ ઉપરથી તુરતજ તે વખ્તે દેવોની એક મજલસ બોલાવવામાં આવી,[2] અને પેલો દેવનાંમ દેવ (અહરમને) તે મજલસને નિચે મુજબ કહ્યું[3] કેઃ 'તમો દેવો તદન આંધળા છેઓ; એક તાજો અને વળી ઉચો ખોરાક બની ચુકયો છે, યાને કે જે બનાવતમાંથી તે આદમી કે જે અશો ઝરથુશ્ત્ર થશે તે બનાવવાની શરૂઆત થઈ ચુકી છે;[4] તમારામાંથી કોણ તેનો એવી રીતે નાસ કરવા કબુલ થાઓ છેઓ કે જેથી તે પુરૂષ માણસાઇમાંથી જતો રહે,[5] એટલે કોણ તેને તદન નિર્બળ કરે."[6] (૪૪) ચીશ્મગ[7] જે બુરાં જ્ઞાનથી ભરપુર[8] હતો, તે નિચે મુજબ બોલ્યોઃ "હું તેનું મોત લાવવાનું માથે લેવું છું;" અને ૫૩ દેવો જે ચીશ્મગને લગતા કરપો હતા તેમની સાથે (ઝરથુશ્ત્રને મારવાને) તે ધસ્યો. (૪૫) અને તેણે તે સ્પીતામનાં ગામને થોડે ભાગે ખણીખોદી નાંખ્યું, અને થોડે ભાગે ફેરફાર કરી તે ગામને નુકશાન

---

(૧) **બોલા યઝદાંન બરા યેહબુન્તન.** ડા. વૅસ્ટ મુજબનું વાંચણ લેતાંઃ **ઑલા-શાંન્ બરા યેહબૂન્ત.** "તેઓએ જે આપી દીધું તેનું."

(૨) સરખાવો અવ. **દવત** (ધાતુ દુ, "ખરાબ આદમીઓનું ઉચ્ચારવું," "બુરાં માણસનું બોલવુ").

(૩) DM. **દવચીત્**, (પહલવી **દ્રાચીદન** ના શબ્દરૂપ પ્રમાણે) "મોટેથી બુમ પાડી કહ્યું" (ખાસ કરી બુરા લોકોની બુમ).

(૪) **અઇધ્ સાખ્તન્ હન્બેતૂન્ત.**

(૫) વાંચણુઃ **અન-મર્દૂમ**, જ્યાં સુધી તેનું માણુસાઇપણું તદન જતું રહે ત્યાં સુધી. ડા. વૅસ્ટ.-**અવો મર્તૂમ,** "માણુસજાત માટે" એમ વાચે છે.

(૬) **અધધ ખ્વાર્તર અકાર કર્દન.**

(૭) એ નામ **બુન્દહિશમાં** પણ (બાબ. ૨૮, ફકરો ૧૮૫) મળે છે; "**ચીશ્મગ્ ઝક મૂન ઝિન્દગ વષ્દૂનેદ વ વાત્ ગેર્દગ-ઇચ વબીદૂનયૅન, ઑલ પતીયારગીહ ઇ અવર વઝલૂનેદ,** "**ચીશ્મગ** એટલે તે દેવ કે જે જીવતાં આદમીઓને પકડે છે, પછી વંટોળ્યો પેદા કરે છે, અને તેઓનો નાસ કરવા માટે તેઓ ઉપર તે ફુકાવે છે."

(૮) **દૂશ્-દાનાગ્.**

કીધું; ધંધાદારી કામ કરનારાઓને અને દોસ્ત આશ્નાઓને[1] તેણે જુદા પાડયા, તે ગામનાં લોકોનાં કદાવર બાંધાને[2] તેણે તોડી નાખ્યો, તેમ જ તેઓની જે અસંખ્ય ખુબીઓ[3] હતી તે સઘળીનો નાસ કીધો, એટલે કે તેનાથી આખાં ગામને પાએમાલ[4] કરવામાં આવ્યું હતું.

(૪૬) એવું જાહેર થયેલું છે કે ત્યાર પછી પઓરૂશાસ્પે પેલો હોમ દુગદાઉબ પાસેથી પાછો માંગ્યો, અને તે તેણે છુંદયો (કમ્બીદ) અને પેલાં ગાયનાં દુધ સાથે ભેળી નાખ્યો કે જેમાં ઝરથુશ્ત્રનું ખાકી તત્વ આમેઝ થયેલું હતું; અને અહીં ઝરથુશ્ત્રનું ફ્રરોહર અને તેમનું ખાકીતત્વ બેઉ સાથે જોડાયલાં બન્યાં.

(૪૭) એક મોજેજો એવો જાહેર થયેલો છે કે જ્યારે હોમ અને દુધ એ પ્રમાણે સાથે ભેલવામાં આવ્યાં,[5] અને અહુરમઝદની એક ફતેહ દેખાડનારૂં તે (મિશ્રણ) બન્યું,[6] ત્યારે પઓરૂશાસ્પ તથા દૂગદાઉબ તે પીણું તુરત ગટગટાવી ગયાં;[7] અને હીઆં ઝરથુશ્ત્રનાં ખોરેહ, ફ્રરોહર, તેમજ ખાકીતત્વનું જોડાણ સામટું બેઉ માબાપમાં[8] ઉતર્યું. (૪૮) દીનમાં કહેવામાં આવ્યું છે તે મુજબ, એક મોતેબર ચમત્કાર તે પછી તે બેઉ જણાને જાહેર થયો:–"એ પછી તેઓ બેઉ જણા પહેલીજવાર એક પુત્ર માટે ખાહેશ રાખતાં હમ્બીસ્તર થઈ જોડાયા,[9] જ્યારે બદકારીની[10] ઘાટકી જબાનથી[11]

---

(૧) **હમ્–પત્–ખૂર્**, અવ૦ હમ+પઇતિ+ખરેથ, "જેઓ સામ સામે બેસી ખોરાક ખાતા હોય તે." ઉપલી પહલવી એબારતમાં એ શબ્દ અવ૦ **પઈતિશ્–ખરેન** સાથે સરખાવી શકાતો નથી, કારણ કે તેનો અર્થ અવસ્તામાં "જડબું", અથવા "ગાલ" થાય છે.

(૨) અવ. **સ્તુન**, "સ્થંભ."

(૩) **અમાર** (અવ. **મર**, "સંખ્યા ગણવી") **અફ્રાજીહ**

(૪) **લખ્વાર–કર્દ**, સરખાવો ફા૦ **બાઝ કર્દન**, "તોડી પાડવુ" "ભાંગી નાંખવું."

(૫) **અગવીન ઑલ હમ–મદ્.**

(૬) **ઑલ અઉહરમઝદ વીનદીહ પેગવીમૂનાદ**; અવ૦ **વિન્દ**, "જીતવું."

(૭) **ફ્રાજ ખ્વારીદ.** (૮) **બઍન ૨ અબૂ.** અહી **"દો અબૂ"** શબ્દોને ડા૦ વૅસ્ટ સાથે લઇને **ગબરા** "આદમી" વાંચે છે.

(૯) **લાલા નીવઝીદ હવા–અન્દ**, સરખાવો અવ૦ **નિ–વઝ** અથવા **ઉપ–વઝ્**, "લગનના ગાંઠથી જોડાવું," "બગલગીરી કરવી."

(૧૦) **વિનાસ–ગારીહ.**

(૧૧) **મર ગુબિશ્નીહ**, સરખાવો અવ૦ **મર્ઘ્ય**, "સાંપ," "અઝદાહ."

દેવો પોકાર[1] કરવા લાગ્યા કે: 'ઓ[2] પઓંરૂશાસ્પ! તું આએ શું કરે છે?' જે ઉપરથી[3] શરમીંદા આદમીઓની માફક તેઓ ચમકીને ઉઠયાં.[4] (૪૯) અને બીજી વખતે તેઓ હમબીસ્તર થયાં કે તેઓને દેવોએ બુમ પાડી બદકારીની ઘાટકી જબાનથી ઉપર પ્રમાણે કહ્યું, જે ઉપરથી શરમીંદગીભર્યા આદમીઓની માફક તેઓ પાછાં ચમકીને ઉઠયાં. (૫૦) અને ત્રીજી વખત તેઓ એક પુત્રની ખાહેશ ધરાવતાં હમબીસ્તર થયાં કે દેવોએ બદકારીની ઘાટકી જબાનથી (ઉપર મુજબ) પુકાર કર્યો, અને તેથી શરમીંદાં થએલાં માણસો માફક તેઓ ચમકીને પાછાં ઉઠયાં. (૫૧) અને તેઓએ (દેવોનાં એ પોકાર) વિષે એક બીજા સાથે વાત કીધી, અને પોતાનાં ભલાં કામમાં પાછાં મંડયા, અને તેઓએ ખાવંદ અને ઓરત તરીકે ફરજ અદા કીધી;[5] યાને કે તેઓ એકમેકને પાસામાં દાબી રાખીને બોલ્યાં કે: 'આ નેમ પાર પાડયા વીના[6] આપણે થોભીશું નહિ-ગમે તે બી થાય, ગમે તો રાગ કે નઓંદર બેઉબી સાથે થઇને આવે[7] તોબી આપણે અટકવું નહિ.' (૫૨) પછી તે આદમીના તનનું બંધારણ થયું કે જે પવિત્ર ઝરથુશ્ત્ર તરીકે (જન્મ પામનાર હતો); અને એ પ્રમાણે (આ દુન્યામાં) ઝરથુશ્ત્રના ખોરેહ, ફ્રેોહર અને બાકીતત્વ (ત્રણે)નું જોડાણ તેમના માદરના હમેલ (ગર્ભસ્થાન) માં[8] થયું."

(૫૩) એક (વધુ) મોજેજો જે જાહેર થયેલો છે તે એ છે કે માએના ગર્ભ[9]માં ઝરથુશ્ત્રનો હમેલ રહેવા પછી દેવોએ ઝરથુશ્ત્રનું મોત તેમના માદરના હમેલમાંજ

---

(૧) સરખાવો અવ૦ **ખ્રુસ**, "બુમ પાડવી," ફા૦ **ખ્રૂસીદન**. DM. મુજબ **ખ્રૂસીચ** અથવા **હર્વિસ્પ.**

(૨) **હના** શબ્દ અહી **અઓં** ને બદલે વપડાએલો છે.

(૩) **પવન ઝક.** (૪) સરખાવો અવ૦ **ઉસ્પત.**

(૫) વાંચણ **હાર-સુફ્ત,** અસલ અર્થ "મોટીમાં નાકા પાડ્યા," "મોટી વિધ્યાં.

(૬) **અ-વઝિશ્નીહ.**

(૭) એ એક અસલી ઇરાની કહેવત છે; એનો ભાવાર્થ એક પુરૂષનું કોઇ ચીજ કરવા માટેનુ મક્કમપણુ, અને બાહેરની અસરોને તાબે રહી તે છોડી ન દેવાની ખાસ્યત દેખાડે છે. **રાગ વ નઓંદર,** ફારસી ભાષાની રૂઢી મુજબ, "કઈ અપસુકન ભરી ચીજ, યા ભલતી ન ધારેલી આફત" એવો અર્થ ધરાવે છે.

(૮) સરખાવો અવ૦ **બરેથ્રિથ્ય;** જુઓ **યઝિશ્ન**, હા ૨૩ મો, ફકરો ૧૦ મો.

(૯) **અમીતર અશકુમ,** સરખાવો ફા૦ **શેકમ,** "પેટ."

નિપજાવવા નવેસરથી ભયંકર કોશેશો કીધી; અને તેમને જન્મ આપનાર (માતા)ને[1] તીક્ષણમાં તીક્ષણ તથા સખ્ત દુખાવા સાથનાં દરદો મારફતે માંદગીભર્યાં કીધાં, (જેથી તેણી એટલી બધી દુઃખી થઈ કે) આખરે તેણીએ દુઃખોના[2] ઉપાય માટે જાદુગર વૈદોની સલાહ લેવા ઇચ્છા દેખાડી. (૫૪) અને આ વખતે એક મહાન મોજેજો જાહેર થયો, જેમકે (તે વિષે) દીનમાં કહ્યું છે કે: "એજ વખતે એક (મીનોઈ) અવાજ પવિત્ર યઝદી રૂહો તરફથી ત્યાં તેણીને આવ્યો; દક્ષિણ દિશાએથી, અહુરમઝદ તથા અમેશાસ્પેંદો તરફથી, નિચે મુજબ (સંભલાયું) કે:–'અએ કન્યા![3] જો[4] તારે કેઠે આગલ જવુંજ હોય તો તે (જાદુગરો) તરફ ના જા, કારણ કે તેઓ તરફની કોઇબી ચીજ,[5] જે તેમની જાદુઈ વૈદક સારવારથી સારૂં કરવાને (વપડાય છે) તે,[6] જીવલેન હોય છે; તારા બેઉ હાથો બરાબર પાક કર,[7] યાને પવિત્ર સ્નાન (નહાન) લે, અને તે પવિત્ર હાથોથી સુક્કાં લાકડાં લાવ, અને તારાં બાળકની સલામતી ખાતર તે ઉપર આતશ સલગાવ અને ગાયનાં ઘીની[8] અંદર ગોશ્ત પકાવ;[9] અને તારા (ગર્ભની સલામતી) ખાતર આતશ રોશન કરી તેનો સેરવો[10] તે આતશ ઉપર બનાવ; અને તે ખાતરજ વખતસર તે સેરવો તારે પી જવો,[11] અને તેથી તું સાજી થશે." (૫૫) તે ઉપરથી તે અબળાએ તનને પવિત્ર કર્યું,[12] અને જેમ તેણીએ સાંભળ્યું હતું તેમજ બજાવ્યું, અને (તેથી) તેણી તંદરૂસ્ત થઈ.[13]

---

(૧) **ઝક્ ઝીઅશ બૂર્દાર.**

(૨) ડા૦ વેસ્ટનું વાંચણ DM. મુજબ **ખ્વાયિશ્નીહ,** "ઇચ્છવાજોગ (દવા યા ઉપાય)"; પણ **અન–આસાનીહ** બોલ અહી વધારે બંધબેસ્તો લાગે છે.

(૩) સરખાવો અવ. **ચરાઇતી, ચરાઇતિકા.**

(૪) **મૂન** શબ્દ અહી **અમત**ને બદલે આવેલો છે.

(૫) યાનેકે "તેઓ તરફથી મળતી દરેક ચીજ.

(૬) **પવન યાતૂગ બઝેશ્ગીહ બઍશાઝિશ્નીહ.**

(૭) **ફ્રાજ્ યદા ખલ્લૂન;** અસલ અર્થ "હાથ બરાબર ધો;" ફા૦ **દસ્ત શુસ્તન** "કોઇ ચીજનો ભોગ આપવો," "કોઇ ચીજ ઉપરથી હાથ ઉઠાવવો," "તજીદેવુ."

(૮) **માષ્યા,** "માખણ". (૯) સરખાવો ફા. **બિરશ્તન, "પકાવવું."** (૧૦) સરખાવો ફા. **તાબેશ, તાબીદન,** "રસ નિચવવો," અથવા "મજબુત બનાવવુ." બી થઇ શકે.

(૧૧) **પાઍમેશ,** સરખાવો ફા. **બાદ પએમૂદન,** "દારૂ ગટગટાવી જવો."

(૧૨) **ફ્રાજ યદા ખલ્લૂન્ત.** (૧૩) સરખાવો **"ઝાદસ્પરમના ચુંટી કાઢેલાં લખાણો,"** બાબ ૧૪ મો, ફકરા ૫.

(૫૬) જ્યારે ઝરથુશ્ત્રના જન્મ પામવાને ખોરશેદની ચાલ પ્રમાણે[1] ત્રણ દીવસ રહ્યા હતા ત્યારે એક મોજેજો ઘણાકોને જણાયો, જે એવો હતો કે હમેશના કુદરતી ધારા મુજબ ખોરશેદ ઉગતી વેળા તેની આબાદી ભરી રોશની[2] જમીન ઉપર પહેલાં પંથરાય છે, અને તે પછી ખોરશેદનો આકાર જાહેર થાય છે, અને જેમ દીનમાં કહ્યું છે તે મુજબ: "તે છેલ્લી ત્રણ રાતો દરમ્યાન જ્યારે ઝરથુશ્ત્ર પોતાની માએના પેટમાં હતો ત્યારે, યાને કે તે જન્મ પામ્યો તે અગાઉની ત્રણ રાત દીવસો સુધી, પઑરૂશાસ્પનું ગામ આખુ રોશનીથી ઝલકી રહ્યું હતું. (૫૭) તે ઉપરથી સ્પીતામના કુટુંબના ઘોડાના સરદારો અને ત્યાંના ગાય ઢોરના રખેવાલો (ગભરાઇને તાંહથી) નાહસી જતાં[3] બોલ્યા: 'અલબતે પઑરૂશાસ્પનું ગામ આથી નાસ પામવુંજ જોઇએ, અને મોટાં રોશ્નીનાં ભદકાં જે દરેક ખુણે ખુણે[4] હમણા જણાએ છે, તેના ગભરાતથી પઑરૂશાસ્પનું આખું ગામ ડરી ગયું છે.'[5] (૫૮) તે પછી (જ્યારે તેઓનો ગભરાત કમ થયો ત્યારે) ગામની અંદર પાછા દોડી આવતાં તેઓ એમ બોલવા લાગ્યા કે: 'પઑરૂશાસ્પના ગામનો નાશ થનાર નથી, જો કે દરેક ખુણામાં અને દરેક ખાંચામાં પસરી રહેલી ભભુકદાર રોશનીનાં ધભરાતથી તે ગામના લોકો બીહ ગયા છે; એ ગામમાં અને પેલાં ઘરમાં પેલા ખોરેહમંદ[6] પુરૂષનો જન્મ થયો છે.'"

(૫૯-૬૦) (બીજા) મોજેજાઓમાં નિચલો પણ એક હતો, કે જ્યારે ઉમદા ખોરેહવાળા તે નરના જન્મ બાબેના મોજેજા જેવાં કાર્યની ખબર પહેલાં (આ દુન્યામાં) આગળ વધી, ત્યારે તે જમશેદ અને બીજા પ્રખ્યાત નરો જેમને પવિત્ર યજદાં તરફથી ઉચી કીર્તીએ પહોંચાડવામાં[7] આવ્યા હતા, તેઓના વચણોની મારફતે તે ખબર ફેલાઈ હતી; જે વચણોમાં જમશેદે દેવોને કહ્યું હતું કે: "અહીં (આ દુન્યામાં) પવિત્ર અને અશો ઝરથુશ્ત્ર જન્મ પામશે, જે પુરૂષ તમો દેવોની અંદર, તમો જે

---

(૧) **આઇનીનગ ઈ હુવરે-શચૅત**, અસલ અર્થ "ખોરશેદનો આયનો", અથવા "સૂર્યના આરસીનો તકતો." ફારસીમાં ખોરશેદ ને **આઈનહ-ઈ-આસ્માન**, "આકાશનો આયનો" કહે છે. અહી એવો ભાવાર્થ છે કે "સૂર્યના પચાંગ મુજબ ત્રણ દીવસ બાકી હતા ત્યારે."

(૨) અવ૦ **ફ્રાષ્મિ (ફ્રાંશ)** "આબાદી કરતી," યા "વધારો કરતી." સરખાવો અવ૦ "**હચ હૂ વક્ષાત્ આ-હુ-ફ્રાષ્મો-દાતોઇત્**.

(૩) કસબાને સર્વે ઠેકાણે રોશનીથી ચળકતો જોઇને. (૪) **વિસ્પ સૂરાગ.**

(૫) **પવન આસીપિશ્ન આસીપ્ત યેચ્વીમૂનેદ.**

(૬) **રાએ-આઑમંદ.** (૭) **મદમ અશ્નિનીહ.**

કામો કરો છો તે બાબે બેપરવાઈ ફેલાવશે, એટલે કે તમારામાં લાચારી (ઉદાસીપણુ) પેદા કરીને બેકારી લાવશે, અને આતુરતાઈ વિનાના[1] તમોને બનાવશે, જેથી તમો કોઇબી ચીજ પોતાને માટે માગી શકશો નહિ, અને તમારે ખાતર કોઇબી બીજો પુરૂષ કંઈ માંગનાર નથી."

(૬૧) એવું જાહેર છે કે ઝરથુશ્ત્રનાં ચઢતે દરજ્જેનાં જન્મની ખબર, અને તેની ભવિષ્યની આગાહી કહેવાની શકતી[2] વિષેની વિખ્યાતી જાણીતા પુરુષો, જેવા કે જમશેદ, ફરેદુન અને બીજા દાનાવ લોકોએ જાહેરમાં ફેલાવી હતી; તે ઉપરાંત પાક હસ્તીઓ (યઝદો)એ ગોસ્પંદોની ઝબાન મારફતે[3] તે ખબર આ દુન્યામાં ફાહેશ કીધી હતી,[4] અને એવા ઇરાદાથી તે ફેલાવી[5] હતી કે તેની પએગંબરી શકતિનો પુરાવો તેઓબી આપે. (૬૨) તેની મીસાલ એકે, જેમ (દીનમાં) જણાવવામાં આવ્યું છે તેમ, કર્ઓ-ઊસનાં (કૅઅ-કાઉસનાં) રાજ્યમાં એક ગોધો[6] હતો, અને યઝદી

---

(૧) **અખ્વાયિશ્નીહ,** યાનેકે "જીજ્ઞાસા વિનાનુ," "વગર મજાહનુ," અવ૦ **ઇશ,** "ઇચ્છવું." (૨) **વક્ષ્વરીહ.**

(૩) **હૂઝૂવગીહ-અસ્ત,** "બોલાયલા હતા," સરખાવો અવ૦ **હિઝ્વ,** "ઝબાન;" જુઓ **વંદીદાદ,** ફરગર્દ ૧૯ મી, જ્યાં **હુઝવા-ધયત,** ઝરથુસ્ત્રના બોલવા વિષે વપડાયલો છે.

(૪) વાંચણુ: **દેશ્નુન્ત.** DM. મુજબ, **સ્રૂત;** એમ લેતાં અર્થ. "અને વળી ગાયદોરની ઝબાંનમાંથી તેઓથી સાંભળવામાં આવ્યો." ડા૦ વૅસ્ત નિચે મુજબ તરજુમો કરે છેઃ-"પણ પવિત્ર હસ્તીઓનું બોલવું દુન્યામાં જુદે જુદે ઠેકાણે રહેતાં જાણવરોની ઝબાંન મારફતેબી સાંભળી શકાય છે."

(૫) સરખાવો અ૦ **સ્તૅર,** ફા૦ **ગુસ્તર્દન.**

(૬) **કર્ઓ-ઉસ**ના ગોધાની અને **સ્રોત**ની વાત **દીનકર્દ** પછી લખાયલાં પહલવી **"ઝાડસ્પરમનાં ચુંટી કાઢેલાં લખાણો"** માં વધારે સંપૂર્ણ રીતે આવેલી છે (જુઓ બાબ ૧૨ મો).-"દેશ માંહેલા અથોરનાનોની અરજને અનુસરીને, તથા એક ઉભો થયેલો કજીઓ દાબી દેવાના હેતુથી, દાદાર અહુરમઝદે ઇરાન માટે એક મોટા કદનો ગોધો પેદા કીધો, જેની મારફતે તેની ખડીનાં જમીન ઉપર ચાલતાં પડેલા આકાર ઉપરથી ઇરાન અને તુરાન વચ્ચેની હદ દેખાડવામાં આવતી હતી. તેને કર્ઓ-ઊસએ જંગલમાં રાખ્યો હતો". (વળી તેમાં એમ જણાવેલું છે કે) "સાત ભાઇઓ હતા, જેઓમાંના સાતમાનું નામ **સ્રીત** હતું, તે સર્વથી મોટા કદનું શરીર અને અંગબળ ધરાવતો હતો. કર્ઓ-ઊસના ઉમરાવો તથા ઘણીક બાબદોથી માહીતગાર પુરૂષોમાંનો તે એક હતો. કર્ઓ-ઊસએ તેને પોતાની હઝુરમાં બોલાવ્યો, અને નિચે મુજબ ફરમાવ્યું:-"તું જા, અને પેલા ગોધાને જંગલમાં લઈ જઈ મારી નાખ!"...

મદદથી તેના શરિર ઉપર નુર ફેલાયલું હતું, જ્યારેબી ઇરાન અને તુરાનની સરહદ બાબે કંઈ તકરાર ઉભી થતી ત્યારે તે ગોધાને લાવવામાં આવતો, અને ઇરાન તથા તુરાન વચ્ચેની સરહદ તે ખરી રીતે બતાવી આપતો. (૬૩) અને પરિણામ એ આવતું કે, જે કજ્યામાં (ગુનાહ તરીકે) ઠગાઈ થઈ હોય, તેમાં ફેસલો કરવા એક ઇરાની જ્યારે તુરાની સામે અરજ કરતો તે વખતે ખચીત પેલા ગોધાથી બતાવવામાં આવેલી સરહદને લીધે પેલો તુરાની હમેશાં લુચ્ચો માલુમ પડી આવતો, અને ઇરાનીઓ તરફથી તેને માર પડતો; એને લીધેજ તે (તુરાની-ઓની) સંઘલી અદેખાઈ કર્અ-ઊસ સામે અને તેની મીલકત વિષે ઉસ્કેરાયલી હતી; અને તે (પાદશાહ)ની એ અજાયબ જેવી દોલતને ખાતર તુરાનીઓએ પેલા ગોધાને મારી નખાવી તેનો નાશ કરવા એક યોજના ઘડી, અને જાદુઈ અને મન્ત્રથી કર્અ-ઊસના મનને તે ગોધા સંબંધી ગુંચવાડામાં નાખ્યું; જે ઉપરથી તેણે એક લડવૈયો જેનું નામ **સ્રીત** હતું તેને હુકમ કીધો કે પેલા ગોધાને કતલ કરવો, અને તે આદમી પેલા ગોધાને મારવાને બાહેર પડયો. (૬૪) અને અહીં એક મહાન ચમત્કાર પેલા ગોધા તરફથી જાહેર થયો, જેમ દીનમાં કહ્યું છે તેમઃ—"એક નોંધવા જોગ જવાબ તે ગોધાએ તેને મોઢે બોલી દેખાડ્યોઃ—'અએ **સ્રીત**! તું મને ના માર, તારા વદવાઓની સાતમી પેહડીનો તું છે; જ્યારે ઝરથુશ્ત્ર જે સવાબનો ઘણોજ ખાહેશમંદ છે તે તનોમંદ દુન્યામાં આવશે, અને જ્યારે દીન મારફતે

...પેલા ગોધાને જબેહ કર્યા બાદ........સ્રીત પાછો ફરી કર્અ-ઊસ આગળ આવ્યો, અને તે કેમ બન્યું તેની ખબર કીધી, તથા અરજ કીધી કે તેણે (કર્અ-ઊસએ) તેની (સ્રીતની) જીંદગીનો અંત લાવીને એ કામ પૂરૂં કરવું; કારણ કે (તે બોલ્યોઃ) "મારી જીંદગી હવે મનગમતી નથી." કર્અ-ઊસએ જવાબ વાલ્યોઃ "શું હું તુને મારૂં, એવી કંઈ ધારણા નહતી!" જે ઉપરથી સ્રીત બોલ્યોઃ "જો તું સાહેબ મને કતલ નહિ કરશે તો હું તુને મારી નાખીશ." કર્અ-ઊસએ જવાબ વાલ્યો; "મને મારતો ના, કારણ હું તો દુન્યાનો પાદ-શાહ છું." કર્અ-ઊસ આગળ સ્રીતએ એટલી આજરખ્વાહીથી જીદ કીધી કે પાદશાહને નિચે મુજબ હુકમ કરવાની ફરજ પડીઃ "પેલાં ચોક્કસ જંગલમાં જા, ત્યાં કુતરાનાં આકારમાં એક દાકન રહે છે, તે તુંને મારી નાખશે." સ્રીત તે જંગલમાં ગયો અને તેણે કુતરાના આકારમાં પેલી જાદુગરણીને જોઈ, અને તેણીને એક ફટકો મારતાં બે ભાગમાં તે વહેંચાઈ ગઈ, અને એમ વહેંચાયલા ભાગોને ચાલુ માર્યા કરતાં આખરે તેઓ એક હજાર બન્યા; જેઓના લશ્કરે સામટાં બની સ્રીતને તેજ જગ્યાએ મારી નાખ્યો." જુઓ S. B. E., વૉલ્યુમ ૪૭ મું, પાના ૧૩૫-૧૩૮.

તારાં બુરાં કામો તે જાહેર કરશે ત્યારે તારી કીનાખોર ખાસ્યત માટે તું પસેમાન થશે; અને તારા આત્માને એવું દુઃખ નડશે કે જેને લગતો શ્રાપ નિચલા ફકરામાં આવેલો છે, 'જ્યારે તેનું મોત આવશે, ત્યારે તેને વદગ[1] અથવા એવાજ બીજાઓનો ફેજ મલશે," (૯૫) એમબી જાહેર થયેલું છે કે પેલા (સ્રીત) પુરૂષે જ્યારે ગોધા તરફનો એવો ચમત્કાર જોયો ત્યારે તેણે તેને માર્યો નહિ,[2] પણ તે કર્અ-ઊસ (કર્અ-કાઉસ) આગલ પાછો ફર્યો અને પોતે જે જોયું હતું તે વિષે તેને વાકેફ કીધો. (૯૬) દેવો અને જાદુગરો તરફથી જે ભમાવનારી ફરેબ-બાજી કર્અ-ઊસની તરફ કરવામાં આવી હતી, તેને લીધે તેણે તેજ(સ્રીત) ને પેલા ગોધાને મારવાનો પાછો હુકમ કીધો, અને તે પુરૂષ બીજી વાર ગોધા તરફ ગયો; જોકે તેણે (ગોધાએ આગલ માફક) ઘણીક વિગટે બોલવાનું ચાલુ રાખ્યું છટાંબી[3] પોતાનું ધ્યાણ ત્યાં નહિં આપતાં તેણે (સ્રીતએ) ગોધાને મારી નાખ્યો.

(૯૭) વળી ગાવ્યોદાદ[4] (એટલે, પહેલાં એકલા પેદા કરવામાં આવેલા ગોધા) વિષે એવું જાહેર થયેલું છે કે અહરમન તરફથી આવેલા ફટકાની સામે થતાં[5] તે નિચે પ્રમાણે બરાદ મારીને બોલ્યો હતોઃ—"ઓ અહરમન! તું બુરાઇનું જ્ઞાન

---

(૧) સરખાવો અવ૦ **વધઘન,** એક બુતપરસ્ત તુરાની પાદશાહનું નામ, જે ઝર-થુશ્ત્રની આગમજ થઈ ગયો હતો. એજ અઝીદહાક (ઝોહાક) નું બીજુ નામ છે. **દાદિ-સ્તાને દીની**ની પુરસેશ ૭૧ અને ૭૭ માં વધઘ્ન નામ ઝોહાકની માએનું છે. વળી પહલવી મીનાખેરદ (બાબ ૫૭, ૨૫) માં **વધગાન** પાદશાહ તે **દહાગ** પાદશાહ પોતે છે.— "(કર્પીન ગુનાહો કરનાર બદકાર આદમીઓમાંની) એક તે **વદગ,** જે ઝોહાકની માએ હતી, જેનાથી પહેલ વહેલાં (આ દુન્યામાં) જનાકારી કરવામાં આવી હતી (યાને બદફેલી શરૂ થઈ હતી)."

(૨) અસલ અર્થ. "જ્યારે તે માણસ પેલા ગોધા તરફથી એવા મોજેજાની ખાહેશ રાખે છે, ત્યારે તેને તે મારતો નથી."

(૩) **અમત કબદ-ઇચ ઝક ગુબિશ્ન દેશ્રૂનાં.**

(૪) પહલવી. **તોરા ઇ અએવગ-દાદ,** "પહેલ વહેલાં પેદા થયલો ગોધા;" જેમાંથી સઘળાં પ્રાણીઓ અને ઝાડપાનો પ્રગટી નિકલ્યાં હતાં એમ માનવામાં આવે છે. જુઓ **બુન્દહિશ,** બાબ. ૩ જો, ફકરો ૧૮ મો; ૪ થો, ફકરા ૧-૫, ૧૪ મો, ફકરા ૧-૩; ૨૭ મો, ફકરા ૨-૩.

(૫) **પતીરગ ઝનિશની.**

ધરાવનાર,[1] અમારે વિષે એવું ધારે છે કે 'નાશ કરવામાં હું દરેક રીતે ફત્તેહમંદ[2] છું,' પણ તું દરેક રીતે અમારો નાશ કરવામાં કદી ફાવનાર નથી, યાને તારાથી બનવા જોગ નથી કે અમે કદી પાછાં નહિં ઉઠી શકયે[3] એવી રીતે તું અમારો નાશ કરે; તેમજ હમના હું તુને જણાવું છું[4] કે પેલો શખ્સ સ્પીતામ ખાન્દાનનો ઝરથુશ્ત્ર (ધર્મના) છેલ્લા ફેરફાર માટે આવનાર છે, જે દેવોના દેવ (અહરમન)ને તથા તેના મદદગારોને અને બે પગના દરવંદોને[5] ગભરાતમાં નાખશે."[6]

(૬૮) ઝરથુશ્ત્રએ પોતાનાં ખોરેહ અને જ્ઞાનની બરકતથી પોતાના આ દુન્યામાં જન્મવા અગાઉ દેવોને માર માર્યો, જ્યારે જાદુગર ક્રાસીયાવ[7] તેનું ખોરેહ શોધવા જતાં અજાયબ જેવી રીતે મુશકેલીમાં આવી પડ્યો હતો, તેને લગતા મોજેજા વિષે દીનમાં એમ કહે છે કેઃ "ત્યારે પુશ્કળ ફરેબબાજ[8] તુરાની અફ્રાસ્યાબ વોઉરૂકશ દર્યા[9] તરફ એક બે અને ત્રણ મરતબે ધસ્યો;[10] અને ઓ સ્પીતામનાં ઝરથુશ્ત્ર! જે ખોરેહ ખાસ ઇરાની મુલકોને લગતું, જન્મેલા તેમજ નહિં જન્મેલાઓનું, અને જે અશો પુરૂષોને લગતું, તે મેલવવા ખાહેશમંદ થયો; પણ તે ખોરેહને તે પોંહોંચી

---

(૧) અહરમનને નિચલાં વિશેષણો વારંવાર લગાડવામાં આવે છે -**પૂર-મર્ગ, દૂશ-દાનાગ, દૂશ-દાદ્, દૂશ-દીનીગ, દ્રવન્દ, શએદાઆન-શએદા, ગેહાન-મર્ન્ચી-નીદાર.**

(૨) **મદાર,** "જે પોતાનો હેતુ પાર પાડે છે તે." (૩) **લખ્વાર લા ચેહવૂનીમ.**

(૪) **ફ્રાજ કનુન-ઇચ ચેમલેલૂનમ.**

(૫) સરખાવો અવ૦ **હોરમજદ યશ્ત,** ફકરો ૧૦ મો -**મઇર્યનાંમચ બિઝંગ્રનાંમ, અષેમઔધનાંમચ બિઝંગ્રનાંમ.** (૬) **તંગીહ યહબૂનેદ.**

(૭) જુઓ પહલવી દીબાચો, ફકરા ૩૧, ૩૯. સરખાવો **આવાં યશ્ત,** ફકરો ૪૨ મો.-**યથ અઝેમ્ અવત્ ખ઼રેનો અપયેમિ, યિમ્ વઝઇતિ મઇધીમ્ ઝ્રયંધહો વોઉરૂ કષહે, યત્ અસ્તિ અઇર્યનાંમ્ દખ્યુનાંમ્ ઝાતનાંમ્ અઝાતનાંમચ, યતચ અષઔનો ઝરથુશ્ત્રહે.** વળી જુઓ **ઝમ્યાદ યશ્ત,** ફકરા ૫૬-૬૨.

(૮) સરખાવો અવ૦ **અષ્-વરેચાઓ,** "ઘણી ચાલાકીવાળો," અથવા "ઘણો લુચ્ચો," "યુક્તીબાજ." **કબદ વઝાન,** એટલે "ઘણાં કાર્યવાલો."

(૯) અવસ્તાના વિશેષ નામનું પહલવી **ઝ્રહ-ઈ-ફ્રાખૂ-કર્ત** છે, જે કદાચ **"કાસ્પ્યન સમૂદ્ર"** હોય.

(૧૦) સરખાવો **ઝમયાદ યશ્ત,** ફ૦ ૫૮ મોઃ-"**આઅત્ અવ-પતત્ ફ્રંઘ્રસે, તૂરો અષ્-વરેચાઓ, સ્પિતમ ઝરથુશ્ત્ર! અવિ ઝ્રયો વોઉરૂકશેમ.**

શકયો નહિ.” (૬૯) અને એમ બી કહ્યું છે કે અફ્રાસ્યાબ સાતે સાત ખંડો તરફ ફરી વલ્યો હતો, અને ઝરથુશ્ત્રનું ખુરેહ શોધ્યું હતું.[૧]

(૭૦) ઝરથુશ્ત્રનાં લાયક વડવાઓની વંસાવળી નિચે વિગટવાર[૨] આપવામાં આવી છેઃ—ઝરથુશ્ત્ર (બેન) પઑરૂશાસ્પ (બેન) પતીરીતરાસ્પ (બેન) ઉરૂગધસ્પ (બેન) હએચતસ્પ (બેન) ચિખ્શનુશ (બેન) પએત્રાસ્પ (બેન) અરેજધરૂશ્ન (બેન) હરધાર (બેન) સ્પીતામ (બેન) વએદિશ્ત (બેન) નયાઝેમ (બેન) અઇરીચ (બેન) દુરાસ્રૂબ (બેન) ઇરાનના પાદશાહ માનૂશ—ચીહર (બેન) માનૂશ—ખૂરનર (બેન) માનૂશ—ખુરનાગ જેને નૅરોકસંગે[૩] વીઝક જે અઇર્યકની દીકરી તેનો પાલક મુકરર કીધો હતો; અઇર્યક (બેન) થ્રીતક (બેન) બીતક (બેન) ફ્રઝૂશક (બેન) ઝૂશક (બેન) ફ્રગૂઝક (બેન) ગૂઝક, તે ખનીરથના માલેક ફ્રએદુનના બેટા અઇરીચની છોકરી; ફ્રએદુન (બેન) પુર—તોરા આસ્પીગાન (બેન) ન્યોગ—તેરા આસ્પીગાન (બેન) સોગ—તોરા આસ્પીગાન (બેન) બોર—તોરા આસ્પીગાન (બેન) કેરદાર—તોરા આસ્પીગાન (બેન) સીયહ—તોરા આસ્પીગાન (બેન) સ્પએતો—તોરા આસ્પીગાન (બેન) ગેફ્રર—તોરા આસ્પીગાન (બેન) રમક—તોરા આસ્પીગાન (બેન) વનો—ફ્રવીશન આસ્પીગાન જે સાત કેશ્વરના પાદશાહ યિમ (જમશેદ)થી (ઉતરી આવેલો હતો); યિમ (બેન) વીવંગહાન (બેન) અયંઘહદ (બેન) અનંગહદ (બેન) હઑશ્યંગ, તે સાત ખંડનો પેશદાદ શહાનશાહ (બેન) ફ્રવાગ (બેન) સીયામગ (બેન) મશ્યે તે પહેલા ગાયોમર્દનો દીકરો.

(૧) જુઓ **ઝમયાદ યશ્ત,** ફકરો ૮૨ મો. (૨) **અઉશામૂર્દન.**
(૩) અવ૦ **નાઇર્યોસંગ,** અહુરમજદ તરફથી પેગામ લાવનાર કાસદનું નામ.

બાબ ૨ જો.

માએને પેટે જન્મેલાં બાલકોમાં તે સર્વથી બખ્તાવર બાલકના જન્મ પછી અહુરમઝદ સાથ તેણે (ઝરથુશ્ત્રએ દીનને લગતી) મસલહત કીધી ત્યાં સુધીમાં જે જે મોજેજાઓ દેખાયા હતા તે બાબે (આ બાબમાં બયાન આવેલું છે).

(૧-૨) એક (મોજેજો) એવો જાહેર થયો કે તે (બાલક) જન્મ વખ્તે હસ્યું[1] હતું, જેથી તેની આસપાસ બેઠેલી સાત આયાઓ[2] તેનાથી ગભરાઈ ગઈ, અને પોતાના ગભરાત[3] વિષે એવું બોલી: "એમ કેમ હશે? એની મોટાઇના સબબે તે હશે, કે તેનાં કમીનાંપણાંને લીધે હશે?[4] એક આબરૂ પામેલો[5] પુરૂષ જેમ પોતાની ઉદ્યોગી મેહનતથી ખુશી થઇને હસે, તેમ એ કીર્તીવંત[6] ફરજંદ-છોકરો[7] પોતાના જન્મ વખ્તે હસ્યો." (૩) અને પેલો પઑરૂશાસ્પ બોલ્યો: "આ બાલક-બેટા માટે તમારે નરમ ઉનનાં કપડાં[8] લાવવાં; આ (બીના) તારે લીધે-તું કે જે દૂગદાઊબ તેણીની ભલાઈના પ્રતાપથી-બની છે, [યાને કે આએ છોકરાને ખોરેહ તથા ઝલકાત[9] પોંહોંચ્યાં છે, જેની આગાહી જન્મ વખ્તે એ હસ્યો તે ઉપરથી મળે છે].[10]

(૪) એક (વધુ મોજેજો) એમ જણાયો છે કે (ઉપલા બનાવ) પછી પઑરૂશાસ્પ, એક કરપ નામે દૂરાસૂબ, જે જાદુગરીમાં અતી ઘણો પુર્વીણ હતો તેની આગલ ગયો; અને ઝરથુશ્ત્રના જન્મ વિષેની, અને જે મોજેજો જન્મ વખતે જાહેર થયો હતો તે વિષેની ખબર આપી; અને ઝરથુશ્ત્રને જોવા સારૂં તેને પોતાને ઘર બોલાવી લાવ્યો. (૫) પેલો જાદુગર, ઝરથુશ્ત્રની અંદર ખુરેહ હતું તેથી

---

(૧) જુએ **ફ્રવર્દીન યશ્ત**, ફકરો ૯૩ મો, જ્યાં એજ બાબદને મલતો એશારો આવેલો છે.

(૨) અવ૦ **દાયંગહ્**, "દાઈ, નર્સ, બચાંને ઉછેરનારી," ફા૦ દાયહ.

(૩) **તર્સિશ્ન.** (૪) **મસીહ્ અયૂક્ તરમીનિશ્નીહ્.**

(૫) **ગબ્રા દ અર્જ-આઑમંદ**, અવ૦ **અરેજ**, "લાયક નિવડવું," સરખાવો ફા૦ **અર્જમંદ**, "અમીરી," "મોભાદાર;" ફા૦ **અર્જમંદ બાનૂ**, "પ્રખ્યાત શાહજાદી."

(૬) વાંચણુ:-**આવીગ્**; સરખાવો ફા૦ **આબ્**, "ઝલકાત." DM. મુજબ **અઝશ્** અથવા **અફ્રશ્.** (૭) **ગબ્રા અપુર્નાચીગ.**

(૮) **નર્મ્ પાહ વસ્તર્ગ્.** (૯) અવ૦ **ખ્વાથ્ર.** (૧૦) **ફ્રાજ ખદીતુન્ત.**

તેનો બદખાહ બન્યો,[1] અને કાવત્રાં ભરેલી એક યોજના ઘડી;[2] બુરી ધાનતથી તેણે પેલાં પુરખુરેહવાલાં ફરઝંદનું નાજુક[3] માથું પોતાને હાથે[4] કચડી નાખવા[5] અને તેનું મરણ નિપજાવવા ધાર્યું. (૬) અને અહીં એક અગત્યનો મોજેજો ઘણાકોને જાહેર થયો, જેમ કે દીનમાં કહ્યું છે કે પેલા ઘાટકી આદમીના[6] હાથો ઉધા થઇને પછવાડે ફેરવઈ ગયા [યાને પીઠ આગલ મરડાઈ ગયા],[7] અને તે વખત પછીથી (હમેશાં) તે કૃર આદમી તે હાથો વડે મોઢામાં[8] ખોરાક લેવા[9] પામ્યો નહિ, (પણ મોંઢાંથીજ લેવા લાગ્યો). (૭) તે કરપએ, ઝરથુશ્ત્રના શરિર ઉપર કેટલીક નિશાણીઓ હતી તેને લીધે, તે નિશાણોને બુરી નિશાણીઓ તરીકે ઓળખાવી;[10] અને ઝરથુશ્ત્રનો પ્રકાશ[11] રખે ઘટી જાય તે વિષે પઑરૂશાસ્પ ઘણોજ ગભરાયો, અને તેને કોઈ નહિં જોય તેમ (ઝરથુશ્ત્રને) છુપો રાખવાની ઉતાવલ કીધી.[12]

(૮) એક વધુ (મોજેજો) જે જાહેર છે તે એકે પેલા કરપએ જાદુગરીથી પઑરૂશાસ્પના મનમાં ઝરથુશ્ત્ર વિષે એવી તો બીહક ઉત્પન્ન કીધી, અને તેનુ મન એવું ઝેરી બનાવ્યું, કે ખુદ પોતાની ધાસ્તીથી[13] તેણે વટીક ઝરથુશ્ત્રને મારી નાખવા પેલા કરપને અરજ કીધી. (૯) તે (બાલક)નું મોત કઈ રીતથી લાવવું તે બાબે તેનાં કુદરતી તેજના ઘટી જવાને લીધે પઑરૂશાસ્પ લાચાર બન્યો, અને દૂરાસ્રૂબને (એ બાબે) પુછયું; પેલા કરપએ જાહેર કીધું કે બાલવાનાં લાકડાં એકઠાં કરી ઝરથુ-

---

(૧) **બીશ મત;** સરખાવો અવ० **ત્બએઁષંઘહ્**, "કપત," "બદ-ખાહી."

(૨) **અનાગ ચશીદ્;** અવ० **ચષ**, "જોવું;" ફા. **ચશીદન.**

(૩) સરખાવો **કલ્બા ઈ તરૂન,** "કુતલ્યું".

(૪) અવ० **ગવ,** "હાથ" (બુરા માણસ માટેજ એ શબ્દ આવે છે).

(૫) **અફ્શાર્દન,** "દાબવું." (૬) અવ० **મર્ઇર્ય,** "સાંપ," "ધાટકી માણસ."

(૭) **લખ્વાર હુશિકન,** સરખાવો ફા० શિકન, "ઘડી વાલેલું," અથવા "ભાંગેલું." અવ० "**સ્ચિન્દ્** "ભાંજવું." ડા० વૅસ્ટ પ્રમાણે વાંચણઃ—અઉશ્કુન્; જેનો અર્થ 'ઉંધુ કીધેલુ"; "પાછલ ફેરવેલું" એવો થાય છે.

(૮) સરખાવો અવ० **ઝફરે** (ધાતુ **ઝફ્,** "અવાચી ખાવી તે").

(૯) **ગૂદાર.** ડા० વૅસ્ટ મુજબ. **જલતાર,** સરખાવો અવ० જલ "મોંઢાંની અંદર"નો ભાગ. (૧૦) **દરાચીદ્,** "બુમ પાડી" (બુરા માણસે યા બુરા દેવે.)

(૧૧) **આપ-દેહશ** અથવા **આપ-દેહીહ.**

(૧૨) એટલે, જાદુગરોની નજર આગળથી દુર લઈ જઈ કોઈ જગ્યાએ છુપાવવા માટે. (૧૩) તેની પોતાની જીંદગીની ધાસ્તીથી.

શ્ત્રને તેમાં છુપાવવો[1] અને આતશ તેની ઉપર સલગાવી[2] અને બલતણ રોશન કરી (તેને બાળી નાખવો) એવો ઉપાય સુચવ્યો;[3] અને પઓરૂશાસ્પએ તે મુજબ કીધું. (૧૦) વળી અહીં એક ચમત્કાર ઘણાઓને જાહેર થયો, જેમ દીનમાં કહ્યું છે કે: "લાકડાંની વચ્ચે આતશ પુગી શકયો નહિ, [યાને તે ઉપર આવી શકયો નહિ] તેમજ લાકડાંથી બલતું પકડી શકયાં નહિ; પણ તેવામાં તે દીકરાની વહાલી માએ હુશ્યારીથી[4] બાહેર પડી તેની આગલ આવી લાગી, અને સંભાલ ભરી[5] કલાથી તેને (ઝરથુશ્ત્રને) ઉચકી[6] જમના હાથની કેરપર લઈને જાહેર રસ્તા[7] તરફ તેણી ચાલવા માંડી."

(૧૧) એક મોજેજો પ્રદર્શીત થયો હતો તે એ હતો કે (ઉપલા બનાવ) પછી પઓરૂશાસ્પએ તેને[8] આતશે નહિ બાળી નાખવા વિષે દૂરાસ્રૂબ કરપને જણાવ્યું, અને ઝરથુશ્ત્રનું મોત કેમ લાવવું તે બાબે પાછો સવાલ કીધો; પેલા કરપએ એવું બતાવ્યું કે ઝરથુશ્ત્રને એક સાંકડા રસ્તામાં છુપી જગ્યામાં મુકવો, ઘણાક બલદોને તે રસ્તાપરથી ચલાવવા જેથી રાતને વખતે બલદો તેની ઉપર પગ મુકી તેને કચડી નાખે[9] એવોએલાજ સુચવ્યો; અને પઓરૂશાસ્પએ તે મુજબ કીધું.

---

(૧) **નિપાચીદન;** અવ૦ **નિ–પા,** "બંચાવવું," "ઢાંકવું."

(૨) વાંચણ. **આખીઝીદૂન,** એ કદાચ **અંગીઝીદનનું** બગડેલુ રૂપ હોય; એને **અઈયાફ્તન** બી વાંચી શકાય.

(૩) અથવા બીજી રીતે **દર્માન્ ચેહવુન્તન વએરાસ્ત,** "એ ઉપાય યોજવામાં આવ્યો હતો."

(૪) એજ શબ્દ **પવન અઓશ,** "બામદાદને વખ્તે", બી લઈ શકાય.

(૫) **હૂશ–આઓમંદ;** અથવા એનો અર્થ એમબી થઈ શકે –"જે જીવતો અથવા સાવધ હાલતમાં પડેલો હતો તેને," ફા૦ **જાનમંદ.** (૬) **બરા ચેહબુન્ત.**

(૭) ફા૦ **ખૂસ્તક,** "પગ રસ્તો" "જાહેર રસ્તો." એને **અન્દીતગ બી** વાંચી શકાય, જેનો અર્થ "અણદીઠ," "મીનાઈ," એવો થાય; કદાચ એ બોલ **હૂ–દસ્તગનો** બગડેલો આકાર હોય, જે અવસ્તા **ઝસ્તો ફ્રાન,** "હાથ યા બાજુની નિચેનો ભાગ" ઉપરથી લઈ શકાય, અને તેનો અર્થ એમ થઈ શકે.–"પોતાના જમના હાથના આગલા ભાગ ઉપર." વળી એ શબ્દ **ખાનગનું** બીગડેલું રૂપ હોય, જે **ખૂસ્તકને** બદલે **"ઝાદ-સ્પરમના ચુંટી કાઢેલાં લખાણો,"** બાબ ૧૬ મો, ફકરા ૫–૬ માં આવેલો છે. ફારસીમાં **ખૂસ્તનો** અર્થ "આસાયશ," "સગવડ," એવો બી થાય છે. (૮) **ઝરથુશ્ત્ર.**

(૯) **અવ. સ્પર,** "લાત મારી દુર કરવું;" ફા૦ **સેબર્દન;** સરખાવો પહલવી **ખસ્પર્દન્,** યા **સ્પર્દન.**

(૧૨) અહીંબી ઘણાક લોકોને એક મહાન મોજેજો દેખાયો, જેમ દીનમાં કહ્યું છે (તેમ): "એક ચોક્કસ બલદ જે વધારે સોહામનો, [યાને બીજા કરતાં દેખાવડો[1] અને વધારે ઉંચો હતો] તથા ઉમરમાં વૃદ્ધ હતો, તે આગળ ચાલી આવ્યો [એટલે કે, તેના સરદાર ગોધાનીબી આગલ વધી ગયો], ઝરથુશ્ત્રની આગલ દોડી આવ્યો [યાને તેની બાજુપર ખડો રહ્યો], અને તે (બાલક) આખો દીવસ આ રીતે (મોતથી) બચવા પામ્યું;[2] કારણ કે ત્યાં પહેલો આવનાર અને ત્યાંથી છેલ્લો જનાર તેજ ગોધો હતો, અને બીજાં જાણવરોને તેણે બાજુ રાખ્યાં હતાં; તે બેટાની વહાલી માએ (તેવામાં) સંભાલથી દોડી આવી, અને હુશ્યારીથી તેને ઉચકી લીધો, અને પોતાના જમના હાથની કેરે બેસાડી ધોરી રસ્તા તરફ દુર તેને લઈ ચાલી."

(૧૩) એક (બીજો ચમત્કારીક બનાવ) એવો જણાયો હતો કે પઓરૂશાસ્પ બીજી વખત પેલા કરપ આગલ ગયો, અને ઝરથુશ્ત્રને પેલા બળદોએ કચદી નહિ નાખ્યો તે બાએ તેને કહ્યું, અને ફરીથી ઝરથુશ્ત્રનું મોત કેમ લાવવું તે બાએ સવાલ કીધો; ત્યારે પેલા કરપે (જવાબમાં) એવો ઉપાય બતાવ્યો કે (તે બાળકને) પાણીના ખબોચ્યા કે ટાંકીના[3] મુખ[4] આગલ તેને સંતાડવો, અને તે પાણી તરફ ઘણાક ઘોડાઓને દોડતા કરવા કે જેથી તે ઘોડાઓની ખડીતળે કચડાઈ જાય; અને પઓરૂશાસ્પએ તે મુજબ કીધું. (૧૪) અને અહીં ઘણાક લોકોને એક જોવા જોગ મોજેજો જાહેર થયો, જેમ દીનમાં કહ્યું છે તેમ: "જે ઘોડો મજબુત ખડીવાલો હતો, [યાને (બીજા ઘોડાઓ કરતાં) જેની ખડીઓ વધારે જાડી[5] હતી], તેમજ તે

---

(૧) **સવગ-આઑમંદ**, અવ૦ **સવ**, "ફાયદો," "ખુબસુરતી," ફા૦ **સવક**, "તનના સોભઇતા કદવાલો;" એજ શબ્દ **સુંબ-આઑમંદ** વાંચ્યે તો તેનો અર્થ "મજબુત મોટી ખડીવાલો" એવો થાય. જુઓ ફકરો ૧૪ મો, જ્યાં એવો અર્થ થાએ છે. તે ઉપરથી **અઈધ-અશ સૂંબ મસ પેહુલુન્ત મીન**.........વાંચી શકાય. કદાચ એ શબ્દ **સંગ્-આઑમંદ**, "ઘણી ઉંચાઈવાલો," અથવા "મોટા દરજ્જાવાલો," હોય. ડા૦ વૅસ્ટ પ્રમાણે વાંચણ **સોગ-આઑમંદ**, "સોગમાં ગીરફતાર," "દીલગીર."

(૨) **બરા આમૂર્ઝીદ**; સરખાવો અવ૦ **મરેઝ**, "સાફ કરવુ," "દફે કરવુ." ડા૦ વૅસ્ટનો અર્થ. "તેને ઘણી દયા આવી" એવો છે.

(૩) **પવન દેહાન્**, "મોઢાં આગલ," કદાચ **પવન નીહાન્** એમ વાંચ્યે તો "ન જોયલી ગુપ્ત જગાએ" **અર્થ થશે**. ડા૦ વૅસ્ટ મુજબ વાંચણ: **પવન્ ગેહાન**, "દુન્યામાં," "જેહાનમાં." (૪) સરખાવો ફા૦ **આબ-ખૂર**.

(૫) **સ્તવ્રતર**, "ઘણી મજબુત," "ઘણી કઠણ."

પીલા કાનવાલો હતો, તે પોતે હરોલમાં રહી ચાલ્યો [એટલે, તે પોતાના સરદારની આગળ ચાલ્યો], અને તે નજદીક દોડી આવ્યો [એટલે, ઝરથુશ્ત્રની બાજુએ આવી ઉભો રહ્યો], જે આવનારા ઘોડાઓમાં પહેલો હતો, અને જનારા ઘોડાઓમાં તે છેલ્લો (હતો); (તેવામાં) બેટાની વહાલી માદર આસપાસ નેગાહ રાખી તેની આગલ દોડતી આવી, અને હુશ્યારીથી તેને ઉંચકી લઈ પોતાના જમના હાથની કેર ઉપર બેસાડી જાહેર રસ્તા તરફ ચાલતી થઈ."

(૧૫) એક એવો (મોજેજો) જાહેર થયલો છે કે એકવાર ફરીથી પઑરૂશાસ્પ પેલા કરપ આગલ ગયો, અને ઘોડાઓએબી ઝરથુશ્ત્રને કચડી નહિ નાંખ્યો તે બાબે તેને કહ્યું, અને ઝરથુશ્ત્રનું મરણ લાવવાનો બીજો ઉપાય શું હતો તે વિષે તેને પુછયું; પેલા કરપએ જણાવ્યું કે બીજો ઉપાય એ છે કે કોઇએ તેને એક વરૂનાં ગોફા આગલ નાખવો જોઇએ કે જયાં તેના ન્હાના બચ્ચાંઓને[1] મારી નાખેલાં હોય, જેથી જ્યારે પેલું વરૂ આવી પુગે અને પોતાનાં બચ્ચાને કાપી નાખેલાં જુવે ત્યારે પોકાર કરીને તે પોતાનાં બચ્ચાંના કીનામાં જનુની બની ઝરથુશ્ત્રનાં ટુકડા કરી નાખે;[2] અને પઑરૂશાસ્પેએ એ પ્રમાણે કીધું. (૧૬) અને અહિં ઘણાઓને એક ઉમદા મોજેજો દેખાયો, જેમ દીનમાં કહ્યું છે તેમઃ "જાણવું કે જ્યારે પેલી માદા-વરૂ આવી ત્યારે તે ઘણીજ ઉસકેરાઈ ગઈ,[3] પણ ઝરથુશ્ત્ર ઉપર ખોદાતાલાની યારી હોવાને લીધે તે ગુંથણ પર તુટી પડી,[4] જેથી તેનું મોઢું તેનાજ (મુવેલાં) બચ્ચાંની ઉપર લાગી એક બીજાં સાથે વલગી રહ્યું."

(૧૭) (એક મોજેજો) એવો જાહેર થયો કે સ્રોષ અશો અને બેહમન (તે બાલક) તરફ ચાલી આવ્યા, અને સાથે એક ઉનવાલાં ઘેટાંને[5] તેની આગલ લાવ્યા; આખી

---

(૧) **બુન-નૂશગાન**, "જે બચ્ચાં માતાનું દુધ ધાવતાં હોય તે;" ફારસી શબ્દબી એજ છે. (૨) **સકુનેત**, સરખાવો હુઝવારેશ **સકીના**, "છરી."

(૩) **ચંદ ચુઝીહ-અસ્ત**; અવ૦ **ચુઝ**, "ઉસકેરવું," "જોસમાં લાવવું." ડા૦ વૅસ્ટનું વાંચણઃ **ચંદ ચુજ્યાસ્ત**, "કેટલાંક હજાર પગલાં," (**ચુજ્યાસ્ત**, એટલે, "૧૦૦૦ પગલાંની દુરી, તફાવત").

(૪) **ઑલા ગૂર્ગ ઝદ્દ ઝ્નુગ્**, સરખાવો અવ૦ **ઝ્નુ**, "ગુંઠણ." ફા૦ **ઝાનૂ ઝદન**, "ગુંઠણપર પડવું તે." ડા૦ વેસ્ટ મુજબ. **ઝત્ ગુંગ્**, "મુગું થઈ ગયેલું," "બોલવાને અશકત તેવું."

(૫) વાંચણઃ **કૂલૂશગ**, એ શબ્દ **કૂલ-રિશગ** ઉપરથી નિકલ્યો છે; સરખાવો. હીબ્રુ **કલ**, "મેંઢું," અને અવ **રૅઍષ, ફા. રીશ**, "ઉન," તે ઉપરથી અર્થઃ "ઉનથી ભરેલું એક મેંઢું" જેને તે બચ્ચાંને ગરમી અને દુધ આપવા સારૂ અમેશાસ્પેંદોથી લાવવામાં આવ્યું હતું.

ભયંકર રાત સુધી તે (બચ્ચાં)ને આ રીતે પોશણ મલ્યું[1] હતું. (૧૮) પેલી માંદર જેણી દીકરા તરફ વહાલ રાખતી હતી, તેણી બામદાદને વખતે[2] દોડતી આવી, જ્યાંથી ઉનવાલું મેંઢું પસાર થયું હતું તે માર્ગે આવી પુગી, અને તેણી, કુલ ગેતીની શેઠાણી[3], (મેંઢા તરફ ફરી) બોલી: "એને (ઝરથુશ્ત્રને) પેટભરી પોશણ આપવા[4] માટેજ તું દોડી આવ્યું છે." સબબ તેણીએ (મનમાં) ધાર્યું કે: "મારા તે દીકરા તરફ જેટલું ભલું વરૂ છે, તેટલું મારી તરફ તું છે; કારણ (નહિ તો કે) તારી આંખે હાડકાં અને લોહી સીવાય બીજું કંઈ જોવાનું રહેતે નહિ."[5] (૧૯) તેણીનાં બાળક ઝરથુશ્ત્રની આગળ તેણી ગઈ, અને તેને હુશ્યારીથી ઉચકી લીધો અને ખોદાની મેહરથી જાહેર રસ્તા તરફ ચાલતી થઈ; અને તે ગેતીની શેઠાણી એમ બોલી કે: "હવેથી, મારા દીકરા! તુને હું છુટો મુકીશ નહિ,[6] રાગ અને નઓંદર બેઉ સાથે થઇનેબી આવે તોબી નહિ."

(૨૦-૨૧) અને (દીનમાં) એમ જાહેર છે કે પાછલથી પેલો કરપ દુરાસૂબ (પોતાના) ચેલા "કીના"[7] સાથે તેજ દેશમાં આવ્યો, અને ઝરથુશ્ત્ર સઉથી ઉચે દરજ્જે ચઢશે એવું તેને જણાયું; તેઓ તેને માટે કંઈ ઇજા પેદા કરવા યા તેને મારી નાખવા ને કંઈ યુક્તિ જોઈ શકયા નહિ, પણ (તેઓને જણાયું કે) તેના તનનું તત્વ એટલું તો જોરેમંદ અને અજાયબ જેવું હતું કે જેમ દીનમાં જાહેર થયેલું છે તેમ

---

(૧) વાંચણ· **દાયગાનીનીદ;** સરખાવો અવ૦ **દાયંઘહ,** ફા૦ **દાય,** "દાઈ," "આયા." ડા૦ વૅસ્ટનું વાંચણ. **દાયગાંન જવીત્ હમાક તરસીત્ લેટ્યા** એવું છે, તે મુજબ અર્થ "આયાઓ (તેના હસ્વાથી) બીહ ગઈ, અને આખી રાત તેનાથી દુર રહી."

(૨) **લેટ્યા** શબ્દનાં સબધમાં લેતાં એને **પવન અઉશ,** "બામદાદ" અહી વાંચ્યો છે.

(૩) **ઝન-ઈ-ગેહાન,** સરખાવો ફા૦ **જેહાન કદખુદાય.**

(૪) સરખાવો અવ૦ **ઉતયૂઇતિ,** "જોર," તે ઉપરથી પહલવી **ઉતયૂતન,** "મજબુત બનાવવુ," "પોશણ આપવું."

(૫) ડા૦ વૅસ્ટ મુજબ તરજુમો: "તું વધારે ને વધારે જોશથી દોડે છે," કારણ કે તેણીએ માન્યું કે "તું મારા તરફ જેટલી ભલાઈ દેખાડે છે તે કરતાં વધારે બેહતર રીતે પેલું વરૂ મારા દીકરાના બાબમાં છે; જ્યારે હું તારી નજર આગલ તેનાં હાડકાં અને લોહી દેખાડીશ (ત્યારે એમ માલુમ પડશે)." (૬) **ફ્રાજ પેહ્યુનમ.**

(૭) પહલવી **હાવીશ્ત કીન,** અસલ અર્થ "(તેનો) ચેલો 'કીનો'," "તેની પુઠે ચાલનારૂં 'કપત' ડા૦ વૅસ્ટનો અર્થ:-"એક કીનાખોર ચેલા સાથે." સરખાવો અવ૦ **હાવિશ્ત** અને **કર્ઍન;** એ બોલોનો સાર "બદખાહ સોબતીઓ" બી થાય.

બ્રાત્રૂગ-રીશ કરપ પોકાર કરી[1] બોલ્યો કે: "જોકે હું આપણા મુલકનાં લોકોમાં જાદુગર તરીકે ઘણોજ દુરઅંદેશ છું, છટાં એ લોકોના (સ્પીતામનાં) મુલકને આગલ વધતો[2] હું જોઉં છું; (તે દેશ) સારી હકુમત રાખનાર [યાને હકુમત કેમ રાખવી તે તે જાણે છે];[3] તે ખીલતો જાએ છે [યાને તેનો વધારો ઘણો અને ઘણો થતો જાએ છે, તેમજ વળી થતો રહેશે]; તે સારાં ગાયઘોર ધરાવનારો છે [યાને ગોસ્પંદો કેમ જાલવવાં તે ત્યાંના લોકો જાણે છે]; તે સારો રસાલો રાખનારો છે[4] [યાને પરદેશી રસાલાને વટીક કેમ સંભાલવો તે ત્યાંના લોકો જાણે છે]; તે સારી રીતે કઉવત આપનારો છે[5] [યાને પરદેશીઓને વટીક મદદ કરવાનું તે જાણે છે];[6] તે અચ્છી રીતે લડનાર છે [યાને લડાઈ કેમ ચલાવવી તે તે જાણે છે]; અને તે સારી રીતે ઉદાર છે[7] [યાને સખાવતનાં નેક કામો કરતાં તેને આવડે છે]. (૨૨) તે (ઝરથુશ્ત્ર) તેની માદરને પેટે જન્મ લે તેની ત્રણ રાત[8] આગમજ પર્ઑરૂશારપના તે દુકતા વિષે[9] (એવું હું ધારૂં છું કે) તે બાલક તરફ હાદમંદ દુન્યામાં બેહમન (અમેશાસ્પંદ

---

(૧) સરખાવો ફા. **ગરરીદન**, "ઘુરકવું," અવ૦ **ગ્રમ.** કદાચ એ શબ્દ **દવ્ચીત**) હોય તો અર્થ અવ૦ **દવત** ઉપરથી બી "પોકાર કરી બોલ્યો" એવો થશે.

(૨) **ફ્રાજ.**

(૩) અથવા, પોતાની રૈયતને કેમ દોરવવી, યાને કે શું શું હુકમો અને ફરમાનો બાહેર પાડવાં તે વિષે તે જાણે છે.

(૪) અથવા, વફાદાર રૈયત.

(૫) વાંચણ -**હૂ-આયૂઝીશ્ન**, સરખાવો અવ૦ **આયુજ**, "કઉવત આપવું." "જોડઈ જવું;" અથવા **યુજેન** (**યઝિશ્ન**, હા ૪૬ મો). ડા૦ વૅસ્ટ મુજબ:-"સારી રીતે મહેનત કરનાર."

(૬) અસલ **અર્થ** "બીજાઓનું કામ કરવાનું બરાબર આવડે છે." ડા૦ વૅસ્ટ મુજબ:-"જે કામ બીજાના કરતાં બેહતર હોય તે તે સમજે છે."

(૭) **હૂ-રાદી**, "સારી રીતે કીધેલી સખાવત;" અવ૦ **હુ-રાઇતિ.** ડા૦ વૅસ્ટ:-"સંપૂર્ણ રીતે ઉદાર, યાને પરમાર્થી સખાવત કરતાં આવેડે તેવો." આ આખો પહલવી ટેક્સ્ત અવસ્તા ઉપરથી કીધેલો તરજુમો લાગે છે જેની અંદરની શરેહ તરીકેનાં વાકયો અને શબ્દોને મેં આવા કૌંશ [ ]માં મુકયા છે.

(૮) **મદમ સે લેલ્યા વદ મિન અબીતરાંન બરા લાલા ઝેરખૂન્ત.** પહલવી **અબીતરાન** શબ્દ માએ તેમજ બાપ બેઉ માટે વપડાય છે, પણ અહીં ખાસ કરી માવતર માટેજ વપડાયો છે.

(૯) **ખુન-નૂશગ** (અહીં ધીક્કાર બતાવવા વાપડયો છે).

આવશે [યાને જરથુશ્ત્ર આગલ બેહમન આવશે], અને (અહુરમઝ્દ) સાથ ગોફ્તોગુ કરવા માટે તેને લઈ જશે, (અને) આ હક્તકેશ્વર જમીન ઉપર તેની દીન ફેલાશે; અને વળી મનમાં હું એવી યોજના યોજી રાખીશ[1] કે હું તેનું ક્યાં અને કેમ મોત લાવનાર છું તે બીના તે સમજી શકે નહિ;[2] આ બીના ખરીજ છે [યાને સાચ્ચું જ બોલાયું છે] તેની નિશાણુ[3] એ કે હું તે અગમચેતી તરીકે કહું છું, અને જ્યારેબી તમોને એવી બાતમી સંભલાય ત્યારે ખરી વિગટો સમજવા પછી તુરતજ જલદી આગલ વધજો.[4]"

(૨૩–૨૫) પઑરૂશાસ્પ ત્યારે ચાર ઘોડાની ગાડી[5] હાંકી ગયો, યાને આવી બીના સાંભલીને, અથવા તેઓના સાંભલવામા એ વિગટ આવી ત્યારે, પઑરૂશાસ્પ ચાર ઘોડાની ગાડી હંકારી આગલ વધ્યો; અને પઑરૂશાસ્પએ બ્રાત્રૂગ–રીશ કરપને કહ્યું; "ઓ કરપ બ્રાત્રૂગ–રીશ! જેબી ફરઝંદને માણસો જન્મ વખતે જુવે છે તે રડે છે; એક માડું આદમી[6] જે મરણુની ઘડીએ[7] હોય છે (અને બચ્ચાંને જન્મ આપે છે) તેનું બચ્ચું વટીક રડે છે, એવું (લોકો) જુએ છે;[7] તો મારો છોકરો જે મારે ત્યાં જન્મ્યો છે તે જ્યારે જન્મ્યો[8] ત્યારે હસ્તો દેખાયો[9] કાં હશે? તારે ત્યાં તારો દીકરો જન્મ્યો ત્યારે શું

---

(૧) **લા બશ–ઈચ દહીનમ.** અહીં **લા** તથા **બશ** બેઉ શબ્દો નકાર દર્શક છે તે ઉપરથી અહી હકાર બતાવે છે. **દહીનમ** શબ્દ **દાદન**, "સ્થાપવું," ઉપરથી પ્રયોજક રૂપ થયો છે,

(૨) બીજી રીતે લેતાં: "તે જાણુતો નથી કે હું તેને કઇ રીતે મારી નાખીશ (**મર્ગીનીદન**)."

(૩) **દખ્શગ ઈ હુના મન્દવમ્.** (૪) **ફ્રનામીદ**, સરખાવો અવ૦ **ફ્ર** અને **નમ**, "જવું."

(૫) અવ૦ **ચથ્રુયુખ્ત** (જુઓ **વંદીદાદ**, **ફ્ર**. ૭ મી, ફ૦ ૪૧ મો) અને **રથ**, બેઉ શબ્દો મળી અર્થ "ચાર ઘોડાની ગાડી." પહલવી તરજુમો: **અયૂજીશ્ન રસ–ઈ.**

(૬) **અર્મએશ્ત**, સરખાવો અવ૦ **અર્મએરત**, "સ્થિર;" પહલવીમાં માદાં અને **અશકત** માણુસ માટે એ બોલ વપડાય છે; જેમકે **ગાસ ઈ અર્મએશ્ત**, "બીમાર આસામી માટેની જગા."

(૭) બેહતર વાંચણુ:–**પવન મર્ગીહ ફ્રાજ ખદીતુન્ત.**

(૮) **ઝેર્ખૂનીશ્ન.** (૯) પહલવી **ફ્રાજ ખદીતુન્ત અમત–શ પવન ઝર્ખુનિશ્ન બશ ખન્દીદ;** અસલ અર્થ: "જ્યારે પોતાના જન્મ વખ્તે તે હસ્યો ત્યારે જોયો."

તેબી હસ્તો જણાયો હતો કે ?"[૧] (૨૬) હાડમંદ દુન્યામાં તે ઝરથુશ્ત્રને બેહમન અમેશ-સ્પેન્દ આવી મળશે તે બાબદ પઔરૂશાસ્પએ પાછા ફરતી વખતે બ્રાત્રૂગ-રીશને કહિ: "અરે! તું કે જે એક પ્રવીણ કરપ છે, તેણે મારા છોકરાને જોયો છે [યાને (તેને) ચગોર ચશ્મે તેં જોઈ લીધો છે]." (૨૭-૨૮) અને કરપ તૂર બ્રાત્રૂગ - રીશે - જ્યારે પઔરૂશાસ્પએ સવાલ પુછયો કે:-"તારા મનમાં શું હતું કે[૨] જે વખતે તુને મારા બેટા આગલ લઈ જવામા આવ્યો[૩] ત્યારે તેનો ઉમદા દમામ અથવા હશ્મત તળે લાંબો વખત સુધી કંઈ ઉમદા ચીજ તરફ જોતો હોય તેમ તેની તરફથી ઉંચે તેં શું ધ્યાણથી જોયા કીધું ? તેનાથી દુર સુધી છેક નિચે વટીક ઉંડું[૪] જોયા કરીને જુદા જુદા પ્રદેશો તરફ નજર ટાંકી રાખી તેનું કારણ શું હતું ?"- ત્યારે તેણે જવાબ આપ્યો:- "જ્યારે તેવી હશ્મતવાલા તારા દીકરા આગલ મને લઈ જવામાં આવ્યો ત્યારે મેં કંઈ ઉમદા ચીજ તેની ઉપરથી ઉંચે લાબો વખત જોયા કીધી, અને પછી જે ઝલકાત તથા ખોરેહ તે સામટું ધરાવતો[૫] હતો, અને જે સુરજ સુધી લંબાયલાં હતાં, તે તરફ મે નજર કીધી, (પણ) તેના તેજ[૬] અને ખોરેહનો છેડો મને નહિ જણાયો; એટલું તો મેં માન્યું[૭] [યાને એવું મને માલુમ પડ્યું] કે માણસો તેની બીનાઈ શક્તિ સાથેજ મસલેહત રાખીને ખોરશેદ-પાયા (બહેશ્ત)ને[૮] લગતો દરજ્જો મેળવે છે, પણ ગરોથમાનના ઇન્સાફનો ધોરણ[૯] કેવો છે તે વિષે હું ખુલ્લે ખુલ્લું જોઈ શકયો નહિ.[૧૦] (૨૯) જ્યારે તારા દીકરાની બુલંદ હશ્મત તલે તેની આગલ મને લઈ જવામાં આવ્યો, ત્યારે મારૂં ધ્યાણ તેનાથી બીજી ગમ દોડ્યું અને લાંબો વખત સુધી છેક નિચે મેં જોયા કીધું, અને તે આગળથી

---

(૧) આ વાકયના તરજુમામાં ડા૦ વૅસ્ટથી હું જુદો પડું છું. (૨) એટલે; "તારો વિચાર શું હતો ?" (૩) **પવન મદમ બરિશ્નીહ અફ્રશ્ બૂદ.** (૪) **પવન નિગૂનીહ** ફ્રૂદ; સરખાવો ફા૦ **નિગૂન-તશ્ત**, "આસ્માન," અસલ અર્થ એકદમ નિચે યાને જમીનનાં પેટાં સુધી, આસ્માનની નિચેની ઊંડાઈ સુધી.

(૫) **હમ-દાશ્ત**, અસલ અર્થ, "સાથે રાખતા હતો."

(૬) **રાએ;** સરખાવો પહલવી **રાએ-આઓમંદ**, અવ૦ **રએવંત**, "ચલકતું."

(૭) **મદમ હમ-બૂદ**, "આ વિષે મારી ખાતરી છે." (૮) બહેશ્તના ત્રણ જાણીતા તબક્રામાંનો એક. એ ત્રણ તબક્રાઓને અહીં **ખોરશેદ-પાઈગ, માહ-પાઈગ, અને સ્તર-પાઈગ** કહે છે.

(૯) **દાદિસ્તાન.** (૧૦) અસલ અર્થ: "હું જોઈ શકયો નહિ."

આ પૃથ્વીનાં છેક નિચલાં ભુવન (આકાશ) સુધી મેં જોયું, ત્યારે તેનાં તેજ અને ખોરેહ, જે સામટાં તે ધરાવતો હતો, તેની ઉપર મે નજર કીધી, (પણ) તેનાં તેજ અને ખોરેહ જે તે ધરાવતો હતો અને જે આસમાન[1] સુધી લંબાયલાં હતાં, તેનો છેડોજ મને જણાયા નહિ; વળી અહીંથી તે આસમાન ઉપરનાં ઇન્સાફનાં ધોરણને હું ખુલ્લે ખુલ્લું સમજી શકયો નહિ. (૩૦) અને જ્યારે ઉમદા મીનોઈ અસર ધરાવનાર તારા બેટા આગલ મને લઈ જવામાં આવ્યો, ત્યારે તેની તરફથી લાંબો વખત સુધી જુદી જુદી બાજુ મેં જોયા કીધું; અને તેનામાંથી (પ્રગટી નિકલતાં) તેજ અને ખોરેહ જે સામટાં આ પૃથ્વીના સણગાર માટે તે ધરાવતો હતો તેઓની તરફ ચોકસઈથી જોયું, પણ તેનો પ્રકાશ અને તેનું ખોરેહ છેડા વિનાનું (હતું); એ વિષે મારી એમ ખાતરી થઈ [યાને મે એમ માન્યું] કે એની ચાલાક વૃત્તિથી 'તનુ-ઇ-પસીન' થશે; પણ 'તનુ-ઇ-પસીન'ને લગતું ઇન્સાફનું ધોરણ મને ખુલ્લું સમજ પડ્યું નહિં. (૩૧) તારો આ દીકરો એમ ધારે છે કે 'બીજા કોઇબી શખ્સ કરતાં આ તનોમંદ દુન્યામાં વધારે માહન ચીજ હું કરી બજાવીશ;' પણ ધ્યાન રાખજે કે તું જયાંબી જશે ત્યાં એ તેવી ચીજ બજાવશેજ, અને તારો એ દીકરો તારી સાથે નહિ (પણ) પોતાના મુરબ્બી ગુશ્તાસ્પ (પાદશાહ)ની સાથે રહેશે."

(૩૨) એક (મોજેજો) જે વિષે જણાવવામાં આવ્યું છે તે આ છે કે જ્યારે ઝરથુશ્ત્ર સાત વર્ષનો થયો ત્યારે દૂરાસ્રૂબ, પેલા બ્રાત્રૂગ-રીશ કરપએ ઝરથુશ્ત્રને આગળ બરાબર નહિં જોયલો તેને લીધે, પઍારૂશાસ્પને કસએ જઇ તેની સાથ જોડાયો, અને તેઓએ ઝરથુશ્ત્રને પોતાની નજદીકમાં ધ્યાણ આપી જોયો, જ્યારે બીજાં છોકરાઓ સાથે તે ઘર[2] (જેવું રમકડું) બનાવતો હતો; બુરી દયાનત સાથે તે લોકોએ જાદુગરી હીકમતથી ઝરથુશ્ત્રનાં મનને ઝેર દેવાની[3] (યાને બગાડવાની) કોશેશ કીધી,[4] અને તેટલાવાસ્તે તેઓએ છોકરાઓની ઉપર બીહક અને ધાસ્તીની અસર કીધી.

---

(૧) આસીમાન.

(૨) લેવતા અપુર્નાએ-ઈગાન્ કાતગ કર્દ (બહેતર વાંચણઃ કતગ્ કર્દ; સરખાવો ફા૦ કદહ); કાતગ્ લઇએ તો અરબી કાદીહ, યાને "અભ્યાસી" એવા અર્થનાં બોલની સાથ સરખાવી શકાય, અને તરજુમો ફેરવીને કરતાં -"(તેના વર્ગનાં) બીજાં છોકરાંઓ સાથ અભ્યાસમાં ગુંતાયલો હતો (ત્યારે)" એવો અર્થ થઈ શકે.

(૩) વિનાસીદન.

(૪) એ ધતીબુનસ્તનો અર્થ એક ખાસ ફારસી ભાષાની રૂઢી મુજબ થાય છે. સરખાવો ફા૦ બર દર ઇ દેલહા નિશસ્તન, "લોકોના દીલ જીતવાની કોશેશ કરવી તે."

(૩૩) અહીં એક આલી ચમત્કાર તેઓના જોવામાં આવ્યો કે જે ઝરથુશ્ત્રના મજબુત મન, સ્વ–કાબુ, જાતી હીંમત અને પ્રતાપમાંથી (જાહેર થયો હતો), જેમ દીનમાં જણાવે છે તેમઃ "જ્યારે (બેઉ કરપોની) બેહુંડી વાતોથી[1] સઘળાં છોકરાં એકદમ[2] ઘણુજ હેબતાઈ ગયા હતાં, ત્યારે ઝરથુશ્ત્રએ પોતાની મનની નજર તેઓથી જરાબી બંધ કીધી નહિ હતી."[3]

(૩૪–૩૫) એક (વધુ) એવો મોજેજો જાહેર થયો કે જ્યારે તે બેઉ કરપો પઓરૂશાસ્પના ઘરમાં સાથે મલ્યા ત્યારે પઓરૂશાસ્પે ખોરાક[4] તૈયાર કરાવી, તે તૈયાર કરેલું ખાણું ઘોડીના દુધથી ભરેલાં પ્યાલાં સાથે તેઓ આગલ મુક્યું,[5] અને તેણે દુરાસ્રૂબને નિચે મુજબ કહ્યું:–"તું મારા મુલકના રેહેવાસીઓમાં[6] સર્વેથી ચુસ્ત દેવ-પરસ્ત છે, તો મારા આ (દેવતા)ની તું બંદગી કર."[7] (૩૬) (પણ અહી) જેમ દીનમાં જાહેર કર્યું છે તેમ, તેવણનાં બચપણમાં એક ઉમદા ચમત્કાર ઝરથુશ્ત્રના ડહાપણને લીધે પ્રદર્શીત થયો, તે એકે ઝરથુશ્ત્રએ પોતાનાં પીતાને નિચે મુજબ જવાબ વાળ્યોઃ "ઓ પીતા! હું એ (તમારા દેવતા)ની પરસ્તેશ નહિ કરવાનો,[8] પણ જે બંદગીને લાયક મારો (અહુરમઝદ) ખોદા છે તેની બંદગી તમારે કરવી જોઇએ."[9] (૩૭) અને (તે ઉપરથી) પઓરૂશાસ્પ બોલ્યોઃ "જો તું એ મારા (દેવતા)ની બંદગી નહિબી કરશે તોબી મારો (દેવતા) મારા જેવાઓથી[10] પૂજાવાનોજ." (૩૮) ત્રણ વખત તે બેઉ જણાઓએ

---

(૧) સખૂન ઇ હરેદીહ; સરખાવો અવ૦ હરેથી. (૨) પવન ફ્રાજીહ્.

(૩) ઝક્ ઇ ઑલા દોઇસ્ ઇ પવન્ મીનિશ્ન; સરખાવો અવ૦ દોઇથ્ર (ધાતું દીઃ "જોવુ"), "આંખ," "ચશમ."

(૪) સરખાવો અવ૦ ગંગહ્, (બુરા માણસનું) "ખાવું." (૫) ફ્રાજ્–અશ્ દેહીદ.

(૬) અસલ અર્થ "મારા તાલુકાના માણસોમાંથી." દુરાસ્રૂબને અહી આગલા આર્યન દેવલોકોનો ચુસ્ત પૂજારો જણાવ્યો છે; આવા દેવોની પૂજા તોડવા સારૂં ઝરથુસ્ત્રનો ધર્મ સ્થાપવામાં આવ્યો હતો. (૭) યાનેકે, "આ મારા (દેવતા) ની પૂજા કરીને (જમવાની બાજ ધર)." હું માનું છું કે પઓરૂશાસ્પ કોઈ ચોક્કસ આર્ય દેવની પૂજા કરનારો હશે, અને તેથી દુરાસ્રૂબને પોતાના માનીતા દેવની પૂજા કરવા તે અરજ કરે છે.

(૮) દુરાસ્રૂબને જે શબ્દો પઓરૂશાસ્પે કહ્યા તે સાંભળતાંજ ઝરથુસ્ત્ર બાહીંમત પોતાના બાપના ધર્મી તરીકાને માનવાની સાફ ના પાડે છે. (૯) યાને, "(અહુરમઝદ) જે આરાધનાને લાયક (સાચો દાદાર) છે, તેની તમોએ બંદગી કરવી જોઇએ."

(૧૦) મારાથી અને બીજાઓથી.

એજ પ્રમાણે બોલવું ચાલું રાખ્યું,[૧] તે પછી ઝરથુશ્ત્ર ઉભા થયા અને પોતાનો જમનો પગ વાલી[૨] (ગુંઠણ ઉપર પડી નમન કરતાં) તેઓની નજદીક નિચલા સખુનો બોલ્યાઃ "હું અશો નર અને નારીઓને[૩] માન આપું છું; હું નીતિમાન ગરીબો-માંના નર અને નારીઓને માન આપું છું, નહિ કે બુરાં મરદો અને ઓરતોને; જ્યારે[૪] પઑરૂશાસ્પ સાથે કોઇબી પુરૂષ જોડાશે, અને જ્યાં ખરી બંદગી કરવામાં (ભાગ લેશે), ત્યાં દરેક બંદગી આખરેબી ખોદાની પરસ્તેશ કરનારાઓને લાયકની બનશે, એટલે કે જેની આરાધના થવી જોઇએ તેનીજ ભકતી (આખરેબી) થશે."

(૩૯) એક (વધુ મોજેજો) નિચે મુજબ જણાયો હતો કે, તે પછી કરપ દુરા-સ્રૂબે ઝરથુશ્ત્રને કહ્યું:[૫] "તનોમંદ હૈયાત પુરૂષોમાં નઑદર અને રાગ ને વટીક ગણુતાં,[૬] તારાં નસીબની બરકતને લીધે તું સર્વથી શ્રેષ્ઠ[૭] છે, છટાં તારૂં મોત તુને રીબાવીને લાવવાનું હતું,[૮] (પણ તેમ બન્યું નહિ તેથી) હું તે (તારૂં બખ્ત) તારી પાસથી છીનવી લેવશ;[૯] હું તારો જાન લેવશ (અને તેમ કરવાથી) હું પોતે વધારે લાયક બનશ,[૧૦] [યાને કે તારૂં બુલંદ તાલે મારાથી ખુચવી લઈ જવામાં આવશે;] હમના આંખના એક પલકારામાં, તું કે જે બુલંદીએ પહોચેલો છે તેનો જીવ હું લેવશ, અને એવું બનશે કે મારી ખુની આંખોથી[૧૧] જે મકાન કે તારૂં નથી તે મકાનમાં

---

(૧) અંદર્ગે બૂર્દ; અહી પહલવી શબ્દ અન્દર્ગ તે અવસ્તા અન્તરે ઉપરથી અન્દરે બનીને અંદર્ગ્ થયો છે. અંદર્ગ્ બૂર્દન્ સાથ સરખાવો ફારસી દર-બુર્દન્, "અંદર લઈ જવું," "દાખલ કરવુ."

(૨) પવન ઝફ્-ઇ દશ્નો રેગલા ફ્રાજ્-શ્કસ્ત્. ડા૦ વૅસ્ટ મુજબ તરજુમોઃ- "અને તેવણ અમર રહેલા સખુનો ઉચ્ચારી ઉઠયા." ડા૦ વૅસ્ટનું વાંચણઃ-"સખુન ઇ લેયલમિન્."

(૩) અથવા, "મરદો અને ઓરતોને"

(૪) અમત; અથવા "એવી મકસદથી કે," "એવા હેતુથી કે."

(૫) દ્રાચીદ્, બુરા માણસોનું બોલવુ, જે ઉપરથી "બડાઈ ફાંધી"

(૬) બઍન્; અસલ અર્થ-"રાગો અને નોદરોની અદર." (૭) મૂન્ તર્ ફ્રતૂમ.

(૮) ડા૦ વૅસ્ટ મુજબ-"તારી ગણુત્રી આફતની હતી."

(૯) મિન્ બાહર બશિશ્નીહ.

(૧૦) અશ્ દેશ્નૂનમ્, ફ્રાજ્ અર્જાનીગીનીદ્ હવાઓમ.

(૧૧) અથવા. "ખુનખાર આંખો સાથે;" યાને, "બુરી દાનતથી ભરેલી આંખો સાથે." અહીં દુરાસ્રૂબ કુદરતી રીતે બ્રાત્રૂગ-રીશને હાથે થનારાં ઝરથુસ્ત્રના ખુન બાબે વગર

હું તુને જોવશ." (૪૦) અને અહીં એક મહાન ચમત્કાર ઝરથુશ્ત્રના બાબમાં જાહેર થયો, કે જ્યારે પેલા પાપી નાપાકને ઘણીજ ચાલાકી સાથે આટલી નાજુક ઉમરે—જેમ દીનમાં જણાવ્યું છે તેમ—નિચે મુજબ ઝરથુશ્ત્રએ જવાબ વાલ્યોઃ "પણ આંખના એક પલકારામાં, ભલી વૃદ્ધી અને સંપૂર્ણ ભક્તિભાવથી (હુ કહું છું કે), હું ખુલ્લે ખુલ્લી રીતે તું નાપાકનું ફેજ જોઈ શકુ છું, એટલે કે, જે દોજખ તારૂં છે તે મકાનમાંજ હું તુને જોવું છું."[1]

(૪૧) એક (વધુ મોજેજો) ઝરથુશ્ત્રએ તે દુરાસ્રૂબ કરપને[2] વિષે આપેલા જવાબ ઉપરથી જાહેર થયો, (જેને વિષે) જેમ દીનમાં જણાવ્યું છે તેમઃ—"દસ ઘોડીઓનુ દુધ દોહવવા[3] સારૂં એકજ દુધ દોહનાર હોય અને જેટલો વખત તે લગાડે, તેટલા લાંબા વખત[4] સુધી પેલો ઘાટકી (દ્રવંદ) અશક્ત[5] અને ગભરાયલો[6] પડી રહ્યો."

(૪૨) બીજો ચમત્કાર જે જોવામાં આવ્યો તે આવો હતોઃ— "જ્યારે તે જાદુગર ગભરાતમાંથી મુક્ત થયો[7] ત્યારે ઝરથુશ્ત્રને તેણે ઉપલાજ સખુનો પાછા કહ્યા, અને ઝરથુશ્ત્રએ પાછો તેજ જવાબ વાલ્યો, (જે સાંભળતાં) દુધાલી વીસ ઘોડીઓ જેનો દુધ કાઢનાર એકજ હોય, તેણે તેઓને દોહવતાં જેટલો વખત લાગે તેટલોવાર નવેસરથી તે ઘાટકી પુરૂષ પાછો અશક્ત અને ગાફેલ થઈ પડ્યો."

(૪૩) ત્રિજો ચમત્કાર જાહેર થયો તે નિચે મુજબ હતોઃ—"જ્યારે બીજીવાર તે જાદુગર બેભાનીમાંથી બાહેર આવ્યો ત્યારે તેણે તેવીજ રીતે ઝરથુશ્ત્રને પાછુ કહ્યું, અને ઝરથુશ્ત્રએ પાછો તેને તેજ જવાબ દીધો, (જે સાંભળી) દુધાલી ત્રીસ ઘોડીઓને દોહવતાં એકજ દુધ દોહનારને જેટલો વખત લાગે તેટલો વખત સુધી તે કર્પીણુ આદમી ફરીથી નીર્બલ અને ગભરાયલો થઈ પડયો."

ઘ્યાણે બોલી દે છે. ડા૦ વૅસ્ટનું વાંચણુ.-ઝેકત્લુનેદ્, અને તરજુમો "તે ઉપરથી મને લાગે છે કે બુરી નજરથી એ તુને તે ઘરમાં મારી નાંખશે."

(૧) યાને, બુરાં આસામીઓ જે ઘરમાં જાય છે તેમાં (યાને દોજખની સરજત ભોગવતો) તેને ઝરથુશ્ત્ર જુવે છે.

(૨) **મદમ્ ઑલ્ કરપન.**

(૩) **દૂસિશ્‌ન કે દૂસીદાર;** સરખાવો અવ૦ **દુહ, દુધ,** "દુધ દોહવું તે."

(૪) હું એ શબ્દને **દરેંગ્** વાંચું છું, જે અવ૦ **દરેઘ** ઉપરથી નિકલ્યો છે, સામાન્ય રીતે એ શબ્દ **દીરંગ** વંચાય છે. (૫) **અકાર.**

(૬) **સ્તર્દ;** સરખાવો અવ૦ **સ્તેરેત,** "બીધલો" (ધા. **સ્તર,** "પંથરાઈ જવું," "વીખેરાઈ જવું.") (૭) **ફ્રાજ્ પેહવૂન્ત.**

(૪૪) એક મોજેજો નિચે મુજબ જણાયો હતો કે જ્યારે પેલો જાદુગર ગભરાતમાંથી સાવધ થયો ત્યારે નિચે મુજબ તે બોલી ઉઠયો:–"મારો પેલો ઘોડો હાંકીને લઈ જવા સારૂં[1] તમારે તેને ગાડી[2] સાથ જોડવો, [યાને તેને સામન નાંખી તૈયાર કરવો[3]], કારણ કે મને જે મારનાર છે તે માંથ્રની મદદથી, તેમજ પોતાની સત્તાના બળથી,[4] આ દુન્યામાં આવી પોહોંચતાં મારૂં મરણ નિપજાવશે;" જે સાંભળી પેલા ઘોડાને હંકારી લઈ જવા વાસ્તે તેઓએ તેને એક ગાડી સાથ જોડ્યો. (૪૫) અને આ વખતે ઘણાઓને એક સરસ મોજેજો દેખાયો, જેમ દીનમાં કહેલું છે તેમ: "જ્યારે કેટલાક યુજયાસ્ત[5] જેટલે દુર બીજાઓની સાથે દૂરાસૂબ આગલ ચાલ્યો,[6] ત્યારે એક દરદે તેની ઉપર હુમલો કીધો;[7] તે એકદમ ગભરાઈ ગયો, જેથી મેં જેમ આગળ કહ્યું છે તેમ એમ બન્યું કે, તેની મની એટલી જોસભર બહાર કુટી નિકલી[8] [એટલે કે, તે ચામડીની ઉપર સુધી કુટી નીકલી, અને તેની ચામડી ફાટી ગઈ], અને જેથી તેની જાંગ આગલથી કમર છુટી પડી ગઈ,[9] અને તે પછી તે નિચે તુતી પડીને મરી ગયો;[10] અને તે બાદ તેનાં ફરઝંદો,[11] અને તે બાદ તેનાં ફરઝંદોનાં ફરઝંદોબી[12] મરી ગયાં."

---

(૧) પ્રયોજક ક્રીયાપદ; અવ૦ **વઝ**, "હાંકવુ," "ઉતાવલે જવુ." (૨) અવ૦ **રથ.**

(૩) **બઍન્ અસ્નીદ્**; સરખાવો ફા૦ **દર બસ્તન્**, "બાંધવુ."

(૪) **દાદિસ્તાન આઑમંદીહ્.**

(૫) એજ શબ્દને બીજી રીતે **યૂજીસ્ત** અથવા **યૂજીસ્તા** વાંચવામાં આવ્યો છે, એનો **અર્થ** હીદી યા સંસ્કૃત ભાષા પ્રમાણે **યોજન** નામનું લંબાઇનું માપ દેખાડે છે. ઇરાનીઓનો **એક** માઇલ તે એક હજાર પગલાં જેટલો હતો, અને એક **યૂજીયાસ્ત** તે રોમન ૧૬ માઇલ જેટલો લાંબો તફાવટ હતો. (૬) **બરા મત.**

(૭) **બએન્ યેગવીમૂનાદ્**; સરખાવો ફા૦ **દર ઇસ્તાદન**, "શરૂ કરવું,' "હુમલો લઈ જવો."

(૮) **નસહુન્તન**, "બગાડી નાંખવું," "બેશીકલ કરવું," "મરડી નાંખવું."

(૯) **વ પાહલૂગ્ અઝશ્ વિસસ્ત્ મિન રાન**; સરખાવો ફા૦ **ગુસસ્તન.**

(૧૦) અસલ અર્થ, "અને પછી નિચે પડીને મરી ગયો," "ઉધે મસ્તક પડીને મરી ગયો." (૧૧) ફા૦ **ખુન-નૂશાહ**, અસલ અર્થ. "દુધ પીતુ બાળક."

(૧૨) **અદીન ઝક્ દ ઑલા ખુન્-નૂશગાન ખુન-નૂશગ**; જુઓ પહલવી "**ઝાદસ્પરમનાં ચુંટી કાઢેલાં લખાણો,**" પ્રકરણ ૧૯ મુ, ફકરા ૧–૮, જ્યાં અહી કરતાં સહેજ ફેર સાથે એ બીના જણાવી છે.

(૪૬-૪૭) એક મોજેજા વિષે એવું જણાયલું છે કેઃ-"(અહુરમઝદ સાથ) દીનને લગતી પુછપરછ કરવા જવા અગાઉ જરથુશ્ત્રમાં[૧] એક એવી મન શક્તિ દેખાતી હતી કે જે આખી દુન્યાનાં આદમીઓનાં (મન) કરતા વધારે બોહોલી,[૨] અને સઘળી બાકી દોલત કરતાં વધારે ઉમદા હતી; તેવણની સમજ શક્તી[૩] સર્વથી સરસ કઉવત ધરાવતી હતી, તે સાથે તેવણનું બુદ્ધી બળ સઘળું પારખી શકે તેવું હતું,[૪] તેવણનું ડહાપણનું બળ[૫] દરેક ચીજ પીછાની લેવામાં શ્રેષ્ઠ હતું;[૬] (તે સાથે) કયાની ખોરેહ જેનું રક્ષણ બહુ બોહોલું હતું તે, અને અથોરાનાનોનુ ખોરેહ જે પવિત્રાઈની અને ઉપયોગી કોશેશો તથા સત્તાની સંપુર્ણ બાહેશવાલું હતું તે, અને બાહદુરી તેમજ કીર્તીની[૭] બુલંદી, એ સર્વે તેવણનામાં જોડાયલાં હતાં; અને ખુબસુરત દેખાવડું અને જોરેમંદ શરિર[૮] જેમાં જરથુશ્ત્રના ચાર પેશા-જે આથ્રવન, લડવૈયા, ખેડુત અને હુન્નર ઉદ્યોગના ધંધાને લગતા-હતા તેઓની સઘળી ખાસ્યતો સમાયલી હતી; (તે સાથે વળી) પવિત્ર યઝદી હસ્તીઓ અને ભલાં માણસો સાથની ઉત્તમ દોસ્તી, અને દેવો તથા બુરા માણસો તરફનો સખત ધીક્કાર તેવણનામાં હતો. (૪૮-૪૯) બે પગાં[૯] માણસોમાં જેવણ એક યઝદ[૧૦] હોય તેવણનો ખવાસ[૧૧] એવોજ હોય; પવિત્ર હસ્તીઓ (યઝદો)નાં શ્રેષ્ઠ ગુણો અને અહુરમઝદ તરફની લાયકાતને[૧૨] લીધે આવતી સંપૂર્ણતાની હાલત તેવણનામાં હતી, જેનાથી (ખોદા સાથની) એકયતા શણગાર પામે છે તે તેમની હતી, તેથી જેઓ હાલમાં હૈયાત છે, જેઓ હૈયાતી ભોગવી ગયા, અને જેઓ હવે પછી હસ્તી ભોગવશે, તે

---

(૧) **મદમ-અશ્‌**; અસલ અર્થ "તેને વિષે".

(૨) **ફ્રાખૂ-તર**, "વધારે પહોલી થયલી."

(૩) અથવા "બુદ્ધિ."

(૪) અથવા, "જેના કઉવતથી દરેક ચીજનું બરાબર તોલ થઈ શકે છે."

(૫) **પતૂગ્‌**, "કઉવત"; અવ૰ **પઇતિ** અને **તૂ**. (૬) **હુમાગ-અયાવ્‌**, "સઘળું મેલવતું."

(૭) **તગીગીહ વ અર્વંદીહ્‌**; સરખાવો અવ૰ **અઉર્વન્ત**, "વખણાયલું", "પ્રકાશીત"; એનો અર્થ "દબદબો" અથવા "બહાદુરી"બી થઈ શકે.

(૮) અસલ અર્થ. "શરીરનો ખુબસુરત દેખાવ, તથા તેના પુરતાં કઉવત સાથનું."

(૯) સરખાવો અવ૰ **પઇતિશ્તાન**, સસ્કૃત **પ્રતિષ્ઠાન**, "પગ".

(૧૦) અહીં **યેઝતીહ** શબ્દ **યેઝત-ઈ**ને બદલે આવ્યો છે.

(૧૧) **ચીગૂનીહ્‌**. (૧૨) **સજીગીહ** (**સજાગીહ** ને બદલે).

સઘળાઓ કરતાં તેવણુની ઘણી ચઢતી બુલંદીને સારૂ યઝદી શક્તિઓએ, તેવણુની અહુરમઝદ સાથની દોસ્તીને લીધે આ દુન્યામાં થનારી આમદ વિષે, સારી ખબર ચોમેર ફેલાવી હતી;[1] તેમજ આ દુન્યાના તે અહુ અને રતુ[2] ની કીર્તી, તથા તે અશો ડાહ્યો પુરૂશ જે તે જમાનાનો સંપૂર્ણ નેકીવાલો અને દુન્યાને જરાબી દુઃખ નહિ દેનારો[3] હતો, તેની ઝબાનનાં બહોલાં જોરની મદદથી,[4] ખરાબી લાવનાર (અહરમન) તરફથી જરાબી હેરાન થયા વીનાની હાલતમાં તેવણુ તરફથી થનારો આદમીઓનો છુટકારો[5] તે યઝદી શક્તિઓએ સર્વેને જાહેર કર્યો હતો. (૫૦) વલી દેવો ભલા લોકોની સાથે દોસ્તી રાખવા અને તેમની નજદીક પહોચવા[6] લાગ્યા, એવી (મતલબ)થી કે તેઓનાં ઘણા કીગો અને કરપો ભલા માણસોને આગલ પાડી[7] ઝરથુસ્ત્રને મુશ્કેલીમાં નાખી તેવણુને હરાવશે.

(૫૧–૫૨) અને ઝરથુશ્ત્ર ત્રીસ વર્ષની ઉમરના થયા ત્યારે વોહુમન અમેશાસ્પેન્દ, અહુરમઝદનાં સુલ્લેહનાં કાસદ તરીકે, તેવણુની આગલ આવ્યા, જે વખતે કે ઝરથુશ્ત્ર એક નદીની શાખામાંથી[8] હોમની ક્રિયા કરવાને માટે પાણી[9] લાવતા હતા; જેમ દીનમાં કહ્યું છે તેમઃ–"જ્યારે તે (ઝરથુશ્ત્ર) ત્રીજી શાખા નદી, જે વંઘુહી-દાઇત્ય[10]ની હતી, તે તરફ આવી પુગા ત્યારે તેની અંદર થઇ આગલ ચાલવા મંડ્યા;

---

(૧) ઝક–અશ્ સ્રોઓ દશ્નૂનાન્દ. (૨) ગેતી અને મીનોઈ દુન્યાના ગુરૂ.

(૩) અવિઝન્દીહ–ઇગ્. (૪) પવન હૂઝવાન્ ઇ ફ્રબદ સ્રાતગ્ દાનાગ્.

(૫) બુજાઝીહ્.

(૬) વાંચણુ. મહ્ન્ દાશ્ત; એનેજ બીજી રીતે મિત્રો દાશ્ત્ વાંચી શકાય, જેનો અર્થ "દોસ્તી રાખી" થાય.

(૭) સારીનીદન્; સરખાવો અવ૦ સાર, "કોઇને પોતાનો સરદાર બનાવવો તે"; જુવો અવ૦ સાર, સારૅમ્નો (એ શબ્દના ઉપયોગ માટે જુવો પ્રકરણ ૧ લું, ફકરો ૯ મો). ડા. વૅસ્ટ મુજબ. "સારાં માણસોપર અસર કરવી."

(૮) અમ્ઍવતાગ્, ઘણું કરીને દાઇત્ય "નદીની એક શાખા, અથવા નેહર".

(૯) પહલવી; મયા ઈ હઓમીગાન્, સરખાવો વિસ્પરદ, હા ૧૧ મો, ફકરો ૨ જો. "ઇમાંમ્ આપૅમ હઓમ્યાંમ", જેનો પહલ્વી તરજુમોઃ "મયા ઈ હઓમીગાંન્" કરેલો છે. એનો સાર એ કેઃ હઓમની ક્રીયાને સારૂ એક નદીમાંથી ઝરથુસ્ત્ર પાણી લાવતા હતા ત્યારે.

(૧૦) અવ૦ દાઇત્ય, ઇરાનવેજની એક નદીનું નામ. બુન્દહિશ્ (૨૪,૧૪) મુજબ બધી નદીઓ કરતાં મોટી એ નદી હતી.

અને (તેનું પાણી લઇ) ત્યાર પછી પાછું ફરતાં તે નદીના કીનારા ઉપર ચઢતા હતા,[૧] તેવામાં દક્ષીણ[૨] દીશાથી આવતા એક માણસને તેવણે જોયો; તે મર્દ વોહુમન (બેહેમન અમેશસ્પેન્દ) હતો; અને તે વોહુમન તનોમંદ હાલતનો એક નમુનેદાર[૩] આદમી જેવો હતો, [યાને બીજા કરતાં શારીરીક બાબદમાં ઉત્તમ દેખાવ[૪] તેનો દેખાતો હતો]; તે નેકીમાં પ્રવીણ [એક નકલ કરવા યોગ્ય નમુનો તે દરેક ચીજ માટે હતો]; અને ઉંચાઇમા તે ત્રણ ભાલા જેટલી લંબાઇવાલા આદમીનાં કદનો[૫] લાગતો હતો; અને તે વોહુમન સરોવરના ઝાડની[૬] એક ડાખલી પોતાના હાથમાં લઇને જાણે આવતા હોય તેમ જણાયા, જેવણને તે ઝાડ લાવતાં કંઈબી તે ઝાડથી ઇજા[૭] થઈ નહતી; એ મઝદયસ્ની દીનનું મીનોઈ ઝાડ હતું,[૮] જે ઉપરથી એવું સાબેત થતું હતું કે મઝદયસ્ની દીનની મદદથી આ દુન્યામાં એવીજ વગર ઇજાની હાલતે[૯] આગળ વધવાનું આદમીને બનવા જોગ હતું." (૫૩) એક (લખનાર) એમ કહી ગયો છે કે મીનોઈ શાંતિનું[૧૦] તે[૧૧] (એક ચીન્હ) હતું, અને તે એવું દેખાડતું હતું કે આ દુન્યામાં દરેક માણસ સાથે સુલ્લેહ સંપજથી રહી શકાય એવી રીતે વગર ઇજાએ આગલ વધવાની દરેક આદમીની ફરજ છે.

(૫૪) જ્યારે ઝરથુશ્ત્ર દાઇત્યની ચોથી શાખા નદી આગળ આવ્યા, અને અરીખ્સન-રૂદ,[૧૨] જે વેહદાઇતી નદીનું બીજું નામ છે, ત્યાં સુધી આવી પોંહોંચ્યા

---

(૧) યાને કે, જ્યારે પાછો ફરતા દાઇસ નદીના કીનારા ઉપર તેવણ ચહડતા હતા ત્યારે તેવણે બેહમનને માણસના આકારમાં જોયો

(૨) **રપિથ્વિનતર્.** (૩) સરખાવો હાલનો ફારસી શબ્દ **પીશ,** "એક નમુનો".

(૪) **પવન્ તન્ ચશ્મતર્.** બીજી રીતે "તેનું શરીર આંખને ખુશ કરનારૂં હતુ."

(૫) **ચંદ્ ઝક્ ઇ સે ગબ્રા નઍઝગ્ બાલાએ.**

(૬) સરખાવો. ફા. **સર્વ્,** "સરોવરનું ઝાડ" (સરખાવો પહલવી **બેહુમન યશ્ન,** પ્રકરણ ૧ લુ). ડા. વૅસ્ટ મુજબ **અરૂસ્ તાક્,** "એક ચલકતી ડાંખલી."

(૭) અવ૦ **રઍશ, ફા. રિશ્,** "જખમ." (૮) **ઝક્ મઇનૂગ્ તાક ઇ દર્ઍન વેહ્વૂન્ત.** (૯) **અરીશીદારીહ્ા.** અહી જે ઉચો વિચાર દર્શાવવામાં આવ્યો છે તે એ કે: જેમ બેહમન દીનનું ઝાડ (સરોવર) પોતાના હાથમાં લઇને ચાલતાં ઇજા પામ્યા નહિ, તેમ કોઇબી પુરૂપ તે ઝાડ હાથમાં ધરે—યાને દીનને વલગી તે પ્રમાણે ચાલે-તો તે આ દુન્યામાં કંઇબી હાની પામે નહિ.

(૧૦) **મઇનૂગ્ આરતગીહ્.** (૧૧) સરોવરનું ઝાડ.

(૧૨) **સામાન્ય નામ દાઈત્ય.** એ નદીને **ઍરૅખ્સીસ** પણ કહે છે.

તથા તેની અંદર થઇને હોમની યઝશ્ને માટે ચોખ્ખું પાણી લાવવા ગયા, અને પછી ત્યાંથી કીનારા ઉપર[1] પાછું ફરતાં પોતાનો જમનો[2] પગ અરીખ્સન નદીની બાહેર કાઢી તેવણ કપડાં પહેરતા હતા,[3] તે દરમ્યાન બેહમને તેવણને નજદીક આવવા અને સન્મુખ થવા[4] આદેશ દેખાડી.[5] (૫૫) ત્યારે તે માણસે (બેહમને જરથુશ્ત્રને) નિચે મુજબ પુછયું:—"તું કોણ છે! અને કોણની ઓલાદથી છે?[6]" (ઝરથુશ્ત્રએ જવાબ વાલ્યો): "હું સ્પીતમના ખાન્દાનનો ઝરથુશ્ત્ર છું."

(૫૬) બેહમનનો બીજો સવાલ (નિચે મુજબ હતો)[7]:— "અએ સ્પીતમના ખાન્દાનના ઝરથુશ્ત્ર! તારી ઉમદા[8] જેહમત શાને માટે છે?[9] [યાને શાને ખાતર તુને મેહનત વેઠવાની જરૂર છે?] તારી ઊમદા જાતી મેહનત શાને ખાતર છે? અને શાની તરફ તારી ઇચ્છાની વલણ[10] છે?" (૫૭) ઝરથુશ્ત્રનો જવાબ નિચે મુજબ (હતો): "મારી જેહમત પવિત્રાઇને ખાતર છે, મારી ઉમદા જાતી કોશેશ પવિત્રાઇને ખાતર છે, અને મારી ઇચ્છા પવિત્રાઇ તરફ વલણ (ધરાવે છે), [યાનેકે એવી જ ચીજ

---

(૧) **લાલાઇહ.** (૨) અવ૦ **દશિન.**

(૩) **અફ્રશ્ મદમ્ લેબૂશીહ નિહૂફ્ત,** (અસલ અર્થ "તેવણ પોતાને કપડાંથી ઢાંકતા હતા)"; અરબી લોગત **લેબાસ્** "પોશાક."

(૪) **પીશ્ નર્ઍમગ્ પદીરગ્.**

(૫) **આયૂબીહ્;** સરખાવો ફા. **યૂબીદન,** "ઇચ્છવું."

(૬) **ઉશ્તવઇતી ગાથા** (હા. ૪૩,૭) માંથી આ પહલવી વાક્ય ટાંકવામાં આવ્યું છે

(અવસ્તા) **હ્યત્ મા વોહૂ પઇરિ જસત્ મનંઘહા,**

પૅરૅસત્ચા માઃ "ચિશ્ અહી કહ્યા અહી?"

(અવસ્તાનો તરજુમો) "જ્યારે મારી આગલ બેહમન આવ્યો, અને પુછયું: "તું કોણ છે? અને કોણનો તુ છે?" ઉપલા ગાથાના શ્લોકનો પહલવી તરજુમો નિચે મુજબ છે:—

અમત્ અવો લિ વોહૂમનો બરા મત, પૂર્સીદ્-અશ્ મિન્

લિ અઇધ્: "મૂન હુવા-આઍ, વ મિન મૂન હુવા-આઍ?"

[ઉપલાં પહલવી તરજુમાનો અર્થ અવસ્તાના તરજુમા બરાબરનો છે]. બેહતર વાંચણ: **મૂન હુવા આએ, મિન્ અઇધ્ હુવા આએ?** "તું કોણ છે અને કયાંથી (આવેલો) છે?" (DM. માં **અઇધ્** ને બદલે **ઝક** લખાયલો મલે છે.)

(૭) **મિલયા ઇ વોહૂમનો,** અસલ અર્થ: "બેહમનના સખુનો અથવા વચણો."

(૮) ફારસી **ફ્રાજ્,** "ઉંચે દરજ્જેની." (૯) **રંજગ્ બરા ચેહવૂનીહ્.**

(૧૦) **લક્ કામગ્-દહિશનીહ્.**

તરફ વલાણ રાખવાની મને જરૂર છે], અને જ્યાં સુધી હું (સચ્ચાઇનો) એક શોધક છું ત્યાં સુધી હમેશાં અશોઇ ઉપરજ મારૂં ચીત હું રોકી રાખીશ."[1]

(૫૮) તે ઉપરથી બેહમનના સખુનો નિચે મુજબ (હતા):–"અએ સ્પીતમનાં ખાન્દાનના (નબીરા) ઝરથુશ્ત્ર! જે ચીજને પવિત્રાઇ (તું કહે છે) તે એક ખરી સત્યતા છે, [યાને કે જે કંઇ વસ્તુ ખરી (છે) તે પવિત્રાઇ ના જેવી છે]; જેથી કરીને એક શખ્સ જે કાંઈ પવિત્રાઇ છે તેની સાથ એક મલતો થઇને, તેને પોતાની બનાવે છે." (૫૯) તે ઉપરથી ઝરથુશ્ત્ર એમ બોલ્યા કે: "એક ખરી સચ્ચાઇ તેજ પવિત્રાઇ છે, અને તે બાબે મને સંપૂર્ણ રોશ્ની અને જ્ઞાન મલેલું છે કે જે કંઈ પવિત્રાઇ છે તેને બેહમન મારફતે એક (અશો) પુરૂષના બાબમાં કેમ મેલવવી?"[2]

(૬૦) જે ઉપરથી બેહમને નિચે મુજબ ઝરથુશ્ત્રને કહ્યું:–"અએ સ્પીતમનાં ખાન્દાનના ઝરથુશ્ત્ર! આ (માણસાઈ શરીરનો) પોશાક[3] જેમાં તું ફરે છે[4] તે (તનો-મંદ) પહેરણ તું કાઢી નાખ, જેથી[5] આપણે તે (ખોદાતાલા) સાથ મસલેહત કર્યે,[6] કે જેણે તુને બનાવ્યો છે, અને જેનાથી હું પેદા થયો છું, જે સર્વેથી વૃદ્ધી કરનાર મીનો છે, જે હસ્તીઓમાં સર્વેથી વધારે કૃપાલુ છે; અને હું જે બેહમન છું તે તેનો પ્રતિનીધિ[7] છું [યાને હું તે ખોદાનો દોસ્ત[8] છું]." (૬૧) ત્યારે ઝરથુશ્ત્રએ નિચે પ્રમાણે મનન કીધું;–"જે પેદા કરનાર દાદાર છે તે ભલો છે, અને આ (તેના) મીત્ર (બેહમન) કરતાં તે બેહતર છે." (૬૨) ત્યાર પછી બેહમનની ચારીથી[9] ઝરથુશ્ત્ર અને બેહમન આગળ ચાલ્યા, (બેહમન પહેલાં અને) ઝરથુશ્ત્ર તેની પુઠે.[10]

---

(૧) **વ યશરાઇશ્ લિ ચંદ્ ખ્વાસ્તાર્ હવાઓમ્ મિનમ્**, "અને પવિત્રાઈ ઉપરજ હું મનન કરૂં છુ, જ્યાં સુધી હુ (સત્યનો) શોધક છું (ત્યાં સુધી હું તેમજ કરતો રહીશ)." આ વાકય **ઉશતવઈની ગાથા** (હા ૪૩.૯) ના પહલવી તરજુમામાંથી ટાંકયું છે.

અવસ્તા **અષહ્યા મા અવત્ ઇસાઈ મન્યાઇ.**

પહલવી: **યશરાઇશ્ ચંદ્ લિ ખ્વાસ્તાર હવાઑમ મીનમ.**

(૨) અહીં લખાણ બેવડા અર્થવાલું અને ગુચવણ ભર્યું છે. કદાચ બીગડેલું હોય.

(૩) બેહતર **જામગ્ ઇ દહ્.** **દહ્** તેમજ **પેહબુન્** બન્ને ક્રીયાપદ તરીકે એક સરખા અર્થના હોવાથી નકલ કરનારે **દહ** શબ્દને અહી કહાડી નાખેલો લાગે છે. સરખાવો ફા૦ **દહ** "માણુસનું શરિર યા બંધારણુ." (૪) **દેબ્બૂન–આર્અ**, "તૂ પહેરે છે."

(૫) અથવા "તે પછી," "એ માટે." ફા૦ શબ્દ **ચૂન**, જે જુદે જુદે અર્થે વપડાય છે, તે તપાસો. (૬) **હમ–પૂર્સીમ.** (૭) ગૂબાક્, સરખાવો ફા૦ **ગવા**, "સાક્ષી."

(૮) અવ૦ **આખ્શ્ત.** (૯) **પવન્ અવાગીહ્ ઇ વોહૂમનો.** સરખાવો અવ૦ **અવંઘહ્.** (૧૦) **ઝરથુશ્ત્ર આખર્.**

પહલવી ઝરથોશ્ત-નામું, ભાગ બીજો.

બાબ ૩ જો.

પહેલી ગોફતેગોથી તે સાતમી ગોફતેગોના છેડા લગન (જે **ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને અહુરમઝદ** સાથ) દસ વર્ષના લાબા અરસામાં થઇ હતી[1] (તે અરસામા) જાહેર થયલા મોજેજાઓ વીષે, અને (તે પેગમબર સાહેબની) દુન્યામાં દેખાડેલી અગમચેતી કરવાની (અદભુત) શકતીથી તેઓ વખાણને પાત્ર[2] થયા હતા તે વીષે; અને તે દસ વર્ષનો અરસો કે જેમાં આ (સાત) ગોફતેગો થઇ ગઇ હતી[3] (તે અરસા) પછીના બે વર્ષમાં આશીરવાદને લાયક[4] (શાહ) **કઍ ગુશ્તાસ્પ** તરફથી દીન કબુલ રાખવા (વીષે).

(૧) એક મોજેજો આ (હતો) કે જે[5] તે (પેગામબર સાહેબ) **પહેલી** ગોફતેગોમાથી પાછા ફરીઆ[6] ત્યારે જાહેર થયો હતો,[5] ત્યારે તેઓએ દાદાર **અહુરમઝદના પહેલાં પ્રથમ ફરમાનથી,** જ્યારે તેઓ કીકો અને કરપનોના ટોલાંની વચમાં માત્ર (એખલાજ વીંતલઇ ગયા) હતા ત્યારે, તેઓએ

૧ **ચેહવ્રુન્ત.** લખનાર કહેવા માગે છે કે એ ૭ ગોફતેગોને ૧૦ વર્ષ લાગા હતા કે જે અરસામાં, આ બાબમા જણાવેલા, ઝરથુસ્ત્રના મોજેજાઓ જાહેર થયા હતા

૨ અવ૦ ક્રિ, "વખાણ કરવા." એ૦ શબ્દનો અર્થ આશીરવાદ પણ થઇ શકે. જો એને આગલા શબ્દ સાથ જોડીને **વાવરીગાન** વાચીએ તો અવસતા **વેરે** "માનવુ" ઉપરથી એનો અર્થ "વિશ્વાસની લાયકાત" (trustworthiness) યા "યકીન" થાય

૩ **ચીગુન આખર મીન ૧૦ શનત ઇ બએન હમ પૂરસગીહ પવન ૨ શનત.** બોલેબોલ તરજુમો –" બે વર્ષમાં, જેમ તે ૧૦ વર્ષ પછી (બન્યુ) તેમ ... "

૪ જુવો અવ૦ **બરેજ,** "આશીશ દેવા" (to bless) અથવા "બુલંદ કરવુ"

૫–૫ **પએદાક અઇઘ અમત.**

૬. **લખવાર ચેહવ્રુન્ત,** જુવો ચાલુ ફારસી શબ્દો, **બાઝ-શુદન, બાઝ-આમદન;** બોલેબોલ તરજુમો આ પ્રમાણે છે. "જ્યારે તે (ઝરથુસ્ત્ર) પહેલી ગોફતેગોમાંથી પાછો (ફરયો) હતો ત્યારે."

(પોતાનો) પેગામબરી દાવો આશકારા કર્યો,[1] કે જે તેઓના વીચાર પ્રમાણે અહુરમઝદ પરસ્તી દીન અને અહુરમઝદની શાંતી હતાં; જેવી (આ ચીજ)[2] તેઓએ મોટે અવાજે સરોદ સાથે જાહેર કીધી, તેવા તુરતજ અહુરમઝદની દીન તરફ માણુસ જાતને તેઓએ ખેંચયા.[1] (૨) સબબ કે આ પ્રમાણે દીન જણાવે છે: "ત્યારે તેઓ કે જેઓ મુકામે[3] કરી ઠરીઠામ થઇ ગયા હતા અને ગાય ઢોરોની માલેકી ભોગવતા હતા,[3] જેઓ (આ) ખાકી દુન્યામાં (સુદરે) કુસ્તીના[4] (પવીત્ર પહેરણ) સાથે હતા. (અને) જેઓ શારીરીક હસ્તી ધરાવતાં હતાં તેઓ માટે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે તદન નકી કર્યું હતું[5] જે તેઓ ઉપર પુખ્ત ધયાન આપવું.[6]" (૩) અને જયારે તેનાં વચનો[7] સાંભલવાને માટે તેઓ તરફથી (તેને) એલતેમાસ કરવામા આવી,[8] ત્યારે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે અષોઇ શું હતી[9] તે (પોતાનાં) બુલંદ જ્ઞાનથી[10] શારીરીક હસ્તીવાલી દુન્યાને[11] મોટે અવાજે જાહેર કર્યું (૪) "અષોઇની વખાણ કરવી તથા દેવોને ધીકારવા અને (અષો) ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની માઝદયસ્ની દીનને નમસકાર કરવો[12] તથા અમષાસપંદોની યઝશ્ન[13] તથા વખાણ (કરવી), એ હું તમો (આદમીઓ) માટે સર્વથી શ્રેષ્ટ તરીકે જાહેર કરૂં છું[14] અને વળી (તેઓને) જણાવું[15] જે દેવોને

૧ **કરીતૂન્ત;** બોલેબોલ અર્થ "બોલાવ્યાં"

૨ એટલે, દીન

૩–૩ **માનિશન-આઓમંદ વ ગઓસ્પેન્દ–આઓમંદ.**

૪ **ઝક ઇ પવન અઇવ્યાનગહાન,** જુવો અવ૦ **અઇવ્યાઓંઘહન** (ધાતુ **યાઓંઘહુ** "પેહરવુ") એટલે "કુસ્તી," જે દીનની નીશાની છે

૫ **હુમ–આરાસ્ત.**

૬ **બરા–નિગીરિશ્નીહ;** ખરૂ જોતા **બરા–નિગીરિશ્ન** (શકયાર્થ) જોઇએ

૭ **ઓલ ન્યોકશિશ્ન ગુબિશ્નીહ બરા મત,** બોલેબોલ તરજુમો "(જ્યારે) (તેની) વાએઝો સાંભલવાને માટે (તેઓનુ આમત્રણ તેને) પહોંચયુ"

૮ **નિવીદિશ્ન;** જુવો અવ૦ **નિ–વિદ,** સં૦ **नि–विद,** "આમત્રણ કરવુ," "સોહબત ઇચ્છવી" (યસ્ન હા ૧—૬૦ ૧–૧૯)

૯. ઇ **યશરાએઇહ,** અસલ અર્થ "અષોઇની (હાડમદ દુન્યાને)", યા "અષોઇ શુ છે ?"

૧૦. **પવન મદમ રસિશ્નીહ.**

૧૧. અથવા "ખાકી દુન્યાને"

૧૨. અવ૦ **ફ્ર** અને **નમ** ' માનપૂર્વક નમન કરવુ", "નમવુ."

૧૩. **આ–યઝિશ્ન** ૧૪. **ઓલ લકૂમ પાહલુમ ચેમલેલૂનમ** ૧૫. **આગાસ દહિશ્નીહ.**

માટેનો તીરસકાર, તથા જાતી ભોગ[2] (તેઓ સારૂં) ઉત્તમ (છે);'' જેથી કરીને તે બુધ્ધિબળ જે (ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે) દેખાડયું તેથી તે લાયક કાર્ય (જે) મોટું (છે તે) ઉપર તેઓની આસ્થા બેસશે, કે જે કાર્ય ઉપર તેઓની દીલસોજી[3] સર્વથી વધુ હતી—પીતાનો, બેટીનો, બેટાનો તથા જે (માવતરે) તેઓને જનમ આપયો તેનો, તથા ભાઇનો અને બેહનનો (સ્વભોગ).[4]

(૫) એવું જાહેર થયલું છે કે તે વાએઝ (સાંભલીઆ) પછી, અગણીત કીકો અને કરપનો, (જેઓ) દેવોને પુજનાર (હતા), તેઓ ઝરથુશ્ત્ર ઉપર ધસારો લઇ ગયા,[5] અને તેને મારી નાખવાની કોશેશ કીધી, જે પ્રમાણે દીનમાં જણાવેલું છે કે:-''ત્યાર[6] પછી તે ક્રૂર (કરપનો,) જેઓ તેની નજદીક બેઠા હતા, (અને) તુરના નજદીકના ખેશીઓ,[7] જેઓ (તેના) તાબેદારો[8] હતા, તથા તેઓ સાથ તુરનો ભાઇ (હતો), તેઓ નાસી ગયા, જાણે કે તેઓ શરમાલ પુરૂષો હોય[9]'' [યાને, તેને (ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે) ''ખેતવદથ''ને લગતું[1] શીક્ષણ તેઓને આપયું કે તે પ્રમાણે તેઓ વરતે (તે શીક્ષણ સાંભલીને) તેઓ શરમીંદગા થઇ ગયા હતા.]

૧ આ-ગઝિશ્ન.

૨ ખ્વએતુકદસ. એ શબ્દની સમજણ માટે જુવો "The Alleged Practice of Next-of-kin Marriages in Old Iran" જે વીષય મે ઇ સ. ૧૮૮૮ મા પ્રગટ કીધો હતો

૩ હુ-દર્દ-તૂમની વતી હુ-દરદમ છે

૪ યાને બાપનો પોતાની મોહરદાર તથા બચ્ચાને માટેનો જાતી ભોગ અને બચ્ચાઓને તથા મોહારદારને તે પીતા તરફનો, તથા ભાઇઓને તેઓની બેહનો તરફનો જાતી ભોગ અને બેહનોને પોતાના ભાઇઓ તરફનો

૫ જુવો અવ૦ સર, "દુખ દેવુ," 'ટુકડા કરી નાખવા"

૬ પહલવી, હવાત અદીન.

૭ બોલેબોલ તરજુમો "જેવોએ એકબ્ર દુદુબની ઓરતોનું દુધ પીધુ હતુ"

૮ વિજીર-દાર, "જે કોઇ તેના હુકમ યા ફરમાન મુજબ ચાલે તે," "મલનીઓ," "શાગીર્દ"

૯ સુન શર્મ યહેવુન્ત; અવ૦ ફ્શરેમ.

૧ આ તથા ૭ મા ફકરા ઉપરથી દીસે છે જે અસલી તુરાનીઓ, અને બસુસ કરીને જે કીક અને કરપનો ઝરથુસ્તના દીન દુશમનો હતા તેઓ, ખ્વેતુકદથ શબ્દને ખરાબ અર્થે વાપડતા હતા. એ કારણસર પેગામબર સાહેબનુ શીક્ષણ તેઓમા ખોટી રીતે સમજવામા આવતુ હતુ અને તેનો ખોટો ભાવાર્થ હઠે કરીને ઉડાડવામા આવતો હતો "જાતી ભાગ" અને "આત્મ સ્મરણ"ના અવસ્તાના ખ્યાલને ઘણાજ નજદીકના સગાંવાહલાઓના લગન કરવાના શીક્ષણમા ફેરવી નાંખવામા આવ્યો હતો આ ઉપરથી આપણે સમજી શકીએ છીએ કે જ્યારે ઝરથુશ્ત સાહેબ પોતાની વાએઝ આપતા હતા ત્યારે સામી પક્ષનાઓ સાંભલનારાઓમાથી કા નાસી ગયા હતા.

(૬) આ તુર તે પેલો તુર (હતો) કે જેનું નામ અઉર્વાઇતા–દેંગ હતું, અને જે ઉસીક્ષોની[2] ઓલાદનો નબીરો હતો; (તેને એ નામ આપવાનું) કારણ એ જે તે જગયાનો એ એક મોટો રાજકરતા હતો, અને તેની પાસે બહુ સેપાહ તથા સત્તા હતાં.

(૭) તે ક્રૂર (કરપનો) એ તેને આ પ્રમાણે કહયું: "અરે તુર ઉરવાઇતા–દેંગ, ઉસીક્ષોના નજદીકના ખેશી! જે (માણસ) પાસે થોડું (જ્ઞાન) છે તેની પાસેથી શું તેઓએ મોટાઇની આશા રાખવી જોઇએ[3]! કયાં આપણે એ મોટા (માણસ) ને તે સબબસર થાર કરીએ કે જે (આપણા ધર્મના) નેક વચનોને પોતાના (બુરાં શીક્ષણો)[4] સાથ ભેલી નાખે છે; (જેવા આપણે) ખેતવદથને માટે (ચોકસ છીએ) તેવા આપણે તેમા[5] (બીજી) કઇ ચીજ માટે એટલા નક્કી છીએ કે તે નહીં કરવી? તે (ઝરથુસ્ત્ર) આપણામા શક ઉત્તપન કરે છે (એમ કહીને) કે આપણે તે કરવી જોઇએ."

(૮) તે ઉપરથી ઉસીક્ષોના નબીરા તુર ઉરવાઇતા–દેંગે આ પ્રમાણે કહયું: "તે પુરૂષ કે જે મારા મત (**આઇન**) પ્રમાણે[7] હાડમંદ દુન્યાના સઘલા (માણસો)મા સર્વથી અજાયબ જેવી ઇચ્છાઓ[8] ધરાવતો જણાય છે, જે તમામ હાડમંદ દુનીઆંમા (એખલોજ) સત્તા મેલવશે, તેને તું ના માર, કારણ કે એમ મને લાગતું નથી કે જો તું એને આ (સબબ) સર મારે તો આ જેહાનમા ડાહપણ ઘણો લાંબો[9] વખત રહે, [એટલે જે, ડાહપણનો

૨ એ ગાથા હા ૪૪–૬૦ ૨૦ મા જણાવેલો તુરાની ઉશિક્ષ ટોલો છે કે જે કીઓ અને કરપનોની પેઠ ઝરથુસ્તની સામે હતો એ ફકરામા જણાવે છે **યાઇશ ગાંમ્ કરપા ઉસિક્ષચા અઐષેમાઇ દાતા યાચા કવા આંનમેને ઉરૂદોયતા.**

૩ **અઝશ મસ યનસેગુનાં મુન કસ દાસ્ત** (**કસ–દાસ્તને** ખરે રીતે તો **કસ–દાશ્ત** વાચવો જોઇએ. બીજી રીતે એ **કસીહસ્તબી** વાચી શકાય).

૪ યાને તેના ધાર્મિક વીચારોમા

૫ યાને તે દેવ–પરસ્તોનાં ધર્મમા

૬ પહલવી **હુમાએ વબીદૂનાં.**

૭. **મુન—અમ આઇન.**

૮. **કામક–દોઇસ્નતૂમ** (જુવો અવ૦ **દોઇથ્ર,** "આખ"), બોલે બોલ તરજુમો "વીકારો જેની ઉપર ઘણીજ નજર રાખવામા આવે છે (તપાસ રાખવામાં યા ધયાંનમા રાખવામા આવે છે)"

૯ **લા, હના રાએ, દેર ઝિમાન દાનાગીહ યહેવૂન્તન, લી મેદમ–મૂનસ્ત.**

સરદાર (આહુક ઈ દાનાકીહ) કે જે આના જેવો સમજ શકતીવાલો[1] છે, તે હસતી ધરાવતો બંધ પડી જશે], તે સબબ સર જો તેઓ આવી સરસ સમજ ધરાવનાર શખસને મારે તો ઘણો લાંબો વખત સુધી[2] (દુન્યામા) ડાહપણ હસતી ધરાવતું બંધ પડશે." (૯) ત્યાર પછી ઉસીક્ષોના નબીરા તુર ઉરવાઇતા–દેંગે (ઝરથુશ્ત્રને) આ પ્રમાણે કહ્યું; "મારા વીચાર[3] પ્રમાણે, તું કે જે ખાલેસ સમજ શકિત ધરાવે છે[4] તે પાક છે."

(૧૦) તે ઉપરથી ઝરથુશ્ત્ર નીચે પ્રમાણે બોલ્યો "તે શખસ કે જેને મારી સામે (આ ચીજ) જાહેર કીધી તેના જેવો હું એક હલકો (અ–ક્રાજ) વકતા થઇશ નહી; તેને માટે (આ) (નીચે જણાવેલા) ગુણો[5] સર્વથી વધુ લાભકારી[6] છે:– ઇશ્વરી પ્રેરીત્ત (inspired) વાચા,[7] સ્વભાવ આભુષણ પામેલો સ્વભોગ, વડા દસતુરની[8] નેમણુક અને (અહુરમઝદની) યઝશ્ન કરવી.

(૧૧) અને અત્રે એક મોટા મોજેજા સમાન, ઘણાઓને ઝરથુશ્ત્રની ખરી મીનોઇ સરદારી[9] તથા કીર્તીવંત હીંમત[10] નજર પડયાં કે જેની તૈયારીથી[11] તે સર્વોપરી સરદાર તથા દાદાર અહુરમઝદની શાંતી

૧ આ ફકરામા હૂ–ચિમીગ શબ્દ બરોબર લાગુ પડે છે અસલ હસ્તલેખ અને ૯ મા ફકરામા હુ–જમનીગ વાચે છે, જે નકલ કરનારની ચુક દીસે છે હૂ-ચિમીગનો અસલ અર્થ "સારી સમજ શકિત" અથવા "તર્ક શકત" થાય છે અત્રે ઝરથુસ્તના દુશમનને તે પેગામબરની ઉડી અને સ્પષ્ટ શક્તિની ખાત્રી થઇ હોય એમ લાગે છે એ એઓની વાએઝની જાણવાજોગ ખુબી હતી.

૨ વાચો અરીક દાનાકીહ લા યેહવૂનેદ.

૩ બોલેબોલ અર્થ, "મારે માટે તો", યાને "જ્યા સુધી મને લાગતું વલગતુ છે ત્યા સુધી." (લી રાઇ).

૪ હૂ—ચિમીગ.

૫. ઈયાવિશ્ન

૬ અવઝૂનિગતૂમ, અસલ અર્થ, "ઘણીજ વૃદ્ધિ કરનાર," "ઘણોજ મેહરબાન."

૭ અંદર્ગ ગુબિશ્નીહ, અસલ અર્થ, "જીગરના અંદરના ભાગમાથી જાહેર કરવું યા બોલવુ" અથવા "અંદરની યા પ્રેરિત વાચા"

૮. દસ્તોબર કર્દન; અત્રે એક લાયક શખસની કોમના વડા દસ્તુર તરીકે નેમણુક કરવી એ એક સવાબનુ કામ ગણવામા આવયુ છે એ ઉપરથી દેખાઇતું છે જે એક જરથોસ્તીએ પોતાની જીંદગીમાં પોતાને માટ એક દસ્તુર પસંદ કરવો જોઇએ

૯. હૂ—અહૂઇહ.

૧૦ ગદા—અમાવન્દીહ; જુવો અવ૦ અમવન્ત.

૧૧ પસિજગ, જુવો ફા૦ પસીઝહ, "તૈયાર થયલુ"

(પંથરાય); અને (વળી અત્રે) તે ઉંચ પંકતીના (મદમ) દુન્યાના પેગામબરની જે ઉમદા મોતેબરી (હતી) તે જોવામાં આવી, કે જે (પેગામબરના શીક્ષણ)થી જે કોઇ બેશરમી[1] ખાધરો હોય,[2] યા છુપી હીલચાલો કરતો હોય (hypocrite) યા ઘણી રીતે (ગએોનક) લુચ્ચો હોય તેને સારા સ્વભાવ[3] ઉપર તથા સારી ચાલચલણ[4] ઉપર રેહેનુમાઇ કરવામાં[5] આવતી હતી. (૧૨) ત્યાર પછી હરામખોરી[6] (લેવો), કે જે ધાસતીના ગુણ પેઠે તથા નાસતીકપણુના ગુણ પેઠે, જુદી જુદી જાત (અથવા ધર્મ)ના અસંખય લોકોને પોતા[7] તરફ ખેંચનારી[8] છે, કે જેમ કરતાં તે પુષકલ જુઠાઇ[9] ને પોંહચે છે, તે શખસ કે જે આલસુ છે તે ઝરથુશ્ત્રની રહેનુમાઇથી થોડા થોડા તે (હરામખોરી)ની સાંમે[10] થતો જાય છે, (તેનો) નાશ કરનાર (થાય છે); અને (તેથી કરીને તે) મોટાઇને માટે (ઝરથુશ્ત્રની રેહનુમાઇથી) કોશેશ કરનારો (થાય છે). (૧૩) (એવું) જાહેર થયલું છે કે (દીનના) એ મજબુત[11] યોદ્ધાના આ બે (સદગુણો), તેનું અંતઃકરણ અને તેની શ્રેષ્ટ (અવરતર) વીચાર શકિતથી, અને તેની કીર્તીથી (આ દુન્યામાં) પુષકલ (કબદ) દોલત હતી કે જે પ્રકાશીત[12] હતી.

(૧૪) દેશનો રાજકત્તા તુર, જેનું (નામ) ઉરવાઇતા-દેંગ (હતું) તે (પોતાના) ગુસ્સા, તથા (પોતાના) જુસ્સા[13] અને નાસીપાસી[14] વચ્ચે ઝરથુશ્ત્રનું

૧ નંગીહ; નંગીહાની વટી વપડાયો છે. ફા૦ નગ, "શરમ."

૨ જુવો રસ્પતગીહ, દીનકર્દ વોલ્યુમ ૧૨ મુ, બાબ ૯ મો, સફો ૫૭ મો સતર ૧ લી, ફા૦ રસ, "બાધરો"

૩. ખૂપ ખૂક, "સદાચરણ"

૪. હૂ—પતગ; સરખાવો ફારસી પદ, "રખશક", "મુરબ્બી"

૫. રાયીનિશ્ન; રાયીનીત ને માટે વપડાયો છે

૬ અખીશકારી, "સુસતી," "આળસાઇ"

૭. એટલે, હરામખોરી તરફ

૮. ખાસ્તાર અથવા હાખ્તાર.

૯. કબદ ફ્રગીહ.

૧૦. નિમૂતાર, જુવો હાલની ફારસી જબાનના એજ શબ્દનો અર્થ.

૧૧. જુવો અવ૦ સ્તઘ્ર.

૧૨. ખનીત, અવ૦ ખન, "પ્રકાશવુ"

૧૩. જુવો પહલવી સારીદન; જુવો વોલ્યુમ ૨૩, પુસ્તક ૭ મુ, બાબ ૧ લો, ફકરો ૯ મો. સફો ૨૩, સતર ૪ થી; એ શબ્દ એ વોલ્યુમના શબ્દ કોષમાં પણ છે.

૧૪ વાંચો અવબર્સ, "નાસીપાસી" જુવો વોલ્યુમ ૧૩, પુસ્તક ૬ થું, દીબાચો, ફકરો ૨૭ મો, સફો ૧૨ મો, સતર ૧ લી, અને તેનો શબ્દ કોષ.

મરણ (નીપજાવવા) માટે, અહુરમઝદની દીન (સાંભલવાને) માટે, ફીકો અને કરપનોને આમંત્રણ કરયું, કે જે પ્રમાણે દીનમાં કહે છેઃ "અને ઝરથુસ્ત્ર આ પ્રમાણે બોલ્યાઃ 'અએઉસીક્ષોના નબીરા, તુર, (જેનુ નામ) ઉરવાઇતા-દેંગ છે! આ દુનીઆમાં અષોઇ (જાહેર થાય)! ઝરથુસ્ત્રની માઝદયસ્ની દીન સઘલી દેવપરસ્તીનો નાશ કરશે.[15]," (૧૫) ઉસીક્ષોનો નબીરો, તુર જેનું (નામ) ઉરવાઇતા-દેંગ હતું તે આ પ્રમાણે બોલયો "અએ સ્પીતમાન ખાનદાનના ઝરથુસ્ત્ર! તે ધાસ્તી કે જેની અંદર તું પોતે પણ છે તેમા તું મને ખેંચી શકશે (આખેઝાએ) નહી."

(૧૬) અને તેને, ઝરથુસ્ત્રે, નીચે પ્રમાણે કહયું: "અહુરમઝદે મને આ પ્રમાણે પુછયું: 'જ્યારે તું (હમારી) મીનોઇ દુનયામાં[1] હમારી તરફ આવ્યો છે, ત્યારે (કહે કે) હાડમંદ દુન્યામાં આદમીઓમાં તે ભલા જોરેમંદ પુરૂષો[2] કે જેઓ લડવઇઆઓ છે તેઓને બંચાવનાર[3] કોઇ છે? જે ફાયદા માટે ઘણો ઇચ્છા રાખનાર છે, અને ગાય ઢોર માટે ઘણો ઇચ્છા રાખનાર છે, અને દુરના દેશોમાં ઘણો કીર્તિવંત[4] અને ઘણી જાતના ખોરાકનો પુષ્કળ ધરાવનાર[5] [યાને, એ પુષ્કલ ચીજો આપી દીએ છે], તથા ઘણી રવેશે[6] પુષ્કલ પરોણાગત કરનાર[6] છે યાને, (એના) દરેક જાતના ખજાના[7]નું બારણું ઉઘાડું[8] છે] (૧૭) મેં તેને (અહુરમઝદને) જવાબ વાલ્યોઃ 'ઉરવાઇતા–દેંગ તુર, જે ઉસીક્ષોનો નબીરો છે.'"

(૧૮) "અને તેને મને આ પ્રમાણે જવાબમાં કહયું: 'અએ ઝરથુસ્ત્ર! આ દીન તરફ તારે તેને લડવઇઆઓમાંથી[9] પેહલો ખેંચવો જોઇએ[10], કે

૧૫ એટલે જે, "અષોઇ તથા જરથોસ્તી ધર્મ સઘલા બુરાઇ અથવા દેવોનો નાશ કરશે"

૧ **અહુવાન,** "મીનોઇ મકાનો" જુવો અવ૦ **અંઘહુ.**

૨ યને, શક્તિવાલા યા તવંગર લોકો જેઓ સવાબગાર છે

૩ સરખાવો ફા **પાસ,** "ચોકીબાન," "દરબાન"

૪. વાંચો. **"ર-નામીગતૂમ** એને **દૂરઝિમીગતૂમ** બી વાંચી શકાય, જેનો અર્થ "જે દુરના મુલકોમાં મીલકત ધરાવતો હોય"

૫. **કબદ પિશ્ન–તૂમ.**

૬–૬ **કબદ બબાતૂમ,** અસલ અર્થ, "જેને પરોણાગત માટે ઘણા દરવાજા મોટે ભાગે ઉઘાડા છે."

૭. એને **ખનજીનક** વાંચવો, અવ૦ **ખન** "પ્રકાશવુ", જુવો હાલનો ફારસી શબ્દ "**ખઝાનહ.**" એ કદાચ **ખનજીવક** "ખજાનો રાખવાની જગ્યા અથવ ભંડાર" હોય

૮. **ખદીતુન્ત,** અસલ અર્થ, "દેખાય છે અથવા નજરે પડે છે."

૯. જો **અનશૂતાઆન** શબ્દને ફાર્સી **મરદાનને** અર્થે લઈએ, તો એ શબ્દનો **અર્થ** "શૂરવીર યોદ્ધાઓ" થાય.

૧૦. એને **આખેઝેશ** વાંચયો છે. **હુખેઝશ** વાંચવો વધુ દરોબસ્ત દીસે છે; જુવો અવ૦ **હુક્ષએશ;** ધાતુ **હુચ** "રસ્તો દેખાડવો."

(જે દીન) (આપણુ બંને) જેઓ[1] અહુરમજદ તથા જરથોશ્ત છીએ તેઓના ઉંચ વીચાર,[2] ઉંચ વચન અને સર્વોપરી[3] કામોની છે; અગરજો, અએ ઝરથુશ્ત્ર ! તે (શખસ આ દીન તરફ) ખેંચાય, તે કબુલ રાખે, અને આ (તારી) દીનને ફેલાવે, અને (તારી) સામને એક ચેલા દાખલ, જેવી રીતે[4] એક (માણુસ) પોતાને તારા ચેલા તરીકે કબુલ રાખે છે તેવી રીતે, બેસે અને તેવી રીતે વર્તે તથા દીન સાંભલે અને તેને આગલ વધારે, તો વલી તે શખસ હમેશાં (તારી) પુઠે (ચાલનાર) છે, અએ ઝરથુશ્ત્ર ! લડવઇયાઓમાં તે પેહલો[5] છે, (જે) ફાયદા માટે સર્વથી વધુ ઈચ્છા રાખનાર, ગાય ઢોર માટે સર્વથી વધુ ઇચ્છા રાખનાર, અને દુરના મુલકમાં સર્વથી બોહલી કીર્ત્તિ ધરાવનાર, તથા ઘણી રવેશે પુષ્કલ પરોણાગત કરનાર, તથા જેઓ હાલ જન્મયા છે અને હવે પછી જન્મશે તેઓમાં સર્વથી (ઉત્તમ) છે. (૧૯) અને અગરજો, અએ ઝરથુશ્ત્ર ! તે શખસ (આ દીન તરફ) નહી ખેંચાય, અને તે કબુલ નહી રાખે, અને (તારી) આ દીનને નહી ફેલાવે, અથવા (તે) નહી સાંભલે, અથવા તારી સામને નહીં બેસે[6], તો (તારી) સામે (તારા ચેલા તરીકે) નહી બેસે તેથી મારો વીચાર[7] તેને માટે એ (**અઇઘ**) છે કે તે (તારી દીન તરફ) ખેંચાશે નહી, (ત્યારે) તું તેને જાહેર રીતે અએ ઝરથુશ્ત્ર ! આ પ્રમાણે વખોડી કાઢજે[8], "તું કે જે અષોઇનો ઇચ્છનાર ! તે દેવોના તાબામાં છે,[9] અને **તનાફૂર** ગુનેહગારોની સખતાઇનો પેદા કરનાર છે, (જેઓ) (તારા) રવાન માટે દોજખને પાત્ર (છે)[10]; ખરેખર એજ પ્રમાણે છે, અને આ (સબબ) સર તેને શીક્ષા કરવામાં આવશે, કારણ કે દીનની હસ્તી તેને ખબર છે," (૨૦) (ત્યાર પછી ઝરથુશ્ત્ર આ પ્રમાણે બોલીઓ·) "અએ ઉરવાઇતા–દેંગ તુર ! તું કે જે ઉસીક્ષોથી ઉતરી આવેલો છે ! તને હું

૧. **લેના મૂન** વાચવુ વધારે ઠીક લાગે છે.

૨ **મદમ મીનિશ્નીહ.**

૩. **અવર વર્ઝિશ્નીહ.**

૪ **હના અઇઘ.**

૫ કદાચ "લડવઇયાઓમા સૌથી અતિપ્રસિદ્ધ"

૬ **લા લક પતીરક ચેતીબ્નેત–આએ.**

૭. **દાનિશ્નીક;દાનિશ્નીહ**ની વટી, "જ્ઞાન," "અગમ બુદ્ધિ."

૮ **મદમ ઓલા ચેમલેલૂનેશ.**

૯. જુવો ફારસી **ઝદ બુદન,** "આંગમાં આવવુ" (સ્તાઇનગેસની ફારસી દીક્ષનરી)

૧૦ **ખ્રુસિશ્ન–દાતાર ઓલ રૂબાન.** જુવો પહલવી વ દીદાદ, ફરગરદ ૫, ફકરો ૪, જ્યાં અવ૦ **ખ્રઓજદત્ ઉર્વ**નો પહલવીમાં **ખ્રુસિશ્ન–દાત્ ઓલ રૂબાન** તરજુમો કીધો છે. જુવો વ દીદાદ, ફરગરદ ૧૫, ફકરો ૫, **ખ્રઓસ્યેઇતિ,** અવ૦ ધાતુ **ખ્રુસ,** "બરાડા મારવા," ફા૦ **ખરૂસીદન.**

કહુ ં છું તે એ કે તું જે અષોઇનો ઇચ્છનાર ! ત દેવોના તાબામાં છે, અને **તનાફૂર** ગુનેહગારોની સખતાઈનો પેદા કરનાર છે, (જેઓ) (તારાં) રવાનને માટે દોજખને પાત્ર (છે).''

(૨૧) એક મોજેજો એક દેવને લગતો જાહેર (થયો); તે **વએ દવોઇશ્ત**[1] નામનો એક કરપનને લગતો હતો, જે હરેક કીસમના યઝદોનો દુશમન અને અહુરમઝદને નહી માનનારાઓ (**અ–હખતાન**[2]) માંનો એક (હતો). (૨૨) તેને માટે અહુરમઝદ આ પ્રમાણે બોલ્યો : ''માટે હું તે શખસ જે બીજી પેદાયશો ઉપર ચઢીયાતો છે તેને આ પ્રમાણે રસ્તો દેખાડું છું[3], અએ ઝરથુશ્ત્ર ! હું કે જે ભલું વીચારનાર અહુરમઝદ છું, કારણ જે અષોઇને લીધે હું ભલી મનશનીવાલો[4] છું [યાને, સીધે માર્ગે ચાલવાથી હું દવેશને દુન્યાંથી દુર રાખું છું]; અમેશાસ્પંદો પણ દવેશથી નીરાલા છે.[5]

(૨૩) તેટલા માટે (**અદીન**), અએ ઝરથુશ્ત્ર ! આગલ ચાલ, તેની પાસથી[6] મારે માટે માંગ [યાને, (તેને) મારો (અહુરમઝદનો) પોતાનો હોય એમ ધારીને[7] તેની પાસે (માંગ)], ૧૦૦ ઘણાંજ મજબુત[8] આદમીઓ અને ઓરતો, તથા (ગાડીમાં) જોડેલા ૪ ઘોડા[9]; આ પ્રમાણે તેને કહે: 'અએ વએદવોઇશ્ત ! અહુરમઝદ તારી પાસેથી ૧૦૦ ઘણાંજ મજબુત આદમીઓ

૧. ચાર જાણીતા કરપનો જેઓ ઝરથુશ્તના હમનબરદ હતા, અને જેઓ વીશ્તાસ્પે દીન કબુલ રાખી તે અગાઉ થઇ ગયા હતા, તેઓમાંના એક કરપનનું આ નામ છે જુવો વોલ્યુમ ૮, પુસ્તક ૭ મુ, બાબ ૧, ફકરો ૯, નોટ ૫.

૨. જુવો અવ૦ **હચ**, ''પૂઠે ચાલવુ,'' ''પછવાડે જવુ.''

૩. હુ એને ફાર્સી **આદારમ** વાચુ છુ, દસતુર પેશોતનવાલી અસલ નકલમા **આશરમ** મલે છે, જેનો અર્થ ''હું મારૂં'' (જુવો ફા૦ **આશુરદન**) થાય છે, જે હયાં બંધબેસ્તો થઇ પડતો નથી. તેથી મે હયાં ફેરફાર કર્યો છે. સરખાવો ફાર્સી **બર આન દાશતન**, ''રસતો દેખાડવો,'' અથવા, ''ઉશ્કેરવુ.''

૪. **દૂ–અન્દીશ** વાંચો; વેસ્ત એને **ખ્વાનેશ** વાંચી, ''તારે બોલાવવો જોઇએ'' અર્થ કરે છે.

૫. **જવીત બીશ હવા–અન્દ.**

૬. યાને વએદવોઇશ્ત પાસથી.

૭. **યખસેનૂન.**

૮. જુવો અવ૦ **તેવિશિ,** ''તાકાત,'' ''શક્તિ''.

૯. **અયુજિશન ૪ અસ્પા,** જુવો અવ૦ **યશુ–યુખ્ત.**

અને ઓરતો, તથા (ગાડીમાં) જોડેલા ૪ ઘોડા માંગે છે;[1] જો તું તેને તે (**આન**) બખશે તો તે બખશેશથી પ્રખ્યાતી અને કીર્ત્તિ તારાં થશે; પણ (**વ**) જો તું તેને તે નહી બખશે તો તે બખશેશ નહી અર્પણ કરવાથી તને લોકમાં નબોજું લાગશે.'"

(૨૪) ત્યાર પછી તે બેવફા[2] (**અ–હુખતાન**) વએદવોઇશ્ત તરફ ઝરથુશ્ત્ર ચાલ્યો, અને તેને આ પ્રમાણે કહ્યું: "બેવફા વએદવોઇશ્ત! તારી પાસેથી અહુરમઝદ જે ઇચ્છે છે તે ૧૦૦ મજબુત આદમીઓ અને ઓરતો, અને (ગાડીમા) જોડેલા ૪ ઘોડાઓ છે; અને જો તું તેને તે બખશે તો તે બખશેશથી પ્રખ્યાતી અને કીર્ત્તિ તારાં થશે; પણ (**વ**) જો તું તેને તે નહી બખશે તો તે બખશેશ નહી અર્પણ કરવાથી[3] તને લોકમાં નબોજુ લાગશે." (૨૫) અને તે કરપને ચીરડાઇને ઝરથુશ્ત્રને જવાબમાં કહ્યું (**દ્રાયીદ**): "મને તારેથી કાંઇ ઘણું (**બેશ**) નથી [યાને, મારી સંપતિ તારાં કાર્યથી નથી], અથવા તો અહુરમઝદથી (નથી); (તારા કરતાં) હું એક વધુ ચઢયાતો ખોદા[4] છું, અહુરમઝદ કરતાં પણ મારી સંપતિ વધારે જાસતી છે, મારી પાસ પુષકલ (માલમતા) છે, એક હજાર ડુક્કરોના ટોલાં મેં મેલવ્યાં[5] છે."

(૨૬) અહુરમઝદ તથા અમશાસપંદો તરફ ઝરથુશ્ત્ર આગલ ચાલ્યો; અને તેને, ઝરથુશ્ત્રે, (તેઓને) આ પ્રમાણે કહ્યું: "અએ અહુરમઝદ, વૃદ્ધિનાં મીનો, હાડમંડ દુન્યાના પેદા કરનાર, અષો! આ રીતે તે (વએ-દવોઇશ્તે) મને જવાબમાં કહ્યું: 'મારે માટે તારેથી અથવા અહુરમઝદથી કાંઇ પુષકલતા નથી, હું તારા તથા અહુરમઝદ કરતાં બી વધુ ચઢયાતો ખોદા છું[6]; મેં પુષકલ મેલવ્યું છે, એક હજાર ડુક્કરોનાં ટોલાં (મેં મેલવ્યાં છે)."

૧. આ માંગણી કાંઈ અહુરમઝદની આરાધનાને માટે એક ભેટ આપવા અથવા અર્પણ કરવા માટે કરવામાં આવી હોય તેમ નહી, પરંતુ પેગામબર સાહેબના દીનના કાર્યમાં સામેલ થનારાઓ તથા મદદગારોની સંખ્યામાં માત્ર વધારોજ કરવા માટે કરવામાં આવી હોય એમ લાગે છે એક સો જોરેમંદ લડવઇયાઓ તેઓના કુટુંબ સહીત વએદવોઇશ્ત, જે કરપનો (બુત પરસતો)નો સરદાર છે, તેનેથી માંગવામાં આવે છે કે તેઓ દેવયસ્ની ધર્મ છોડી માઝદયસ્ની દીનને પાળે.

૨. અહુરમઝદ તરફ બેવફા

૩. **લા દહિશ્નીહ.**

૪. **બગતર,** અવ૦ **બગ,** અસલી ફા૦ **બગ.**

૫. **ઝક ઇ ૧૦૦૦ ખુગ રમીત વિન્દીત ચેગવીમુનેત.**

૬. **હુવા–ઇમ** શબ્દ બહુ વચનમાં છે કારણ જે રાજા બોલે છે.

(૨૭-૨૮) "અને તે, અહુરમઝદ, આ પ્રમાણે બોલ્યોઃ-"અએ ઝરથુશ્ત્ર! તેઓ કે જે આપણા (પોતાના છે), તેઓ પાસથી આ તકોબરી-વાલા આદમીએ પ્રખયાતી અને કીર્તિ[1] મેલવ્યાં છે [યાને, ગાય ઢોર આપણે પેદા કીધાં અને તે તકોબરી કરે છે કે તેની પાસ ઘણાં ગાય ઢોર[2] છે (તે તો જુવો)!]; માટે તેના[3] અવેજમાં તેને પણ આ (શીક્ષા થશે), કે જયારે (તેની શારીરીક) જીંદગીને છેડે ત્રીજી રાત્રે તે (આપણી તરફ) આવી પુગતો નથી,[4] ત્યારે તે ત્રીજી રાત્રે તેઓ[5] તેના રવાનથી બાજુએ થઇ જાય છે [યાને તેને મદદ કરવાથી પછાત રહે છે], તે સાત (ભલા અમષાસપંદો), જેઓ રોશન તથા સફેદ ચશમવાલા છે; અને તેઓથી તેને એક ઉંચાઇએ દોડાવવામાં આવે છે, ત્યાં તે ઉંચાઇએ કે જયાં ઘણો પુગાયલો[6] ખોરાક (**લાલા પરનામ**) મોટે ભાગે (**અફ્રાજ**) તેના ખાધામા આવશે."

(૨૯-૩૦) ઇંજાયલા (પવીત્ર) હોમના પાણીની મદદથી એક મોટા (**રબા**) ઇલાજનો, તથા દાઇતી નદીમાંથી તેનાથી[7] તે (પાણી) લાવવાનો મોજેજો, (જે) ઝરથુસ્ત્રે (કીધો હતો), તે જયારે બહમન (અમષાસપંદ તેને અહુરમઝદ સાથની) ગોફ્તેગો (કરવા) લઇ જતો હતો, ત્યારે જાહેર થયો હતો; એ અહુરમઝદે ઝરથુશ્ત્રને કહયું તે ઉપરથી ખુલ્લું દેખાય છેઃ "જે હોમનું પાણી તું લઇ જાય છે તે તેઓ[8] માટે છે, અએ ઝરથુશ્ત્ર! નહી તે દેવપરસ્ત માણસો માટે કે જેઓ દેવોને ઇંજે છે, યાને (**અયૂક્ર**) એઓ ઉપરજ તેઓ[10] છાંટે કે જેઓ (તારા) સખુનો ઉપર અમલ કરનારા

૧ ગદાઇહુને અર્થે ગદાઇ આવ્યો છે

૨. **ઓલા અવર-આનિશ્નીહ કબદ ગઓસ્પેન્દીહ**

૩ તેના તોર અને દુરાચરણોને લીધે

૪ અથવા, "જ્યારે ત્રીજી રાત્રને છેડે, તે જીવતો નજદીક આવતો નથી (પણ તેને દોજખની શીક્ષા કરવામા આવે છે)," એટલે જે, તે બહેસ્તને લાયકની અમર્ગ હાલતમાં (હમારી) નજદીક આવતો નથી.

૫ તેઓ, યાને, તે સાત ભલા અમષાસપંદો.

૬. એટલે જે, તેને ચીનવદ પુલ ઉપરથી દોજખમાં ગબડાવી દેવામાં આવશે, કે જયાં તે ફુગાયલો ખોરાક ખાશે સરખાવો ફ્રા૦ **પર્નાન**, "રોટલીની ફૂંગ"

૭. બોલેબોલ તરજુમો, "આ એક (શખસ)થી," એટલે જે, ઝરથુસ્તથી.

૮. તેઓ માટે, એટલે પાક મીનોઓ તથા પાક આદમીઓ માટે.

૯. એનો અર્થ એ જે એ પવિત્ર આબ જેઓ અહુરમઝદને આરાધતા ન થ તેઓ માટે નથી.

૧૦. યાને, તારા ધર્મગુરૂઓ.

(સખુન ચાર)[1] છે; (વળી) તે ગોધો કે જે ચાર વર્ષની ઉમરનો, ભાંગેલા શરીરનો (શકસ્તસાન[2]), કાળા વાળવાલો, અને ઉપયોગી (સુતાઓમંદ) છે, તેને માટે તારે તે (હોમનું) પાણી લઇ જવું જોઇએ; અને તે (હોમનું) પાણી પીતાં તે ગોધો દરદથી સાજો થઇ જશે."

(૩૧) ત્યાર પછી તુરતજ[3] ઝરથુશ્ત્ર પેહલાં હાડમંદ દુન્યામાં ગયે કે જે ઉપર સજસ્તાનને[4] છેડે તે વસ્તો હતો કે જેનું તેજ નામ પરશીદ–તોરા[5] હતું. (૩૨) અને તે પરશીદ–તોરા આ પ્રમાણે બોલ્યો:–' અએ સ્પીતમના ખાનદાનના ઝરથુશ્ત્ર! મને આ પાણી આપ કે જે ઇજેલા હોમ (હઓમીગાન)નું છે, (અને) જે તું તારા હાથમાં ધરાવે છે.[6]" (૩૩) અને ઝરથુશ્ત્રે આ પ્રમાણે જવાબ દીધો: "અએ પરશીદ–તોરા! અષોઇની તું વખાણ કર, અને દેવોને ધીક્કાર; બુરા લોકોમાં ઝરથુશ્ત્રની માઝદયસની (દીન)ના આપીરવાદ જાહેર કર." (૩૪) પરશીદ–તોરાએ (અષોઇની) સેતાયશ કીધી, અને તેને દેવોને ધીક્કારીઆ, પણ તેને બુરા (લોકો)માં પોતે માઝદયસ્ની જરથોશ્તી દીન કબુલ રાખી છે એમ જાહેર કીધું નહી. (૩૫) અષોઇની તેની સેતાયશ (જોઇને) ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ તેની આગલ ગયા, તેને માટે ઝરથુશ્ત્ર ઇંજેલા હોમનું પાણી લાવ્યા, પણ તે માણસો

૧. એને સખુન–ચાર વાચવો, અવ૦ ચર, "ચાલવુ," "આગલ વધવુ".

૨. જુવો હાલનો ફારસી શબ્દ સાન "પીઠ."

૩. બરા આખર.

૪ એને ઘણુંખરૂં સજીસ્તાન નામ આપવામાં આવે છે, એ મુલક અફગાનીસ્તાનની સરહદ ઉપર આવેલો છે.

૫. પરશીદ–તોરાનો ઇસારો ફરવરદીન યશ્ત, ફકરા ૯૬ ને ૧૨૭, તથા બુન્દહિશ્ન, બાબ ૩૯, ફકરા ૫ માં આવે છે પવીત્ર અવસ્તા પ્રમાણે પરશદ–ગાઓ નામના બે પુરૂષો થઇ ગયા હતા, જેમાનો એક ફ્રાતનો બેટો હતો, અને બીજો અપક્ષિર દેશના રહેવાશી દાઝગર–ગાઓનો ભાઇ થતો હતો, આ ફકરા ઉપરથી અનુમાન કરવું સહેલ છે કે અત્રે દીનકર્દમા જણાવેલો પરશીદ–તોરા તે અવસ્તામા નોંધાયલા એજ નામના બે પ્રખ્યાત પુરૂષોમાંનો એક હોવો જોઇએ. બુનદહિશ્ન પ્રમાણે, "પરશદગા બેમ્બ્ય, પેશ્યાનસાઈના મેદાનમા છે, તેને બેમ્બ્ય કહેવાનું કારણ એ જે એશમ દેવની બીહીકને લીધે એને એક બરણી (બેમ્બ)માં ઉછેરવામાં આવ્યો હતો" ફરવરદીન યશ્તના ૧૩૮ માં ફકરામાં ક્રધાક્તિ ખુમ્બ્યને, અને પહલવી દાદિસ્તાન-ઇ-દીનિગ, પુરસેશ ૮૯–૧૪ ના જવાબમાં ક્રધાક્ત ખુમ્બિગાનને યાદ કરવામાં આવ્યો છે.

૬. દેબ્રુનાએ, અસલ અર્થ "તું લઇ જાય છે."

૭. વેસ્ત એનો અર્થ "દુષ્ટ" કરે છે.

કે જેઓ દેવપરસ્ત હતા, અને દેવોને પુંજતા હતા તેઓને માટે (તે પાણી) તેઓ લાવ્યા નહી; (વળી) ઝરથુશ્ત્ર તે (પાણી) પેલા ગોધાને માટે લાવ્યા કે જે ચાર વર્ષની ઉંમરનો (હતો), જેનું શરીર ભાગેલું હતું, (અને) જે કાળા વાળવાલો અને ઉપયોગી (હતો); તે પાણીનાં વાપડવાથી (**ફ્રાજ-બરીશનીહ**) તે ગોધો બીમારીમાંથી તદન તનદરોસ્ત થયો[1].

(૩૬) એક (મોજેજો) ઝરથુશ્ત્રને મારી નાખવાને માટે (નાશકારક) ગનામીનોએ (તેઓ ઉપર) ધસારો કીધો હતો તેને માટે (જાહેર થયો હતો), જે પ્રમાણે દીનમાં કહયું છેઃ—"ઉત્તર તરફના ભાગમાંથી તે પુર મોતવાલો ગનામીનો દોડયો, તે કે જે બુરી દાનેશવાલો પુર મોતવાલો હારેમન છે, તેને આ પ્રમાણે બુમ પાડીઃ 'અએ **દ્રુજો**! (તેની) ઉપર દોડો, અને પવીત્ર ઝરથુશ્ત્રને મારી નાખો.' (૩૭-૩૮) **દ્રુજો** તેની ઉપર ધસ્યા, બુત[2] દેવ તથા (બીજા) સઘલા દેવો, (જેઓ) છુપી હીલચાલ[3] કરતા અને દગલબાજ હતા; અને ઝરથુશ્ત્ર મોટેથી અહુનવર ગાઇને ભણીયા, (અને) જે **દરૂજો** તેમની નજદીક (હતા), (જેવા કે) બુત દેવ, અને (બીજા) સઘલા (દેવો), જેઓ છુપી રીતે હીલચાલ કરતા અને દગલબાજ હતા, તેઓ તેથી ગભરાઇ જઇને નાસી ગયા. (૩૯) અને **દ્રુજોએ** તેને આ પ્રમાણે બુમ પાડીને કહયુંઃ— 'અએ ગનામીનો! તું અંહકારની નજરે જુવે છે [યાને તું (કોઇ પણ) ચીજ સમજ શકિતથી મુદલ જોતો નથી], અને (હમને) તું જે કરવા ફરમાવે છે તે બની શકે તેવું નથી; સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્રનું મોત (કેમ નીપજાવવું) તે હમો આગમજથી જોઇ શકતાં નથી.' (૪૦) પોતાના સંપૂર્ણ પ્રતાપથી, અશો ઝરથુશ્ત્રે ઉંચ પ્રકારની (**મદમ**) મન શકિતએ જોયું કે, 'તે દુષ્ટ બુરી દાનાઇવાલા દેવો મારૂં મોત (નીપજાવવાની) યુકિત રચે છે, અને (એમ ખ્યાલ કરી) ઝરથુશ્ત્ર બરપા થયા, અને તેઓ સાહેબે ચાલવા માંડયું.

૧. **ઝક તોરા મિન ઝક બીમારીહ બરા દ્રવીસ્ત યેહવૂન્ત.**

૨. જુવો વંદીદાદ, ફરગરદ ૧૯, ફકરા ૧-૪, તથા તેનું પહલવી. દાર્મસ્તેટ કહે છે. "**બુઇતિ** દેવને મોટી બુનદહિશ્નમાં **બુત** નામની મુરતી જેને **બુદાસ્પ** પુજતે હતો તેને મલતી જણાવી છે એ **બુદાસ્પ** તે **બોધિસત્વનું** અપભ્રંશ છે. તેટલા માટે **બુઇતિ** એ બુધ ધર્મની નીશાની છે કે જે ધર્મ પૂર્વ ઇરાનમાં ઇસ્વી સન પૂર્વે બે સદી અગાઉ અને ક્રાઇસ્તની બે સદી પછી પગભર હતો. ફરગર્દ ૧૧ માં **બુઇધિ** નો ઇસારો છે તે **બોધી** શબ્દનો બીજો અને વધુ ખરો ઉચ્ચાર હોવો જોઇએ. (S. B. E. Vol. IV, p. 209)

૩. **નિહાન-રૂબિશન**, "છુપી રીતે ચાલતો." અસલ લખાણુ આ રીતે પણ વાંચી શકાયઃ—**બુત શએદા વ સીજ ઈ નિહાન-રૂબિશન ઇ ફ્રદોપ્તાર**; "બુઇતિ દેવ તથા ચોરી છુપીથી હાલતો સીજ (દેવ) (મરકી), જે લુચ્ચો હતો." જુવો અવ૦ **ઇથ્યેજઘંહ**, જે નાશના દેવનું નામ છે.

(૪૧) હયાં ઘણાઓને એક મોજેજો તે (ફ્રકરામો) નજરે પડયો કે જેમાં કહેવામાં આવ્યું[1] છે કે: "તેને, અષો ઝરથુશ્ત્રે, એક પથર[2] ઉંચકીઓ,[3] (અને તેને પોતાના) હાથમાં પકડીઓ; તે એક દોઢી[4] જેટલો (**કદુગ મસાએ**) હતો, (અને) તેને તે દાદાર અહુરમઝદથી મેલવ્યો હતો, (યાને) **યથા અહુ વઇર્યો** જે ખુદાઇ[5] (કલામ છે) તે.

(૪૨-૪૩) અને એક (મોજેજો) આ (હતો) જે માત્ર[6] ઇરાન શહેરમાં ઇરાનીઓનેજ જાહેર થયો હતો (એટલુંજ) નહી, પણ દરેક દેશમાં ને દરેક જાતમાં (જાણીતો છે), (તે આ કે) ઝરથુશ્ત્રે દેવોના શરીરો ભાંગીઆં અને મોટે સરોદે[7] અહુનવર ભણુયા; જે પ્રમાણે કહેલું છે કે: "કયાનીઓના ખોરેહની મદદ **(ચાર)**[8] ને હું ઇજું, જેની સાથે અશો ઝરથુશ્ત્ર (પોતાના) ઉંચ વીચાર, ઉંચ વાચા (અને) દીનને માટેના ઉંચ કામોથી જોડાયલો[9] છે, જે હસ્તી ધરાવનાર સર્વ પેદાયશોમા અષોઇમાં સર્વથી અષો, રાજ કરવામા સર્વથી મોટો રાજકર્ત્તા, પ્રકાશમાં સર્વથી પ્રકાશીત અને કીર્ત્તિમાં સર્વથી વધુ કીર્ત્તિવાલો છે. (૪૪) (અને તેનો) ઝલકાત **(વીનાવદાગીહ)**[10] નીહાલીને દેવો આગમજથી[11] તેની આગલ પડી ગયા છે, તેઓની ડસયલ (stinging) અને કરડતી (biting) ટેવો[12] (તેનો) ઝલકાત નીહાલતાં જતી રહી છે,[13] અને (તેનો) ઝલકાત

૧. **પવન ઝક ઈ ચેમલેલુનેદ.**

૨. **કસ્પા**; પાઝંદ શબ્દ **સંગ** અથવા "પથર"નો એ હુઝવારેશ રૂપ છે

૩. વાચો **ફ્રાજયાત, એ ફ્રાજીદન** "ઉંચે કરવુ" (To raise) એનો ભુત્ત કર્મણિ કૃદત્ત છે (?) એના બીજા વાંચણો. **ફ્રાજ-દાદ**, "પાછુ આપ્યુ," "આગલ મુકયુ," **ફ્રાજીશ્ત** અથવા **ફ્રાજીસ્ત** "સર્વથી ઉચુ."

૪. દસતુર પેશોતનજીની નકલ. **કદગ-મસાએ**, "એક ઝુપડાં જેટલો મોટો"; એને **કદુગ-મસાએ** "એક દોધી જેટલો મોટો" વાંચવો ઠીક થઇ પડશે.

૫ **મઈનૂગ** "મીનોઇ," "ખુદાઇ," "પ્રેરિત."

૬ **લા અએવગીચ.** ૭ **ફ્રાજ-સ્રાયિશ્નીહ.** ૮. સરખાવો ફારસી, **બી-ચારહ** "બીચારો"

૯ **મદમ લેવતા ચેહવૂન્ત.**

૧૦ **વીન,** "દેખાવ," **આવ,** "પ્રકાશ" અને **દાગીહ** "બખશેશ," એટલે "પ્રકાશતું ખોરેહ જોવું."

૧૧. **પીશ મિન ઝક;** અસલ અર્થ, "તે અગાઉ."

૧૨. જુવો હાલનો ફારસી શબ્દ **માયહ,** "એક ડખ મારતું યા કરડતું જાનવર."

૧૩. સરખાવો, અવ૦ ધાતુ કુ, "જવુ", "પસાર થવું"; એને **કૂનીદન** વાંચવો. એ **નકૂનીત** બી હોય, પહલવી **નકૂનસ્તન** "પડી જવુ."

નીહાલતાં માણસોમાંથી તેઓનું વ્યભિચારી છુટાપણું[1] દુર થઇ ગયું છે; અને તે માટે તે ઇજા દેનારાઓએ[2] વીલાપ કીધો. (અને) તેઓ કે જે દેવો છે તેઓએ બહુ સખત[3] વીલાપ કીધો. (૪૫) તેઓ આગલ અષો ઝરથુસ્ત્રથી અહુનવર ગાઇને ભણવામાં આવ્યો,[4] (અને) સઘલા દેવો ધરતીમાં દટાઈ અને સંતાઇ[5] ગયા [યાને, તેઓના શરીરો તદન ભાંગી ગયાં]. (૪૬) અને કહેવામાં આવ્યું છે જે તેઓના શરીરન ભાગી જવા પછી શારીરીક દેવો તરીકે દુન્યામાં બાહેર આવવાને અને ખરાબી કરવાને તેઓ અશકય છે; તેઓનો છુપાયલો[6] ખવાસ માણસ જાતને જાહેર થઇ જવાથી માણસો તેઓને પુખ્ત રીતે પીછાણુતા થયા, (અને જાણ્યું જે) તેઓ યઝદો નથી પણ દેવો છે.

(૪૭) દીનના આ ફકરામાં એક સવાલ **(ગુબિશ્નીહ)**ના (આકાર) માટે (અહુરમઝદ) ઝરથુસ્ત્ર સાથ કેમ બોલ્યો તે ઝરથુસ્ત્રે અહુરમઝદના શબ્દોથી માણસોને વાકેફ કીધા[7]:—"માણસો કેવી રીતે (આ) હાડમંદ દુન્યામાં એક દેવને ઉંચી પંકિત આપે છે, જાણે તે એક **દસતુર**[8] (હોય); જેઓ એમ કહે છે જે તેઓએ તેમને દીનના દસતુર (યા વડા)ઓ તરીકે ગણવા જોઇએ તેઓ કેવા હોવા જોઇએ ?" (૪૮) અને અહુરમઝદે ઝરથુસ્ત્રને

૧. જુવો અવ૦ **જહ., જહિ.**

૨ સરખાવો અવસ્તાનુ વિશેષ નામ **સ્નાવિધ્ક.** એ એક દઇત્યનુ નામ છે કે જેને આ દુન્યામા હલાકી અને નાશ પહોચાડયો અત્રે પહલવીમા એને એક સામાન્ય નામ તરીકે વાપડયો છે અને એનો અર્થ "નાશ કરતો દેવ" કોઇકવાર થાય છે. વેસ્ત પ્રમાણે એ પહલવી શબ્દ **શ્નાયાન,** "સાભળવું" ને માટે હોય, અથવા એ અવસ્તા **સ્નઓધેન્તિશ** શબ્દનો નઝદીક મલતો ઉતારો હોય. એમ લઇએ તો **સ્નોદીયાન** વચાય, "રડવુ," "વીલાપ કરવો."

૩ **સ્તહમગીહાતર.** અસલ અર્થ "વધુ સિતમ યા જુલમથી"

૪. વેસ્ત. "**અહૂનવઇર્ય**થી કે જેને અષો ઝરથુસ્ત્રે મોટેથી તેઓ સનમુખ ગાયો."

૫. પહલવી **ખઝીદક**ની વટી અત્રે **ખઝીદ** વપડાયો છે, જુવો હાલનો ફારસી શબ્દ **ખઝીદહ,** "સતાયલુ," "છાણુ." એને **નિગાન વ અપઇતાક** બી વાંચી શકાય.

૬. વાંચો **નિહાન હએમીહ.** વેસ્ત· **યઝદાન હએમીહ,** "યઝદોના ખવાસનુ"

૭. **વીશુફ્ત** વાંચવો વધુ ઠીક થઇ પડશે હાલનો ફારસી શબ્દ **ગુશફ્ત** "ઉંઘાડું," "પ્રગટ થયલું."

૮. યાને, ધારમીક બાબદોમાં તે એક મુખ્ય સત્તાધિકારી હોય.

(વધુ) આ પ્રમાણે કહયું: "અએ ઝરથુશ્ત્ર! જેઓ ભલાર પુરૂષો છે, તેઓ દેવો ને ઉંચ પકિત કેવી રીતે આપે છે? અને તેઓ કેવા શખસો છે, કે જેઓ ગમે તે બોલે છે (યા માંગે છે), તેઓને દેવો આ પ્રમાણે (જવાબ આપે છે): 'હમો તમો માટે તે બજા લાવીશું;' જેબી કાંઈ તેઓ માગે છે તેના (જવાબમાં) દેવો (કહે છે) 'તે ચીજ તમને ફલશે'!

(૪૯) ત્યારે ઝરથુશ્ત્રે આ પ્રમાણે કહયું: "અએ અહુરમઝદ! માત્ર તેનેજ માટે[૩] માણુસજાત તે (જગયાએ) દોડે છે કે જે વેરાન[૪] જંગલ[૫] છે, જયાં રોશનીનાં પસાર થઇ જવા પછીથી[૬] તે સુર્યના ઉદય[૭] લગી કોઇ પણ રહેતું નથી, જયારે રાતના બે હાસર[૮] (થઇ જાય છે) અને (તેની) પૂઠે[૯] [અથવા સૂર્યના અસ્ત થવાથી તે (ત્યાં) તેઓ પાછા ફરીને સાથે એકઠા મલે[૧૦] ત્યાં સુધી, (યાને) જયારે રાતના બે હાસર પસાર થઇ ગયા હોય]; જયાં તેઓ કામકાજની, અથવા માણુસો અને કુતરાઓની કાંઇબી ગડબડ સાંભલતા નથી.[૧૧] (૫૦) ત્યાર પછી તે માટે[૧૨] તેઓ (પોતાને દેશ) પાછાં ફરતાં, આમ

૨. આ ઠેકાણે એવા માણુસોને ઠકડી કરી "ભલાં" કહેલાં છે. ખરૂ જોતાં તો તેઓ હવસી ને લોભી પુરૂષો છે, જેઓ દેવોની પરસ્તેશે જાય છે, સબબ કે તે દેવો તેઓના પુજારીઓ જે કાંઇ સવાલ પુછે છે અથવા પ્રમાણીક યા અપ્રમાણીક માગણી કરે છે તેઓને હા-કારમા જવાબ આપી પોતા તરફ ખેંચે છે.

૩. **બરા પવન ઝક.**

૪. **અમાનિશ્ન,** "રહેવાના મકાનો વગરનું," "વેરાન" અથવા "એકાંત."

૫. **વિશગર દશ્ત. વિશગર** શબ્દના વપડાશ માટે જુવો પુસતક ૬ થું, દીબાચો, બાબ ૩૦, § ૧૧, સફો ૧૮, સતર ૩, "જંગલ." વંદીદાદ ફરગર્દ ૮, ફકરા ૯૫ માં આવતા અવ૦ **સ્કઈર્ય** "શીકારગાહ"નો એ પહલવી તરજુમો છે.

૬. **ફ્રનામિશ્ન,** અવ૦ **ફ્ર-નમ,** "નીચે જવુ," "વાંકુ વલી (ચાલી જવું)."

૭. **હૂ—વક્ષ;** સરખાવો અવ૦ **હચ હૂ વક્ષાત્ આ હૂ ફ્રાશ્મોદાતોઇત,** "સૂર્યોદયથી તે સૂર્યાસ્ત લગી."

૮. "પહલવી પાઝંદ ફરહાંગ" પ્રમાણે એ એક વખતનું માપ છે. એક હાસર ૧॥ કલાક જેટલો લાંબો થાય છે. અવસ્તામાં **હાથ** શબ્દ જગયાના માપને માટે વપડાયો, જે માપ રોમન **માઇલ**ની લંબાઇ જેટલો હતો. અત્રે પહલવી લખાણ ઉપરથી સમજ પડે છે જે દેવોની પરસતેશ કરનારાઓ આવી એકાંત જગયાએ દેવોની શોધમાં રાત્રે ૧૦ યા ૧૧ વાગયે અથવા ત્યાર પછી જાય છે.

૯. પહલવી, **લખવાર** એટલે "પછી."

૧૦. **વૃદ ઓલ હમ-વરદિશ્નીહ.**

૧૧. યાને, તેઓ એક ઘણીજ શાંત જગયાએ, મધ્ય રાત્રે, જાય છે.

૧૨. દેવ પરસ્તીથી નીપજતા ફાયદા વીષે.

કહે છે: 'ત્યાં[1] આપણે દેવો સાથ ગોફ્તેગો કીધી છે[2]; જયારે આપણે તેઓ પાસથી બાદશાહી અને પેશવાગીરી (સરદારી) માંગીએ[3], ત્યારે તેઓ તે આપણને આપે છે; જયારે તેઓ પાસેથી ગાય ઢોરોનાં ટોલાં[4] અને સંપત્તી માંગીએ, ત્યારે તેઓ તે આપણને આપે છે.' "

(૫૧) (તે ઉપરથી અહુરમજદે આ પ્રમાણે કહયું): "તેમને માટે તેઓ આવી ચીજ કેમ કરી શકે? યાને, એ ભેટો તેઓને વારે ઘડીએ કેમ પોંહચે છે (**ચેહબુનત ચેહબુનત**)[5] જેથી તેઓ કહે છે કે: 'તે (ભેટ) હમને પોંહચી છે' "!

(૫૨) એ ઉપરથી ઝરથુસ્ત્ર આ પ્રમાણે બોલ્યો: "અએ અહુરમઝદ! તે આબાદી માટે[6] તેઓ જુદી રીતે કહે છે;[7] કોઇક આમ કહે છે: 'એમ[8] કીધા પછી હું વધુ માણસો અને ગાય ઢોરો ધરાઉંછું[9] (અને) જયાં સુધી દેવોના સમાગમમાં છું ત્યાં સુધી, (એમ ચાલુ રહેશે)'; કોઇક (વળી) આ પ્રમાણે કહે છે: 'એમ કીધા પછી હું બદતર, અને વધુ અપજશ[1] વાલો થતો રહયો છું, અને જયાં સુધી હું દેવો સાથે સમાગમ રાખું છું ત્યાં સુધી (એમ ચાલુ રેહશે),' કારણ કે તેઓ પોતાનું સઘળું જીવતદાન પોતા માટે દેવોથી ધરાવે છે,[2] [એટલે કે, જયારે તેઓની જુદી જુદી જાતની જીંદગીઓ, જેબી કાંઇ તેઓ માગે તે દેવોથી[3] છે]" (૫૩) અને તે, ઝરથુસ્ત્ર, આ

૧. યાને, ફલાની ફલાની જગયાએ.

૨. **હમ-પૂરસીદ.**

૩ **જદયીમ;** સરખાવો અવ૦ **જદ.** "આગ્રહ કરવો." **જઇદ્યેમિ.** આ ફકરામાં દીનકર્દ એને પેહલે **ઝદયીમ** લખે છે, અને પાછલથી **જદયીમ** લખ્યો છે. આ છેલ્લો આકાર ખરો છે.

૪. **પાહ—આઓમંદી,** "ગાય ઢોરોનો કબજો"

૫. યાને, દેવો વારેઘડીએ જેબી કાંઇ તેઓના પુજારીઓ માંગે તે કેમ આપી શકે?

૬ એને **આવાદીહ** વાંચ્યો છે બીજું વાંચણ. **આઝાદીહ** (અવ૦ **આઝાત.**) "ઉદારતા," "બુન્યાદિ."

૭. **જવીત્ ચેમલેલૂન્દ.**

૮. એટલે, દેવો સાથની મારી ગોફ્તેગો (સમાગમ) પછી.

૯. **રમગ—આઓમંદતર.**

૧. **દૂશ-ગદાઆઓમંદ.**

૨. **બરા ચેહવૂનિશ્નીહ યખસેનૂન્દ;** વેસ્ત 'તેઓ પોતા માટે પૂર્ણ ગુજારે ધરાવે છે."

૩. બોલેબોલ તરજુમો: "જયારે તેઓ દેવોથી (યાને દેવોને લીધે) જુદી રીતે રહે છે, જેબી તેઓ બોલે તે માટે."

પ્રમાણે (વધુ) બોલ્યો: "અએ અહુરમઝદ! તે માટે તેઓ કહે છે[1]: હમારા (દેવપરસ્તો) માનો કોઇ કયાં (અઇઘિ) ગુમરાહ[2] થઇ જાય છે તે ઘણી સંભાલથી તપાસો[3], યાતો તે એ કારણસર[4] વીલાપ કરે છે [એટલે, તે (પોતાનું) માથું પોતાની છાતી (બોલ કનાર) ઉપર રાખે છે], યા તેને માટે તે પસતાવો કરે છે [એટલે, તે માત્ર એકજ બાજુ જુવે છે], અથવા દુખથી[5] તે પડી જાય છે, અને તે (હાલત)માં દેવો તે મદદ[6] કે જે (ભલા યઝદોથી) માણસોને (આપવામાં) આવે છે, (તે મેલવવાથી તેને) દુર[6] ઘસડી જાય છે!"

(૫૪) ત્યાર પછી અહુરમઝદે આ પ્રમાણે કહયું: "અએ ઝરથુશ્ત્ર! જે પ્રમાણે તું ઇચ્છા રાખે છે, તે પ્રમાણે તું તારી જીંદગી સંપુર્ણ રીતે, ઉપર માંથાંથી તે નીચે જોડા[7] સુધી તપાસ, અને તારી બનને બાજુએ[8] નેગાહ કર[9], અને (તેનું ફલ) તને આગલ અને પાછલ, અને સઘલી બોરફુએ જડશે[10]; કારણ કે જેમ દેવો માણસોથી (માંગે છે), તેમ હમો તારી પાસથી હરેક ચીજ છુપીજ રીતે[11] માંગતા (જદયીમ) નથી.

---

૧. બોલેબોલ તરજુમો · "માટે તેઓ તે વીશે આ પ્રમાણે બોલે છે."

૨. લખવાર વરદેત, જુવો ચાલુ ફારસી શબ્દ ગશ્તન, "જતું રેહવું," "ફેરવઇ જવું" યા "ગુમરાહ થઇ જવું."

૩. પરૂન બરા નિગીરીદ, સરખાવો અવ૦ પરેનંઘહ, પઉરૂ, "પૂષકલ," "ઘણું". વેસ્ત: "આગલ."

૪. ઓલ હમ મૂશેત, જુવો મૂશેદનો અર્થ વોલ્યુમ ૧૩, પૂસ્તક ૬, દીબાચો, બાબ ૪૫, § ૨૧, સફો ૩૫, સતર ૧૦; હાલનો ફા૦ શબ્દ મુશ, "દલગીરી", "વીલાપ."

૫. બરા બીસ્મા અઉફ્તેદ, જુવો સૌ૦ विषम, "દુખ દાયક," "ધાસ્તી ભરેલું;" વેસ્ત: "માત્ર ખુશ લાગે એવી રીતે પડી ગયલું."

૬. મિન અવાગીહ...ષએદા બરા નસહૂન્દ.

૭. પહલવી વાંચન ઝીરીહ રેગલા (દસ્તુર પેશોતનજીવાલી નકલમાં લેલીઆ વ રેગલા છે તે સુધારયો છે); જુવો ફારસી ઝીર-પા, "જોડા;" વેસ્ત: "પગની પાતલી."

૮. હઇતી(હ) ઈ લક બરા નિગીર.

૯. વેસ્ત· અરિક કુસ્તગ વ કુસ્તગ, "જુદી જુદી બાજુએ દુર."

૧૦. વાંચો: ઝાયાએ, જુવો અવ૦ જન, ફા૦ ઝાયીદન, "જણવું," "પેદા કરવું," "આગળ આવવું." એને ઝદયેઆએબી વાંચી શકાય, સરખાવો અવ૦ જદ "આગ્રહ કરવો," "ફરમાસ કરવી;" એ ઉપરથી વેસ્ત: "તારે આગ્રહ કરવો જોઈએ."

૧૧. અસલ અર્થ, "છાનીમાની રીતે" (પવન અવીનાવદાગીહ). હયાં દેવો પોતાના પૂંજારીઓને સમજાવતા દીસે છે કે તેઓએ પોતાની બૂરી નેમો ઘણું કરી રાત્રે અંધકારમાં છુપી રીતે પુરી પાડવી અને બોલલી રીતે નહીં.

(૫૫) વળી, જ્યારે દેવો મજબુત સંપ[1] કરીને ધસારો લઇ આવે છે, ત્યારે (માણુસોને) છાનામાનાજ ધસડી જાય છે.[2] (૫૬) અએ ઝરથુશ્ત્ર તારી તરફ પણુ તે (દ્રુજ), એક સોનેરી બદનની[3], ખીલેલી છાતીવાલી[4] ઓરતના (આકારમાં), ધસી આવશે [યાને તેને એક છાતીનું બખતર[5] પેહરયું છે], અને તે સોનેરી બદનવાલી ખીલેલી છાતીવાલી ઓરત તારી સંગાત[6] શોધતી, તારી સાથે ગોફ્તેગો ચાહતી, (અને) તારી હમ મદદ[8] માંગતી ધસી આવશે; (પણુ) તારે તેને તારી પાડોશમાં (રાખવી) નહી, તેની સાથ વાતચીતનો વહેવાર (રાખવો) નહી, અથવા, હરકોઇ કાર્ય તેને (કરવાને) ફરમાવવું નહી; (એથી ઉલટું) તારે યથા અહુ વઇર્યોની ફતેહમંદ (પવિત્ર) બંદગી ઓચરવી, કે જેથી તે (બદકાર ઓરત) ઉંધી વળે ને (તેનો) છેડો (આવે)."[9]

(૫૭) વસ્તીવાલી અને મિત્રોથી ભરેલી દુન્યા તરફ ઝરથુશ્ત્ર આગલ ચાલ્યો,[10] કે જેથી ખુદ પોતાની[11] હાદમંદ દુન્યાંને અચ્છી રીતે તપાસી શકે; ત્યાર પછી દ્રુજ આગલ તે આવી પોંહચ્યો કે જે એક પોષાક નજદીક

---

૧. **પવન ફ્રાજ બન્દિશનીહ**, "મજબુત ગાંઠથી," "મજબુત રીતે જોડાયલું."

૨. **બરા નસહૂન્દ.**

૩. **ક્રેપ ઝરીન.**

૪. જુવો ફારસી **પુર-સીનહ.** એને **વકદ કર્પ, ઝરીન-પુસીન,** "સોનેરી તાજવાલી નારનું શરીર," પણુ વાંચી શકાય, સરખાવો અવ૦ **ઝરન્યો-પુસ.** પણુ આ છેલ્લા શબ્દનો અર્થ હયાં લાગુ પડતો નથી.

૫. એટલે, "બોડીસ," યાને, છાતી તડી રાખવાને સ્ત્રીઓ પેહરે છે તે વાસકુટ; અવ૦ **ક્ષતાન-પાન.** ફારસી **પેસ્તાન,** "છાતી," અને **પાન, બાન,** "રક્ષણુ કર્તા."

૬. **હમ-હખગીહ,** અવ૦ **હખ,** "મીત્ર," ફારસી **હમ-ખાહ,** "હમ શહેરી."

૭. જુવો ફારસી **જુસ્તન,** અનીયમીત કાલ, **જાય;** અવ૦ **જદ,** "માંગવું."

૮. **હમ-કેરદારીહ.**

૯. **ઓલા ઓલ આખરીહ ફૂદ વશ્તન;** સરખાવો હાલનો ફારસી શબ્દ **ફૂ-ગશ્તન.**

૧૦. અહુરમઝદ સાથની પહેલી ગોફ્તેગો પુરી થવા પછી ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ આ દુન્યામાં પાછા ફર્યા ત્યાર પછી.

૧૧. પહલવી ઝક **ખાપિશ્ન,** "જે તેની પોતાની હતી;" સરખાવો અવ૦ **ખાપઇથ્ય** અથવા **હ્વાપઇથ્ય; પઇતિશ ન્માનેમ યિમ હ્વાપઇથીમ** (ય૦ ૫, § ૬૨) વેસ્ત: **ખાપિશ્નો,** "લોકોએ પગે ચાલીને પાડેલો રસ્તો."

બેઠી હતી[1], કે જે પોષાક જ્યારે (અહુરમઝદ સાથ) ગોફ્તેગો માટે તેને બહમન અમષાસપંદ લઇ ગયા હતા ત્યારે તેને[2] (ત્યાં) મેલ્યો હતો; (તે દુજ) નારી આકારમાં, સોનેરી આભુષણમાં સજ થયલી, ખીલેલી છાતી-વાલી, બેઠી હતી; અને તેનેથી સોહબત તથા વાતચીત અને હમ મદદ તે ચાહતી હતી; તે આ પ્રમાણે બબડી[3]: "હું સ્પેન્દારમદ (ફરેશતો)છું"[4]

(૫૮) અને ઝરથુસ્ત્રે તેને કહ્યું કે: "પણ મેં સ્પેન્દારમદને, એક રોશનીવાલા વાદળાં વગરના દીવસે[5] જોઈ છે; અને તે સ્પેન્દારમદ મને પછવાડેથી[6], આગલથી[7] અને આરપાર[8] [એટલે કે, બધી બાજુથી] સુંદર નજરે પડી હતી; (ત્યારે જોઉં) તું ફરીને પીઠ દેખડાવ કે જેથી[9] હું જાણું જે તું (ખરેજ) સ્પેન્દારમદ છે."

(૫૯) ત્યારે દુજે આ પ્રમાણે જવાબ દીધો: "અએ સ્પીતમ ખાનદાનના ઝરથુસ્ત્ર! હમો તે નારીઓમાંની છીએ, કે જે આગલી બાજુથી સુંદર છીએ, અને પછવાડેથી બદસુરત અને બિહામણા છીએ; (માટે) (મારી) પીઠ ફેરવવાને મને તું ફરમાવ ના." (૬૦) (આ પ્રમાણે) ત્રણ વેળા તેની સંગાત તેણીએ ખટપટ કીધી (**પતકારીદ**), પછી દ્રુજે પોતાની પીઠ ફેરવી[10], તે ઉપરથી[11] ઝરથુસ્ત્રે તેને પછવાડેથી (**બાતર**)[12] જોઇ, જ્યારે (તેને દીઠું

---

૧. **અદીન ઓલ દ્રુજ ફ્રાજ મત, અમત** (મુનની વટી) **પવન નઝ-દાગીહ ઇ જામગ ચેતાબુનસ્ત.**

૨. ઝરથુસ્ત્રે.

૩ સરખાવો અવસતા, **દન્તન**, "દાંત", ફારસી **દનદીદન**, "ગુસ્સાથી મનમાં બડબડવું," "ધુરકવું." એનું બીજું વાંચન: **દવ્યીદ**, અવ૦ **દવત** એ પહલવી શબ્દ **ગનદીદ**બી વાંચી શકાય, ફારસી **ગનદીદન**, "ગદ મારવી." "કોહવું," "ખોટા વચન ઓચરવા." જુવો અવ૦ **ગઈન્તિ, ગન.**

૪. અવ૦ **સ્પેન્ત—આર્મઈતિ**, પવીત્રાઇ, બાનુઓનું નમાનાપણું, વીગેરે ઉપર મવકલ અમશાસ્પંદ.

૫. **બએન ઝક ઇ રઓશન યોમ ઇ અન—અવર**; એ છેલ્લા શબ્દ સાથે સરખાવો. અવ૦ **અવ્ર**, ફા૦ **અબર**; એ ઉપરથી **અન—અબર, બી—અબર**, "વાદલાં વગરનું."

૬. જુવો પહલવી **હૂ—અવારૂન**, જેનો અત્રે વપડાયલો બીજો રૂપ **હૂ—અવ્રૂન** છે.

૭. વાંચો: **હૂ—પર્ગૂન**; જુવો અવસ્તા **પઇરિ—ચિથીત**, "આગલ".

૮. જુવો અવસ્તા **તરસ્થા, તરો.**

૯. મેં ત્યાં **અઇધ્ધિ** ઉમેરીઓ છે.

૧૦. **આખરીહ ફૂત વશ્ત.**

૧૧. **અઝશ.**

૧૨. **બાતર**, ખાલદી ભાષામાં એનો અર્થ "પછી," "પછવાડે" થાય છે.

કે) ઝહેરી સર્પો (ગઝ)[1] તથા જળો[2] અને ગીલારીઓ (કુલબુગ)[3], અને કાનકચુરા (પઝગુગ)[4] અને દેડકા (વઝગ)[5]થી ભરપુર તેના પછવાડેના છિંદ્રની[6] હેઠલ સખત[7] વસ્તુ (નસો) હતી[7].

(૬૧–૬૨) ત્યાર પછી ઝરથુશ્ત્રે **યથા અહુ વઇર્યોનો** ફીરોજી ભરીઓ કલામ મોટે સરોદે ગાયો, અને તે દુજ દેહશત પામી,[8] તથા ચેશમગ (નામનો) કરપન ધસી આવ્યો, અને જયારે તે એક સડી જતી હાલતમાં[9] હતો ત્યારે બડબડયો કે: "હયાંથી[10] ઇજા એટલી તો છે કે તેને મને ગાલેબ કીધો છે[11]; (પણ તું) ઝરથુશ્ત્ર એમ કાંય (**મા**) ધારે છે કે બીજી કોઈ કીસમના (**મા**)નરો, કે જેઓ (તારા) ફટકાથી દોજખમાં જાય છે, તેઓની દુન્યાં કરતાં તારી દુન્યાં વધારે ખુશાલ છે? હું (પણ) મારી તનહોમંદ જીંદગીમાં[12] મારી દુન્યામાં વધારે (**મદમ**) ખુશાલીથી જાઉંછું, જેથી તું તારી (દુન્યા)ને માટે (**લકુ રાએ**) તારી તનહોમંદ જીંદગીમાં[13] મારા ફરેઓથી છેતરાય છે.[14]"

(૬૩) અને ઝરથુશ્ત્રે આ ભેદ માણસોને ખોલ્લો કીધો[15], (કે) તેઓની અજમાયશ અને તેથી દેવો વીષેનું જ્ઞાન તેજ જાતના[16] એક મોટા

---

૧. અવ૦ **અજિ**, ફારસી ગઝ, "સર્પ."

૨ વાંચોઃ **ખુન–જલાગ**, જુવો હાલનો ફા૦ શબ્દ **ઝલુક** અથવા **ઝલુ** "જલો," અસલ અર્થ "લોહી ચુસનારૂ ઝહેરી જાનવરો"

૩ જુવો અવ૦ **કહ્રપુ**, ફારસી **કલપગ.**

૪ ફા૦ **પઝગ.** "કાનકચુરો"

૫ અવ૦ **વઝગ.** ઝરથુસ્ત્રને દુષ્ટ અને પાપી ઓરતોએ કેવી રીતે લલચાવ્યા હતા, તેઓ કેવી નીતીભ્રષ્ટ અને નાપાક હતી, અને પેગામબર સાહેબ દીનની મદદથી તે લાલચોની સામને કેમ થયા તે આ ફકરામાં આલંકાર રૂપે દરશાવવામાં આવ્યુ છે.

૬. પહલવી **અન્દર્ગ ગશત.**

૭–૭. **અમત હિખ્ર સુફત ચેગવીમૂનાદ**; સરખાવો અવ૦ **હિખ્ર** અને ફા૦ **સુફ્ત**, "સખત".

૮. વાંચોઃ **નસીદ**; જુવો અવ૦ ધાતુ **નસ**, "સડી જવુ", "કોહવુ."

૯. **નસિશનીહ**, એ આગલી નોટમાં કહેલા ધાતુ ઉપરથી આવ્યો છે.

૧૦. યાને, આ દુન્યામાંથી.

૧૧. **વનદીદ**, અવ૦ ધાતુ **વન**, "જીતવું."

૧૨. **મદમ પવન તનૂ ખયા.**

૧૩. **અઇધ–અત પવન તનૂ ખયા;** બોલેબોલ અર્થ, "તારી ખાકી જીંદગીમાં."

૧૪. **બરા ફ્રદીપ્ત મિન અફ્રમ.**

૧૫. પેગામબર સાહેબે આદમજાતને દુનીયામાંની દુષ્ટ લાલચોના ભય, તથા એવી લાલચોની અંદર ભલા આદમીઓની કસોતી શુ છે તે, તથા માઝદયસ્ની દીનની જરૂરી અગમચેતીઓ અને હુકમોથી એ લાલચો સામેનો બચાવ, એ સઘલું ખુલ્લું કીધુ. આ દીન હાલ સુધી ચાલુ રહી છે તેનું કારણ માત્ર તેની પરહેજગારી અને સચાઇ છે.

૧૬. **મિન–ઇચ હુમ–બના.**

મોજેજાથી માણસોને જાહેર થયાં—(જેવાં કે) ઝરથુશ્ત્ર અગાઉ દેવોની આ દુન્યામાં જાહેર દોડધામ, અવસ્તા કે જે શાહ વીશ્તાસ્પ અને તેના જમાનાના લોકોએ સચ્ચાઇ તરીકે કબુલ કીધી હતી તેમાં જાહેર થયલી દીનના ઝરથુશ્ત્રથી મોટે સરોદે (પઢાયલા) કલામોની (મદદ)થી તે (દેવો)નાં શરીરોનું ભંજાવવું—અને જો તે પ્રમાણે બન્યું ન હોત તો વીશ્તાસ્પ અને તેના જમાનાના લોકોએ, અવસ્તા જેનો આટલી બધી (સચ્ચાઈનો) ખવાસ (આપણને) જાહેર છે, તે[1] ખોટા લેખીને તેઓએ કબુલ રાખ્યા ન હતે, અને તે (યાને અવસ્તાની દીન)નો સીલસીલો આપણ લગી ચાલ્યો ન હતે.[2]

(૬૪) અને એક (મોજેજો આ હતો) કે જેનો પણ સંબંધ (લેવતા) ઝરથુશ્ત્રની, પુર મહોતવાલા[3] ઝાકના[4] તેમજ વીશ્તાસ્પના કરપનોના તથા બીજા ઘણાક કીકો અને કર્પનો જેઓ વીશ્તાસ્પની દરબારમાં હતા[6] તેઓના ગુમરાહ ધર્મની[7] બદી વીષેની દીનમાંથી (મેલવેલી) માહીતી[8] સાથ રાખવામાં આવ્યો હતો; ઝરથુશ્ત્રનું મરણ નીપજાવવાની તેઓની એકયતા (હમી) વીશે, તેને માટે ભારે નાલેસીઓ[9] જે વીશ્તાસ્પને કહેવામાં આવી હતી તેઓને ઉભી કરવા વીશે, અને તેનું મરણ નીપજાવવાને વીશ્તાસ્પને ઉશ્કેરવા[10] વીશે, (અને) વીશ્તાસ્પના હુકમથી તેને સખત બંદીખાને[11] નાખવા વીશે[12] તથા તેને શિક્ષા કરવા વીશે (દીનની મદદથી વાકેફ થયા

---

૧. તે, યાને, અવસ્તાની દીન.

૨. **ઓલ લેના લા પતવસ્ત હુવા-આએ;** બોલેબોલ તરજુમો: "તે (અવસ્તા) હાલ આપણી સાથે જોડાયલા હતે નહી".

૩. **પૂર-મર્ગ**, "પૂર મોહત યા નાશવાલો."

૪. અત્રે ઝાગ શબ્દ એક દેવના નામ તરીકે વપડાયો છે. **બુન્દહિશ્ન**, બાબ ૩૩, ફ. ૫ માં, તે એક નેક પુરૂષનુ નામ છે.

૫. સરખાવો અવ૦ કવિ યા કવન, તેઓ કે જેઓ જરથોસ્તી દીનની સચ્ચાઇઓ જોઇ શકતા નથી.

૬. **મદમ બબા ઇ વીશ્તાસ્પ.**

૭. **વશતગ દએનીહ.** ૮. **આગાસ ચેહુવૂન્તન.**

૯. **વઇરાસ્તન ઇ મદમ અશ ગીરાન અ-રાસ્ત** (જુઠાઇ). વેસ્તઃ "સખત, ગાલ ગલોચની તૈયારી."

૧૦. **સારીનીતન** શબ્દ, જે વોલ્યુમ ૧૩, બાબ ૧, ફકરા ૯ માં આવેલો છે તે કેમ વપડાયલો છે તે જુવો.

૧૧. **શકફ્ત બન્દ**, અસલ અર્થ "મજબુત બેડી."

૧૨. **ચેહુમતુનેત**, અસલ અર્થ "તે (નજદીક) આવે છે."

હલા) (૬૫) ત્યાર પછી, વળી, તેમાંથી[૧] પોતાના મોટા (**મદમ**) છુટકારા વીશે, પોતાને લગતા એક મોજેજાના જાહેર થવા વીશે, અને (પોતાને) ઉંચ પેગામબરી શકિત મલવાની ગવાહીની જાણુવાજોગ સાબેતીના જાહેર થવા વીષે; (અને અહુરમઝદ સાથની પોતાની) ગોફ્તેગોમાં દસ વર્ષના અરસામાં (**સચિશ્ન**), તેને (ખુદાને જે) છેલ્લો સવાલ (પુછયો) તે પછી, વીશ્તાસ્પની દરબારે (**બબા**), તથા (દીનને માટેની) પેલી ભયંકર લડાઇની કસોટી (**વર**) તરફ, અહુરમઝદની સલાહ અને હુકમથી (પોતાનાં) એકાંત વીદાય થવા[૨] વીષે (ઝરથુસ્ત્રને દીનથી) વાકેફગારી (થઇ હતી). (૬૬) વીશ્તાસ્પના શરતના મેદાન[૩] ઉપર, તથા અહુરમઝદની મીત્રાચારી,[૪] અને તેની સત્તા તથા ફતેહ (ઉપર)ના તેના પોતાના ઉત્તમ કલામ વીશે; અહુરમઝદની દીન તરફ વીશ્તાસ્પને આમંત્રણ (દેવા વિશે); અને તે ઉપ્રાંત,[૫] (પોતાની) પેગામબરી[૬] સ્થાપવા માટે તેને[૭] શું ઇચ્છવું જોઇએ, તે માટેના કલામોને વીશ્તાસ્પે, પોતાના ડાહપણ, ભક્તિભાવ, અને મીનોઇ એતેકાદે કરી ધ્યાંનથી સાંભલીઆ (તે વીષે).

(૬૭) (અને) ત્યાર પછી, વલી-(પણ) ઝરથુસ્ત્રના શબ્દો તેનેથી (વીશ્તાસ્પથી) (તમામ) સંભલાયા, તથા ઝરથુશ્ત્રની ચાલચલણ (તે) સમજી શકીઓ તે અગાઉ—પુર મોહતવાલા[૮] ઝાકે, અને બીજા કીગો તથા કરપનોએ, નાલેશી[૯] તથા જાદૂગરીના કામોંએ, ઝરથુશ્ત્ર સામે[૧૦] વીશ્તાસ્પનાં કાન

---

૧. એટલે, તેનાં સખત બંદીખાનાં તથા શીક્ષામાંથી.

૨. **અએવતાગ ફ્રવફ્તન**, "ભપકામાં એકલું ચાલવુ."

૩. **અસ્પાનવાર**, "શરતનું મેદાન ;" જુવો ફારસી, **અસ્પાનવર**.

૪. અસલ નકલ પ્રમાણે **આશ્તીહ**; અવ૦, **આક્તિ**. "સુલેહ," "શાંતી", "દોસ્તી;" એને **અયાદીહ** પણુ વાંચી શકાય જેનો અર્થ "યાદ દાસ્ત" થાય.

૫. **લેવતા ઝક**.

૬ **વક્ષવરી અંદાખ્તન શએ**. ૭. યાને, વીશ્તાસ્પે.

૮. **પૂર-મર્ગ**, અસલ અર્થ, "મોત યા નાશથી ભરપુર."

૯. **સ્પઝગીશ્નઇહા**, અવ. **સ્પઝગ**, "નાલેશી."

૧૦. **મદમ**; અસલ અર્થ, "આસપાસ."

બંધેરવાને લીધે,[1] તેનેથી (વીસ્તાસ્પથી) બંદીખાનેની[2] શીક્ષા ફરમાવવામાં આવી,[3] જેમ ઝરથુસ્ત્રના (પોતાનાજ) શબ્દોમાં જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે:—"મેં તેઓના ૩૩ સવાલોના[4] પુખ્ત રીતે જવાબ વાલીઆ છે, અને તેઓમાંના ૩૩ નાં (મોઢાંઓ) બંધ કરીઆં છે, (તથા) તે ક્રૂર (આદમીઓ), જેઓ દુષ્ટ અને દેવપરસ્ત હતા તેઓને ૩૩ સાંકલોએ મેં (બાંધીઆ છે). (૬૮) (પણ) મારે માટે તો તે દુષ્ટ કીનાખોર (શખસો)ના[5] બોજાએ[6] મારા પગોનું તાકાત નકામુ[7] કરી નાંખીયું છે; મારે માટે તો તે દુષ્ટ કીનાખોર (શખસો)ના બોજાએ (મારી) બાજુઓનું કૌવત નકામુ કરી નાંખ્યું છે; મારે માટે તો તે દુષ્ટ કીનાખોર (શખસો)ના બોજાએ (મારા) કાનોની સાંભલવાની શકિત નકામી કરી નાંખી છે; મારે માટે તો તે દુષ્ટ કીનાખોર (શખસો)ના બોજાએ (મારી) આંખોની દ્રષ્ટિ નકામી કરી નાંખી છે; તે પુર મોહતવાલા (શખસો)ના જબુન દ્વેષના (દૂષ વઇલ) બોજાથી પેદા થયલાં સખત સકંટને લીધે[8] મારી છાતી પીઠ[9] લગી અંદર દબઇ ગઇ હતી [યાને, હું પીઠ તરફ પાછલ હઠીઓ[10]].

---

૧. **સીજીનીદન ઇ વીશતાસ્પ મદમ ઝરતુહશ્ત્ર.** સરખાવો અવ૦ **ઇથયેજંઘહુ**, "નાશ;" પહલવી **સીજ** "મર્ગ," "રોગ." એને **દીપીનીદન** યા **દીવીનીદન**, "દેવોમા ફેરવી નાંખવુ" બી વાંચી શકાય, અવ૦ ધાતુ **દબ** યા **દિવ**, "ઠગવુ."

૨. **બંદ-પાતફરાસ.**

૩ **અવિસ્પાર્દની.**

૪ બોલેબોલ તરજુમો, "મે તેઓની ૩૩ પુરસેશોના બહુજ અચ્છી રીતે **(મદમ)** જવાબ આપયા છે." તે તેત્રીસ કીકો તથા કરપનોના ધાર્મિક સવાલોને તે આપેલા જવાબો એટલા તો નીશ્ચિત અને કારગર હતા, કે તેઓનાં મોઢાંને ગોયા તેનેથી કરીને સાંકલ પડી હોય યા તાલુ મરાયુ હોય તેમ થયુ.

૫. **દુશ-વઇલગ-કશ;** જુવો હાલનું ફારસી **વઇલ-કશ**, "એક કીનાખોર શખસ," વેસ્ત પ્રમાણે, **ગુશન-ગીરાઇહ**, "માણુસ જાતની વલાણ." કદાચ એ **દૂશ વીરાઇહ**, "ખરાબ ખોરાક" હોય; તેને બંદીખાનામાં ભુખે મરી જવા દેવામાં આવ્યો હતો.

૬. એને **સંગ** વાંચીએ છે, અવ૦ **અસેંગ;** ફા૦ સગ, "પથ્થર," "બોજો." વેસ્ત એને **સૂદ** વાંચી, "ભુખ" અર્થ કરે છે

૭. એને **અનકાર્દન** વાંચીએ છે, અસલ અર્થ, "(શરીરના કોઇબી ભાગને) નીરઉપયોગી કરી નાખવો."

૮. એને **અવર-ખસ્તિશનીહ** વાંચીએ છે, સરખાવો પહલવી ફાર્સી **ખસ્તન,** "ઘાયલ કરવું", વેસ્ત એને **પદગશતીહ** વાંચી "સ્વરૂપાંતર," "એક આકારમાંથી બીજામાં બદલાવું" અર્થ કરે છે.

૯. પહલવી, **અકૂમ બરા સીનગ ઓલ પર્શિત મદમ અવગુન્દીત.** અર્થ એ જે કીકો અને કરપનોથી તેની ઉપર જે સંકટ લાવવામાં આવ્યું હતું, તેથી ઝરથુસ્ત્રને ભુખમરો સેહવવો પડયો, જેને લીધે તેનું શરીર એટલું તો તાવદાન થઇ ગયું કે તેનાં છાતીના હાડકાં લગભગ બરડાની કરોડે લાગયાં, જેમ કોઇ તદન દુકાલથી ભુખે મરતાંને થાય છે તેમ.

૧૦. **અઇઘ-અમ લખવાર ચેગવીમૂનાદ.**

(૬૯) અને અત્રે ઝરથુસ્ત્રની બાહદુર સહનશક્તિનો[1] લીધે, તે બદીની[2] સામેની ભયંકર લડતમાં એકલે હાથે[3] ટક્કર જીલવા ગયો;[4] ત્યાં (ઉપર) લખ્યું છે તે પ્રમાણે, તેની જીંદગીની, ભુખ[5] અને તરસની,[5] તથા ભારી બેડી (અને) બીજાં દુઃખો, કે જેની સામે આદમી જાતની કુદરતી તાકાતમાં (ગોયા) એક રક્ષક[6] (છે), (અને) જે (દુઃખો) ખુદાના નીરમાન[7] કીધેલાં નથી, તે (દુખોની) આટલી બધી શીક્ષામાં[8] પડવું[9] જાહેર થયું; (ત્યાર પછી) જ્યારે તેનું (ઝરથુસ્ત્રનું) તન, વળપેચમાં (શકફ્તીહ) અને બંદમાં, તથા ચાલુ ભુખમરાની[10] જીંદગીના તેનાં બીજાં સંકટોની વચમાં, તેના પુર બહારમાં તેઓથી જોવામાં આવ્યું,[11] ત્યારે શાહ વીશ્તાસ્પ અને તેનાં પેહલવાનોને[12] એક મોટો મોજેજો જાહેર થયો.

(૭૦) એક (મોજેજો) આ (હતો), કે જે ભલા યઝદોથી તેને (ઝરથુસ્ત્રને) પેલાં ભયંકર સંકટમાંથી[13] છોડવવા કાજે[14] યોજવામાં[15]

---

૧. **તકીગીહ;** સરખાવો અવ. **તનજીશ્ત.** હાલનું ફારસી **તગ,** "બાહાદુર," "કાવતમંદ."

૨. **ઓલ અગીહ;** સરખાવો અવ૦ **અઘ,** અથવા **અક,** "ભુડુ", "દુષ્ટ".

૩. **પવન અએવતાગ.** "રક્ષણ વગરનું", "એકલી હાલતમાં", "પોતાના પગ ઉપરજ ઓસતવાર".

૪. **સાતૂન્ત,** "આગલ ચાલીએ અથવા આગલ વધીએ".

૫–૫. એને **સુદ વ તશ્ન** વાંચીએ છે. એ **સંગ ઇ વદગાન** બી વાંચી શકાય, "બુરાઓનો ભાર".

૬. એટલે સહનશક્તિનો ગુણ. સરખાવો ફારસી **પદ,** "એક રક્ષક", અને પહલવી **પતાઇદન.**

૭. **બગ–દાત** ની વીતી **બગ–દત** આવ્યો છે; જુવો **દીના ઈ મઇનૂગ–ઇ–ખ્રત્,** બાબ ૨૪, **બાગૂક–બખ્ત.**

૮. અવ૦ **પઇતિ–ફ્રસ,** યા **પઇતિ–ફ્રષ.**

૯. **પતૂદન;** અવ૦ **પન,** "પડવુ".

૧૦. **દેર અખૂરદારીહ ઝીવન્દગ.**

૧૧. **વિન્દાત,** અવ૦ **વિન્દ,** "મેલવવુ" જો દસતુર પેશોતનજીવાલી નકલ પ્રમાણે **અમત–શાન દાદ** વાંચીએ તો, "તેઓને આપવામાં આવ્યો હતો".

૧૨ વાંચોઃ **યલેગાન,** ફારસી **યલ,** "એક પહેલવાન".

૧૩. **મિન શ્કફ્તીહ,** અસલ અર્થ, "ગુંચવાડા ભરેલી હાલત".

૧૪. પહલવી **ઓલ વહાન ઇ બૂખ્તિશ્ન ઇ આલા.** એ **વહાન** શબ્દને ફા૦ **બહાનહ** સાથ સરખાવો.

૧૫. **અંદાખ્ત;** એનો અર્થ "કલપ્યુ", "જોર કીધો" બી થાય.

આવ્યો હતો, (જ્યારે) એક ખસી નહી કીધેલા[1] ગોધાનું જીવ ધરાવનાર શરીર[1] તેઓથી અદ્રષ્ય[2] રીતે જીવ વીનાનું (બનાવી દેવામાં) આવ્યું[2]; (અને) ત્યાર બાદ, વીશ્તાસ્પની મોટી બેઠકમાં[3] અને દુન્યાંનાં મંડલમાં[4] ઝરથુશ્ત્રે (પોતાના) કૌવત અને (ખુદાનો) જે સાચ્ચો સખુન[5] છે તેનાં ઈતબારથી[6] કરીને, જે પ્રમાણે વીશ્તાસ્પના પ્રકાશીત ઘોડા[7] વીષેનો મોજેજો (છે) જેને વીષે પવિત્ર લખાણોમાં[8] ઇશારો મલે છે, (તે) માફક, તેજ શરીરને સજીવન કરીયું[9].

(૭૧) એક (મોજેજો) શાહ વીશ્તાસ્પના, તથા (તેનાં) દેશનાં લોકોના મનમાં[10] શું હતું, તે (ઝરથુશ્ત્રથી પોતાની) મીનોઈ મનશક્તિથી[11] આગમજથી જાહેર કરવાનો[12] અને ખુલ્લું[12] કરવાનો (હતો), અને વળી (તેને) કેટલીક બીજી કીમતી અમુલ્ય (ચબુન)ખાનગી ચીજો[13] (ખુલ્લી કીધી).

૧–૧. એને જાન-આઓમંદ તનૂ બીખેદ્ર વાંચો, જુવો અવ૦ બિખેદ્ર, પહલવી બુખેદ્રગ, "ખસી નહી કીધેલો", વંદીદાદ, ફ્રગર્દ ૧૯, § ૨૧, મોબેદ સાહેબો ધર્મની ચોકસ ક્રીયાઓમાં શુધ સફેદ રંગનો ગોધો વાપરે છે તેને માટે ઇસારો હશે.

૨–૨. એટલે, ભલા મીનોઓથી દસતુર પેશોતનજીવાલી નકલ પ્રમાણે, અ-ઝીવન્દગ વ અ-પએદાગ યહેવુન્ત, "બેજાન અને અદ્રષ્ય થઇ ગયો."

૩. સરખાવો ફારસી નિશસ્ત.

૪. હન્જમન.

૫. ઝક ઇ રાસ્ત મિલયા.

૬. વાવરીગાનીહ, "એતેકાદ", "પ્યાર", જુવો અવ૦ વર, "ઇતબાર રાખવો", "માન આપવું"; અવ૦ વાઉરયા, વાવર, વાઉર.

૭. વાંચો: અસ્પ ઇ શએત, જુવો અવ૦ ક્ષિ, "પ્રકાશવું," શએત, "તવાગરી." અત્રે વીશ્તાસ્પના ઘોડાને ઝરથુશ્ત્રે સારો કીધો તે બાબે ઇસારો છે. ફારસી ઝરથુસ્ત્ર નામામાં એ મોજેજો લંબાણથી વર્ણવ્યો છે.

૮. સરખાવો અવ૦ સ્રવંઘહ, "પવિત્ર કલામ," અને અવ૦ દિસ, સૈં૦ દિશ, "દેખાડવું." એનો અર્થ "એક ચમતકારી ફકરામાં દેખાડવામાં આવ્યું છે" બી થાય.

૯. હમ તનૂ નવક લખ્વાર કર્દ, બોલેબોલ તરજુમો, "તનને ફરીને જાન આપીઓ."

૧૦. મીનિશ્ન, "વીચારો."

૧૧. મહંનૂ વીનિશ્ન.

૧૨–૧૨. ગૂફતન વ આશકારીનીદન.

૧૩. નિહુફતક ચબુન; બીજો અર્થ, "(મીનોઇ) દોલતના કેટલાક બીજા ભેદો."

(૭૨) એક (મોજેજો આ હતો કે) દુરાચણી[૧] મોહની[૧] કેટલી વસ્તુઓ, કે જે ઉપર બબીલોનમાં[૨] ઝોહાક તરફથી,–કે જેનાં લોભને[૩] લીધે માણુસજાત બુતપરસ્તી ઉપર આવી ગયું હતું[૪] અને, તેથી કરીને[૫], દુન્યાનો નાશ (થતો) હતો,–(તે ઝોહાક તરફથી) અમલ કરવામાં આવતો હતો, (તે વસ્તુઓ) ઝરથુશ્ત્રના દીનના ફતેહમંદ કલામોના જાહેર થવાથી[૬] સમુલગી નાશ પામી અને નકામી થઇ પડી,[૭] કે જે[૮] (કલામો) જાદુગરીની[૮] સામને હતા.

(૭૩) એક (મોજેજો) આ (હતો) કે જે (ખનીરસ) કેશવરના[૯] પ્રખ્યાત વિદ્વાનો સાથની દીન માટેની તકરારમાં[૧૦] જે મોજેજાઓ ઝરથુશ્ત્રને[૧૧]

૧–૧. એને **વદ-જમાશ** વાંચીએ છે; સરખાવો ફાર્સી **બદ-જમાશ**, "દૃષ્ટ યા બુરી ઠગાઇ."

૨. **બાવીર**, સરખાવો અવ૦ **બવ્રિ**, "બાબીલોન," યશ્ત ૫, § ૨૯, તથા યશ્ત ૧૫, § ૧૯. દાર્મસ્તેતે કહે છે, "ઈરાનની ગાદી છીનવી લેનાર અઝિ એ આર્યન ન હોવાથી, તેને ખાલદ્યનો, જેઓ ઇરાનીઓના જાવેદાનના શત્રુઓ હતા, તેઓ સાથ ભેળી નાખવામાં આવતો, તેની સાથે બેબીલોનનું નામ અસલી આસીરીયન જુલમાત, જે તે વેલાએ નીકલી જઇને ભુલઇ ગયો હતો, તેની એક ઝાંખી ઇતિહાસીક યાદ આપતું, અને ખાલદીઆમાં પોતાના સેમેતીક પાડોશીઓ સામને ઇરાની પ્રજાનો અણુગમો જાહેર કરતું. મુસલમાનોએ ઇરાન જીતી લીધું તે પછી અઝિ આખરે એક અરબ તરીકે ઓલખાવા લાગયો. અઝિને લાગતી દંતકથાઓ અસલ કાસ્પીઅન સમુદ્રના દક્ષિણ કીનારા ઉપર જનમ પામી હતી." યશ્ત ૧૫, § ૧૯ પ્રમાણે ઝોહાકે કિવરિન્તનો પોતાનો મહેલ, **કિવરિન્તેમ દુઝિતેમ**, બાંધીઓ હતો, જેને હમઝા નામનો અરબ ગ્રંથકર્તા **કુલેંગ દીશ**ને નામે ઓળખાવે છે, અને શાહનામામાં ફીરદુસી તેને દિઝુખ્તનું નામ આપે છે. બાબીલોનના આ "શ્રાપને પાત્ર" કીલ્લામા અઝિ દહાક (ઝોહાક) વારંવાર આસરો લેતો હતો.

૩. **પવન ઝક નીયાઝાનીહ.**

૪. **મદ યેગવીમૂનાદ.**

૫. વાંચો: **અઝશ**, દસ્તુર પેશોતનજીની નકલ પ્રમાણે, **વક્ષ**, "વધારો," વેસ્તઃ "(અને એનું) વધવું દુન્યાંનો નાશ હતો."

૬. **ફ્રાજ ગૂફ્તન.**

૭. **હમાગ વિશૂપીહસ્ત વ અકારીહસ્ત.**

૮–૮. **ઝક પતીરગ ઝક યાતૂગીહ.**

૯. **કએશ્વર;** અવસ્તા, **કર્ષ્વરે.**

૧૦. **પતકાર**, અસલ અર્થ "ઝગડો", અત્રે લાગુ પડતો અર્થ "જાહેર તકરાર," "વાદવીવાદ."

૧૧–૧૧. પહલવી ઇ મિન ઝરતૂહશ્ત્ર.

લાગુ પાડવામાં આવ્યા છે'[1], તેઓની સાથે જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો, કે જે વિદ્વાનો (પોતાની) વિદ્વતાને માટે સૃષ્ટિમાં સારી પેઠે જણાયલા હતા,[1] (અને) જેઓ પવિત્ર[2] શાસ્ત્રોમાં ઉમેરો કરનારા (હતા),[2] (જેઓ) અતી ભુલાવો ખવાડનાર શીક્ષણના[3] બહુ ભયંકર શતરૂઓમાંના[4] (હતા), (અને) જેઓની ઇચ્છા પોતાનો (પેલો) અતી ભુલાવો ખવાડનાર ધર્મ (જે તેઓ પાલતા હતા) તેમાંથી છુટા થવાની હતી; તેઓને (ત્યાર પછી ઝરથુસ્ત્રથી) સચ્ચાઈનું સમજ પડી શકે તેવી રીતે[5] જાહેર થવું, અને શાહ ગુસ્તાસ્પ અને પેલા સઘલા વિદ્વાનોનું[6] દીનની બાબે બેગુમાન[7] થવાનું હતું. (૭૪) (ત્યાર પછી) ઝરથુસ્ત્રની ખરી અગમચેતી બાબે, તથા વીસ્તાસ્પથી માઝદયસ્નની દીન કબુલ થવા માટે, અહુરમઝદની ઇચ્છા બાબે અને દુનીઆમાં (તેનો) ફેલાવો થવા બાબે, વીસ્તાસ્પનું મન શાંત[8] કરવા થકી અહુરમઝદે થોડા[9] (અમશાસ્પંદો આ દુનીઆ તરફ) રવાના કીધા[10] (જેવા કે), બહમન, અરદીબેહસ્ત, તથા વૃધ્ધિ કરનાર આતશ (બૂર્ઝીન મીહર).[11]

---

૧. સરખાવો ફારસી **આરના.**

૨–૨. વાંચો: **સૂબ બાજ ગિરાયગાન; સૂબ,** સરખાવો અવ૦ **સ્રવંગ,** પવિત્ર કલામ અને **બાજ,** સરખાવો અસલ ફારસી શબ્દ **બાજી,** "ખંડની" (જુવો બહીસ્તાનના શિલાલેખો, કોલમ ૧, § ૧૯), અવ૦ ધાતુ **બજ,** સં૦ **भज,** "ભાગ પાડવા"; ફારસી **બખતન.** એ ઉપરથી **બાજ ગિરાયગાન** નો અસલ અર્થ, "તેઓ કે જેઓ સાહિત્યને મદદ આપવા ચાહતા હોય."

૩. ઝક **દીબઝગતર ગૂબિશ્ન;** બોલેબોલ તરજુમો, "ઘણાજ દગલબાજ શબ્દો," યાને, તે જમાનાના દેવપરસ્તો તથા બુતપરસ્તોનાં શીક્ષણો. સરખાવો અવ૦ **દીવઝા,** "લુચ્ચાઇ," ધાતુ **દીવઝ,** "ઠગવુ"; જુવો વંદીદાદ પરગર્દ ૧૮, શરૂઆતના ફકરાઓમાં આવતો **દિવઝત હુચ.**

૪. **રકફુત પતકારતર.**

૫. **દાનિશ્નીક.**

૬. જેઓ વીશે ઉપર ઇસારો છે તેઓ

૭. એટલે, ચોકસ.

૮. **પવન આસ્તીહ,** યાને, વીસ્તાસ્પની "વધારે મુસ્તકીમ ખાતરી કરવા માટે," અને ઝરથુસ્ત્રની પેગામબરીની સચ્ચાઇમાં મનાવવાને, તેને (વીસ્તાસ્પને) તથા તેના દાનાવોનાં મંડલને મદદ કરવા માટે, અને એ સચ્ચાઇઓ દુનીઆમાં સઘલે ઠેકાણે ફેલાવવા માટે.

૯. અમેશાસપંદોમાંના કેટલાક **(ચંદ).**

૧૦. **શેદુનીદન,** "મોકલવુ", "એલચી ખાતું."

૧૧. જુવો ઝાદસ્પર્મનાં ચુંટી કાઢેલાં લખાણો, બાબ ૨૩ મો, ફકરો ૭ મો.

(૭૫) તે મોઅજેજો જે વીસ્તાસ્પ અને (તેનાં) કેશવરના લોકોને જાહેર થયો—બંને રીતે, (એક તો) પેલા અમશાસ્પંદોના આસમાન તરફથી જમીન ઉપર નીચે ઉડી આવવામાં[2], અને (બીજો) વીસ્તાસ્પના રેહઠાણમાં તેઓના દાખલ થવામાં—તે આ રીતે (હતો) કે જેને માટે દીન આ પ્રમાણે કહે છેઃ— "ત્યારે તે, કે જે દાદાર અહુરમઝદ છે, તેને તેઓને, (યાને) બહમન, અરદીબેહસ્ત અને અહુરમઝદના વૃદ્ધિ કરનાર આતશને, નીચે પ્રમાણે કહયું: તમો કે જેઓ અમશાસ્પંદો[3] છેવો તેઓ વીસ્તાસ્પ, જેની પાસે ગાય ઢોરનાં સાંધણો[4] (છે), (અને) જે દુરના દેશોમાં[5] આ દીન તરફ મીનોઇ રાહનુમાઇ[6] માટે પુષકલ (ફ્રાજ) જાણીતો છે [યાને, તે દીનને માટે ઉસ્તવારીથી (બરા) ઉભો રહે ત્યાં સુધી], તમો તેનાં રેહઠાણ ઉપર આગલ વધો; અને અષો સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્રને (તેઓ તરફથી[7] પુછવામાં આવેલા સવાલોના) જવાબો ઉચરવામાં[8] (અને) અને તે સખુનો તેઓ[9] પાસથી કબુલ (કરાવવા) માટે (તમો મદદ કરો)." (૭૬) તે અમશાસ્પંદો વીસ્તાસ્પના મકાન તરફ આગલ વધીઆ, કે જેની પાસે ગાય ઢોરોનાં સાંધનો (હતાં), (અને) જે દુરનાં દેશોમાં આ દીન તરફ મીનોઇ રાહનુમાઇ માટે પુષ્કલ જાણીતો (હતો); અને બુલંદ હવેલીમાં તેઓનાં (તે અમશાસ્પદોનાં) શરીરોનાં[1] તેજ, તેઓના બુલંદ કાવત તથા

૨. **વાઝીતન**, અવ૦ **વઝ**, "હીલચાલ કરવી," "ઉડવું," "ગાડીમાં હંકારવું."

૩ **અમેસુસ્પેન્દ-ઇત; અમેસુસ્પંદ હુવા-ઇત**ની વીતી.

૪. **અફ્ઝાર**. એનો અર્થ "સાંધણો" થાય છે, વળી "ચોકસ પ્રકારનું કાર્ય કરવા માટેની શક્તિ" એવોબી અર્થ થાય છે દસતુર પેશોતનજીવાલી નકલ પ્રમાણે "જેને ગાય ઢોરોના સાંધણો છે," એટલે કે તેની પાસે પુષકલ જરનું જોર હતું. યાદ રાખવું જે અસલ ઇરાનમાં પૈસાની આપ લે સીક્કામાં નહી પણ ગાય ઢોરમાં થતી હતી.

૫. એને **ઇ દૂર ફ્રાજ નામીગ** વાંચો.

૬. **અવર–આસ્તિશ્નીહ;** સરખાવો ફારસી **બર–આસ્તા**, "એક હોશીઆર ભોમીઓ" એને **અવર–હુસ્તિશ્નીહ**ની બી વાંચી શકાય, "એતેકાદ," "ટેકાવ," "ઉંચ જીંદગી."

૭. માઝદયસ્ની દીન બાબેની એ તકરાર દરમ્યાન તેને વીસ્તાસ્પ અને તેનાં રાજ્યના વિદ્વાનોને આપેલા જવાબો.

૮. વેસ્ત વાંચે છેઃ **ઝગ શાન**·**ઇ ઝક ઇ ગૂબિશ્ન**, "તે શબ્દોનો ભાવાર્થ."

૯. **ઝીઅશાન**, "તેઓથી," યાને, વીસ્તાસ્પ અને તેનાં રાજ્યના લોકોથી. બનવાજોગ છે કે એ સર્વનામ રાજા માટે બોલતી વખત માત્ર માનને ખાતર બહુ વચનમાં વાપડીઓ હોય.

૧. તે અમશાસ્પંદોના શરીરો. સરખાવો ફારસી **દેહ**, "માણસનું શરીર."

ફ્રેહને લીધે, તે વીસ્તાસ્પને મીનોઇ[૨] પ્રકાશ તરીકે જાહેર થયાં; (ત્યાર પછી) આ (પ્રમાણે બનીયું) કે, જ્યારે તે ઉપર તેની આવી રીતે નજર હતી ત્યારે, તે મહાન શાહ વીસ્તાસ્પ ધ્રુજીઓ;[૩] તેનો જે પેશવા[૪] (હતો) તે ધ્રુજીઓ; તે કે જે સઘલાઓ ઉપર સરદાર (હતો)[૫] તે બેભાન[૬] થઇ ગયો; (અને) જે એક ઉમરાવ હતો[૭] તે એક રથના ઘોડાના હાંકનાર પેઠે (થઇ ગયો હતો).[૮]

(૭૭) "અને તેને, અહુરમઝદના આતશે, (તેઓને) મરદાનગી ભરેલા શબ્દોમાં[૯] આ પ્રમાણે કહ્યું: 'બીહ ના, અએ બુલંદ શાહ વીસ્તાસ્પ! કારણ જે તને કાંઇપણ ચીજ માટે અંદેશો કરવા જેવું નથી;[૧૦] તેઓ (કે જે અમશાસ્પંદો છે તે) તારાં મકાનમાં તને ભય પેદા કરવા માટે[૧૧] આવ્યા નથી, યાતો અરજાસ્પના[૧૨] કાયદેસરના[૧૩] અથવા ચતુર[૧૪] એલચીઓ તરીકે[૧૫] તારા મકાનમાં તને ભય પેદા કરવા માટે આવ્યા નથી, યાતો

૨. **મઇનૂ**, "મીનોઇ."

૩ સરખાવો ફારસી **લરઝીદન**, "ધ્રુજવું."

૪. **પીશક**, અસલ અર્થ, "જે આગલ યા હારોલમાં પેહલો (હતો) તે"

૫. **ઓલા હરવીસ્પ પત**, બોલેબોલ તરજુમો, "જે સર્વોપરી, યા સઘળાઓનો વડો (હતો) તે."

૬ **ગર્દીહેત**, અસલ અર્થ, "ગબડી પડીઓ હતો." સરખાવો ફારસી **ગર્દીદહ**, "ગોલ ફરેલું."

૭. **ઓલ મિન અવરતર નએમગ**, બોલેબોલ તરજુમો, "તે કે જે સૌથી ઉંચી જગ્યામાંથી (હતો)."

૮. જાણે તે એક રથના ઘોડાનો સાધારણ હાંકનાર હોય તે પ્રમાણે તે દંગ થઇ ગયો હતો. પહલવી શબ્દ **રસ**ને અવ૦ **રથ** સાથે સરખાવો. અમશાસ્પંદોનાં ભયાંનક તેજથી, વીસ્તાસ્પ અને તેના સઘલા દરબારીઓ દંગ થઇ ગયા, અને ધાસ્તીથી ધ્રુજવા લાગીઆ.

૯. ઝક ઇ **વીરાન ગુબિશ્ન**, સરખાવો અવ **વીર**, "મરદાનગીવાલો પુરૂષ."

૧૦. **મા–અત લા અદમ તરસિશ્ન.**

૧૧ એને **તરસાનીદન** વાંચવો વધુ દરોબસ્ત દીસે છે. અવસ્તા, **તેરેસ**, "બીહવું."

૧૨. એ અવસતાનો **અરેજત–અસ્પ**, ખ્યઓનોનો રાજકર્તા છે, કે જેનો ઇસારો યશ્ત ૫, §§ ૧૦૯, ૧૧૩ અને ૧૧૬ માં, તથા યશ્ત ૧૭, § ૫૦ માં, અને યશ્ત ૧૯, § ૮૭માં મલે છે. વીસ્તાસ્પ પાસથી નવો જરથોસ્ત્રી માઝદયસ્ની દીન છોડવવાને માટે વીસ્તાસ્પની દરબારમાં અરજાસ્પે વીદ્રફશ તથા નામખ્વાસ્ત નામના બે એલચીઓ મોકલીઆ હતા તેઓ વિશે હયાં ઇસારો છે. વીસ્તાસ્પ અને તેના ભાઇ ઝઇરિવઇરિ (ઝરીરે) અરજાસ્પનુ કેહણ કબુલ નહી કરયું. તે ઉપરથી વીસ્તાસ્પ અને અરજાસ્પ વચ્ચેની પ્રખ્યાત લડાઇ જાગી અને તેનું પરીણામ એ આવ્યું જે ખ્યઓનો ઉપર વીસ્તાસ્પના લશકરે જીત મેળવી. **યાદગાર–ઇ–ઝરીરાન** નામની પહલવી કેતાબમાં આ દીનની લડાઇનુ બ્યાંન આપવામાં આવ્યું છે.

૧૩. **આ–દાતગ**, "નેમેલો," "કાયદેસરનો;" વેસ્ત પ્રમાણે: **અયાતગ**, "યાદ આપનાર;" દસતુર પેશોતનજીવાલી નકલ પ્રમાણે **આરતગ**, "મીત્રાચારીભરીઆ," "સુલેહવાલા."

૧૪. **અવરકાર.** ૧૫. **પએતામબર.**

અરજાસ્પના બે ખયોન પેઠે, (તારી પાસથી) ભેટો અને ખંડની[1] માગતા, તારા મકાનમાં તને ભય પેદા કરવા માટે આવ્યા નથી; યાતો તે નુકસાનકારક ચોર[2], જે તમામ લુટારો[3] છે, અથવા તો એક બાહારવટિઆનો[4] કુતરો, તારા મકાનમાં તને ભય પેદા કરવા માટે આવ્યા નથી. (૭૮–૭૯) એ હમો[5] ત્રણ, બહુમન, અરદીબેહશ્ત અને વૃધ્ધિ કરનાર ઇશ્વરનો[6] આદર (યઝદ) છીએ, જેઓ (આકાશની) બહાર[7] (તારા) મકાનમાં તારી નજદીક આવ્યા છીએ; એઓને માટેનું તારૂં જ્ઞાન[8] ઘણીજ ડાહપણ-ભરી રીતે વગર તરફદારીવાલું[9] છે; જો તું તારી બીનોઇ દ્રષ્ટિને[10] મદદ કરે[11] [યાને, (જો) બીનોઇ ડાહપણ તારામાં હોય તો], (તું જોશે કે) આ દુનીઆને ભલી માઝદયસ્ની દીનની જરૂર છે[12], જે તે સ્પીતમ (ખાનદાન)નો

૧ સરખાવો ફારસી **બાજ વ સાવ,** જે શબ્દો ફીરદુસી વારે ઘડીએ શાહનામામાં વાપડે છે.

૨. વાંચોઃ દૂજ–ઈ–ખૂસ્તાર; સરખાવો પહલવી **ખૂસ્તન,** "ઘાયલ કરવું" દસતુર પેશોતનજીવાલી નકલ પ્રમાણે **સગ** છે, જે ૬૦ નાં આકડા માટે પણ વાંચી શકાય. એ પછી જે આંકડો આવે છે તે ધયાંનમાં લેતાં એને **સે** "૩" બી વાંચી શકાય. વેસ્ત આ પ્રમાણે તરજુમો કરે છે, "તે જબરદસ્ત ચોર જે (સઘલાને) ઇજા કરે છે તે, (અથવા) તે ગોયા લુટારા જેવો કુતરો, તારાં ઘરમાં ભય જગાડવા માટે આવ્યો નથી"

૩ દસતુર પેશોતનજીવાલી નકલ પ્રમાણે **તરીનીદાર;** એને **તરવીનીદાર** વાંચવો વધુ દરોબસ્ત થઇ શકશે, જે **સિરૂઝહ** યશ્ત, ફકરા ૨ માં આવતા અવ૦ **હાંમ–વઇન્તયાઓ** શબ્દોનો પહલવી તરજુમો છે. (વળી જુવો રપીથ્વીનની આફરીન, ફકરો ૩ જો). અવ૦ **હાંમ વઇન્ત્યાઓ** શબ્દનો અર્થ "ફતેહમંદ," "જબરદસ્ત" છે, ધાતુ **વન,** "જીતવું."

૪. એને **રાસ્દાર** વાંચીએ છે, જુવો ફારસી **રાહદાર,** "લુટારો," "પીડારો."

૫. **સે હુવા-ઇમ મૂન–અત મદ.**

૬. **અહુરમઝદ.**

૭. એને **તરશચ** વાંચીએ છે, સરખાવો અવ૦ **તરો, તરસ્ચ,** "આરપાર," "ઉપરથી," "પેલી પાર." વેસ્તઃ "તારા મકાન તુલીક ઉપર."

૮. ઝરથુસ્ત્ર તરફથી અમશાસ્પંદો વીશે જે જ્ઞાન વીશ્તાસ્પને મલીયું હતું તે વીશે અત્રે ઇસારો છે.

૯. પહલવી, **રસ્તકતૂમ,** જુવો ફારસી **રસ્તહ,** "છુટું," "ઉદાર."

૧૦. **વીનાગીહ,** "દેખાવ," ધાતુ **દી, વીન, બીન,** "જોવું."

૧૧. સરખાવો અવ૦ **અવંઘહ,** સૈં૦ अवस "મદદ," અવસતા ધાતુ **અવ,** "મદદ કરવી."

૧૨. **ગઅતા આવાયદ.**

ઝરથુસ્ત્ર છે તેના સમર્ણ કરવાથી[1] (તેની) પાકીજગીમાં આગલ વધે છે[2]. (૮૦) અહુનવઈર્ય[3] ગાઈને ભણ, અષોઇ જે સર્વથી છે[5] તેની વખાણ કર, અને દેવોને મા આરાધ[1]; કારણકે તારે વીષે અહુરમઝદની મરજી (તારી મદદથી) આ દીનની બુલંદી[2] છે, તે અમશાસ્પંદોની ઇચ્છા (પણ એજ છે), અને બીજા યઝદો, જેઓ નેકીના બખશનાર[3] અને અષો છે, તેઓની ઇચ્છા (પણ) તારે વીષે (એજ છે). (૮૧) અને જો તું અશો સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્રની નેક અને ખાલેસ દીનની વખાણ કરે, તો (તે માટે) ભેટ[4] અને બદલા તરીકે હમો તને લાંબા વખતનું રાજ અને પાદશાહી, તથા એક[5] લાંબી જીંદગી જે ૧૫૦ વર્ષની જીંદગી[5] (છે) તે આપશું; હમો તને પવિત્ર વાચા[6] તથા લાંબા વખતની કીર્તીવંત હૈયાતી આપશું, (હમો) તારી મકસદમાં[7] હંમેશની મદદ, અને (તે) હંમેશ મદદ કરવામાં ભલી ઉંચી[8] યારી તથા બુલંદ વધારો[9] (આપશું); અને હમો તને એક બેટો આપશું,

૧. પવન અઉશમૂરિશ્ન.

૨ ગુન અવીઝગીહા સાતુનેદ, બોલેબોલ તરજુમો, "જે સ્વચ્છ રીતે આગળ વધે છે."

૩. યથા અહુવઇર્યોની પવિત્ર બંદગી.

૪. અનીયમીત આજ્ઞાર્થ, સ્રાય, અવ૰ સ્રુ "ગાવું."

૫. એટલે, અષેમ વોહુની પવિત્ર બંદગી સરોદ સાથે ગા

૧. અ-આયઝીશ્નીહ, ગઝિશ્ન, "શ્રાપ"ને અર્થે. બીજા બોલોમાં બોલીએ તો "દેવોની સામે ધીટકાર નાખ."

૨. સરખાવો પહલવી અફ્રાજીદન, અવ૰ ફ્રાજ, ફારસી ફ્રાખ્તન, "ઉંચે કરવું."

૩. શપીર-દહક, અસલ અર્થ "ભલું-આપનાર." અવસ્તા હુ-ધાઓંઘહ, "સારી અક્કલ ધરાવતું"

૪. સરખાવો અવ૰ યાન, "ભેટ," "આશીરવાદ." વેસ્ત એને જાન "જીંદગી" વાંચે છે, અને તરજુમો કરે છે. "અને આ જીંદગીમાં બદલા સમાન."

૫-૫. વેસ્ત તરજુમો કરે છે, "અને ૧૫૦ વર્ષની લાંબી જીંદગીનો અરસો."

૬. વાંચોઃ અશર-સખૂનીહ વ રયા હસ્તિશ્નીહ ઇ દેર; સરખાવો ફારસી અશર-ગુબિશ્નીહ. વેસ્ત અહરીશવંગ અને રાએ-અસ્તિશ્નીહ વાંચે છે, જે અવસ્તા અશિશ-વંગુહી અને રસાંસ્તાતને મલતા છે, કે જેઓ પ્રમાણીકપણું અને સચ્ચાઇના સખુનો, જેને વીશે અત્રે ઇસારો છે, તેઓના મીનોઇ સ્વરૂપો છે.

૭. કામગ.

૮. મદમ.

૯. અફ્રાજ-સચિશ્નીહ

(તેનું) નામ પેશોતન થશે,૭ (જે) અમર્ગ (નીવડશે, જે) આમ બુઢાપા[1] વગર, ભુખ[2] વગર તથા તરસ[3] વગર (થશે); (જે) બાકી તથા મીનોઇ હસ્તીવાલી[4] બન્ને જીંદગીઓમાં જીવતો તથા ઝેરેમંદ[5] (નીવડશે.) (૮૨) જો તું અષો સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્રની ભલી અને ખાલેસ દીનની વખાણુ નહી કરે, તો (તેની) ભેટો (તથા) બદલા તરીકે તને હુમો (બેહસ્તના મકાન તરફ) ઉંચે લઇ જઇશું નહી, (પણ તારી જીંદગી)ને છેડે તારે માટે ફરમાવશું (કે) ફાડી ખાનારાં પક્ષીઓ[6], જેઓ કોહતા શરીરોની વાટ જુએ

૭ એ વીશ્તાસ્પનો બેટો હતો, અને આ આગમચેતી કરવા પછી લાંબે વખતે જનમીઓ હતો (જુવો બાબ ૫ મો, ફકરો ૧૨) **વીશ્તાસ્પ યશ્ત,** ફકરા ૪ માં એને પેશોતનનુ નામ આપવામાં આવ્યુ છે **બુન્દહિશ્ન,** બાબ ૨૯, ફકરા ૫ મા, તથા **બહમન યશ્ત,** બાબ ૩, ફકરા ૨૫–૩૨, ૩૬–૪૨ તથા ૫૧–૫૨ મા પણ એને માટે ઇસારાઓ છે બહમન યશ્ત, ફકરા ૨૬, ૩૭ અને ૩૮ મા કહેવામાં આવ્યુ છે જે.–**સાતૂનેદ નઇયોસંઘ યેઝત વ સ્રઓષ–યશરૂબ મિન શપીર ચકાદ–ઇ–દાઈતીગ ઓલ કંગ–દએઝ ઇ સીયાવક્ષ ઇ બામીગ કર્દ, અફ્રશ કાલા વખીદન્ત અઇઘઃ– "ફ્રાજ સાતૂન પેશ્યોતન્ બામીગ! ચીત્રોમીયાન ઇ વીશ્તાસ્પાન, કયાન ગદા, ઇ દએન રાસ્ત વએરાસ્તાર! ફ્રાજ સાતૂન ઓલ દેના અઇરાન મતાઆન ઇ લિ અઉહરમઝદ દાત, લખ્વાર વએરાએ ગાસ વ દએન ખૂદાએઇહુ". . (૩૭) વ મદમ યેહુમતૂનેદ પેશ્યોતન્ બામીગ, વ આતરો ફ્રોબાગ, વ આતરો ઈ ગઓશનસ્પ, આતરો ઇ બુરઝીન–મિત્રો ઇ પીરૂજગર, બરા મખીતૂનેદ ઝક દ્રુજ ઇ કબ્દ–અઓજ, બરા ખકૂનેદ ઝક અઓજદીસચાર, અઇઘ નિશીમગ ઇ શએદાઆન; વ યઝિશ્ન ફ્રાજ સાજેન્દ, બરસ્રુમ ફ્રાજ વસ્તરેન્દ, વ યઝબખૂન્દ દવાઝદહુ–હોમાસ્ત, વ સ્તાયેન્દ લિ અઉહરમઝદ લેવતા અમેસ્રુસ્પંદાન, દેના ઝક લેવીન યમલલૂનમ. (૩૮) ફ્રાજ સાતૂનેદ પેશ્યોતન્ ઇ બામીગ ઓલ દેના અઇરાન મતાઆન, ઇ લિ અઉહરમઝદ દાત ઓલ અર્વેન્દ વ વેહુ–રૂદ, અમત દ્રવન્દાન ઓલા ખદીતૂન્ત બરા દાગીનાન્દ, ઓલા–શાન તૂમતૂમીગાન, વ લા અજાર્નીગાન.**

૧ સરખાવો અવ૦ **ઝઉર્વ**, ધાતુ **ઝર**, "કોહવુ"

૨ અવ૦ **શુધ**, સૈ. क्षुध, "ભુખ"

૩. સરખાવો અવ૦ **તર્ષ્ન**, "તરસ," ફારસી **તિશ્નગી.**

૪. **મિન અસ્તાઓમન્દાન મીન–ચ મઇનૂગાન.**

૫. પહલવી **શરીતા,** જેનો બીજો શબ્દ **પાતખશા** છે.

૬. અવ૦ **કહુરકાસ,** ફારસી **કરગાસ,** "ગીડ," જે હમેશાં પોતાના ખોરાક માટે મુરદાંઓ શોધી કાઢવાને તતપર હોય છે

(છે), તેઓ તને નીહાલશે અને આ તારાં (શરીર)નો ભક્ષ કરશે, (જ્યારે) તારૂં લોહી જમીનને પોંહચશે, અને તારા શરીરને (તે વેલાએ) પાણીઓ પુગશે નહી.[1]"

(૮૩) એક (મોજેજો) એ હતો કે જેનો સંબંધ[2] અમશાસ્પંદોના (આ જેહાનમાં) દાખલ થવાથી તેમજ તેઓના બોલવાથી વીસ્તાસ્પના દીન ઉપરના એતેકાદ સાથ[2] હતો, અને, તે પછી, તેનો[3] દુઃખદાયક[4] અંદેશો,[5] (જે) ખયઓન (તાયફા)ના અરજાસ્પને લીધે (ઉતપન થયલી) કાપાકાપીથી જીંદગીઓની[6] ભારે ખુવારીને[6] લીધે, તથા ખયઓનોની તેજ (સરજમીનની) બાહેર[7] તેની[8] પાછલી હારને[9] લીધે (હતો); (વીસ્તાસ્પથી) દીન કબુલ થવાને લીધે, અને (તેની સાથે) તે સમજ પડી શકે તેવા સ્વપનાનું ચાલુ રહેવાને લીધે (યઓનમીગ),[10] કે જેથી વીસ્તાસ્પ અરજાસ્પ અને ખયઓનો ઉપરની (પોતાની) ફતેહો જોઇ શકતો હતો.[11]

૧ નાસ્તીકો માટે એ એક જાતનો શ્રાપ છે. કે જ્યારે તેઓ મરણ પામે ત્યારે તેઓને સાફ કરવા માટે પાણી નહી મલશે, અને તેઓનુ લોહી મટી સાથ ભેલઇ જશે, એટલે જે, તેઓ પછવાડે કોઇબી બેટાને મુકી જયા વીના મરણ પામશે

૨–૨. **લેવતા વાવરીહસ્તન.**

૩. યાને, વીસ્તાસ્પનો.

૪ **પતીસાએ**, સરખાવો અવ **પઇતિ** અને **સા** "દુખ દેવુ" એ શબ્દનો અર્થ પહલવીમા "શરૂઆત" પણ થાય છે; એમ લઇએ તો તરજુમો આ પ્રમાણે થઇ શકે. "અને ત્યાર પછી તેની મુશકેલીની શરૂઆત" વેસ્ત એને **પત્યસાઈ** વાંચી "તાબેદારી" અર્થ કરે છે.

૫ **હન્દીશિશ્ન;** જુવો ફાર્સી **અન્દીશહ.**

૬–૬ વાંચો **ગરાન** ("ભારી"), અને **અજાન** ("બે જાન") દસ્તુર પેશોતનજીની નકલ પ્રમાણે. **ગરાનીગિશ્ન**, "ભાર," "માથાપરનો બોજો."

૭. હુઝવરેશ શબ્દ : **લેચદોન** "પેલીપાર," "આરપાર"

૮. યાને, અરજાસ્પની.

૯. વાંચો **પસ દરિશ્ન**, પહલવી **દરીદન**, "ફાડી ખાવુ," "હરાવવુ" **અવ.** ધાતુ **દેરે**, "ફાડી ખાવું." વેસ્ત એને **પસ–ગુર્દાન** વાંચે છે, "ખીદમતગાર પેહલવાનો."

૧૦. સરખાવો અવ૦ ક્રીયા વીશેષણ અવ્યય **યઓનેમ**, "ચાલુ,' "હમેશનું'" વેસ્ત એને **યોમીગ.** "રોજનું'" વાચે છે, એમ લઇએ તો તરજુમો આ પ્રમાણે થાય: "હરરોજ સમજ પડી શકે એવા સ્વપનાએ.. ."

૧૧. પહલવી **નીમૂદન.** એ વાકય આ પ્રમાણે ખુલાસેથી સમજાવી શકાય : "એક (મોજેજો) આ (હતો), જે તે સમજમાં ઉતરી શકે એવા સ્વપના સાથ જોડાયલો હતો, જેથી વીસ્તાસ્પને અરજાસ્પ અને તેનાં (ગોઠીઆ) ખ્યઓનો ઉપરની ભવીષ્યની ફતેહ (ભીનોઇ રીતે) દેખઇ (આવી)."

(૮૪) બહુ અત્યંત ઉંચ સ્થિતિ અને નહી ઇજા પામે[1] એવી પાદશાહી તથા પ્રકાશ અને કીર્તિ જે તેર[2] ધરાવતો હતો,[2] તેને લીધે તે રોશન પીણું (ખૂરિશ્ન), જે (પીધા)થી વીશતાસ્પે (બેહુશ્તની) અખંડ કીર્તિ અને પ્રકાશ[3] નીહાલીઆં, તે જીંદગીનાં ચશમામાં,[4] ભલા[5] મીનોઓનાં મકાનોમાં ઉંચ (મદમ) નજર નાખવાને કાજે[5], વીસ્તાસ્પને (પીણું) પાવાને માટે, દાદાર અહુરમઝદ તરફથી, વીશ્તાસ્પના મકાન તરફ, નેરીઓસંગ યઝદનું,[6] અરદીબેહશ્ત (અમશાસ્પંદ) સાથ એક સાથી[7] તરીકે, સાથે મોકલવું (થયું).[8] (૮૫) જેમ દીન જાહેર કરે છે તેમ, તે જે દાદાર અહુરમઝદ (છે), તેને નેરીઓસંગ યઝદને કહયું કે:—"અએ નેરીઓસંગ! અનજુમનોના[9] વડા! તે વીસ્તાસ્પના મકાન તરફ જલદી આગલ વધ[10], જે (વીસ્તાસ્પ પાસ) ઢોરોનાં સાંધનો (છે), (અને જે) હુરના

- - - - -

૧. એને આસીજીશ્નીગ વાંચીઓ છે, "ઇજા વગર," "દુઃખ વગર" વેસ્ત એને આ-સચિશ્નીગ વાંચે છે, "ચાલુ" વેસ્ત પ્રમાણે વાંચતાં "આગલ વધતી (બાદશાહી)" એવો અર્થ પણ થઇ શકે

૨-૨. બનફ્શા-ચ.

૩. સરખાવો અવ૦ રાઝ, "પ્રકાશવુ."

૪. ખયા આઈન; સરખાવો હુઝવારેશ શબ્દ અઇન, ફાર્સી-અરબી, અઇન, "ઝરો."

૫-૫ જેથી કરીને તેનો આતમા બુલંદ થાય, અને સ્વર્ગમાના આતમાઓનાં બુલંદ મકાનમા જોવાને તે શક્તિવાન થાય

૬. અવ૦ નઇર્યોસંઘહ, અહુરમઝદના પેગામ લાવનાર ફરેસ્તાનું નામ. એ એક આતશનુ પણ નામ છે જે આતશ પાદશાહોના જીગરમાં વાસો કરે છે. અને તેઓને પોતાનાં બાદશાહી કામકાજમાં મદદ કરે છે

૭. સરખાવો અવ૦ આક્ષ્તિ, અથવા અક્ષ્ત, "દોસ્તી."

૮ શેદ્‌નીદન ઇ બએન હુમ ઝિમાન.

૯. સરખાવો અવસ્તા વ્યાખન જેનો તદન બંધબેસ્તો પહલવી શબ્દ હંજમનીગ છે. વેસ્ત "એકઠા કરનાર" અર્થ કરે છે.

૧૦. વાઝ, સરખાવો અવ૦ વાઝ, "તાકાત," અને વાઝિશ્ત "સર્વથી ચાલાક," "સર્વથી ઝડપવાલુ." અત્રે વાઝને વાઝીદનનો અનીયમીત આજ્ઞાર્થ લઇ શકાય, વાઝીદન એટલે "હંકારવું," "ઉતાવલ કરવી." અવ૦ ધાતુ વઝ. જુવો વંદીદાદ, બાબ ૨૨, ફકરો ૭ મો-નઇયો સંઘ્રહો અઓચયત યો દધ્વાઓ અહુરો મઝદાઓ: "નઇર્યોસંઘહ! વ્યાખન પર-આઇધિ ઉપ-વઝંધ્રુહ અર્યિમનેમ અઇર્યમઇને, ઇમત સંઘહોઇશ.—"તે કે જે દાદાર અહુરમઝદ છે તેને નઇર્યોસંઘહ ઉપર એક પેગામ મોકલીઓ. 'અએ નઇર્યોસઘહ, અનજુમનોના વડા! તું જા, અઇર્યમનના મકાન તરફ હંકાર, અને તેને આ પ્રમાણે કહે.'" એ ઉપરથી જોતાં આ પહલવી લખાણુ, બરા સાતૂન વાઝનો ભાવાર્થ એમ થાય કે: "અએ નઇર્યોસંઘહ! જા, અને વીસ્તાસ્પના મકાન તરફ જલદીથી હંકાર."

દેશોમાં ઘણો પ્રખ્યાત (છે); અને તારે અરદીબેહસ્ત (અમશાસ્પંદ) ને આ પ્રમાણે કહેવું જોઇએ, કે: 'અએ અરદીબેહસ્ત, મવકકોલ[1] (અમશાસ્પંદ)! આ સુંદર જામ, જે બીજા જામો બનાવ્યાં છે તેનાં કરતાં વધારે સુંદર[2] છે [યાને, એક જામ જે એવું ખુબીવાલું છે કે રાજાઓને લાયકનું[3] બનાવ્યું હોય (તેવું છે)] તે તું લે, અને (એની અંદર) તારે આપણો શ્રેષ્ટ (**મદમ**) હોમ તથા ઉંઘ લાવનાર પાલો[4] (**મંગ**) વીસ્તાસ્પ હજુર લઇ જવો જોઇએ, અને તેને છલાછલ ભરીને[5] પાવો જોઇએ—શાહ વીશ્તાસ્પને, કે જેનેથી (મીનોઈ) શબ્દ[6] કબુલ રાખવામાં આવ્યો છે." (૮૬) અરદીબેહસ્ત, તે મવકકોલ (અમશાસ્પંદે), તેની[7] પાસથી તે સુંદર જામ લઇને, તે આશીરવાદને લાયક શાહ, કએ વીશ્તાસ્પને, તેની અંદર જે હતું[8] તે તમામ પાયું. (૮૭) અને તે દેશનો શાહ, આશીરવાદને લાયક કએ વીશ્તાસ્પ, જ્યારે તેને પોતાનો પોશાક ફારેગ કીધો[9], ત્યારે બીછાણે ગયો[10], અને

૧. **પાતખશાએ** "જેને સતા આપવામાં આવેલી તે," "વાજબી"

૨. **મદમ ન્યોગતર.**

૩. **પવન ખૂદાએઇહ શાયદ કર્દ.**

૪ એને **મંગ** વાચીઓ છે ફારસી **મંગ;** જુવો પહલવી **અર્દા-વીરાફ નામહ,** બાબ ૧, ફકરો ૩૮ મો, તથા બાબ ૨ જો, ફકરા ૨૨ વીગેરે. વેસ્ત એને મુઇ, "વાળ" વાંચે છે, અને પવિત્ર યજશનેમાં જે **વરેસ** (ગોદાનો બાલ) મુકવામા આવે છે તેને વીશેનો ઇસારો હોય એમ ધારે છે.

૫ **પવન ઝક મદમ ફ્રાજ,** બોલેબોલ તરજુમો, "તેનેથી છલાછલ ભરપુર"

૬. **ઝીઅશ ઇ ઓલા ગૃબિશ્ન પદીરફ્તગ.** એ **શબ્દ** તે દીન છે.

૭ યાને, નઇર્યોસંઘહ પાસેથી

૮. **પવન ઝક,** "તેમાં જે હતું તે."

૯. **અમત મિન વસ્તર ફ્રાજ ચેહવૂન્ત,** "જ્યારે તેને **(પોતાના)** કપડાં કાઢી નાખીઆ હતા ત્યારે."

૧૦ **શકબહોનસ્ત.** સેમેતીક ભાષાઓમાં એ શબ્દનો અર્થ "મેલવવું," "એકઠું કરવું," "મેહનત કરવી" થાય છે, પણ અવસ્તા **વંદીદાદના** પહલવી તરજુમામા અવ૦ **સએતે,** "તે સુતેલો છે," એ શબ્દનો **અર્થ શકબહોનેદથી** કરવામાં આવ્યો છે, જે અર્થ અત્રે લાગુ પડતો હોવાથી હયાં કરવામાં આવ્યો છે

હુતઓસને[1] આ પ્રમાણે સખુનો કહ્યા-"અએ હુતઓસ! તું (તે) છે કે જેને, આ (દીન) ઉપરાંત[2], સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્રનો ચાલાક હુનર[3] ખંતથી[4] (મેલવવામાં) સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્રનો ચાલાક હુનર પુગશે, જેથી કરીને (અએ) તું અહુરમઝદની તથા ઝરથુસ્ત્રની દીન શીખવશે.[5]"

(૮૮) એક (મોજેજો) આ (હતો) જે આ પ્રમાણે જાહેર થયલો છેઃ—"જ્યારે વીશ્તાસ્પે, દીન કબુલ કરીને, અશોઇને વખાણી, ત્યારે દેવો દોજખની અંદર જડ થઇ ગયા હતા, અને એશમ(દેવ) ખ્યઓનોનાં દેશ તરફ ધસીઓ અને ખ્યઓનના ક્રુર રાજકર્તા[6] અરજાસ્પ તરફ (ગયો), કારણ કે તે જમાનાના જુલમગારોમાંના[7] સર્વથી જબરદસ્તોમાં[8] તે એક હતો, (અને) તેઓ સઘલાઓને ઘણાજ ભયંકર ગગડાતે કરી[9] લડાઇ કરવાને[10] તેને ઉશ્કેર્યા.[11]

૧. અવ૦ **હુતઓસ**, વીશ્તાસ્પની બાયડી, કે જેને **ગોશ યશ્ત**, ફકરા ૨૬ માં, **રામ યશ્ત**, ફકરા ૩૫ અને ૩૬ મા, તથા **અશી યશ્ત**, ફકરા ૪૬ માં યાદ કરવામાં આવી છે નઓદરોના લડાયક કુટુંબની તે નબીરી હતી **ગોશ** અને **અશી યશ્ત**માં અશો ઝરથુસ્ત્ર નીચે પ્રમાણે દુવા ગુજારે છે, **દઝદિ મે વંઘુહિ સેવિશ્તે દ્રવાસ્પ તત આયપ્તેમ, યથ અઝેમ હુચયેની વંઘુહીમ આઝાતાંમ હુતઓસાંમ, અનુમતેએ દએનયાઓ, અનુખ્તેએ દએનયાઓ, અનવર્શ્તેએ દએનયાઓ, યા મે દએનાંમ માઝદયનીમ ઝરસ્ચ દાત અપએચ અઓતાત, યા મે વરેઝાનાઇ વંઘુહીમ દાત ફ્રસસ્તીમ.**

૨ **બરા હના**

૩ **તીજ હૂનર**, ઝરથુશ્ત્રની, એક પેગામ્બર, ભવીષ્ય કહેનાર, ફીલસુફ, વૈદ વીગેરે તરીકે "ચાલાકી, ચબરાકી યા ચતુરાઇ" સરખાવો અવ૦ **થ્વા હુનરા, યસ્ન હા** ૪૩, ફકરો ૫

૪. **પવન તૂખશાકીહ**

૫. **નિકીઝેદ**

૬ સરખાવો અવ૦ **મર્યે**

૭ અવ૦ **સાસ્તર** સં. शास्तृ, "જુલમગાર".

૮ **મઝવન્તૂમ**, જુવો અવ૦ **મસ-વનઇતિ**

૯. **ઝેશ્ત-તૂમ વાંગ** વાંચીઓ છે, સરખાવો અવસ્તા **અચિશ્ત.** દસતુર પેશોતનજી-વાલી નકલ પ્રમાણે **ઝેશ્તતૂમ વ હંદ.**

૧૦. **દ્રુશિશ્ન.**

૧૧. **સારીનીદ** (જુવો પુસ્તક ૧૩ મુ, બાબ ૨ જો, ફકરો ૫૦ મો).અવ૦ **સાર,** અને **સારેમ્નો;** ફાર્સી **સાર,** "ઉશકેરણી," "દુ:ખ"

(૮૯) અને હયાં વલી તે ઈરાની એલચીખાતું[1] જે ખ્યઓનોના (સરદાર) અરજાસ્પની દરબારે આવેલું હતું[2] તેને એક મોજેજો જાહેર થયો હતો; જેમ દીનનો આ (ફકરો) જણાવે છે, (કે): "ત્યારપછી તુરતજ,[3] તેને[4] એક અનજુમન બોલાવી,[5] (અને) નહી માફ[6] કરી શકાય એવો એશમ (દેવ) જાહેર થયો[7]; જાણે કે તેની પાસે એક ફોજ[8] નહી હોય તેમ તેને[9] વીલાપ કીધો,[10] અને તે મોટે સાદે આ પ્રમાણે બોલીઓ: 'અએ તમો કે જેઓ ખ્યઓન (લોકો) છો ! તેઓ ઉપર (લડાઇમાં) રોકાયા પછીની (તમારી) હારથી સંકટ પડશે; તે પુરૂષ, સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્ર, જે સઘળાંઓ જનમી ગયાં છે તેના કરતાં વધારે મજબુત છે[11], તેનો વીશ્તાસ્પના મકાનમાં સમાગમ[12] થવાથી, ઈરાનીઓ ઉપર, ઇરાનની બાહેરની[13] પ્રજાઓ-માંથી, ખ્યઓની પ્રજાને ફતેહ મલશે નહી.' " (૯૦) જ્યારે (એમ બનીયું કે) ક્રુર ખ્યઓની (રાજકર્તા) અરજાસ્પનું સર્વથી બુરૂં[14] રાજ, જેની વિખ્યાતી[15] (અસલ) બહોલી (**મદમ**) હતી, તેમાં ભયંકર ફીસાદ ઉભો થયો,[16] યાને, તેમાં એકમેક સામેની ભારે (**ફોજ**) મારામારીએ, તથા એકમેક

૧. **રમ,** "લોકોનુ ટોલુ," "રસાલો," સરખાવો અવ૦ **હવાંથ્વ,** "એક સારો રસાલો" જેને માટે પહલવી શબ્દ **હુ-રમ** વાપડવામાં આવે છે

૨. **મતાર,** અસલ અર્થ, "આવનાર," જેઓ આવનારાઓ હતા

૩. **મદમ પવન ઝિમાન,** "તે વખતે તુરતજ."

૪. અરજાસ્પે

૫. દુષ્ટ માણુસો માટે બોલવાનો અવસતા શબ્દ **દવત** આવે છે તે સાથ આ શબ્દને સરખાવો. ભલા માણુસો માટે અવસ્તમા **અઓખ્ત** આવે છે.

૬ **તનાપૂહરગાન.**

૭ **નિમૂદક.**

૮ ફા૦ **ગુરોહ,** "ફોજ." "લડવઇઆઓનુ લશકર."

૯. એશમ દેવે.

૧૦. જુવો અવ૦ **ગરેઝ,** "મોટે બુમો પાડવી," "વીલાપ કરવો," ફાર્સી **ગઝીદન.**

૧૧. **ઝક ઇ તગીગતર ગબ્રા મિન ઝેરખૂન્તગ.**

૧૨. **હમ-હખગીહ;** જુવો અવ૦ **હખ.**

૧૩ સરખાવો અવ૦ **તરસ્ચ.**

૧૪. સરખાવો અવ૦ **અચિશ્ત,** જે અક નો ઉતકર્ષ વાચક છે. **ઝેશ્ત** શબ્દ ઘણુંખરૂ "બદસીકલ," "કદરૂપુ" એવે અર્થે આવે છે.

૧૫. **મદમ વશમમૂન્ત.** વેસ્ત એને **મદમ વશ્તમૂન્ત** વાંચે છે.

૧૬. **મર-ગઓન શ્રૂફ્ત** (યા **આશૂફ્ત);** અવ૦ **શ્રુપ,** "કોહવું."

સામેના ઝગડાએ અને એકમેકની કાપાકાપીએ[2], તે (રાજ) તદન દબાઇ ગયું;[3] અને વલી (જ્યારે) તેના ખ્યઓનીઓ કડવાસથી[4] ઘણાજ ભ્રષ્ટ થઇ ગયા (હતા)[5] [યાને, તેઓ ઘણા નબલા પડી ગયા હતા ત્યારે], તે ઘાતકી (પુરૂષ), જે લોહી રેડવા માટે[6] ઓલીદરાજ[7] હતો, તે અલીષ્ય ગુંચવાડામાં પડીઓ,[8] અને (પોતાની) દૂષ્ટ પાદશાહીને માટે આ પ્રમાણે કકલાત કીધોઃ–"જ્યારે તે ખ્યઓની (સત્તાને) પોહચીઓ તેજ વેલાએ ચાલાક હુનર (એક વાર મને) પુગે છે, ત્યાર પછી[9] તુરતજ જ્યારે તે ઇરાની (સત્તાને) પોંહચીઓ તેજ વેલાએ ચાલાક હુનર (તેને) પુગે છે."[10]

બાબ ૪ થો.

વીશ્તાસ્પ (પાદશાહે) દીન કબુલ રાખી ત્યારથી[11], તે પુંજ્ય ફરોહર-વાલા ઝરથુશ્ત્રના બેહશ્ત તરફ ગુજરવા[12] સુધી, કે જ્યારે (તેના) જનમથી ૭૭ વર્ષ[13], (તથા અહુરમઝદ સાથની) ગોફ્તેગો (થયા) પછી ૪૭ (વર્ષ), અને વીશ્તાસ્પથી દીન કબુલ રાખવા પછી ૩૭ (વર્ષ), પસાર થઇ ગયાં હતાં,[14] (તે અરસામાં) જે મોજેજાઓ દેખાયા હતા તે બાબે (આ બાબમાં બ્યાન આવેલું છે).

૧ **હમ-રાન**, સરખાવો અવ૦ **રાન**, "લડવઇઓ," સૌં૦ रण, "લડાઇનુ મેદન," ધાતુ **રન** "લડવુ," ઉશ્કેરવુ"

૨ દસ્તુર પેશોતનજી વાલી નકલમાં **હમ-ખૂરિશ્નીહ** છે તેની વીતી મેં એને **હમ-ખૂન-રીજીશ્નીહ** વાંચીઓ છે.

૩. **હમ-વશ્તમૂન્ત**, અસલ અર્થ, "તદન ખવાઇ ગયુ હતું."

૪. વાંચો **તાખલ;** જુવો ચાલુ ફા૦ **તલ્ખ,** "કડવુ"

૫. **ખૂપ-ગશ્ત,** "ઘણો ફેરવાયલો."

૬. **ખૂન-રાન;** ફા૦ **ખૂન-રીઝ** અથવા **ખૂન-ચકાન.**

૭. **સખુન-વીન,** જુવો ફા૦ **સખુન-વર, સખુન-રાન.**

૮. **મદમ ક્ષૂફત.**

૯. **અદીન,** "ત્યાર પછી," "તુરતજ"

૧૦. એનો અર્થ એ જે ચાલાક ચાતુરાઇ એ એકવાર જ્યારે તે સર્વોપરી હતો ત્યારે ખ્યઓ અરજાસ્પની ખુબી હતી, પણ હવે ઇરાની જરથોશ્તીઓએ તે મેલવી છે.

૧૧. **ફ્રાજ.**

૧૨. **વીખીઝ** (જુવો પુસ્તક ૭ મું, દીબાચો, ફ ૪ થો, સફો ૧૮, સતર ૫ તથા શબ્દ કોષ). એ **આખીઝ,** "ઉઠવુ," "ઉપર જવુ" શબ્દનો અપભ્રંશ છે.

૧૩. અસલ નકલમાં એ આંકડો ૫૭ છે જે દેખઇતી રીતે ૭૭ ની વીતી ભુલથી લખાયલો છે; બાબ ૨, ફ. ૫૧ ઉપરથી જણાય છે જે ઝરથુશ્ત્રના જન્મ પછી અને અહુરમઝદ સાથની પહેલી ગોફ્તેગો વચ્ચે ૩૦ વર્ષ પસાર થયાં હતાં, પહેલી ગોફ્તેગો પછી અત્રે ૪૭ વર્ષ પસાર થયલાં જણાવ્યાં છે; તેમાં ૩૦ વર્ષ ઉમેરતાં ૭૭ થાય છે, માટે ઝરથુશ્તના જન્મ તથા મરણ વચ્ચે ૭૭ વર્ષ પસાર થવાં જોઇએ અને નહીં કે ૫૭.

૧૪. **આવઝીદ,** અવ૦ **વઝ** સૌં. वह, અસલ અર્થ "ફુંકવું," "જલદીથી ઘસડાઇ જવું."

(૧) એક (મોજેજો) જે જાહેર થયો તે આ હતો કે: "જ્યારે ઝરથુસ્ત્રે (શાહ) વીશ્તાસ્પના મકાનમાં[2] દીનના (ગાથા) ગાયા,[3] ત્યારે નજરે[4] દેખી શકાતું હતું કે જાનવરો (અને) ઢોરો, તથા મીનોઇ આતશો વટીક, જે તે મહેલમાં હતાં, તેઓ ખરાં જીગરની ખુશાલીથી કુદવા લાગ્યાં."[5] (૨) એમાંજ,[6] વલી, તે માફક મોટો મોજેજો જાહેર થયલો છે જેને માટે દીન આ પ્રમાણે વર્ણન આપે છે: "સઘલાં જાનવરો, અને ઢોરો તથા પવિત્ર જગ્યાઓ ઉપરના આતશોએ ખુશાલી જાહેર કીધી; અને સઘલા સણગારથી ભરેલા[7] મીનોઓએ, તથા તેઓના દરજજાના (બીજા યઝદો)એ,[8] (પોતાની) શકિત બાહેર પાડી, (પોતાના મનમા) આ પ્રમાણે (વમાસીને કે); 'હવેથી આપણે દીન પાલવાએ કરીને મજબુત થઇશું;' જ્યારે તે શબ્દો જે સ્પીતમાન જરથુસ્ત્રથી ઓચરવામા આવશે. તે તેઓથી સાભલવામા આવશે ત્યારે.

(૩) અને એક (મોજેજો) ઝરથુસ્ત્રે, ન્યાયનું તોલ કરવામાં તથા ચુકાદો આપવામાં, (આતશની) વર નીરંગનું મહાન પ્રાક્રમ[9] (બતાવવામાં) કીધો હતો, કે જે (ગુનાહથી) મુકત[10] અને પાપ તરફ નહી દોરવાયલી[11]

---

૨. **માન**, અસલ અર્થ "ઘર" અવ૦ **ન્માન** યા **દ્માન**.

૩. **સ્રૂદ**.

૪ યાને કે, એ બાબદમાં કાંઇ પણ શક સુબેહ રહી શકે નહી.

૫ **આખુશ્બીહસ્ત** ... **હૂ-રવાખમનીહ**, બોલેબોલ તરજુમો "ખુશાલી કુદવામાં આવી હતી." **આખુશ્બીહસ્ત**, ફા૦ **ખુશ્બ**, "રણસી ગડ," "તુરાઇ." વેસ્ત, "નાચવું." **હૂ-રવાખમનીહ**, અવ૦ **ઉર્વાઝેમન**, "ખુશાલી," "દોસ્તી."

૬. **મિન**.

૭. **ખૂપ-નીવાદ**.

૮. **માના-શાન**, અસલ અર્થ "તેઓના જેવા," ફા૦ **માના**, "માફક," "જેવા." વેસ્ત એને **માન-હિશાનો** વાંચે છે, "ઘર છોડી જતા;" **હિશ્તન**, "છોડી જવું," "ટર્ક કરવું"

૯. **વર પસાખ્તન**.

૧૦. **બુખ્ત**.

૧૧. **અગિરાયીદ**, એટલે, "પાપ તરફ નહી ખેંચાયલું," ફા૦ **ગિરાયીદન**, "લપેટવું," "વીટાલવું," "ઢાંકવું." અવસ્તાની સચ્ચાઇઓ સાબેત કરવાને માટે પેગામબર સાહેબ અને તેઓના શાગીર્દો વર નીરગ અથવા બળની ચેહમાંથી જાહેરમાં પસાર થઇ ગયા હતા તેનો આ ઇસારો છે.

આતમાની હાલત) દેખાડનાર હતો, કે જેને દીનમાં ખચ્ચીતજ ભેદો તરીકે વર્ણવામાં આવી છે, અને એવા (ભેદો) ૩૩ તરેહના છે. (૪) (તે) આ રસમ (હતી) જે તે (વખતથી), તે ઇરાની રાજ્યની પડતી[૧] લગી પણ, ઝરથુસ્ત્રના શીષ્યો પાળતા હતા; (એ વર નીરંગ પાળવાની) એક રીત[૨] આ હતી કે કોઇ શખસના (શરીર) ઉપર તાવેલું પીતલ રેડવામાં આવતું હતું, જેમ મારસપંદના ભલા ફરોહરવાળા[૩] પુત્ર આદરબાદના (બાબમાં બન્યું હતું), કે જેને દીનના (સવાલો) માટે (એ અખતરો) કરવાથી અને તેમાંથી ફતેહમંદી[૮] સાથે પસાર થઇ જવાથી,[૪] પૃથ્વી ઉપર જ્ઞાનનો ફેલાવો [૫] (થયો હતો); અને એ જાહેર દેખાવ જે આ મહાન મોજેજાથી બરપા થયો હતો, તે વીષે ભલી દીનમાં એ બાબદ ઉપર (બોલતાં) આમ પણ જણાવવામાં આવેલું છે, કે:- "જયારે ઘણા (લોકો) તે (મોજેજો) જોશે, ત્યારે તેઓ, તે દરવંદો, તે આતશની વર નીરંગમાં વીશ્વાસ લાવશે."[૬]

(૫-૬) એક મોજેજો ઝરથુસ્ત્રના આગલાં[૭] કેદ પકડાવા અને વીશ્તાસ્પ તથા લોકોને દીન જાહેર કરવા[૮] પછી પ્રસિધ થયો હતો, તે એ કે જેવી[૯] (દુન્યામાં) ઝરથુસ્ત્રની દીન જાહેર[૧૦] થઇ કે તુરતજ વીશ્તાસ્પે તે કબુલ રાખી; (જયારે) તેને (ઝરથુસ્ત્રે) એક પાદશાહથી દીન જાહેર કરવા[૧૧] વીષે તેને (વીશતાસ્પને) આ પ્રમાણે કહયું: "અએ તું (કે જે) કએ વીશ્તાસ્પ (છે)! તે આ

---

૧. હુન-ચપતન, અવ૦ ધાતુ, સ્ચપ યા ચપ "ભાંજી નાખવુ".

૨ આહંગ, જુવો ફા. આહંગ, "કાયદો," "રસમ."

૩. હુ-ફ્રવદ; જુવો અવ. ફ્રવર્તિ, ફ્રવષિ, "રક્ષક ફરેસ્તો," ધાતુ વરેત, "બંચાવવું," અથવા ફા. પરવર્દન, "શીખવવું," "કેલવવું," પરવરીશ—આમુઝ, "શીક્ષક," "પવીત્રાઇ માટે લડનાર."

૪-૪. બુખ્તન.

૫. સરખાવો અવ. સ્તેરે, "પાંથરવું" (strew).

૬. હુએમનુનેદ, અસલ અર્થ, "એતેકાદ રાખવો."

૭. પીશ.

૮. અવર-ગુબિશનીહ.

૯. અસલ અર્થ, "મુળ" (બુન).

૧૦. અસલ અર્થ, "આવવું." જેવી દીન દુન્યામાં જાહેર થઇ કે તુરતજ વીશ્તાસ્પ શાહે તે કબુલી એજ એક મોટો મોજેજો હતો.

૧૧. પએદાગીહ, અસલ અર્થ, "જાહેરાત."

મહજબ (હએમ) અને આ દીન કે જે (તમામ) સંશયથી[1] નીરાળી છે તેનો ખજાનો આ વખતે સંઘર;[2] યાને કે, આ મહજબ અને આ દીન જે છે, તે તું કબુલ રાખ, કે જે હુનરોનો હુનર છે, (અને) જે તારે, અએ શાહ! કબુલ રાખવી જોઇએ, કે જેથી[3] તું આ ધર્મ ફેલાવવાથી આ મહજબને મજબુતાઇથી વલગી રહે,[4] જે પ્રમાણે[5] એક નવો સ્તંભ[6] એક ચક્કીને મજબુતાઇથી[7] ટેકવી રાખે છે, તે પ્રમાણે[5] તું આ ધર્મનો ટેકો આપનાર[8] થા." (૭) અને તે ભયંકર લડાઇમાં ખ્યોનોના (સરદાર) અરજાસ્પ તથા ઇરાનની બાહેરના બીજા લોકો ઉપરની વીશ્તાસ્પની ઘણી જીતો દીનમાં જાહેર થયલી છે, જેવી રીતે ઝરથુસ્ત્રે વીસ્તાસ્પને બીનોઇ નજરની[9] (મદદથી) આગાહી[10] કરી હતી.

(૮) અને એક (મોજેજો), ઝરથુસ્ત્રની સંપૂર્ણ ભલાઈ તથા તબીબી શકિત તથા માણસોના ગુણદોષ પીછાણવાની શકિત, તથા બીજા ધંધાઓનો મર્મ,[11] કે જે કાયદાના જ્ઞાનમાં અને બીનોઈ નજરથી (જોવાની શકિત)માં અવશ્યનાં (શાયદ) છે, ભેદી રીતે અને તમામ, મેલવવામાં કુશળતા,[12]

૧. આરૂઇ-ઇગ, અસલ અર્થ, "શક વગરનું," જુવો ફા૦ રૂઇ, "શક" વેસ્ત એને બ્રોસકો, "ધંધો," "પેશો," વાંચે છે

૨. હુમ-વબીદુનાય.

૩. અમ્ઇ.

૪. મદમ યેખસેનુનાએ.

૫-૫. ચીગુન ચીગુન, હયા આ બે શબ્દો વાકયને કેવી રીતે જોડે છે તે ધ્યાન આપવા જોગ છે.

૬ સ્તૂનગ, અવ૦ સ્તૂન, "થાભલા", ધાતુ સ્તા, "ઉભું રહેવું," ફા૦ સીતુન, "થાંભલો"

૭. મદમ યખસેનુનિશ્ન મદમ યખસેનુનેદ. આ અવસ્તાની ૯૫ ઉપર છે અને દેખાડે છે કે ખોવાયલા કોઇ અવસ્તાના એક ભાગનો આ પહલવી તરજુમો છે.

૮. અસલ અર્થ, "ટેકો રાખનાર."

૯. માણસને "અહુ," "દએન," "બોદ" અને "રવાન" નામની ચાર શક્તિઓ જણાવેલી છે તેમાંની દએન એક છે. એનો ધાતુ અવ૦ દી જોવું છે. એ બીનોઇ નજર, જે નીચલા વાકયમાં મઇનૂગ વીનિશ્નીહ તરીકે જાહેર થઈ છે, તેના જેવી કંઇ શકિત છે

૧૦. ચાશીદ, "શીખવ્યું", અવ૦ ચશ.

૧૧. સરખાવો ફા૦ કીરૂ, "યાદદાશ્ત શક્તિ," "કોઇ ભેદનું જ્ઞાન મેલવવું;" વેસ્ત. ગીરૂકીહ, "યાદદાસ્ત શક્તિ."

૧૨. વેસ્ત એ શબ્દનો ગુશુકુતીહ વાંચી "ખુલ્લું કરવું" અર્થ કરે છે. એને અહૂ-પતાહ વાંચવો દરોબસ્ત દીસે છે. અવ૦ અહુ, એટલે "દુન્યવી સરદાર અથવા ગુરૂ."

અને મોહોતને દુર રાખવા[1] માટે, તથા દેવો અને પરીઓને મારવા માટે, તથા જાદુ અને ધંતરમંતરનો નાશ[2] કરવા માટેના નીરંગોનું દીનમાંથી ખુલ્લું થવાનો; (૯) અને વલી ચમતકારીક નીરંગોમાં[3], દર્દોને સાજાં કરવા માટે ખોરદાદ તથા અમરદાદ (અમશાસપંદો)ની (મદદ) માગવા[4] માટે, અને વરૂઓ તથા (બીજાં) ખ્રફસ્ત્રો સામે લડવા માટે, અને વર્ષાદનો છુટકો[5] કરવા માટે, અને કરાંને બંધ કરવા માટે, તથા કરોલીઆઓ,[6] તીડો[7] અને અનાજ, ઝાડપાન અને ગોસપંદો સામેના[8] બીજા ત્રાસો (**સહમ**) અટકાવવા માટે; અને બીજી કેટલીક નીરંગોમાં જે ઇરાનના રાજયની પડતી સુધી વપડાશમાં હતી; અને હજી સુધી પણ (કેટલીક) નીરંગો છે જે આતશોની મદદથી (કરવામાં આવતા) થોડા મોજેજા સહીત હાલ બાકી રહી ગઇ છે; (૧૦) અને ચમતકારી (વૈદક) અરકોમાંથી[9] (નીપજતાં) ઘણાંક અસરકારક પ્રવાહીઓ,[10] અને દર્દોના ઉપાયો, કે જે સારા અનુભવી[11] વૈદોથી (બનેલા) નુસખાઓ[12] છે, તેઓનું માણસોમાં જાહેર અને આશકારા

૧ **મદમ સ્પૂખ્તન.**

૨ **અકારીનીદન.**

૩ **અફ્દ-નિરંગ.**

૪. **જસ્તન,** અવ૦ **જદ,** "માંગવું," "પ્રાર્થના કરવી."

૫. વર્ષાદને અપઓષ દેવ પડતો અટકાવે છે માટે તીશ્તર તેની સામને લડાઇ કરી તેને છોડવે છે. તીશ્તરને તે કામમાં મદદ કરવા માંથ્રવાણી પઢવાની માણસની ફરજ છે.

૬. **તૂન;** જુવો ફા૦ **તનન્દુ,** "કરોલીઓ," અવ૦ **સ્નૂન,** સરખાવો અવ૦ **સુનેર મધખયાઓસચ,** જુવો વદીદાદ ફરગર્દ ૧, ફ૦ ૧૫ મો. આ ઠેકાણે દરશાવેલી કેટલીક આફતોનો વદીદાદ ફરગર્દ ૧ લી મા ઇસારો કીધો છે.

૭. **મગસ,** "મચ્છર"

૮. **પઇતીયારગ;** અસલ અર્થ "સામે થવું."

૯. વૈદો જે "**અર્કો**" બનાવે છે તેઓ માટે અત્રે ઇસારો કીધો છે. વેસ્ત. "ચમતકારી ઝરાઓમાંના (**અરદાયા**) ઘણા વેહતા પાણીનું" ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ હરેક ચીજમાં સર્વથી શ્રેષ્ટ હતા; ટુંકમાં ફરવરદીન યશ્ત પ્રમાણે, આથોરનાન, રથએસ્તાર તથા વાસ્ત્રોશમાં, તેમજ સર્વ માણસ જાતમાં, તેવણ સર્વથી ચઢયાતા હતા.

૧૦. અસલ અર્થ, "પાણીઓ."

૧૧ **હૂસકાર,** સરખાવો ફા૦ **સીગાલીદન,** "વીચારવું." અસલ અર્થ "વીચારવંત."

૧૨. સરખાવો, ફા૦ **ફરગર્દહ,** "ભેલ." પહલવી, **અ-ફ્રગર્દ,** "ભેલથી નીરાલું," જુવો દીનકર્દ, પુસ્તક ૪ થું, બાબ ૧૨ તથા પુસ્તક ૫ મું, વોલમ ૧૦ મું, સફો ૨૭ મો.

થવામાં, અને (તે સાથે એવા) ઘણા મીનોઇ અને આકાશી અને હવાઈ અને ખનીજ તથા બીજા દુન્યાને ફાયદો કરનારા ભેદો[1], કે જેનું (જ્ઞાન) માત્ર યઝદી દાનેશથીજ[2] કોઇથી મેલવી શકાય, (તેઓનું જાહેર અને આશકારા થવામાં હતો.)

(૧૧) અને એક મોજેજો (તો) અવસ્તા પોતેજ (હતો), કે જે દુન્યાની સર્વથી શ્રેષ્ટ વખાણને લીધે[3] તમામ દાનાઇના ભંડારો (**હન-ગદીંગીહ**)માં સર્વથી ચઢયાતા શબ્દો છે.

(૧૨) અને એક (મોજેજો), વીશ્તાસ્પ (પાદશાહ) તરફ, તેને દીન કબુલ રાખી તથા પ્રસાર કીધો[4] તેના બદલા[5] તરીકે, અમશાસ્પંદો તરફથી પેશોતન જેવા એક[6] (પુરૂષ)નું આવવું, અને તે બખતાવર[7] શાહથી તે (કે જે) અમર્ગ, સદા જવાન[8], ખોરાક વીના (જીંદગી) ભોગવતો, મહાન શરીરવાલો,[9] અને પુર કાવતવાલો તથા સંપુર્ણ ખોરેહવાલો, જોરેમંદ તથા ફતેહમંદ, અને યઝદોને મલતા આવતા[10] બેટાનું[11] જોવું (હતું). (૧૩) કંગદેજના મુલક ઉપર પેશોતનનો અજાયબ પ્રકાશ, જેવી રીતે દાદાર અહુરમઝદે તેને ત્યાં બખશીઓ હતો, ઘણાઓને તે અદભુત મોજેજાથીજ જાહેર થયો હતો.[12]

---

૧. વાંચો: **રાઝ**; વેસ્તઃ **લાફ્રો**, "વખાણ"
૨. અસલ અર્થ, "દાનાઈ."
૩. ફા૦ **અફેવાઝ** અથવા **અફેવાઝહ**, એટલે "વખાણ," "તારીફ"
૪. અવ૦ **નિવએધય**, ધાતુ **વિદ**, "જાણવું", ફા૦ **નવીદ**, "સારા સમાચાર."
૫. **પાતદહિશ્ન**, અવ૦ **પઇતિ** અને **દા**.
૬. પહલવી **હના-ઇચ**, "વલી, એવો એક."
૭. ફા૦ **ફરૂખ**, "ભાગ્યશાલી."
૮. અસલ અર્થ, "ભુખાપા વીનાનો."
૯. **રબા તનૂ.**
૧૦. **યઝદાન હમતાગ બરા.**
૧૧. યશ્ત ૨૪ માં તથા અત્રે અને બુનદહિશ્નમાં પેશોતનને વીશ્તાસ્પનો બેટો ગણીઓ છે. એનું બીજું નામ **ચિત્રો-મયાનક** હતુ, કે જે કંગ-દેઝના મુલકમાં જ્યાં પેશોતન રાજ્ય કરતો હતો ત્યાંની સર્વથી જાણીતી **ચિત્રો-મયાન** નામની નદી ઉપરથી પડયુ હતું.
૧૨. આ બાબ સાથે ઝરથુસ્ત્રે જે મોજેજા પોતાની જીંદગીમાં કીધા હતા તેનું બયાંન પુરૂં થાય છે. હવે પછીના બાબમાં ઝરથુસ્ત્રે પોતાના ગુજર પામવા પછી જે ચમતકારો દુન્યામાં પ્રગટ કીધા હતા તેઓનું બયાંન આવે છે. પાછલી કથાઓ પ્રમાણે ઝરથુસ્ત્રના ગુજર પામવા સાથ પણ એક મોજેજો જોડાયલો છે. જ્યારે બ્રાદ્રુગ-રએશ નામના એક તુરે તેઓનું ખુન કરયું, ત્યારે તેઓએ પોતાની હારડી તેની ઉપર ફેંકી જેથી તે ખુનીનું મરણ નીપજીઉં. એ પણ ઝરથુસ્ત્રની મીનોઇ શક્તિઓમાંની એક હતી.

બાબ ૫ મો.

પુંજ્ય ફરોહરવાલા ઝરથુસ્ત્રના વીસ્તાસ્પ (પાદશાહ)ની જીંદગીમાં(જ) બહેશ્ત તરફ ગુજર પામવા પછી જે મોજેજાઓ જાહેર થયા હતા (તેનું બ્યાંન આ બાબમાં છે).

(૧) અને એક (મોજેજો) આ (હતો) કે જે વએસપોના (ખાનદાન)ના સએતને માટે, ઝરથુસ્ત્રના એક જાણીતા ચમતકારથી, એક રથ તૈયાર[૧] કરવાનો હતો, જે દીનથી જાહેર કરવામાં આવ્યો છે, અને તે રથના સંબંધમાં તે મહાન ચમતકારની કીર્તિનું વીસ્તાસ્પને (કાને) પડવું, અને વીસ્તાસ્પથી તે રથનું સએત પાસે માંગવું,[૩] અને (શાહ) વીસ્તાસ્પને સએતથી આ પ્રમાણે જવાબ (મલવો કે):—"તે રથ એક અષો માણુસની (છે) કે જેનું રવાન, સએતની જીંદગીમાં સએતનું (હતું), અને (જેનું) તન, (જે) તે શરીરની જીંદગીમાં તે (અષો) માણુસનું (હતું), (તેઓ બન્ને) આ દુન્યામાં દેખઇતી રીતે સાથે આવ્યાં[૪]."

---

૧ **વએરાસ્તન**, અસલ અર્થ "સણગારવું."

૨ સએત જેને માટે અત્રે ઇસારો કીધો છે તે ઘણુંખરૂં વંદીદાદ પરગર્દ ૨૦, ફ઼ા૦ ૨ જાની શરેહમાં જણાવેલો સએત હોવો જોઇએ. હયાં એનું ખાનદાની નામ **વએસપાન** આપેલુ છે પહલવી વંદીદાદમાં એને **ઇસઝાન** અથવા **ઇસપાન** લખેલું મલે છે. આજ બાબના ૬ ઠા ફકરામાં એ નામ અસલ નકલમાં **ઇસપાન** તરીકે લખાયલુ મલે છે. દીનકર્દના ૭ માં પુષ્ટકમાં જણાવેલો સએત તે અવસ્તાનો **થ્રિત** નથી, કે જે સાયુઝદ્રિનો બેટો થતો હતો અને જેના ફ્રવષીને ફરવરદીન યસ્તના ફ઼ા૦ ૧૧૩ માં ઇજવામાં આવી છે. સએતનુ રવાન આ મોજેજામા તેના મરણ પછી આ દુન્યામાં પાછું આવે છે. તે ઉપરથી વેસ્ત ધારે છે કે કાઉસ પાદશાહના વખતમા એટલે વીસ્તાસ્પની ૩૫૦ વર્ષ પૂર્વે, થઇ ગયલો એ એક ગોપો હોવો જોઇએ કે જેને ઇરાનની શીમા નકી કરી હતી. આ કથા દીનકરદ સીવાય કેથે આવતી નથી અને એ સએતની રથવાલો મોજેજો ખુલ્લી રીતે સમજી શકાતો નથી.

૩. **પસખૂન.** સરખાવો અવ૦ **સાખેની, સંઘહ**, "બોલવું."

૪. આ મોજેજાનું બયાન વીચિત્ર લાગે છે, પણ યાદ રાખવુ જોઇએ કે પેગામબર સાહેબ એ મોજેજો પેલી દુન્યામાંથી કરે છે, તે કારણુસર એઓને કોઇ ગુજરેલા પુરૂષના આતમાની મદદ લેવી પડે છે, પરંતુ શરીર તો જીવતાંનુંજ કામમાં લઇ શકાય. હાલના ઓલમાઓએ "સ્પીરીચુએલીઝમ"ની વીધ્યામાં જે શોધખોળ કરી છે જેના નીયમો આ મોજેજા ઉપર કેટલુંક અજવાળું નાખે છે.

(૨) સએતનો આતમા, તે પવિત્ર[1] નજરવાલા મરદ તરફ તે સએતના પેલી રથના હંકારવાથી[2], તેની દ્રષ્ટિએ તેથી કરીને જાહેર થયો હતો[3]; કહેવામાં આવ્યું છે જે, તે (આ પ્રમાણે તેનેથી) દેખી શકાતો હતો, અને બીજી કોઈ પણ (ચીજ) કરવાથી (એમ દેખી શકાતો) નહિં.

(૩) તે બુલંદ શાહ વીસ્તાસ્પ, જ્યારે દીનને[4] (તાબેદારીથી) સાંભલવાએ કરીને[5] તે વખતે તે મોજેજાથી વાકેફ થયો, ત્યારે (એ વીચારથી કે) આ ચમતકાર પણ આખી દુન્યાંને સ્વચ્છ[6] આકારમાં અચ્છી રીતે જાહેર થાય, અને મઝદયસ્નની દીનનું સર્વોપરીપણું (લોકોમાં) વધારે સારી રીતે જાણીતું[7] થાય, (તેથી) તેને ઇચ્છીઉં કે તે (મોજેજો) કેશવરના લોકોને દેખાડવામાં આવે. (૪) તેજ વખતે[8] એક મોટો મોજેજો વીશ્તાસ્પ અને તેની પ્રજાને જાહેર થયો, કે (જેને માટે) દીનમાં આ પ્રમાણે જણાવવામાં આવ્યું છેઃ—"ત્યાર પછી અમષાસપંદોએ તે (સએત)ના રવાનને પ્રકાષિત ગરોથમાન (બહેસ્ત) તરફથી અહુરમઝદની પેદા કીધેલી જમીન તરફ મોકલીયું; તે રોશની તરફથી[9] વીશ્તાસ્પના રવાન તરફ તે આગલ ચાલ્યું અને તે, વીશ્તાશ્પ, તેને પોંહચવા રોશનીમાં, વૃદ્ધિ કરનાર દક્ષિણ દીશા તરફ, આગલ વધીઓ."

(૫) તે (વીસ્તાસ્પ) બહુ બોલનારાઓમાં વધુ બોલનારો[9] (હતો), તથા

---

૧. **યશરૂબીહ; યશરૂબીક**ની વટી

૨. વેસ્ત પણ **રાદીનીદન**, "હાંકવુ."

૩. અસલ અર્થ "છે" **(પેહવૂનેદ)**

૪. અસલ **મિન**, "માંથી"

૫. સરખાવો ફા **શનવીદન**, "સાંભલવુ." અવ૦ **સ્રુ**, "સાભલવું."

૬. **દગીઆ;** વેસ્ત એને આગલા શબ્દ સાથે **ગેહાનીગીહ** વાંચી એનો તરજુમો "દુન્યવી હસ્તી" કરે છે

૭. **કરીતુનાગતર;** હુઝવરેશ, **કરીતૂનતન**, ધાતુ **કર**, "બોલાવવું."

૮. **હમ-બૂત--દીદ** અથવા **હમ-બૂદ-અસ્ત**, સરખાવો ફારસીં, **હમ-બૂદહુ અસ્ત.**

૯. ફા૦ **યાવગી**, "બહુ બોલનાર." ખાસ કરીને હાલની ફારસી ભાષામાં "વગર અર્થે બોલનાર" માટે એ વપડાય છે. હયાં લખનાર દેખાડવા માગે છે કે વીસ્તાસ્પ શાહ પોતાની રેયત સાથ કેટલો ભેલાતો હતો. વેસ્ત **અયાદગીહ** શબ્દને ફા૦ **યાફતન** ઉપરથી લઇ "(ફાયદો) મેલવનારોમાં બહુ (ફાયદો) મેલવનાર" અર્થ કરે છે.

સવાલ પુછનારાઓમાં વધુ સવાલ પુછનાર (હતો); અને દરેક જણ કે જેની ઉપર તેની નજર પડતી તેની સાથે તે વાતચીત કરતો અને, તેજ પ્રમાણે[1], જે કોઇ તેની સાથ વાત કરતું તેને તે ધયાનથી[2] સાંભળતો; જયારે તેઓની નઝર તે (શાહ)ની ઉપર પડતી, ત્યારે તેઓ ઉભા રહી જતા, અને વીસ્તાસ્પના રવાન તથા તનને તેઓ નમન કરતા.[3]

(૬) આ પછી તુરતજ, (પણ તે) પછી લાંબો વખત વહી ગયો નહી કે, તે[4] આફ્રત[5] જનક (દેવ)[6], વએસપો (ખાનદાન)ના સઓતના રવાન સાથે, ઉત્તર તરફના પાયમાલી[7] કરનાર ભાગોમાંથી, ઝડપથી ધસી આવ્યો, (એટલે કે), તે દેવોમાંનો સર્વથી નાશકારક[8] (દેવ) પોતે સીહા હતો અને તેનાં કરતુકો પણ અતીષય[9] કાલાં[9] (હતાં). (૭) અને તે (દેવે) પોતે એટલો દુખી થઇ જઇને સઓતના રવાનને આ પ્રમાણે કહયું:– “જે તારી (રથનો) હાંકનાર (છે), (અને) જે તારો (છે), તેને (યાને) વીસ્તાસ્પને તું સંકટમાં નાખ[10], ખરાં દીલની દોસ્તીને માટે[11] તે ઘણો ગુમરાહ[12] થઇ ગયો છે; અને એમ કરવાથી તું બુલંદ પવિત્ર અષોઇને લાયક થશે, (અને) નહીં કે આ ખાકી

---

૧ **અએદુન.**

૨ **મદમ.**

૩ અસલ અર્થ, “દેખાડયુ ”

૪. **અમત** નો અસલ અર્થ “જયારે” થાય છે

૫. વાચો ઇ **આદ્રંગ ઝદાર**, “જે સંકટનો લાવનાર છે.”

૬ એટલે, અહરેમન.

૭. **મિન અપાખ્તર નએમગ ઈ આદ્રંગ;** સરખાવો ફા૦ **આદ્રંગ**, “ગમગીની,” “નાશ,” “મોટી આફ્રત.” વેસ્ત એ શબ્દને **આશ્રંદ** વાંચી એનો અર્થ “ભયંકર” કરે છે. એ શબ્દ **અઇરવદ** બી વંચાય, ફા૦ **અઇરિ** “ઉત્તર તરફનો પવન.”

૮. **આદ્રંગ–તૂમ મિન શએદાન.**

૯–૯. **સિહા સિહા,** એટલે “બહુજ કાળુ.”

૧૦. સરખાવો ફા૦ **ખારી**, “સંકટ,” “દુ:ખ,” **દુશ–ખારી** એજ શબ્દનો મજબુત થયલો આકાર છે. વેસ્ત **ખુદ આયદ**, “પોતે આવે છે.”

૧૧. વાંચો “**ખૂપ હમ–હુખગી.**” વેસ્તબી એને **ખુપ હમ–હુખગીહ** વાંચી, એનો અર્થ “ સારી સોબત અથવા સંગત” કરે છે; એ શબ્દો **ખુપ હમીશગીહ** બી વાંચી શકાય, યાને “હમેશ લગી.”

૧૨. **વારૂનિગ**ની વટી **વારૂનીહ** લખાયલો છે. ફા૦ **વારૂન**, “ઉંધું,” “કમનસીબ.” વેસ્તનું વાંચણ: **ખ્વારગ**, “પોષણ.”

દુન્યાંની (માયાવીક[1]) ચીજોથી; યાને (તે[2]) બધી હયાત ચીજોમાં[3] (કાંઇ) પણ (દુન્યવી) ફાયદા[4] કાજે નહી, પણ અષોઇના (પોતાના) પયારને માટે સર્વથી શ્રેષ્ઠ છે''[5].

(૮–૯) જયારે તેને તે શબ્દો ઘયાંનથી[6] સાંભલીઆ, ત્યારે વએસપ (કુટુંબ)નો સએત તે ગાડી[7] નઝદીક[7] ઉભો રહયો, અને તે આ શબ્દોમાં[8] બોલીઓ કે:—"અએ બલવાન શાહ વીસ્તાસ્પ! (તારી) અષોઇને લીધે હું આ વગર હાંકનારે (હંકરાતી)[9] રથ તને ભેટ આપું છું; અષોઇના (તારા) પ્યારનેજ[10] ખાતર, જે હસતી ધરાવનાર ચીજોમાં[11] સર્વથી શ્રેષ્ઠ છે; આટલું હું તને અષોઇને લીધે (આપું છું) કે જે અષોઇને માટે શ્રેષ્ઠ (છે), અને આટલું હું તને રવાનને માટે (આપું છું) જે રવાનને માટે શ્રેષ્ઠ (છે.)" (૧૦) સામતી રીતે લેતાં,[12] તેને તે ભેટ લીધી કે જેનો (અઇઘ) અંગિકાર તેને ત્રણ વાર જાહેર કીધો[13].

(૧૧) ત્યાર પછી તે રથ બે રથ થઇ ગઇ (ચેહલૂન્ત), એક[14] મીનોઇ અને બીજી[14] દુન્યવી; અને તે દુન્યવી (રથ) માં બુલંદ કએ–વીસ્તાસ્પ

૧. સાઇગ–આઓમંદ, યાને, "માયાવીક" અથવા "ક્ષણભંગુર," "દુન્યવી," વેસ્ત, "બચાવનાર."

૨. યાને, અષોઇ.

૩. હઇતાન પાહલૂમ.

૪. નીરમદ ઈ ગએતા. નીરમદ શબ્દ પહલવી ભાષામાં અવારનવાર એક આથેરનાનને આપવામાં આવતી આશીદાદ, યા એક પથકમાં તેના ભાગને માટે વાપડવામાં આવે છે.

૫. અષોઇ પ્રમાણે ચાલવું એ કાંઇ દુન્યવી ફાયદો મેલવાય છે તે માટે નથી પણ અષોઇના માત્ર પયારને માટેજ છે, સદગુણનો બદલો માત્ર સદગુણ પોતે છે.

૬. મદમ.

૭–૭. પહલવી, વાશ, અવ૦ વાશ, સૅા૦, वाह, લેતીન, વેહિકુલુમ, Waggon, "ગાડું;" અવ૦ ધાતુ વઝ. "લઇ જવું" ઉપરથી એ શબ્દ નીકલીઓ છે વેસ્ત એને લેવીન–વક્ષ વાંચી "પેહલો બખશનાર" અર્થ કરે છે.

૮. અએદૂન પવન ગૂબિશ્ન.

૯. બોલેબોલ અર્થ, "હાંકનાર વીનાની (બરા) રથ," દેખઇતી રીતે આ રથ અષોઇનુ કાંઇક અલંકકારી બયાન છે.

૧૦. અએવાચ.

૧૧. એટલે કે, સદગુણોમાં.

૧૨. હુમીહ. ૧૩. ઘણું ખરૂં તો અત્રે વીસ્તાસ્પ ત્રણ મરતબે "અષેમ વોહુ"નો પાક કલામ ભણીઆ હોય એમ દીસે છે.

૧૪–૧૪. "ઝકાય......ઝકાય," "એક......બીજી" એવો અર્થ થાય છે.

ખરાં જીગરની ખુશાલી[1] (અને) ભકતી ભાવથી નોદરોનાં[2] ગામ તરફ (હંકારી) ગયો, અને તે મીનોઇ (રથ)માં વઍસપના (ખાનદાનના) સ્પએતનું શ્વાન એહસ્તના મુકામ તરફ (હંકારી ગયું).

(૧૨) એક (મોજેજો) આ (હતો) કે જે ઝરથુશ્ત્રથી દીન કબુલ રાખવા પછી ૫૭ મે વર્ષે, અને (દુનીઆંના) સાતે કેશવરોમાં દીનના આવવાને વખતે જાહેર થયો (હતો); (અને) તે (મોજેજો) વીશ્તાસ્પની જીંદગીમાં દીનની સોધમાં (જુદા જુદા) કેશવરોમાંથી હબુબ[3] (ખાનદાન)ના ફ્રષઓશ્ત્ર તરફ (લોકોના) આવવાથી આ પ્રમાણે[4] જાહેર થયો હતો; કે જે પ્રમાણે દીન કહે છેઃ—"તે બે (મોટા આગેવાનો), કે જેઓના નામો આ પ્રમાણે છે—સ્પીતુઇશ અને એરેઝુરારસ્પ[5]—તેઓ અક્કલની શોધમાં હબુબ (ખાનદાન)ના ફ્રષઓશ્ત્ર આગલ દોડતા આવ્યા." (૧૩) અને અવસ્તા ઉપરથી માલમ પડે છે કે જયારેબી કોઇ આટલો પ્રતાપ અને ચમત્કાર કે જે ઝરથુસ્ત્રે[6] વીશ્તાસ્પને અને (તેના) લોકોને (દેખાડયાં), અને (આટલો તેજ અને પ્રતાપ) કે જે ઝરથુસ્ત્રની ખરી પેગામબરીની ગવાહીમાં[7] અમશાસ્પંદોનાં આસમાન ઉપરથી વીશ્તાસ્પ (શાહ) તરફ જમીન ઉપર ઉતરી આવવામાં (દેખાડવામાં આવ્યાં હતાં), અને પેશોતન અને સ્પએતની રથ તથા બીજી બાબદોમાં થયલા (ચમતકારો), કે જે ઉપર દરશાવેલા છે, (તે સઘલા) કોઇ જોતું, તે વારે અહુરમઝદની આફરીનમાં ઝરથુસ્ત્ર તરફથી (જાહેર થયલા) સખુનો સંપૂર્ણ કબુલ

---

૧. હૂ-ર્વાખમનીહ.

૨. બુનદહીશનના લખનાર પ્રમાણે નોદર, એ માનુશચીહરનો બેટો થતો હતો, અને વીશ્તાસ્પની પેઠે એ પણ કયાન્યાન વંશનો હતો. વીશ્તાસ્પની બાઇડી હુતોશ પણ નોદરનાં કુટુંબની નબીરી હતી.

૩. એ હબુબ ખાનદાનના ફ્રશઓશ્ત્રને વોહુ ક્ષથ્ર ગાથાના ૧૭ મા ફકરામાં યાદ કરવામાં આવ્યો છે. એ દે જામાસ્પ (જામાસ્પ હકીમ)નો ભાઇ થતો હતો અને એની બેટી હવોવી સાથે ઝરથુસ્ત્ર પરણુયા હતા. ઝરથુસ્ત્રના પેહેલા ચેલાઓમા એ એક હતો.

૪. અઇદૂનીહ; વેસ્ત એનો અર્થ "એક હાલત" કરે છે.

૫. બુનદહીશન પ્રમાણે એ બે મોટા સાહેબો ફ્રદધફ્શ અને વીદધફ્શ નામના કેશવરોના વડા દસતુરો હતા. એઓ બંને ભાઇઓ હતા અને ઉસપાંસનીના બેટાઓ હતા. ફ્રરવરદીન યશ્તના ૧૨૧ માં ફકરામાં એઓની ફ્રવશીઓને આરાધવામાં આવી છે.

૬. અસલ અર્થ, "ઉપર," મદમ.

૭. ગઓકાસીહ, અસલ, ગઓ—આગાસીહ.

રાખતું.[૮] (૧૪) અને, જેમ અવસ્તામાં જાહેર છે તેમ, (જુદા જુદા) કેશવરોના દાનેશમંદ પુરૂષોને, તે પ્રકાશ અને તેજનો ચમતકાર, કે જે ઉપર જણાવવા પ્રમાણે દેખાડવામાં આવ્યો હતો, તે જો જાહેર થયો ન હતે; અને આટલો બધો પ્રતાપ અને ચમતકાર, જે તેઓને (તેનેથી) જાહેર થયો[૯] તેની સાથે જો શાહ વીસ્તાસ્પ અને પેલા કેશવરોના દાનેશમંદ પુરૂષોએ આ અવસ્તા જોયા ન હતે, તો (તે લોકોએ તે અવસ્તા) તજી દીધાથી અને તેને[૧૦] નહીં માનવાથી[૧૧] એ (ભણુતરો) આપણા[૧૨] વખત સુધી જારી ન રહયાં હતે.[૧૨]

બાબ ૬ ઠો.

મોજેજાઓ કે જે વીસ્તાસ્પના (ગુજરવા) પછી તે ઇરાનના રાજ્યની પડતી[૧૩] (આવી તે અરસામાં) જાહેર થયા હતા (તેનું બયાન આ બાબમાં આવેલું છે).

(૧) વર (નીરંગ) ના એતેકાદમાથી[૧૪], તથા બીજી અવસ્તાની નીરંગોનાં સંપાદન થવામાં, અને ઉંચા આતશ બેહરામોની મોટી શક્તિ અને દીનને લગતાં બીજાં ઘણા કીર્તિમંદ[૧૫] કાર્યો, જેનો સીલસીલો[૧૬] જરથોસ્તના ચેલાઓ સાથ છે, તે ઉપરાંત (જવિત) વીસ્તાસ્પ (ના મરણ) પછીથી તે ઇરાનના રાજયની પડતીના વખત સુધીમાં બીજા (ઘણાં) મોજેજાઓ જાહેર થયા હતા.

---

૮ યાને કે, દીન કબુલ રાખી અને મઝદની આરાધના કીધી આ ફકરો એ મોજેજા શા સબબસર કરવામાં આવ્યા હતા તે દેખાડે છે એ ચમતકારોની મતલબ કાંઇ નામના મેલવવાની યાતો ભોલા લોકોને આંજી નાખવાની ન હતી, પરંતુ એકજ ખોદાની માન્યતા અને તેની આરાધના તરફ પ્રજાનું મન દોડાવવા માટે એ ચમતકારો દેખાડવામાં આવ્યા હતા.

૯. **ઓલ ઓલા-શાન અઝશ પએદાગ.**

૧૦. એટલે, અવસ્તાને

૧૧ ફારસીમાં **બાવર દાશતન** એટલે "ઇમાન લાવવું," "માનવું," "એતેકાદ લાવવો" આવે છે. **અવી-બાબર દાશતન** એનેથી ઉલટું "શક લઇ જવો" થવો જોઇએ.

૧૨-૧૨. બોલેબોલ તરજુમો "આપણા વખત સુધી (હયાત) ચાલુ રહયા ન હતે."

૧૩. **હુન-ચપતન.** ૧૪. **વાવરીગાનીહ.**

૧૫. વેસ્ત **વરીચ-ગારીહ**, "દીનીક ક્રીયાઓ".

૧૬. અસલ અર્થ, "સાથે જોડાયલું".

(૨) સીકંદરથી થયલી પાયમાલી (જે ઇરાન દેશને) પુગી હતી, તે પછીબી ઘણી (ચીજો) તેઓની પરાગંદેહ હાલતમાંથી ત્યાર પછીના[૧] રાજકર્તાઓએ[૨] ફરીને એકઠી કરી હતી; તેઓમાંના એક (રાજકર્તાએ એક સંગ્રહને) શપીગાનની તેજોરી (**ગંજે શપીગાન**)માં[૩] અનામત મુકવાનો હોકમ કીધો હતો.

(૩) (એ ચમતકારોમાં એક આ) પણ (હતો), (કે જેથી) મોટા[૪] રાજકર્તાઓ અને (વડા) દસતુરો, જેઓ જુદે જુદે હીંગામે અને જુદે જુદે ઠેકાણે દીન અને દુન્યાના સુધારાને[૫] ખાતર અકેકની પુઠે[૬] આવીયા, તેઓની કીર્તિ[૭] અને નામો, તેમજ (તે બુરા) આશમોગ જુલમગારો, કે જેઓ નજરે[૮] પડીઆ છે અને જેઓનું દીન અને રાજય તથા દુનીઆના નાશને માટે[૯] જુદે જુદે વખતે આવવું જાહેર અને જાણીતું હતું (તેઓનાં નામોની નોંધબી[૧૦] જણાયલી છે).

---

૧ યાને, યુનાની શાહનશાહ સીકન્દર

૨ એ એસારો અશકાનીઅન રાજા વલખસ પેહલો, તથા સાસાનીઅન વંશના રાજા અરદશીર અને શાહપુર નામના રાજાઓ માટે છે

૩ એ એક તીજોરીનું નામ છે જયા કયાનીઆન શાહ વીશ્તાસ્પના હુકમથી ગાયના ચામડા ઉપર સોનેરી હરફે લખેલી અવસ્તા અને ઝંદની એક ભરોસેદાર નકલ તામાશે અનામત મેલી હતી. એ નામના બીજા વાચણો ગંજ–ઇ–શપીગાન, ગંજ–ઇ–શસ્પીગાન, તથા ગંજ–ઇ–શ્પાન છે, વલી દીનકર્દ, પુસતક ૫, બાબ ૮ મા ગંજ–ઇ–ખુદાયાનબી લખેલો મલે છે પહલવીમા પારસી જરથોશ્તીઓના પવીત્ર પેહરણ સુદરેહ માટે **શપીગ** શબ્દ વાપડવામા આવે છે. એ કારણથી **ગંજ–ઇ–શપીગાન**ના અર્થ અસલી ઇરાનના "જરથોશ્તી **બસ્તેકુસ્તીઆન** (ના ધાર્મીક જ્ઞાન)ની તીજોરી" થાય.

૪. **મદમ.**

૫. અસલ અર્થ "સણગારવુ", "તૈયાર કરવુ"

૬. **આખર આખર.**

૭ **આફ્રીહસ્તન.**

૮. જુવો ફારસી **પદીદ**, "દેખઇતું." વેસ્ત એને **પતીત** વાંચી, "પશ્ચાતાપ" અર્થ કરે છે. **પદીદ** શબ્દ ખાસ એ અર્થે વપડાયલો હોય તેમ લાગે છે, જોકે બનવાજોગ છે કે નકલ કરનારે ભુલથી એ બે વાર લખી દીધો હોય.

૯. યાને દીન, રાજ્ય તથા બીજી દરેક ચીજની પાયમાલી માટે

૧૦. યાને, અપકીર્તિ તથા નામોની ટીપ

(૪) એ પ્રમાણે રાજકર્તાઓમાં અસ્પંદયારનો બેટો બહમન[1] (હતો) કે જેને માટે અવસ્તામાં આ પણ લખાણ મળે છેઃ—"બહમન રાસ્ત અને માઝદયસ્નોની અનજુમનનો[2] સર્વથી શ્રેષ્ઠ સમારનાર[3] (હતો)."

(૫) અને (વડા) દસતુરોમાં શએનવ[4] (હતો), જે પ્રમાણે તેને માટે પણ તે આ પ્રમાણે કહે છે કેઃ—"દીન (જાહેર થયા) પછી ૧૦૦ વર્ષ થશે કે જયારે શએનવ અવતરશે, અને (તેની શરૂઆત પછી) ૨૦૦ વર્ષ થશે જયારે તે ગુજર પામશે; તેજ પહેલો મઝદયસ્નાન થશે કે જેની જીંદગી ૧૦૦ વષ સુધી લંબાશે, અને જે આ ધરતી ઉપર ૧૦૦ ચેલાઓ સહીત ચાલશે."[5]

(૬) પાયમાલી કરનારા (રાજા)ઓમાં સીકનદર (હતો), જેને માટે પણ દીનમાં આ પ્રમાણે જાહેર છેઃ—"જાણવું કે (અએ) તે જે એશમ દેવ[6] (છે), તે અનદીથપણે[7] એકે એક પ્રાણી ઉપર તદન ઉજજડ[8] કરનારા ફયાલાઓ (નું દુખ) પાડશે, તે કે જે બુરી કીર્તિવાલો દુષ્ટ[9] સીકન્દર છે."

૧ બહમન તે અસપદયારનો બેટો હતો અને વીસ્તાસ્પનો પૌત્ર હતો. અસલ ઇરાનના કયાનીયાન વંશના પાદશાહોમા એ છેલ્લો હતો એનું નામ અવસ્તામા આવ્યું નથી. અસપદયાર તે શાહનામાનો જાણીતો પેહલવાન છે. એની પછી અવસ્તાના કયાનીયાન વંશનો છેડો આવે છે

૨. અવ૦ **હન્જમન.**

૩. **કેરદારતૂમ.**

૪. એ ફ્રવર્દીન યસ્તમાં જણાવેલો **સએન** છે.

૫. આ ફકરો ફ્રવર્દીન યસ્ત, § ૯૭ માંથી લીધો છે **સએનહે અહૂમ સ્તૂતો અષઓનો ફ્રવષીમ યઝમઇદે, યો પઓઇર્યો સતો-અએથ્રયો ફ્રક્ષતત પઇતિ આય ઝેમા,** "હમો અહૂમ સ્તૂતના બેટા પવીત્ર સએનના ફ્રવષીને આરાધીએ છીએ જે આ જમીન ઉપર ૧૦૦ ચેલાઓ સહીત પહેલો નજરે પડીઓ".

૬. એ અએશમ તે નાશકારક ગુસ્સાનો દેવ છે, જેને ખ્રાસ્તીઓની બાઇબલમા **એસમોદીઉસ**ના નામથી ઓલખવામાં આવ્યો છે.

૭. **નીહાનીહા;** વદીદાદ, ફરગર્દ ૧૯-૧ મા **મર્ષઓનેમ** શબ્દ આવે છે, જેનો પહલવીમાં **નીહાન રૂબિશ્નીહ** તરજુમો કીધો છે, યાને "છુપી રીતે ચાલતો;" તે ઠેકાણે એ શબ્દ **સીજ** યાને મોતના દેવને લાગુ પાડયો છે. વેસ્ત એને **અપશીમાન ગેહાનીહા** વાંચી, "પશ્ચાતાપ નહી કરતી દુન્યાં" એવો અર્થ કરે છે.

૮ વાંચોઃ **હમ-અયાવગ.** જુવો ફારસી **યાવગી**, "ખોટ", "નાશ." ફારસીમાં **યાઝેહ** શબ્દ છે જે ઉપરથી એને **હમ-અયાઝગ** વાંચી એનો અર્થ "ધ્રુજવુ" થઇ શકે. વેસ્ત એને **હમ-અયાઝકો** વાંચી એનો અર્થ, "તેજ મતલબનુ" કરે છે.

૯. **મર;** અવસ્તા **મઇર્થ.**

(૭) વડા ધર્મગુરૂઓમાં (નીચલા ચાર હતા):—અરેઝવાઓ,[1] કે જેના નામનો અર્થ[5] "સ્વચ્છ વાચા" (છે), તથા સુતો સ્પાદાઓ[2] કે જેના નામનો અર્થ "વૃદ્ધિ કરનાર સુરભેદ (છે)," તથા જયંઘહાઓ[3], કે જેના નામનો અર્થ "સમુદ્ર ઉપરનો (મવક્કોલ) સરદાર[6]" (છે), તથા સ્પેન્તો ખ્રતવાઓ[4], કે જેના નામનો અર્થ "વૃદ્ધિ કરનાર દાહપણ" (છે).

(૮) જે પ્રમાણે તેઓને માટે, પણ, તે આ પ્રમાણે કહે છે કેઃ—"હું (યાને અહુરમઝદ) તારૂં જાહેર થવું,[7] તથા તે (ચાર વડા ધર્મગુરૂઓની) કીર્તિની નીશાનો[8] જાહેર કરૂં છું:—'જયારે આ તારી મઝદયસ્ની દીનની (સ્થાપણા) પછી ૪૦૦ વર્ષ વીતી જશે, કે જે અરસામાં (બએન) અધર્મીપણાનો છેડો આવશે[9], અને હાડમંદ દુન્યાના લોકો સંખ્યાબંધ[10] ગ્રહો તેમજ સેતારાઓનો તથા જેઓ એક સદી લગી મારા છે[11]–એક મધયમ કલ્પના[12] પ્રમાણે માણુસ જાતમાં ત્રીસ વર્ષ સુધી[13] થઇ ગયા છે—

૧—૪. ફ્રવરદીન યશ્ત, ફકરા ૧૧૫ માં જણુાવેલા આ ચાર વડા ધર્મગુરૂઓ છે.—અરેઝવાઓ સ્પેન્તો સ્પાધાઓ અષઓનો ફ્રવષીમ યઝમઇદે. જયંઘહાઓ સ્પેનતો ખ્રતવાઓ અષઓનો ફ્રવષીમ યઝમઇદે, છેલ્લાં બે નામો અવસ્તા જબાનનાં મુળાક્ષરોમાં લખ્યાં છે અને તેઓ ૬ થી એક વચનમાં છે.

૫. વિજારીશ્ન, "સમજણ."

૬. એ શબ્દ અત્રે અહૂ, "સરદાર" વાંચીઓ છે; વેસ્ત એનો તરજુમો "દરયાઇ હસ્તી" કરે છે

૭ પએદાગીહ ઇ લક "તારો દેખાવ".

૮. વ ઓલા–શાન આશકારગીહ દક્ષગીચ.

૯. લેલીઆ ચેહુવૂન્તન, સરખાવો ફારસી શબ્દ શબ શુદન, "છેડો આવવો."

૧૦. પવન મર પએદાગીહ, મરનો અત્રે અર્થ "સંખ્યા" થાય છે, અવ૦ મર "ગણવું"

૧૧ વેસ્ત આ ફકરા ઉપર ટીકા કરે છે "જો બુનદહિશ્ન, બાબ ૩૪, ફ૦ ૭–૮ માં જણુાવેલી તારીખો ખરી હોય તો દીનના પેહલાં જાહેર થવા અને સીકનદરના મરણ વચ્ચે ૨૭૨ વર્ષ પસાર થવા જોઇએ અને એમ લેતાં દીન પછીનું ૪૦૦ મું વર્ષ ઇસ્વીસન પૂર્વે ૧૯૫ મે સાલે પડવું જોઇએ એક એક પછી આવતા એ ચાર વડા દસતુરો એક સદીથી વધુ વખત સુધી દીનને જારી રાખે છે અથવા તો ૧૦ માં ફકરામાં કહ્યું છે તેમ દીનની લગભગ ૬ ઠી સદી સુધી."

૧૨. મયાન મીનિશ્ન; અસલ અર્થ, "મધ્યમ વીચારવુ".

૧૩. અસલ અર્થ, "૩૦ શયાલા". વર્ષને માટે આં બે પહલવી શબ્દો વાપડયા છે, સાલગ તથા ઝિમિસ્તાન; એઓના અર્થમાં કાંઇક ફરક હોવો જોઇએ જે અત્રે ખુલ્લો સમજ પડતો નથી.

(એક તો) પવિત્ર અરેઝવાક છે અને પેલા બીજા તેઓમાંના ત્રણ જના, જેઓ (માણુસાઇ) હસ્તીઓમાં[1] સર્વથી પવીત્ર છે, જેઓ તે જમાનાના સર્વથી બુલંદ (**મદમ**) સરદારો[2] અને શ્રેષ્ટ દસ્તુરો[3] છે તેઓનો દેખાવ જોશે," (૯) અને વધુ આ (જણાવ્યું) છે, જે:—"પાંચમી અને છઠ્ઠી સદીઓમાં મઝદયસ્નની દીનને તેઓ કીર્તિવંત કરશે; આ ચાર જનના આવ્યા સીવાય કોઇ પણ[4] (માણુસ પોતાનું) રવાન બચાવી શકશે નહીં;" [(એની) સમજણ (આ કે), દરેક જન[5] આ ચાર–અરેઝવાઓ તથા સ્રુતો સ્પાદાઓ તથા જયંઘહાઓ તથા સ્પેન્તો ખ્રતવાઓની—મીનોઈ બાહેધરીથી ઉભા રહેશે, કે જેઓ પવિત્ર માંથ્રવાણી પ્રમાણે આ સઘલા ચારોની[6] મનશ્ની, ગવશ્ની તથા કુનશ્ની શોધશે[7].]

(૧૦) અને રશ્ન રએષ[8] (રાસ્તીને જખમી કરનાર) તે જમાનાનો આશમોગ[9] (હતો), કે જેમા[10] ઇનસાફને બહુ ઇજા પોંહચતી; અને આ પણ (અવસ્તામાં) જણાવેલું છે કે:—"તેઓ કે જે બધા તે ભલા મીનોની પેદાયશને લગતા છે અને તે (ચાર મોટા) પુરૂષો, (જેઓ) અરેઝવાક અને પેલા બીજા ત્રણ છે, તેઓ ઉપર પુર[11] ભરૂસો રાખે છે તેઓને તેને[12] (હાથે) મુસીબતો પહોંચશે.

(૧૧) અને તે જમાનાને[13] સમારનારાઓમાં પાપક ખાનદાનનો અરદેશીર[14] હતો કારણકે એને માટે પણ (અવસ્તામાં) આ પ્રમાણે જણાવ્યું છે:—"તે કયો બલવંત શાહ અરદેશીર છે, જે જબરદસ્ત

---

૧. **હુઈતાન.**

૨. **મદમ રદતૂમ.**

૩ **દસ્તોબરતૂમ.**

૪. **ઓલા–શાન લા અઇશ.**

૫ **અઇશ.**

૬. **ઓલા–શાન કોલા.**

૭ અસલ અર્થ, "ઇચ્છવુ" **બવીહૂન્દ**

૮. **દીનકર્દ**, પુસ્તક ૩ જું, દસતુરજી પેશોતનજીની આવૃત્તિ, વોલમ ૫, ફકરા ૧૯૮ માં એનો ઇસારો મલે છે, કે જે ફકરામાં ઉપર કહેલા **શએનવ** સાંમેની તેની દસ નસીહતો દરશાવી છે.

૯. અવ૦ **અષેમઓગ.**

૧૦ એટલે, જે જમાનામા

૧૧. મદમ.

૧૨. એટલે રશન રએષથી, પહલવી, **મિન ઝક બએશીદારીહ બીશત હુવા–અન્દ**

૧૩. અવ૦ **અઇવિગામની** વટી **અવબામ;** અસલ અર્થ "જમાનો," "વખત".

૧૪. ઇરાનના સાસાનીઅન વંશનો જાણીતો સ્થાપક; જુવો પ્રસ્તાવના, પહલવી "**કારનામગ ઇ અત ક્ષથ્ર ઈ પાપગાન**"નો મારો તરજુમો. એને **કએ–અરેતક્ષથ્ર** કહેલો છે કારણ જે એ કયાનીઆનોના ખાનદાનથી ઉતરી આવેલો હતો.

(છે), જે ફરમાન આપનાર (છે), જે દબદબા ભરેલા હથયારવાળો[1] (છે), જે તે સરદાર કે જેના મકાનમાં ભલી[2] અને તેજવંત[3] અર્શિશવંગ (યઝદ) એક કન્યાના રૂપમાં[4] ચાલે છે, જે સદગુણી (છે), જે ઘણી (**કબદ**) બહાદુર (**હુ-રઓસ્ત**) કદવાલી (છે), જે ખુબસુરત (લડાયક) પોષાકમાં સારી રીતે સજ થયલી (છે), જે સાચી (છે), કીર્તિવંત[3] અને ઉમદા ખવાસવાલી (**આઝાદ**) (છે)? (૧૨) તે કયો (સરદાર) છે કે જે લડાઈ (**અતીંક**) શરૂ થતાં પોતાની બાજુઓના (કૌવતથી) પોતા માટે ફીરોજી ચાહે છે; તે કયો (સરદાર) છે કે જે લડાઇ શરૂ થતા પોતાની બાજુઓના (કૌવતથી) પોતાના શતરૂઓની સામે થાય છે?"[5]

(૧૩) તનૂસર[6] તેના મદદનીશ જેવો (થશે) કે જેઓને માટે પણ તે (દીન) કહે છેઃ—" ઝરથુશ્ત્રે તેને[6] ફરીને આ પ્રમાણે પુછયુંઃ

---

૧. **રકફ્રુત ઝએન.** ૨ અવ૦ **વંઘુહિ**, એ અશાનો જાણીતો વીશેષણ છે.

૩. આ વીશેષણો મોટે ભાગે અશીશવંગ યઝદને **ફ્રવરદીન યશ્ત**, ફકરા ૧૦૭ માં લાગુ પાડવામા આવ્યા છે **યેંઘાહ્ નમાને અષિશ વંઘુહિ સ્રીર ક્ષોઇથ્નિ ફ્રચરએત, કઇનીનો કેહ્રપ, સ્રીરયાઓ, અષમયાઓ હુરઓધ્રયાઓ ઉસ્કાત યાસ્તયાઓ એરેઝવઇથ્યો રએવત-ચિથ્રેમ આઝાતયાઓ.**

૪ **કનીગ કેર્પ.** ૪ અસલમા **ફ્રાખ્રૂઈહ્**, "સંપત્તિ" શબ્દ છે કદાચ એ **ફીરૂજીહ્** "ફતેહ" હોય.

૫ આ ફકરો પણ **ફ્રવરદીન યશ્ત**, ફકરા ૧૦૭ના પહલવી તરજુમા ઉપરથી લીધો હોય એમ દીસે છે —**યો અઝગતો અરેઝયયાઓ હુવએઇબ્ય બાઝુબ્ય, તનુયે રવા અઓષિશ્તો; યો અઝગતો અરેઝૃયયાઓ હુવએઇબ્ય બાઝુબ્ય, હમેરેથેમ પઇતિ યૂઇધિશ્તો;** એ ઇસારો ઝબઉર્વન્તના બેટા કરેસ્ન પેહલવાન માટે છે.

૫. ઘણુ ખરૂ એ નામ **તનૂ-સર** (અસલ અર્થ, શારીરીક હસ્તીનુ માથુ) અથવા **તનૂ-ગીર** (અસલ અર્થ, વાળવાલું શરીર), અથવા **તોસર** યા **તનસર** હોય એમ લખવામાં આવ્યું છે. એ તનૂ-સર પહેલા સાસાની શાહનશાહ અરદશીર બાબેગાનનો વડો વજીર તથા દસતુરાન દસતુર હતો. તેને મોટે ભાગે દીન સુધારી અને ખોવાયલા અવસતાના પુષ્ટકો પાછા ભેગાં કરી, તેને હાલ જેવી રીતે આપણે જાણીએ છીએ તેવા આકારમાં મુકી તેનો પહલવી જબાનમા તરજુમો કરાવવામાં તેનો મોટો હાથ હતો એ આ ફકરા ઉપરથી માલમ પડે છે તનૂ-સરે પદશખારગર અને તબરીસ્તાનના પાદશાહ ગુશનસ્પશાહ ઉપર એક ધર્મ સબંધી પત્ર લખીઓ હતો જે હાલ સુધી આપણને જલવઇ રહયો છે. એ પહલવી પત્રનો ઇબન અલ મુકાફ્ફા નામના આરબ લખનારે અરબી ભાષામાં તરજુમો કીધો હતો જે હાલ મોજુદ છે. (જુવો એ બાબદ ઉપર દારમસ્તેતેનું લખાન જુરનાલ આઝીઆતીક, ૧૮૯૪, સફા ૧૮૫–૨૫૦ અને ૫૦૨–૫૫૫, તથા "તબરીસતાનના શાહ ઉપર તનૂ-સરનુ લખેલુ કહેવામાં આવતું પહલવી પત્ર" એ બાબદ ઉપરના મારા વીષયો જે મે રોયલ એશીઆતીક સોસાયતીની મુંબઈની સાખા આગલ વાંચીઆ હતા). આ કાગજ ઉપરથી જણાય છે જે તનૂ-સરનુ શરીર (**તનુ**) વાળ (**વરેસ**) થી ભરાઇ ગયું હતું, જે ઉપરથી બનવાજોગ દીસે છે જે એનું નામ **તનુ-વરેસ** હશે જેનો અપભ્રંશ **તનૂ-સર** થયો હોય.

૬. **અહુરમઝદને,**

'જે દેશને દેવો (સઘલી) ભલી વસ્તુઓથી દુર રાખે[1] છે તેને માટે સર્વથી વધુ તનદરોસ્તી બક્ષનાર કોણ છે? બુરાઓ તથા જુઠાઓને કેળવણી આપવાને દસ્તુરની ગાડી કોણને આપવામાં આવી[2] છે?' (૧૪) અહુર-મઝદે તેને (ઝરથુશ્ત્રને) આ પ્રમાણે જવાબ વાલીઓ: 'તે મહાન પુરૂષ[3] દેશને સમારેલું રાખવા (માગે છે), જે પોતાની (સત્તાની હદ) ઓલંગી ગયો નથી[4] [યાને કે, તે ભલાઓને ઇજા પહોંચાડતો નથી], જે ભલાં ફરમાનવાલો છે [યાને, તે (માત્ર) સારા ફરમાનો(જ) બાહેર પાડે છે], જે[5] એક ઉમરાવી કુટુંબથી ઉતરી આવેલો[5] છે અને એક દસ્તુર છે, જે લડાઇ કેમ કરવી તેથી (સારી પેઠે) માહીતગાર (પતકાર) છે, અને દેશમાં કીર્તિવંત તથા અશો (મરદ છે); તે[6] દેશનો મોટો સુધારક (રાજ્ય કર્તા) છે.[6], (૧૫) અને હું તને જાહેર કરૂં છું કે પાયમાલીની આશમોગી એક ચોપગાં વરૂ મીસાલ છે, કે જે[7] દુન્યાને અંવ્યવસથામાં મેલે છે[7] [યાને, તે પોતાની હીલચાલથી તે (દુન્યાના લોકોને) આડે માર્ગે લઇ જાય છે,] અને એ તે છે જે તાબેવંતોને ત્રાસ આપે છે[8] [યાને], એક ખુની હાથે[9] [તેની દોલત લુટી લીએ છે], ને ઉંચ રહેઠાણો[10], દુન્યાના (લોકોના રહેવાના) મકાનોને, ઘોંટાલામાં મેલે છે. (૧૬) પણ બુરી[11] દેવપરસ્તી (અને) અપ્રમાણીક નાલેશી ઉપરાંત ભયંકર ઝગડો[12] બચીત તે દેશમાં વ્યાપી રહે છે; અને જ્યાં સુધી તેઓ (લોકો) તે દસ્તુર જે મીનોઇ–રાહનુમા છે. જે

૧. **અવિસ્પાદ**.

૨. **દેથ્રૂન્ત**.

૩. અવ૦ **સાસ્તર** સૈં૦ शास्तर, "રાજ કર્તા" બોલેબોલ અર્થ, "એક દેશનો રાજકર્તા તેને તનદરોસ્ત રાખવા માટે છે."

૪. **અરફૂતગ**, અસલ અર્થ, "(હદની બાહેર) નહી ગયલુ."

૫–૫ **આઝાદ તઓખમગ**.

૬–૬. એટલે જે, તે (પુરૂષો) દેશના સર્વથી સરસ સમારનારા યા સુધારકો છે.

૭ મૂન ઝક ગેહાન ફ્રાજ પેહ્‌પુનેદ **ઓલ વર્તંગ તાશિશ્નીહ**.

૮. **વીમારીનેદ;** ફા૦ **બીમાર** પણ કોઇક વેલા "દુખ," "સંકટ" એવે અર્થે વપડાય છે.

૯. **ખુનિશ્ન દસ્ત;** દો૦ વેસ્ત એને **ખુનીઆન દસ્ત** વાંચે છે, યાને "ખુનીને હાથે." કદાચ એ **ખૂનીગાન દસ્ત** હોય, **યા ખૂન પેહૂન દસ્ત** "લોહીનો ગગરતો હાથ."

૧૦. **મદમ કતરૂનિશ્નીહ**.

૧૧. વાચો: **દએવ–નીયઇશ્ન**.

૧૨. **અવારૂન અનારતીહ**, "અપ્રમાણીક ઝગડો," "દુષ્ટ મારામારી,"

સુભાખીત[1] વકતા, જે સાચો ઉપદેશક છે, જે અશો તનૂ-સર (છે), તેને કબુલ[2] નહી રાખે ત્યાં સુધી તે ભયંકર ઝગડો, બુરી દેવપરસ્તી અને અપ્રમાણીક નાલેશી (તે દેશમાંથી) દુર થતાં નથી.[3] (૧૭) અને જ્યારે અશો તનૂ-સર, તે સુભાખીત વકતા અને સાચા ઉપદેશકને, તેઓ (પોતાના) ધર્મના વડા તરીકે કબુલ રાખશે, ત્યારે દેશના તે (લોકો) જેવો છુટકારો[4] ઇચ્છે છે તેવોજ તેઓને તે મલે છે, અને ઝરથુશ્ત્રી દીનથી (ભિન્ન) માણસોને ગેરકાયદે આડે માર્ગે લઇ જવાથી[5] (તે છુટકારો તેઓને મલતો) નથી.''

(૧૮) અને દીન સમારનાર આદરબાદ, માહરેસપંદનો બેટો, ફ્ર્યાંનની[6] (ઓલાદ)નો એક નબીરો હતો, (અને તેના) કુટુંબ સાથ ઇરાની ખોરેહના ઉંચ જોડાણના ખવાસ[7] માટે દીનમાં (આ પ્રમાણે) પણ જાહેર છેઃ— ''જ્યારે તુરાનીઓના નબીરાઓ અને ઓલાદવાલાઓથી[8] અષોઇ બુલંદ થશે,[9] જ્યારે ફ્ર્યાન લોકોથી (તે) ઉંચે થયલી જાહેર થશે[10] [યાને, જ્યારે

---

૧ પૂર ગૂફ્તાર; પૂર એટલે "સંપૂર્ણ," "પૂરેપૂરૂં," "તમામ."

૨ ચેહબુન્દ પદીરિશન, "તેઓ કબુલાત આપે છે."

૩ અવીસાઇહેદ, અસલ અર્થ, "નાશ પામે છે."

૪ બઓશાઝીનિશ્નીહ.

૫ લા આઈનીનગ.

૬. ફ્ર્યાન નાફ. એ ફ્ર્યાનો ઇરાની શીમા ઉપર વસતો એક તાયફો હતો જે જાતે તુરાની હતો તેઓ ઇરાનીઓ સાથ મીત્રાચારી ધરાવતા હોવા જોઇએ અને તેઓએ જરથોસ્તી ધર્મ અખત્યાર કીધો હતો એમ અષો ઝરથુસ્ત્રના લખાણ ઉપરથી દીસે છે. દીનકર્દના આ લખાણ ઉપરથી માલમ પડે છે જે આદરબાદ માહરસપંદાન એ ફ્ર્યાન ટોલાંમાંથી ઉતરી આવેલો હોવો જોઇએ. ઇરાનીઓને શક ઉત્તપન થતો હશે કે ફ્ર્યાન જેવા તુરાની લોકોથી ઉતરી આવેલો એક નબીરો આદરબાદ માહરેસપંદાન આટલી બધી પરહેજગારી અને દીનની દાઝ કેમ દેખાડી શકે, તેથી દીનકરદનો લખનાર પોતાના ટેકામા આ ફકરામા આવેલો ગાથાનો વાકય ટાંકે છે. એ વાકય હા ૪૬-૧૨ નો પહલવી તરજુમો છે (જુવો વેસ્ત, સફો ૨૬૨.) ડૉ૦ વેસ્ત એ શબ્દોને ફ્ર્યાન નાફ નહી વાંચતાં પુરસીશ વ વાચ વાંચી, "સવાલો અને વચનો" અર્થ કરે છે

૭. ચીગૂનીહ.

૮. નફતગાન; ગાથાનો પહલવી તરજુમો આપતા ડૉ૦ મીલસ એને નફતેશો વાંચે છે. નાફાન અને નફતગાન એ અવસ્તા નપ્તયએશૂ નપ્શુચાનો પહલવી તરજુમો છે, એ બન્ને શબ્દો સૈં૦ નામ શબ્દ સાથ સંબંધ રાખે છે જેનો અર્થ "નસલ" થાય છે.

૯. લાલા ચેહમતૂનેદ.

૧૦. ગૂફ્ત; અવસ્તા અઓજયએશૂનો પહલવી તરજુમો હોય.

તે ત્યાં તેઓથી[1] કબુલ રખાયલી છે], ત્યારે અષોઇની હાડમંદ દુન્યાંને સંપુર્ણ[2] મનસ્નીથી[2] તેઓ આગલ વધારે છે, અને દુજને (તેઓ) તંગીમાં[3] લાવે છે[3]; અને, અએ ઝરથુશ્ત્ર! તેઓ (યાને તે તુરો તથા ફ્રયાંન લોકો), પણ (હમ), બહમન (અમશાસ્પંદ) ઉપર આધાર રાખે છે[4]; (અહુરમઝદના[5]) કલામોમાં તેઓની ખુશાલી (છે). (૧૯) ઝરથુસ્ત્રનો જન્મ હમો જેઓ અમશાસ્પંદો છીએ તેઓથી છે; હમો જેઓ અમશાસ્પંદો છીએ તેઓ તને આ પ્રમાણે બક્ષેશના કરનારા છીએ.''

---

૧. એટલે, ફ્રયાંનોથી.

૨–૨. એ અવસ્તા **આરમઇતિનો** પહલવી તરજુમો છે, જેનો અર્થ "નમ્રતા", "ભક્તિ" થાય છે.

૩–૩ અવસ્તા **થ્વક્ષંઘહા** શબ્દનો એ તરજુમો હોય એમ લાગે છે. હાલના મોજુદ પહલવી તરજુમામાં એ શબ્દનો અર્થ **પવન તૂક્ષાગીહ**, યાને "કોશેશથી" આપયો છે.

૪. અવ૦ **અઇબિ મોઇસ્ત.**

૫. આ શબ્દ ગાથામાં મલે છે, હયાં જતો રહયો છે. આ આખો વાકય જે ગાથામાંથી ટાંકીઓ છે તે એટલા માટે અગત્યનો છે કે તે દેખાડે છે કે જે શાહદતોને પૂરાણા અવસ્તામાંથી દીનકર્દના લખનારે ટાંકી છે તેઓ સીદ્ધ કરે છે કે તે જમાનામાં અવસ્તાની જુદી જુદી આવૃત્તિઓ હતી અને તેઓના પહલવી તરજુમાઓ પણ અનેક હતા. આપણી પાસ જે અવસ્તા અને પહલવી રહી ગયાં છે તે માત્ર તેઓમાંની એક આવૃત્તિ છે. વળી કોઇ વેળા લખનાર પોતાનો તરજુમો પણ આપતો હોવો જોઇએ. આ અવસ્તા વાકય અને તેનો પહલવી તરજુમો આપણી પાસે નીચે પ્રમાણે જલવાઇ રહયાં છેઃ—

અવસ્તા.

હયત્ ઉસ્ અષા નપ્તએષ્ નપ્તુષ્યા તૂરહયા ઉઝ્જેન્ ફ્રયાનહયા અઓજયએષ્ આર્મતોઇષ્ ગએથાઓ ફ્રાદો થ્વક્ષંઘહા અત્ ઈશ વોહૂ હેમ્ અઇબી મોઇસ્ત મનંઘહા અઐઇબ્યો રફેદ્રાઇ મઝ્દાઓ સસ્તે અહુરો.

પહલવી.

અમત લાલા યશરાએઇહ મિન નાફ્રાન વા નફ્તગાન ઈ તૂરાન અઓજેદ પવન ફ્રયાનાન ઝક ગૂફ્ત [અઇઇ તમા પદીરિશ્ન યેહવૂનેદ], પનવ બુન્દગ મીનિશ્નીહ ગેહાન ફ્રાજ યેહબૂન્દ પવન તુક્ષાગીહ; અએકૂન ઓલા–શાન હમ પવન વહૂમન કન્ન્દ [પવન ફ્રારૂનીહ]. ઓલા–શાન ઝક ઇ અઉહુરમઝદ રામીનીદારીહ યેમલેલૂન્દ [ઝક મનદવમ યેમલેલૂન્દ ઝીઅશાન રામીનીદારીહ અઝશ યેહવૂનેદ].

(૨૦) આદરબાદ[1], ફ્રષ વક્ષનો[2] નબીરો હતો (અને) નેક બખ્ત (હતો); એને માટે પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે:—"તે લોખંડી જમાનો[3] કે જેની અંદર તે (મહાણ) પુરૂષ અવરેથબાઓ[4], સંપત્તિનો સમારનાર, પવીત્રાઇને વધારનાર, સંસારમાં[5] એક ચઢતો દરજ્જો ભોગવનાર, માહરેસ્પંદનો પુત્ર આદરબાદ (છે તે) જનમશે:—" હું દીનના સુધારક આ (અએ) કે જે પવિત્ર ફરોહરવાલો અવરેથબાઓ હતો તેને પણ યાદ કરૂં છું ![6]"

(૨૧) અને મીનોચેહેરના[7] નબીરા, અને આદરબાદના નયાગાન, નેક બખ્ત વકએદગ—દહ[8]ને (માટે) આમ કહેવામાં આવ્યું છે:—"અવરેથબાઓ તે (વકએ

---

૧. આદરબાદ, શાહપૂર બીજાના રાજ્યમાં જાણીતો થયો હતો જેને ઇ. સ. ૩૦૭—૩૭૯ માં રાજ કીધું.

૨. એ નામ **ફ્રવરદીન યશ્ત,** ફકરા ૧૦૯ માં આવે છે: **ફ્રષવક્ષાહે અપઓનો ફ્રવષીમ યઝમઇદે.** એ આદરબાદનો ન્યાગાન હોય એમ લાગે છે. શબ્દોને છેડે આવતો પહલવી તૂમ પ્રત્ય કોઇક વાર અવ૦ **તેઓખ્મ**ના બીજા રૂપ તરીકે વપડાય છે. એમ લેતા એ શબ્દોનો અર્થ "ફ્રષવક્ષનાં કુટુંબનો" થાય.

૩ સરખાવો ફાર્સી **ફૂલાદ,** "પોલાદ". પહલવી લખનારાઓ પ્રમાણે દુન્યાં ત્રણ તબક્કામાંથી પસાર થઇ ગઇ છે. (૧) સોનેરી, (૨) રૂપાનો અને (૩) ત્રાંબાનો. હાલ આપણે ચોથા યાને લોખંડી જમાનામા છીએ જે છેલ્લો તબકકો છે.

૪. આ નામ અવસ્તા હરફે લખેલુ મલે છે. આ અને ઉપલા ફકરાઓ ઉપરથી દીસે છે જે આ અવરેથબાઓ તેજ પુરૂષ છે જે આદરબાદ માહરસ્પદના બેટા ઝરથુસ્ત્ર તરીકે જણાયલો છે. "અ દોઝે આદરબાદ" નામની પદનામાની કેતાબ આદરબાદે પોતાના આ બેટા ઝરથુસ્ત્રને કેળવણી આપવા માટે લખી હતી. સાસાની પાદશાહ શાહપુર બીજો, જે ઇસ્વી સન ૩૦૯—૩૭૯ મા રાજ કરી ગયો, તેનો દસતુરાન દસ્તુર તથા વડો વજીર આદરબાદ હતો. અવસ્તામાં, ફ્રવર્દીન યશ્ત હા ૧૦૬ માં, રાસ્તરે વઘહતના બેટા અવરેથબાઓને યાદ કરવામાં આવે છે. દો. વેસ્તે એ અવરેથબાઓને આદરબાદ માહરેસ્પદના બેટા ઝરથુસ્ત્ર જેનુ નામ પણ અવરેથબાઓ હતુ તેની સાથે ભેલી નાખે છે આ અનુમાન કબુલ નહી રાખવાને માટે મુખ્ય બે કારણો છે. (૧) **ફ્રવર્દીન યશ્ત**માં આપેલાં નામોની ટીપ, જ્યાં સુધી એ નામો આપણે ઓલખી શકીએ છીએ ત્યાં સુધી, તે શખસોના જમાનાને અનુક્રમે આપી હોય એમ લાગે છે. એ સબબને લીધે રાસ્તરે વઘહંતનો બેટો અવરેથબાઓ પેગામબર પછીના નઝદીકના વખતમા કોઇ મોટો પુરૂષ થઇ ગયલો હોવો જોઇએ (૨) **ફ્રવર્દીન યશ્ત**માં આવતાં નામોમાં કોઇપણ સાસાનીયન જમાનાને લગતુ હોય એમ દીસ્તું નથી જો આદરબાદના બેટા ઝરથુસ્ત્રને એ યશ્તમાં યાદ કરીઓ હતે તો અરદશીર બાબગાન અને તનૂ—સર જેવા ધર્મના સમારનારાઓને જરૂરજ યાદ કીધા હતે.

૫. **હનજમનીગ.**

૬. એ **ફ્રવરદીન યશ્ત**માંથી ટાંકેલું છે.

૭. બુનદહિશ્ન, બાબ ૩૩ માં, આદરબાદ, તેમજ બીજા દસતુરોની, વંશાવલી આ માનુશચીહરથી ઉતરી આવેલી જણાવેલી છે. એ માનુશચીહરને કોઇક વેલા કયસનીયાન શાહ માનુશચીહર સાથ ભેલી નાખવામાં આવે છે પણ એ બે શખસો જુદાજ છે.

૮. આ નામ કેમ વાંચવું તે સમજ પડતું નથી. કદાચ એ **વકએદુગ—દા** હોય, અવ૦ **વખેધ્રો—દા.** એ નામ બીજે કેડે મલતું નથી અને એ શખસ કોણ હતો તે કહેવું મુશકેલ છે. **જમીઆદ યશ્ત,** ફકરા ૪ થામા **વખેદક**એ નામ એક પહાડને માટે આવે છે.

ગ,-દહ)થી (અવતરેલો) હતો"; અને એ (વકએદુગ—દહ)થી દીનના શત્રુઓ અને મોટા નાસતિકો, જેઓને મઝદગીબી[1] કહેલા છે, (તેઓ) પણ (અવતરશે). (૨૨) તેઓને માટે પણ એમ કહેવામાં આવ્યું છે જે:—"અએ ઝરથુશ્ત્ર! મારી આ દીન ઉપર સાવચેત[2] નેગાહ રાખજે [(યાને), તેની ઉપર અતી (કુબદ) લક્ષ આપજે] તે વખતે કે જ્યારે ઘણા (લોકો), અધર્મીઓની શીખવણી ઉપરથી, આથ્રવનના અષોઇ અને પેશાને ગુનાહથી નીરાલો (મોઢેથી) બોલીને જાહેર કરશે (ખરા), પણ[3] (ખરેખર તો) તેઓ (એ ચીજોથી) અજ્ઞાન છે અને તેઓને ઝાઝી પાલતા નથી." (૨૩) માઝદયસ્નની દીનમાં આ (જાહેર છે) કે:—"દીનને પુખ્ત રીતે પાલજે અને તેઓ, યા (વ) તેઓમાંનો કોઇબી, જેઓ[4] તમામ હાદમંદ દુન્યાને ખરાબ કરનારા છે[4], અને અષોઇ જે હસ્તી ધરાવનાર પ્રાણીઓના સર્વથી શ્રેસ્તને માટે છે તેના નેમેલા કાયદાઓ[5] પાલતા નથી[6], તેઓને માટે મુકતી ઇચ્છજે; અને માઝદયસ્નોની દીન એવી છે; (પણ) તેઓ પોતાની જાતને છુટાપણું આપે છે, તેઓ પોતાને માટે કામોને જાહેર કરે છે, અને પોતાનાઓને (તેનો) હીસસો

૧. મઝદગ નામના નાસ્તીકના ચેલાઓ, માની કે જેને ઇ સ ૨૭૬–૭૭ મા મારી નાખવામાં આવ્યો હતો તેનો એ શીષ્ય થાય એમ માનવામા આવે છે મઝદગને ઇ. સ. ૫૨૮ માં મારી નાખવામાં આવ્યો હતો આ ફકરા ઉપરથી દીસે છે જે માની તથા મઝદગ ઉપરાંત તેઓની બે સદી અગાઉ એક ત્રીજો મોટો નાસ્તીક ફીલસુફ ઇરાનમાં થઇ ગયો જે આદરબાદ માહરસ્પંદના વખતમાં જણાયલો હતો એ માનીનો કોઇ શાગેરદ હોય.

"મઝદક કહેતો હતો કે, ખુદાની મેહરબાનીથી સઘલા માણસો સરખી પંકતીએ જન્મ લીએ છે, કોઇ પણ પોતા સાથે માલમતા, બીજાઓ કરતાં જાસતી ધરાવવાનો ખુદરતી હક લાવતું નથી માલમતાની માલેકી તથા લગન એ ખુદાની મરજી ઉપરાંત માણસોએ હસતીમાં આણેલી અવસ્થાઓ છે. ખુદાની મરજી તમામ ભલી વસતુઓને બધા માણસોમા સરખી રીતે વહેંચવાની છે તથા અમુક માણસને અમુક બાયડી આપવાની વીરૂધ છે. જે કોમોમાં માલમતાની માલેકી તથા લગનનો રેવાજ છે તેમાં માણસો પોતાના નત ભાઇઓ પાસ ખોટી રીતે રહેલી તમામ વસતુઓમાં ભાગ લઇ પોતાના ખુદરતી હકો ભોગવી શકે વ્યભિચાર, અનીતી, ચોરી, એ કાંઇ ગુનાહો નથી, પણ એ સંસારમાં ખુદરતના કાયદાઓ ફરીને સ્થાપવાના પગલાંઓ છે તે દુધ, પનીર તથા ઇડાં સીવાયના બીજી જાતના માંશના ખોરાકથી પરહેજ રેહવા તથ પોષાકની સાદાઇનું શીક્ષણ આપતો." (જુવો રોલીનસન, સફો ૩૪૩).

૨. હૂમીનિશ્ન, અસલ અર્થ "ખરાં દીલથી."

૩. **વ.**

૪–૪. ઓશ્રેઓલ તરજુમો, નાસ્તીકો "જેઓ હાડમંદ દુનીઆમાં સામે થનારા થય છે તેઓ."

૫. **આઇન-આઓમંદ**, ઓલ્રેઓલ અર્થ "નીયમસરના."

૬. **અગિરિફ્તાર**, "પકડાયા વગરના."

બક્ષે છે. (૨૪) ખાધ ખોરાકીના (સવાલ) વીશે તેઓ સંભાલ રાખે છે, જેથી તેઓ એમ કહે છે કે ખોરાક (માણસની) ભુખના પ્રમાણમાંજ લોકોને આપવો; પ્રજા ઉતપતિ માટે કહેવામાં આવ્યું છે કે વંશનું ઉતરવું તેઓ માતા તરફથી જાહેર કરે છે; અને વરૂના જેવા[1] હવસ વીશે તેઓ જાહેર કરે છે કે, જેબી કાંઇ વરૂઓ મીસાલ તેઓ કરે (તે) પોતાની ઇચ્છાઓને રસતો આપવા સારૂ તેઓએ કરવું જોઇએ; તેઓનું બચ્ચું વરૂનાં બચ્ચાં પેઠે, માતા પ્રમાણે છે. (૨૫) કુટુંબનો સીલસીલો તેઓ માતાથી ગણે છે; ઢોરોની પેઠે તેઓ એક બાઈડીને ખરીદે; જે બચ્ચાં (તેઓને પેટે) પુત્ર–ભાઇઓ તરીકે (અવતરે છે) તેઓને તેઓ જવાન અબળાઓ[3] પાસે લઇ જાય છે, (અને કહે છે જે):—'તમને આ (બચ્ચાંઓ) માતા તરીકે (**ઓલ અમીહ**)[4] હમોએ અર્પણ કરીઆં છીએ, તમારે માતા સીવાય બીજી કોઇ પણ રીતે એઓ સાથ સંબંધ રાખવો એ બનવાજોગ નથી!' વર(નીરંગ)ની ક્રીયા જ્યારે કોઇ તેને જાહેર રીતે શરણ થાય છે [જેમાં તે પોતાને (ગુનાહથી). છોડવે છે] ત્યારે પણ તેઓ તેમા ઇતબાર રાખતા નથી; તેઓ પોતાના બચ્ચાંના બાબમાં ખોટા સોગંદ ખાય છે[5], જેથી મીથ્રાદ્રુજી[6] (યાને કોલ તોડવાનો ગુનાહ) તેઓથી ઘણો (**મદમ**) પેદા થાય છે, અને વળી તેઓ પોતાના બાબમા પણ (ખોટા સોગંદ ખાય છે)."

---

૧. અસલ એબારતમાં ગ્રીહ્‌ખુનેન્દ, "તેઓ દુષ્ટપણે વરૂની પેઠે વરતે છે."

૨. આવી જાતના માતા તથા બેટી સાથના જોડાણથી જે બાલક અવતરે તેને માટે આ "બેટો ભાઇ" શબ્દ ખુદરતી રીતે વાપડી શકાય

૩ **બર**, ફા૦ **બર**, "એક જવાન અબલા", ઘણું ખરૂ અવસ્તા **બરેથ્રિ** ઉપરથી નીકલેલો એ શબ્દ છે. **બર**નો અર્થ "સોડ" અથવા "ગોદ" પણ થાય છે જે અવસ્તા **વર**ને મલતો છે. કોઇ પારકા દેશની ફીલસુફી, જેમાંથી લગનની મોતેબરી નીકળી ગઇ હોય, તેવી ફીલસુફીનો પ્રસાર આ જમાનામાં ઇરાનમાં થયો હોય એમ દીસે છે

૪. પહલવી **અમ**, "માતા"

૫. બોલેબોલ તરજુમો, "પોતાના છોકરાંઓ બાબે તેઓ બીજાઓને ઠગે છે". આ ફકરા માટે વેસ્ત કહે છે:—અવસ્તાના પહલવી તરજુમામાંનો આ ઇસારો ચોથી અને પાંચમી સદી, જયારે નાસતીક વીચારો લોકોમાં જાયજ હતા અને ખરો જરથોસ્તી ધર્મ પડી ભાંગો હતો, તે વેળાના ઇરાની લોકોની હાલતને ઘણો લાગુ પડતો છે. એ બદી હમેશા ગુલામગીરીને લાગુ પડે છે

૬. મીથ્રોદ્રુજીનો ગુનાહ એટલે કોલ તોડવાનો ગુનાહ તેમાં ખોટા સોગંદ ખાવાનો ગુનાહ પણ સમાઇ જાય છે.

(૨૬) કોબાદના બેટા અમર્ગ રવાનવાલા ખુસરોએ[1] દીન સુધારી (આસ્તારીહ) તેને માટે તે[2] અત્રે જણાવે છે જે:—"જ્યારે તેઓ (દુન્યાના લોકો અષોઇમાં) પછાત પડે છે, ત્યારે એક (મહાણુ) પુરૂષ જ-મશે જે અષો, અમર્ગ રવાનવાલો (થશે), જે એક જેબદાર જબાનવાલો[3] (અને) વીદવાન પુરૂષ (નીકળશે), કે જેના વચનો સાંભળવાને લોકો એકઠા (થશે), યાને કે, જેબી કાંઇ તે બોલશે તે સત્તાથી બોલશે, (અને) જયારે તે ઇનસાફ આપે છે ત્યારે તે એવી રીતે આપે છે કે ગુનેહગારોને(જ) તે શીક્ષા કરે. (૨૭) ખચીત[4] તે દબાણુ[5] કરે છે; તે અંજુમનમાંથી તે યોદ્ધાને નીહાલનારાઓ, જયારે એતેફાકે (તેઓની) સનમુખ તે પોતાને મેલે છે, ત્યારે તેઓ તુરતજ ખુશી થઇ જાય છે[6]; જે પ્રમાણે હાલ જેઓએ દીનને લગતું ઠાહુપણુ ફેલાવી નાખયું છે તેઓ સંકટના છોડવનારા સ્પીતમોના (ઝરથુસ્ત્ર)ને

---

૧. ખુસરો ૧ લો જેને ઇરાન ઉપર ઇ૦ સ૦ ૫૩૧ થી ૫૭૮ સુધી રાજ કીધું એના બાપ કોબાદના રાજ્યમાં મઝદગ નામનો મોટો દીન દુશમન ઉભો થયો જેનું ચલન દરબારમાં બહુ હતું. પરંતુ મઝદગના છુટા વીચારો જેમાં તે પૈસો તથા મીલકત, ખોરાકી તેમજ કુટુંબ કબીલો સરખે ભાગે દરેકને વહેંચી આપવા શીખવતો હતો તે ઇરાન જેવા ધારમીક દેશને માફક આવ્યા નહી. પરીણામે દરબારના ઉમરાવો તથા મોટા દાનેશમંદ મોબેદો મઝદગની સામે થયા અને તેને મારી નખાવ્યો. ખુસરો તે વેળા ગાદીવારેસ શાહજાદો હતો અને મઝદગની ફીલસુફી તોડવાને તેને મોટો ભાગ લીધો. મઝદગે જે સવાલ ઉભા કીધા હતા તેનો નીરણય આણવાને તેને દાનેશમદોની અનજુમન બોલાવી. મઝદગ અને તેના અધર્મી ફીલસુફોનો એ અનજુમને તકરાર કરી છેડો લાવ્યો (ઇ૦ સ૦ ૫૨૮–૯). આજ વખતે અવસ્તાના ૨૧ નુસકોના પહલવી તરજુમા અને શરેહની છેલ્લી આવૃત્તિ થઇ હોય એમ માનવામાં આવે છે.

૨. દીન.

૩. હૂઝવાન–ખીનીદાર; સરખાવો અસલી ફા૦ **ખીનીદન** "સનગારવું" અવ૦ **ખન**, "પ્રકાશવું." ડો૦ વેસ્ત એનો તરજુમો "સખુનને કબુલ રાખનાર" કરે છે.

૪. વાંચો. **બાસ્તાન**, સરખાવો અવ૦ **બાઇધિશ્ત**, "ઘણું જ ખચીત," અને ફારસી **બાસ્તાન**, "અસલના વખતમાં"

૫. **પ–ફ્ષારેદ, પવન ફ્ષારેદ**ની વટી, સરખાવો ફારસી **ફ્ષાર્દન**, "દાબવું," "દબાણુ કરવો" દો૦ વેસ્તનો તરજુમો:—"(દીનને) ગુંચવાડામાં નાખનારાઓ હમેશાં ગુચવાડો કરે છે (**પેચ શારીદન**) તેની તે વીરલાને ધાસ્તી છે." આ ફકરો ગુંચવાડા-ભરીઓ છે.

૬. બોલેબોલ તરજુમો, તુરતજ તેઓ પોતાની બેઠક લીએ છે.

લીધે સંકટના છોડવનારા (**સીજ–દારા**) છે, તે પ્રમાણે તે માણસો જેઓ અશોને મારનાર હતા તેઓબી સખી (**દાતાર**), (તથા) દુખના ભંગ કરનાર તેનેથી થાય છે.''

(૨૮) **નવશીરવાનને**[1] માટે પણ, આશમોગોના સરદાર ઉપર જીત મેલવવાને વીશે, તે (દીન) આ પ્રમાણે જાહેર કરે છે:—''અએ સ્પીતમના (ખાનદાનના) ઝરથુશ્ત્ર ! સામતી રીતે લેતાં હું તને કહું છું કે તેઓના જમાનામાં તે (શખસ) જે એક જાણીતો મીત્ર છે તે એક નાસ્તીક (થશે) અને તે અષોનો[2] તેમજ દ્રવંદોનો સર્વથી મોટો ઠગ[2] (નીવડશે); નવશીરવાન લશકરોનો સરદાર[3] (અને) પ્રાણીઓ, તે પ્રાણીઓ જેઓ અષો છે, તેઓને ઉંચ પંકતી ઉપર મુકનાર (**અફ્રાજ**) થશે, જેથી તેઓ[4] પોતાના રવાનને અમગ[5] બનાવવાને કાજે પોતાના ખરે કામે જશે; કારણ કે સઘલાં સાચાં કાર્યોનો મદાર,[6] અને રાસ્ત જવાબો ઓચરનાર નવશીરવાન (પાદશાહ) છે.''

૨૯. અને ઇરાન સરજમીનની પાદશાહીના અને દીનના તારાજ કરનારાઓના આવવાની ઇધાની માટે એક નામીચો મોજેજો થયો હતો, (જે વીશે) તે આ પણ કહે છે:—''ત્યારે, અએ ઝરથુશ્ત્ર! જયારે દેશને ખરાબ કરનારના (આવવાની) પહેલી નીસાની જાહેર થાય છે, ત્યારે દેશમાં જુલમગારો વધુ કીનાથી મારનારા અને અક્ષમાવાન[7] થાય છે; અને તે સબબને

---

૧. કેસરા નવશીરવાન યાને નવશીરવાન આદેલને માટે અતરે ઇશારો લાગે છે. એ પાદશાહેબી દીનની ઉન્નતિ માટે ઘણું કરીઉં હતું.

૨–૨ **યશરૂબ–ગન**.

૩. **હુએનાદાર**; અવ૦ **હુએના**, સં૦ સેના, ''લશકર.'' એ શબ્દ **ખએનાદાર**, ''સીનગારનાર'', ''સુધારક'', ''પ્રકાશ લાવનાર'' બી વાંચી શકાય. અવ૦ **ખન** ''પ્રકાશવુ.'' ડૉ૦ વેસ્ત એને **અયુખ્તાર**, ''કાબુ રાખનાર'' વાંચે છે.

૪. યાને, દુનીઆંના લોકો.

૫. **અનઓષગ–રૂબાંન** (અમર્ગ રવાનવાલો), એ નવશીરવાન નામનું પહલવી રૂપ છે; એ શબ્દ બે અર્થ દેખાડે છે.

૬. **પતવસ્તાર**, ''સાથે જોડનાર'', ''સંબંધમાં લાવનાર.''

૭. આપણા વીચાર પ્રમાણે ગુનાહની માફી બખશવી એ એક ખરો પાદશાહી ગુણ છે.

લીધે જેઓ દેશને ખરાબ કરનારા (છે) તેઓ ઘરને, ગામડાંને, શેહરને તથા દેશને અને હરકોઇ જગયા જેમાં દેશના ખરાબ કરનારને કાંઇ પણ શીક્ષણ મલે, તેને ઇજા પોંહચાડે છે; અને તેથી તે શખસ જે દીર્ઘ દ્રષ્ટિવાલો[1] અને હોશયાર (છે), તે તેની દેશની ઉપર તપાસ રાખે છે, જેથી કરીને તેના બુદ્ધિબળથી દેશને જ્ઞાન મલે.

(૩૦) ત્યાર પછી જ્યારે દેશના ખરાબ કરનારના (આવવાની) બીજી નીસાની જાહેર થાય છે..... ......[૨].

(૩૧) ત્યાર પછી જ્યારે દેશના ખરાબ કરનારના (આવવાની) ત્રીજી નીસાની જાહેર થાય છે, ત્યારે આથોરનાન વર્ગ વગર સમજે[3] તાહેલું કરે છે [યાને કે, તેઓ કાંઇ પણ ચીજ અકલથી બોલતા નથી]; તે સબબ-સર[3] તેઓ (લોકો) તે (આથોરનાનોને) કબુલ રાખતા નથી, અને, તે પણ, જ્યારે તેઓ સાચું બોલતા નથી ત્યારે; (પણ) દેશના ખરાબી કરનારાઓ તેઓ ઉપર એતેકાદ રાખે છે; અને એ કારણસર જેઓ દેશને ખરાબ કરનારા (છે) તેઓ ઘરને, ગામડાંને, શેહરને તથા દેશને, અને હરકોઇ જગયા જયાંથી તે દેશના ખરાબ કરનારાને, કાંઇ પણ શીક્ષણ મલે, તેને ઇજા પોંહચાડે છે, અને તેથી તે શખસ જે દીર્ઘ દ્રષ્ટિવાલો અને હોશીઆર (છે), તે તેની ઉપર તપાસ રાખે છે, જેથી કરીને તેના બુદ્ધીબળથી દેશને જ્ઞાન મલે.

(૩૨) ત્યાર પછી જ્યારે દેશની ખરાબી કરનારના આવવાની ચોથી નીસાની જાહેર થાય છે, ત્યારે ઇંજેલા આતશો[૪] અનદીથ થઇ જાય છે[૫] અને પરહેજગાર પુરૂષો પણ (તેમજ) થાય છે, જેથી તેઓ તે આતશો ઉપર, ચોકી રાખતા નથી; તેઓ રદ[૬] આગલ પવીત્ર આબ[૭] લઇ જતા નથી; તેઓ (કે જેઓ) દેશની ખરાબી કરનારા (છે), તેઓ (જોર) પકડવા

---

૧. **વીનાગ**, "જોવુ", અવ૦ **વિન**, ફારસી **બીનીદન**, "જોવુ"

૨. અસલ નકલમાંથી એ ફકરો જતો રહયો છે. એ ફકરામા નાશ કરનારના આવનારની બીજી નીસાનીનો અહેવાલ આપેલો હશે દો. વેસ્ત ધારે છે જે એ નીશાની રથએસ્તાર યાને લડવઇયાઓની ખરાબીની હોવી જોઇએ.

૨. **અ-વિચીદાર**, "અવીવેકી."

૩. **હના રાએ મા**, બોલેબોલ અર્થ "આ કારણથી કે ...."

૪. **અવબરીશનીહ;** અસલ ફારસી, **અવબાર**, "ભશમ કરી નાખતો આતશ."

૫. અવસ્તા ધાતુ **વઝ**, "ઉડવું."

૬. યાને, દીનનો ધર્મગુરૂ, પૃથ્વિ ઉપર ખોદાનો પ્રતિનીધી.

૭. **ઝઓસ;** અવ૦ **ઝઓથ**, "પાણી, દુધ વીગેરે જે યઝદોની ક્રીયામાં મુકી તેઓને અર્પણ કરવામાં આવે છે."

થકી[1] રહોને આશીરવાદ આપતા નથી; અને તે સબબસર વલી તેઓ કે જેઓ દેશના ખરાબી કરનારા (છે) તેઓ ઘરને, ગામડાંને, શાહેરને તથા દેશને, અને હરકોઇ જગયા જેમાંથી તે દેશના ખરાબ કરનારને કાંઇપણ શીક્ષણ મલે તેને, ઇજા પહોંચાડે છે; અને તે શખસ જે દીર્ઘ દ્રષ્ટિવાલો અને હોશીઆર (છે) તે તેની ઉપર તપાસ રાખે છે, કે જેથી કરીને (તેના) બુધ્ધીબળની મદદ વડે દેશને જ્ઞાન મલે.

(૩૩) ઇરાની રાજયની પડતીને[2] માટે પણ તે આ પ્રમાણે કહે છે કેઃ—"અએ ઝરથુસ્ત્ર! તે બદીનો કરનાર[3] પોતે તે દેશના લોકોને ગુમરાહીની[4] હાલતમાં મેલશે, જેથી કરીને તે મજબુત પાદશાહતની હસ્તીથી (હઈત) જેઓ જીવે છે તેને તે તદન ટુકડા કરી નાખશે; અને ત્યારે[5] તે પરેજગાર પુરૂષોનો સંપુર્ણ મારનારો છે, ત્યારે[5] તેઓનો તે પોતાની મરજી પ્રમાણે પાયમાલ કરનાર છે. (૩૪) અએ ઝરથુસ્ત્ર! તે બદીનો કરનાર વલી ત્યાર પછી લાંબો વખત જીવશે નહીં[6]; તે ઉપરાંત, તેના વંશવેલાનો પણ અંત આવે છે[7] [એટલે, તેઓ પાયમાલ થાય છે]; વલી, અંધારી દુનીઆ જે ભયાનક[8] દોજખ છે, તેમાં તે રવાન પડે છે; અને ખુદ તેઓના[9] (બદ) કર્મોને લીધે, (અને) સમુલગું[10] પોતાનેજ લીધે, જયારે તેઓ તે આથ્રવન[11] જે મીનોઇ સરદાર (છે), જે ભપકાદાર વકતા[12] (છે), જે સાચા સખુન ઓચરનાર (છે), જે અશો (છે), તેને કબુલ રાખતા નથી, ત્યારે તેઓના શરીરને નહી વર્ણવી શકાય તેવું[13] દુઃખ ખમવું પડે છે.

---

૧ **બરા વબીદુન**, "જોર પકડવાને માટે," "આબ જોરની ક્રીયા કરવાને માટે."

૨. **હુનચપિશ્ન**. ૩. **મર**.

૪. **ઓલ વર્દંગ**; અવ૦, **વરેત** "ઉલટું કરવું" ૫–૫. "**અદીન...અદીન.**"

૬. **લા દેર આખર દેર–ઝીવેદ**, "ત્યાર પછી લાંબો વખત, તે લાંબો વખત જીવતો નથી"

૭. **નસેન્દ**, અવ૦ **નસ**, "કોહવું."

૮. **આદ્રંગ**; જુવો બાબ ૫ મો, ફકરો ૭ મો, નોત ૭ મી

૯. એટલે, જેઓ બુરાઓ છે તેઓના. ૧૦. **હરવિસપીન**.

૧૧. **આસ્રવન**; અવ૦ **આથ્રવન**. વેસ્ત એને **અસ્રૂન**, "બંદીખાનું" વાંચે છે. પહલવી **અસ્રૂનતન**, "બાંધવું" ૧૨. **પૂર–ગૂફ્તાર**.

૧૩. **અદાદ**, અસલ અર્થ "આગળ નહી અપાયલું યા જાહેર થયલું". વેસ્ત એનો અર્થ "કઢંગો દેખાવનો" કરે છે અસલ નકલમાં **અશ્ત** જેવો આકાર છે; એની પછી **અપાદીહ** શબ્દ આવે છે તે લખવામાં લખનારે ઠાપ ખાધી હોય અને પછી તે શબ્દ પાસે ખરો લખીઓ હોય અને એ ખોટો આકાર છેકી નાખતાં ભુલી ગયો હોય એમ બનવા જોગ છે. એ શબ્દ વગર પણ અર્થ બેસે છે.

(૩૫) તે બદીનો કરનાર, અએ ઝરથુશ્ત્ર! આ તમામ હાદમંદ દુનીઆની દુન્ર અને મીનોઇ સરદારી, જેને માટે હું આટલો સરસ રીતે લાયક છું[1], તે તરફેણમાં[2] તે[3] હીમતથી (ફ્રાજ) સામને થાય છે; (વળી) દુષ્ટ (અને) ખે ઉભા કીધેલા ધર્મોને પસંદ[4] કરવા યા કબુલ રાખવાની સામે તે થાય તથા (સઘળા) દાદખાહો[5] જેઓ દોષીત હોય યા નીરદોષ હોય[6], જે ગામડાંઓમાં[7] (પોતાના) અસલ સગાંવહાલાંઓને દુર વસવા દઇને તેએ ઘણાં ગરજાઉ[8] અને કંગાળ બનાવે છે, તેઓના છુટકારાની[9] સામને (તે દ

(૩૬) અને જે દેશ ઉપર વલી અહરેમન ભટકે છે, તે દેશના લોકે તે દરદ અને બીજી મુસીબતોથી નાશ કરે છે; અને વળી (બરા) તે દે નઝદીક કંગાળ ઝગડો, વળી, ગુનાહભરી બુત પરસ્તી, (અને) વળી, દુષ્ટ નાલે ઉત્પંન થાય છે. (૩૭) અને જ્યાં સુધી[10] તે (દેશના લોકો) તે કે જે (તેઓન મીનોઇ સરદાર, વક્તા, સાચો ઉપદેશક તથા અશો છે, તેને પોતાના આથોરન તરીકે (ઓલ) કબુલ રાખે[11] નહી, ત્યાં સુધી તે દેશમાંથી તે કંગાળ ઝગડ અથવા ગુનાહભરી બુત પરસ્તી અથવા દુષ્ટ નાલેસી નાબુદ[12] થતાં નથ અને જ્યારે તેને (એમ) કબુલ રાખે છે, ત્યારે તે દેશો જ્યારે તેઓ મા ત્યારે છુટકારો મેળવે છે, અને, અએ ઝરથુશ્ત્ર! બીજી તેઓ તરફની કે ગેર[13] રીતે (તેઓને એ છુટકારો મલતો) નથી."

(૩૮) અને (ઉપર) કહેલું છે તે એક વર્ણન છે[14] કે જેમાં ઘણી ચીજો (છે) ખેદકારક[15] (છે), (અને) જે વીશતાસ્પના (જમાના) પછીથી તે ઇરાની રાજ્ય

---

૧. અઇવ લિ શપીર શાયીમ. જુવો ફારસી શાયીદન, "બંધબેસતુ થવુ "લાયક થવું."

૨. પવન, અસલ અર્થ, "માટે" ૩. એટલે કે, ઉપર કહેલો મીનોઇ સરદ

૪. દએના--તાશિશ્નીહ વિચીર કર્દન વદ, બોલેબોલ તરજુમો, "જે દ દુષ્ટ છે તેની બનાવતની પસદગી." હયાં તાશીશ્નીગની વટી તાશીશ્નીહ ભુલ આવ્યો છે; અવ૦ તશ, "આકાર આપવો," "બનાવવું."

૫ પતકારદારાન, "દાદખાહ" ૬. દ્રવ-દાનીચ યશરૂબાનીચ.

૭. દુર-હસ્તીશ્ન વિસ, પોતાના કુટુંબથી દુર રહેતા તાલેવંત લોકોને શબ્દ લાગુ પાડીએ છે. જેઓ પોતાના સગાવાહલાંથી દુર રહી, તેઓ સાથ સંબ રાખતા નથી, અથવા તેઓને મદદ કરતા નથી.

૮. દૂ-નીયાઝાનિચ વબીદૂનાન્દ. ૯. બરા-દહિશ્નીહ.

૧૦. પીશ મિન ઝક વદ અમત. ૧૧. ચેહબુન્દ પદીરિશ્ન.

૧૨. અવિસાઇહેદ, અસલ અર્થ, "નાશ પામે છે."

૧૩. આઇનીનગી મિન ઝક. ૧૪. નિસંગ-ઇ.

૧૫. નિફ્રીહેત; ફારસી નફ્રી, "શ્રાપ".

ઇરાન સરજમીન ઉપર પડતી તુલીકના અરસામાં, અવસ્તા પ્રમાણે (બનતી) આવી છે[1]; દેખઈતું છે કે જે કંઇ તેમાં લખવામાં આવ્યું છે તે દુનીઆના લોકોની જાણમાં આવ્યું છે. (૩૯) અને ઉપર (કહયું) તેની આ પણ ઉંચ ગવાહી[2] છે:—" અને વીશતાસ્પના (જમાના) પછીથી તે ઇરાની રાજ્યના છેડા લગી જે બનાવો બનીઆ, કે જે અવસ્તામાં જાહેર કીધા છે, તે જો ન બનીઆ હોત, તો અવસ્તા ઉપરનો એતેકાદ, જે પણ વળી હાલના વખત સુધી આવો એક ખજાનો (ચશુન) હતો, અને (હવે પછી)બી ખચીત (એમજ) રેહશે, (અને) જેમાંથી વીશતાસ્પના (વખતથી) આગળ ચાલતાં પાદશાહો અને દસ્તુરોમાં પાયમાલી અને નાશ વીશે તેને ઘટતે ઠેકાણે જાહેરાત છે, તેનો (હાલ) સુધી આપણુ સાથ સીલાસીલો રહયો હતે નહી.[3]

બાબ ૭ મો.

ઇરાની સલતનતની ઇરાન દેશમાં પડતી પછીથી તે ઝરથુસ્ત્ર સુધીના હજારાના અંત, અને ઝરથુસ્ત્રના[4] નબીરા હોશેદરના[5] પેદા થવા લગી જે મોજેજાઓ ખુલ્લી રીતે (પએદાગ) જાહેર થયા હતા, તેઓની અજાયબીનું (બયાન આ બાબમાં આપીચું છે).

---

૧. **પવન ચેહવૂનેદ ચેહમતૂનિશ્ન.**

૨. ગઓકાસ, ગઓ-આકાસની વટી, અવ૦ ગૂપ અને કસ; ફાસીં ગવાહી.

૩. એ વાકયની મતલબ આ કે ઝરથુસ્ત્રના મરણ પછીથી તે લખનારના જમાના સુધી એક પછી એક થઈ ગયલા મહાન પુરૂષોને લગતી અગમચેતીઓ ખરી પડી છે, અને તેથી ખાતરી થાય છે કે હવે પછીના બનાવો બાબે ઝરથુસ્ત્ર જે ભવીશય દરશાવ્યું છે તે પણ ખરૂં પડવું જોઇએ

૪. ઝરતૂહસ્તાન (જેમ સ્પીતમનો સ્પીતમાન થયો છે), એટલે ઝરથુસ્ત્રના ખાનદાનનો, તેમ આ શબ્દ બનીઓ છે, માતા તરફથી તો હોશેદર ઝરથુસ્ત્રથી ઉતરી આવેલો કહેવાય એ નીચલાં લખાણ ઉપરથી સીદ્ધ થાય છે.

૫. પેગમબર સાહેબને તેઓની જીંદગી દરમયાન ૩ બેટાઓ હતા અને તેઓ પાછલ તેઓ બીજ મેલી ગયા છે તેમાંથી ૩ બેટાઓ હવે પછી અવતરશે. એ છેલ્લા ત્રણમાંનો પેહલો હોશેદર છે.

(૧) એક તો જ્ઞાન માટેના એતેકાદનો[1] ચમતકાર હતો જે અવસ્તામાં અરબોથી (ઇરાનને) તાબે કરવાની અગાઉના (હજારાની) નવમી અને દસમી સદીથી જે બનાવ બન્યા હુતા તે વીશે જાહેર (છે.) (૨) તે હાલનો દેખાવ (છે) જે (ઈરાનની ચાલુ) હાલતનો દેખાડનાર છે; જેવો કે, ઇરાન દેશમાંથી ઈરાની સલતનતની નાબુદી, અને છુટા વાલવાલી (પ્રજા)[2] ના તથા ઉંચ હુનરવાલા ક્રીસ્તીઓના[3] રાજ્યથી ઇરાનીઓના સઘલા કાયદા[4], કાનુનો અને રીતીઓનું નાશ પામવું. (૩) અને વલી (જેવી કે) (તે) સાથ કાયદાઓની ભેલમભેલ[5], અને તે માન્યતાવાલા ધર્મો[6] જેઓ બળવાન[7] છે તેઓનો એકમેક સાથનો સમાગમ[5]; અને તેઓની સાથ દુરાચરણીઓ[8] તથા હલકા[9] તથા સીહા[10] અને તે વખતના જખમી થયલા[11] આદમીઓનું આવવું, અને તે વખતમાં સારાં કુટુંબનાં[12] તથા પ્રખ્યાત[13] લોકોનું નાશ પામવું અને પાયમાલ થવું.

(૪) ડહાપણની ખસલત, જે દીનની સચાઈ તથા શરમાલપણું, અને નીમકહલાલી તથા શાંતપણું, અને સખાવત એ વતરેગેના બીજા સદગુણો દેખાડે

---

૧. **વાવ્રીગાનીહ**, "આસથા," "વીશવાસ."

૨ **વિજાર્દ વર્સ**; આ બાબના ૪૭ માં ફકરામા એઓને તુર્કી યા અરબ કેવો કહયા છે. તેઓ પૂર્વ દીશા તરફથી ઇરાનમા આવ્યા હતા બહમન યશ્ત, બાબ ૨ જો, ફકરા ૨૨, ૨૪ અને ૨૮, અને બાબ ૩ જો, ફકરા ૧, ૬ અને ૧૩ મા જણાવ્યુ છે જે દીનના પહેલા હજારામા તેઓ ઇરાન ઉપર ચદાઇ લઇ આવશે.

૩ રોમની પૂર્વની શહેનશાહતના ક્રીસ્તીઓની હયાં વાત છે.

૪ **રસ્તગ**; ફારસી, **રસ્તહ**. "રસ્તો", "કાયદો"

૫–૫. **અગવીન હમદાદગીહ વ પતવનદીહિચ**. ૬. **વાવરીહસ્તન**.

૭. **ઓલ અવરતર પાઇગ**. આ ચાર દીન દો૦ વેસ્તના ધારવા પ્રમાણે જરથોસ્તી, ઇસલામી, ખ્રીસ્તી અને યાહુદી યાતો બુતપરસ્તી હોવા જોઇએ. હાલ ઇરાનમાં બીહાઇ ટોલો છે તેવો કોઇ ટોલો અસલ થઇ ગયલો હોવો જોઇએ કે જેમાં જુદા જુદા ધર્મ પાલનારાઓનો ભાઇચારો કરવામાં આવતો અને જુદા જુદા ધર્મોના સીધાંતોની ભેલસેલ કરવામાં આવતી.

૮. જુવો ફારસી **કવન** યા **કુવન**, "કુકર્મ કરનારો". ૯. **ખૂર્દગાન**.

૧૦. જુવો ફારસી **તીરેહ**, "અંધારો", "અનજાણો," "ગદલો", "સંકટમાં સપડાયલો"

૧૧. **આઝીહગાન**; જુવો ફારસી **આઝીદન**, "ઇજા કરવી," "ભોકવું".

૧૨. **બૂનીગ**, "ઉંચ કુટુબ યા તોખમના". ૧૩. **પએદાગ**, "જાણીતું."

(છે)[1], કે જે ભોગવવાએ ઉંચ દહાપણની ખસલતને સણગાર છે, તેનું ઇરાન દેશ તરફથી બીજા પારકા મુલકો તરફ જવું[2]. (૫) અને અધર્મીપણું અને જુઠાઇ, અને ઠગાઇ, અને નાલેશી, અને ઝગડો,[3] અને દોંગાઇ, અને નીમકહરામી, અને અશાંતી, અને કંજુસાઈ અને એ વતરોગેના બીજા દુરગુણો, જેના જોડાણથી માણસની ખસલત[4]·હલકી પડે છે[4], અને આતશ, પાણી અને જમીનના અમશાસપંદોની સંભાલ મુકી દેવામાં[5] છે તેઓનો વધારો અને જોર[6]. (૬) અને અધર્મીપણો[7] તથા બુતપરસ્તીનો જુલમ, અને છુટાપણાનું ઓછું થવું[8], અને માણસના તનમાં લોભનું પુશકલ[9] વધવું, અને જાદુના બાબમાં નાસ્તીક વીચારોનો[10] ફેલાવો,[11] અને ખુદાની[12] દીનને દાબી દેવાની[13] લોકોની પુશકલ મરજી[14].

(૭) માણસોની એક બીજા ઉપરની[15] સત્તાનો નાશ, શેહરોનું[16] ભારે સંકટથી[17] પાયમાલ થવું, અને પારકા મુલકોના દુષ્ટ રાજકરતાઓ, જેઓ એક બીજાની સામને છે, અને (તેઓનું) ભારે જખમી કરવું[18]; ગાય ઢોરોનું મારીઆ જવું (ઝનિશ્ન), અને ઈરાની દેશોમાંથી ખુશી ખુરમીના મીનોનું હઠી જવું,[19] અને તે સરજમીન ઉપર શોક અને રૂદન (**શીવન વ મુઈ**) તથા વીલાપ (**સ્નઓદીયાન**) અને ધીંગાણાનો ફેલાવો; અને અનહદ[20] અજ્ઞાનપણું[20]

---

૧. **નિમૂદન.** ૨ **ફૂદ વશતન.**

૩. સરખાવો ફારસી **સિતુર્ગ**, "તોછરૂં," "મારામારીખોર," "મોટું," "જુસ્સાવાલુ"

૪–૪. **ખ્વારદન ઇ હુએમ.** ૫. **શેદફૂના પાહરીજીહ.**

૬ **કબદીહ વ ચીરીહ**, "પુષ્કલતા અને સખતાઇ." વેસ્ત એને **કબદી** (ઇ) **વિચીરીહ** વાંચે છે, "પુષકલ ચુકાદાઓ" ૭ **અક-દએનીહ.**

૮. વાંચો. **કમીહ ઇ આઝાદગીહ.** ૯ **વેશ પાતક્ષાએઇહ.**

૧૦ **જવીત દાદિસ્તાનીહ.** ૧૧. **પૂરીહ.**

૧૨. **યઝદાન**, "ખુદાઇ હસ્તી" ૧૩. **મદમ સ્તૂબીહ:** ફારસી **સ્તૂહ.**

૧૪. **કબદ ગિરાયિશ્નીહ.** ૧૫. **અએવગ મદમ તનિદ.**

૧૬. **જીવાગાન રૂસ્તાગાન,** "વસ્તીવાલી જગ્યાઓ" ૧૭. **મુસ્તી-ચઇ ગિરાન.**

૧૮. **ગિરાન રૂએષ.**

૧૯ **પઝદીગીહ**, સરખાવો અવ૦ **પઝદુ**, ફારસી **પઝદિ**, "કીડો." એ ઉપરથી, "ખવઇ જવું," "નાશ."

૨૦–૨૦. **અવન્દિશ્ન કઉદનીહ;** સરખાવો ફારસી **કઉદની**, "મુરખાઇ," વેસ્ત એને **અવન્દિશ્ન કદીહ** "નહી મલે એવું કઇ," વાંચે છે

અને શારીરીક નબલાઇ[1] અને કમનસીબી[2] અને માણુસોની જીંદગીનું ટુંકું થવું. (૮) અને (વલી) એકમેકથી ઉલતી કીસમના કાયદાઓનો[3] વધારો,[4] અને જાલેમગારોથી[5] નાસતીકોની પસંદગી, અને (તે જાલેમોથી) ઉંચી ખસલતના અને દાનેશમંદ પુરૂષોનું રદ થવું, અને ગરીબાઇ[6] તથા મરકી તથા બીજાં સંકટોનું જલદીથી અને ઘણું આવવું,[6] અને ભાગતુટ[7] તથા ગુચવાડાભરી હાલત[8] જે ઇરાની રાજ્યના અંદરના પરગણાં અને (તેને) લગતા ભાગોમાં ફાવી નીકલે છે. (૯) અને ખુદાની દીન તરફ નાસ્તીકપણું રાખવું;[9] ભલી દીન પાલનારાઓની નાકૌવતી[10] અને દુખ[11] અને નાલેશી, અને દીનના ફેલાવો કરનાર લોકનું રડવું[12] અને જખમ થવું,[13] અને ઇરાન દેશના મોટા ભાગમાંથી ભલાં કામોનું મોટે ભાગે બીગડી જવું તથા નાશ પામવું. (૧૦) બીજું ઘણું દુખ જે આ બે સદીઓના અરસામાં પડેલું[14] અવસ્તામાં વર્ણવામાં આવ્યું છે, જેમાંનું (કેટલુંક) પસાર થઇ ગયું છે, (કેટલુંક હાલ) નજરે પડે છે, અને જેમાંનું (કેટલુંક), જેમ દેખઇતું (પએદાગ) છે, તેમ આવે છે.

(૧૧) અને આ પણ તેઓ માટે વર્ણન (છે), જેને માટે દીન આ પ્રમાણે કહે છેઃ—" એ જમાનો છે જે લોખંડ સાથ ઘણો મીશ્રીત છે [યાને, હરકોઇ તરફથી નજર કરીએ[15] તો એ લોખંડનો છે], કે જેમાં જોરેમંદ[16]

---

૧ **નસીત ઝૂરીહ;** વેસ્ત: "હસ્તી ન ધરાવતુ જોર."

૨. અસલ અર્થ "નસીબ કે જેને ફટકો પડીઓ હોય," વેસ્ત "કરમાયલું નસીબ"

૩. **આઇન ઇ સરાદગ સરાદગ;** અસલ અર્થ, "જુદી જુદી જાતના," **આઇન**ની વીતી બીજુ વાંચન વેસ્ત સુચવે છે, **હુએન** "લશકર"

૪. **કબદીહ.** ૫. અસલ અર્થ, "વચમાં," "માંહે."

૬–૬. **ઝૂદ ઝૂદ રસિશનીહ** ઇ **નીયાજ** (ભુખમરો), વેસ્ત **ઝૂદ**ની વીતી **ઝઓત** વાંચી "જોતીનું તંગીમાં આવી પડવુ" કરે છે.

૭. સરખાવો અવ૦ **શકપ** યા **ચપ**, "ભાંજવુ." ૮. વદર્ગ **તાશિશનીહ.**

૯. **આઝન્દીહ દાશતગી;** સરખાવો અવ૦ **ઝન્દ**, "અવસ્તાનો ખોટો ખુલાસો કરનાર," "નાસ્તીક."

૧૦. અવ૦ નિ–ઝઇરિન, ફાર્સી **નિઝાર**, "દુબલું થઇ ગયલું."

૧૧. સરખાવો, ફાર્સી **ગર્દી**, "કમનસીબી"

૧૨. **ખ્રુસગીહ;** અવ૦ **ખ્રુસ**, "બુમ પાડવી."

૧૩. **ખૂસ્તૂગીહ;** અવ૦ **ખદ**, "ખોડવું," સરખાવો ફાર્સી, **ખૂસ્તન**, "નાશ કરવો."

૧૪. **મર્ખીતુન્ત ચેગવીમૂનેદ.** ૧૫. **કૂસ્તગ**, અસલ અર્થ, "બાજુ," "બોરદુ."

૧૬. સૌ૦ સ્થુરા "સ્થુલ." સરખાવો ફાર્સી, **સેતુર્ગ**, "જાડું," "મજબુત શરીરવાલુ." વેસ્ત એનો અર્થ "મક્રમ" કરે છે

આરજુમંદ[1] નાસતીકો તેઓમાં[2] જનમ લેશે. (૧૨) તેઓનું જોર આ છે કે બન્ને શીક્ષણ તરફ તેઓની કબુલાત[3] આંધલી છે;[4] તેઓની આરજુમંદી આ કે જયારે પણ તેઓને ફાવે ત્યારે તેઓ કોઇ પણ બીજા (માણસ) ને ઇજા કરે છે; જયારે જવાન[5] માણસોની સંફમાં[6] કોઇ જઇફ મરદ દેખાવ દીએ છે, ત્યારે તે (જવાનીઆઓ), તે દુષ્ટ જમાનો, કે જેમાં તે (જઇફ) આદમી જે એક દાનેશમંદ પુરૂષ[7] છે તેને જનમ લીધો છે, તેની બુરાઇને લીધે, તેની સાથે દુશમનાઇ રાખે[8] છે [યાને કે, એક (જરથોશ્તી) ધાર્મીક મંડલના[9] વડા દસતુરો તરફ તેઓ મીત્રાચારી રાખતા નથી].

(૧૩) "તેઓ (લોકો) ખુશામદીભરીઆ સખુનો બોલે છે[10] [યાને, મીઠા શબ્દો વાપડે છે], તેઓ બુરા છે[11] અને ગુંચવાડાભરી[12] ભાષા વાપડે છે, જેમ કરી તેઓ મોબેદો અને દસતુરોના શીક્ષણ (ઉપર શંકા ઉત્તપન કરી) તેઓને રદ કરે છે; અને તેઓ દુન્યવી સત્તાને ધાર્મીક સત્તાથી છુટી પાડી નાખે છે[13], અને પાદશાહી તથા મોબેદીના (પેશાઓ)ને તેઓ દુષ્ટ હોય એમ કલંક લગાડે છે, પણ (જ્યારે તેઓ બંને) છુટા હોય ત્યારે તેઓને સારે નામે[14] ઓળખે છે. (૧૪) જે કાંઇ તેઓ બોલે તે હમેશ[15] બુરૂં[16] છે; અને તે દેશ

---

૧ ખ્વાસ્તાર. ૨. **અશ બઓન.** ૩ **પસંદ.**

૪ **અવીનિશન કોલા ૨ આઇનનગ;** વેસ્ત, "એવોનુ કબુલ કરવું એ બન્ને શીક્ષણો (**આઇનગ**) ઉપર આધાર રાખતું નથી"

૫ સરખાવો અવ૦ **વર્શિન**

૬. વાંચો **કર્કુ**, જુવો અવ૦ **કર્ષુ**, "ટોલું," "સભા;" અથવા ફાર્સી **ગુરોહ**, "ટોલું." વેસ્ત **ગલગ** "ટોલુ".

૭ **ફ્ર્ઝાનગ,** અવ૦ **ફ્ર** અને **ઝન,** "જાણવુ."

૮. **અ–દૂસ્ત;** અવ૦ **ઝુશ,** "ચાહવુ."

૯. વાંચો **અએર્પતિસ્તાન દસ્તોબરાન;** અત્રે **અએર્પતિસ્તાન** શબ્દને **દપીરિસ્તાન,** "જ્ઞાન મેળવવાનું ખાતુ" એનેથી ખાસ છુટો પાડીઓ છે.

૧૦ **આઝાદ ગૂબિશનીહ; આઝાદીહ,** "વખાણ," "છુટાપણુ."

૧૧. સરખાવો ફાર્સી **ચર્બ ઝબાની.**

૧૨. પૂરદ**ગીનીદાર;** સરખાવો ફાર્સી **પરદક,** "ગુંચવાડાભરેલા સખૂનો." એ **પૂર્તગીનીદાર** બી વાંચી શકાય, અવ૦ **પોઉરૂ** અને **તક** "વેહવું," જે ઉપરથી "શુભાખીત."

૧૩. **સિગુન્દ.** હુઝવરેશ ધાતુ **સિગ,** "કાપવું."

૧૪. **દૂ–નામ;** વેસ્ત **અવો હુમ** વાંચે છે, "(જેવો) છુટા (હોય), તેઓને સાથે (**અવો હુમ**) લાવે છે."

૧૫. સરખાવો અસલ ફા૦ **હુકરમચીય.** ૧૬. **અગીહ;** વેસ્ત, "ખરાબી."

કે જ્યાં એક ઇનસાફનો કરનાર હતો[1] તેને તેઓ નાશકારક[2] ચેહ[3], (એટલે) દોજખ, તેમાં ફેંકી દે છે, અને તેમાં જેબી તેઓ કરે છે તે તેઓ[4] સઘલાઓ માટે એક ઇજા છે; જ્યાંસુધી તેઓ પોતાની (બુરી)[5] દીનના સ્મરણથી પોતા ઉપર અત્યંત (બરા) બુરાઇ આણે છે ત્યાંસુધી, તે (બન્ને), એક તો તે કે જે નાસ્તીકની બુરાઇથી પેદા થયલી[6] દુષ્ટ પ્રજા છે, (અને) બીજો તે કે જે સર્વથી બદ વરૂ, સંકટ[7] તથા નાશથી ભરપુર છે. (૧૫) તેઓ હ્યાં (આ દુનીઆમાં) એક બીજાને મારશે, એક મીત્ર બીજાને (મારશે) જે તેનો મીત્ર (છે), તેઓ તે (તે મીત્રની) પાસથી તેના કામો (બદલો) લુચાઇથી ખુચવી લીએ છે[8] [એટલે કે, જ્યારે તેઓથી બને ત્યારે તેની માલમતા લુટી લીએ છે], અને જે કોઇ તેના બદલામાં તેને પુષ્કળ આપે[9] તેને તે (માલમતા) અર્પણ કરે છે; અને જ્યારે (તેઓ) તેમ (કરતા) નથી, ત્યારે કોઇ ચોરીમાં હમશરીક[10] થાય તેને બોલાવે છે અને તેની પાસે (ઝકે ઝકાય) તે દરવીશ માણસને લુટાવે છે, જેથી તેઓ તેની માલમતા (ખ્વાસ્તગ) ઉપર ત્રાપ મારે, અને જ્યારે તે ફરીઆદ કરે ત્યારે તેને હાંકી[11] કાઢે છે." (૧૬) (અને વળી લખવામાં આવ્યું છે કે):—"તારે માટે હું (અહુરમઝદ) હયાં (આ દુનીઆમાં) એક મીત્ર છે તેને માટે (આવો) મીત્ર, એક ભાઇ છે તેને માટે ભાઇ, એક પીતા છે તેને માટે બેટો, અને બેટો છે તેને માટે પીતા

---

૧. દાદોબર. ૨. ગનરાગની વટી, અવ૦ **અંગ્ર,** ધાતુ, **અંગ,** "દુ:ખ દેવું"

૩. **વર,** અવ૦ **વરંઘહ,** "વર નીરંગ."

૪. વાંચો. **હમ-અશાન.** વેસ્ત **અમીયાન,** "અચકીઓ વગર"

૫. **પવન અઉશમૂરિશ્ન મદમ ચેગવીમૂન્દ;** બોલેબોલ તરજુમો, "ધાર્મીક બંદગીઓ (યા મંત્રો) જે ઉપર તેઓ ભરૂસો મુકે છે તેઓની મદદથી" એટલે જે તેઓના દુષ્ટ ધર્મોના ફરમાનો મુજબ ચાલીને.

૬. **દૂષવિકૃત; વિકૃતન,** "બી નાખવું"

૭. **વોઇધેન,** અવસ્તા હરૂફે આ શબ્દ લખીઓ છે. અસલ અર્થ "આફત."

૮. વાંચો: **ઝબૂનેન્દ;** આગલ દસ્તુરો **ઝદૂનેન્દ** વાંચતા હતા. ખાલદી ભાષામાં **ઝબ,** "ખરીદવું," "લુટવું." અસલ નકલમાં **ઝીવેંદ** છે, અવ૦ **દિબ,** ફારસી, **ઝીવ,** "ઠગાઇ," "ડોંગાઇ."

૯. **પતિશ્ન,** "પુષકલ ખોરાક," તેની ઉપરથી એ નામસાધીત ક્રીયાપદ થયો છે.

૧૦. **નિશીન-જન** યા **નિશીન-ખૂન;** વેસ્ત **નિશીન-ગૂન** વાંચે છે. **નિશીન-જન,** "એટલે મારવામાં સામેલ", ફારસી **નિશીન.**

૧૧. **રીવીનેન્દ;** અવ૦ ધાતુ **રિચ્** "નાખી દેવું". "છોડી દેવું"; એને **રીજીનેન્દ** બી વાંચી શકાય; જુવો અસલ ફારસી, **રીઝીદન,** "છુંડાવું," "ભાગીને ટુકડા થઇ જવા," "ફોડવું."

પણ પેદા કરીશ નહી;[1] મારી સલાહ લઇ અને મારામાં એતેકાદ રાખી તેઓ ઇચ્છવા લાયક જગયાઓમાં રહે[2] [યાને, જ્યાં તેઓને (રહેવું) જોઇએ ત્યાં તેઓ રહેશે], અને જે પોષાકમાં[3] તેઓએ ચાલવું જવું જોઇએ તેમાં તેઓ ચાલશે; અને પોતાનો માર્ગ છોડી[4] તેઓ એતેકાદનો રસ્તો પકડશે, અને મારી ઓલખમાંથી નીકળેલાં વૃદ્ધિ કરનાર (**અવઝૂન**) જ્ઞાનને તેઓ જાહેરાત આપશે.

(૧૭) આ[5] જે આપણું વૃદ્ધિ કરનાર જ્ઞાન છે તે આપણે હલકા માણસ (**કુસ**)ની સરસાઇ અને મોટાઓના પડવાને લીધે તે હસ્તી ધરાવતું પીછાણીએ છીએ; મોટો કેળવણીને લીધે ગરીબો[6] કરતાં વધારે મોટો છે, જેથી તે (ગરીબ માણસ), તેટલાં માટે, હરેક વાટે[7] જુલમગારોના હાથ હેઠલ દબાયલો[8] રહે છે. (૧૮) મીનોઓને માટે વીચારવાએ કરીને[9], એક માણસ મીનો થાય છે, જુલમગારની માફક (વરતવાએ) તે કવી[10] થાય છે, દેવોની ખસલત તરફ ઢલવાએ માણસ દેવ થાય છે, અને કવીના ગુણો ધરાવવાએ તે બુરાઇની પુઠે ચાલનાર થાય છે[11]."

(૧૯) ત્યાર પછી, જયારે નેક ખસલત અને ડહાપણ ઇરાન દેશમાંથી દુર થાય છે [યાને, તેઓ નાબુદ થાય છે], ત્યારે પાયમાલી[12] અને વલી શીઆલો, જે દેવોની પેદાયશ છે, જે દેવોને પુજનારાઓ છે, તે ઇરાન સરજમીન ઉપર મુસીબતો (**વોઇઘન**)ની નઝદીકીમાંથી એકદમ ધસી આવે છે, અને તેથી વરસાદ થોડો પડશે, તથા છુપી રીતે આગલ ચાલતું અને છાનુમાનું હલલો લાવતું દરદ, એટલે જે, મરકી વધશે; એ પ્રમાણે ગુમરાહ બુદ્ધીવાલા

---

૧ વ લા. ૨ **માનિશ્ન ચેહવૂન્દ.**

૩ **બરહામગ;** સરખાવો ફાર્સી **બર હમ કર્દન,** "સાથે મુકવું." "પેહેરવું."

૪ સરખાવો ફાર્સી, '**ગૂસારદન**', "છોડી દેવું."

૫. ફકરા ૧૭ અને ૧૮ માં આવેલું લખાન અહુરમઝદનાં શબ્દો હોય એમ લાગતું નથી. ૬. **કસ.**

૭–૮. **પવન કોલા મન્દવમ-ઇ પવન પાએ ઈઓલા સાસ્તાર ચેહવૂનેદ.** ઓલેઓલ તરજુમો, "દરેક ચીજમા તે જાલેમગારના પગ આગલ (ખડો) રેહશે."

૯. **મઇનૂગ માનાગ.**

૧૦. અસલ એ એક પાદશાહી ખેતાબ હતો, કયાનીઆન પાદશાહો એ નામથી ઓલખાતા હતા, પાછલથી જેઓને મીનોઇ અંધાપો હોય તેઓને એ નામથી ઓલખવામાં આવ્યા.

૧૧. **ઓલ દૂજાન હુખ્તેદ.** ૧૨. **લેવીત-મન્દવમીહ,** "પાયમાલી."

આદમીઓ જેઓ પાપી છે, તેમજ દુરાચરણી નાસ્તીકો, સાથીઓ તરીકે[1] ઘસી આવે છે. (૨૦) (દેવોના) ભસવાની પેઠે તેઓ આ પ્રમાણે બરાડા મારે છેઃ—"અમે રાજા![2] ભશમ કર અને નાશ કર, કારણ જે ભશમ અને નાશ કરવું એ તારૂં (કામ છે); (પવીત્ર) આતશનો[3] નાશ કર અને સ્રઓષા-વરેઝને[4] જેઓ બચાવે છે, તથા અષો પરહેજગાર દરવીશ આદમીને રસતો દેખાડે છે, તેઓનો તું ખોરાક મીસાલ ભશમ કર" (૨૧) એટલે જે, તેઓ તેઓને (બીજાંઓથી) સમુલગા છુટા પાડે[5] છે, અને તેઓને ખરાબ કરે છે; તેઓનું જ્ઞાન જે તેઓની દોલત તે તેઓ લઇ જાય છે; જાણવું જે જયારે તેઓની દોલત તેઓ પાસથી લુટી લીએ છે, ત્યારે તેઓનું જ્ઞાન જતું રહે છે.[6]

(૨૨) "અને, અમે સ્પીતમ ખાનદાનના સાચા[7] અશો નર! તે જમાનામાં મારી ઇચ્છા તારા આવવાને માટે[8], યા રવાનના (પેલી દુન્યામા) જવાને માટેની માન્યતા પંથરાવા માટે નથી; એટલે જે, એક સાચા વકતાને[9] લાવવાની અને તેને રસ્તો દેખાડવાની (તે વેલા) જરૂર નથી; તે હલકા ખવાસના[10] નાસ્તીકો (તે જમાનામાં) આ તારો શબ્દ, જે અવસ્તા અને ઝંદ છે, તેનો નાશ કરશે [યાને કે, તે (શબદો) ને અશકત કરી નાખશે;[11]] તે હલકા ખવાસના નાસ્તીકો દુન્યવી ભંડાર જે તેઓએ પેદા કીધો તેના પયારને માટે તે પોતાના આતમાને ઈજા દેશે."?

---

૧ **પવન હમ-હખગીહ**, અવ૦ **હખ**, "મીત્ર" સરખાવો ફારસી **હમ--ખાહ**, "હમ શહેરી." ૨. યાને, દેવોનો શાહ.

૩ એ પવીત્ર પાક કીધેલો આતશ છે કે જે આતશ કદેહોમા રાખવામા આવે છે.

૪. પતેત કરાવનાર યા તાબેદારી લાવનાર આથોરનાનને એ એલકાબ લાગુ પાડયો છે, અથવા તો "તેઓ જેઓને અહુરમઝદ તરફની તાબેદારી (**સ્રઓષા-વરેઝ**) એક રક્ષક સમાન છે."

૫. **હુશગાફ્તન;** જુવો અવ૦ **શકપ યા ચપ;** ફારસી **શિકાફતન,** "ભાજવું," "ફાડી નાંખવુ."

૬. **અશાન ખ્રતૂ બોર્દ યેહવૂનેદ,** અસલ અર્થ "તેનુ ડાહપણ લઇ જવામાં આવે છે."

૭. સરખાવો ફારસી **દૂસ્ત-ઇ-વીઝહ,** "એક સાચો મીત્ર."

૮. **યાતૂનિશન,** "આવવુ." ૯. **મિત્રોગ,** "પ્યાર તથા મીત્રચારીનો વકતા."

૧૦. **કૂદગ;** જુવો ફારસી, **કૂતાહ,** "હલકું." વેસ્ત એને **કદંગ** વાંચી "સપુર્ણ" અર્થ કરે છે. અવસ્તાનો ખરો ભાવાર્થ ઉંધો વાલનારા, બીજા ધર્મના હલકા ખવાસના શીક્ષકોને માટે અત્રે એ ઇસારો છે.

૧૧. **નિઝાર,** "પાતલું," "દુબલું."

(૨૩) અને નવમી અને દસમી સદીઓ માટે તે આ પ્રમાણે જાહેર કરે[1] છેઃ—"અએ સ્પીતમ ઝરથુશ્ત્ર ! જયારે તે જમાનો ચાલુ રહેશે, ત્યારે એમ બન્શે કે[2] ઘણા થોડા નાસ્તીકો રહો અને દસતુરોની અશોઇ વીશે, અને થોડા (દેવોની) બુરાઈ વીશે, ઉપદેશ કરશે[3], અને (એવું ખોટું ડોલ ઘાલી) તેઓ પાણીઓ સુકવી[4] નાખશે, અને ઝાડપાન કરમાવી નાખશે[5] અને તમામ સંપતી જેનું જાહેર થવું અશોઇથી છે તેનો નાશ કરશે.[6]"

(૨૪) તેને, ઝરથુશ્ત્રે, ત્યાર પછી ફરીને તેને આ પ્રમાણે પુછીઉં:— "અએ ઝરથુશ્ત્ર ! જયારે તેઓ પાણી સુકવી નાખે છે, અને ઝાડપાન કરમાવી નાખે છે, અને તમામ સંપતી જેનું જાહેર થવું અશોઇથી છે તેનો નાશ કરે છે, ત્યારે તેમ (કરવા)થી[7] તેઓને તેઓ શું આપે છે?" (૨૫) અહુરમઝદે તે ઉપરથી (તેને) જવાબ આપીઓ:—"અએ ઝરથુશ્ત્ર ! આ (ચીજો) તેઓને તેઓ આ પ્રમાણે આપે છે, જયારે તેઓ (પોતાનાં) છોકરાં બચ્ચાં માટે તથા સગાંઓ[8] માટે કાંઇ ચીજ વધારે મોટી જાહેર કરે છે[9], જેવી (તેઓ) પોતાના આતમા માટે (ઇચ્છે,) જેથી તેઓ પોતા માટે, [એટલે, તેઓના પોતાના આતમા માટે] પુષકલ બદલાની તરફેણમા બોલે છે[10]. (૨૬) તે ઉપરાંત, તેઓ કવીઓ[11] અને કરપનો[12], (તેમજ) ખેડુત જે જીઆરત કરનાર (છે)[13], તથા તેજ ઘોડા ઉપર સવાર થયલો પુરૂષ જે (તેઓમાં) એક લડવઇયા તરીકે જાણીતો[14] (છે) તેને તે બદલો આપે છે. જેવી[15] રીતે કે આપણે આ દુનીઆમાં જે

૧ કર્દ, અસલ અર્થ, "જે તેઓએ કીધું."

૨. બોલેબોલ તરજુમો, દીન "આ પ્રમાણે કહે છે." પહલવી ફકરો આ પ્રમાણે વંચાવો જોઇએ **અમત ઝક અવીબામ સાતૂનેદ, હના યેહમતૂનેદ, સ્પીતામાન ઝરતૂહશ્ત્ર! અઇઘ કબદ અહરમોગ રદીહ વ દસ્તોબરીહ યશરૂબીહ યેમલેલૂનેદ.**

૩. **યેમલેલૂન્દ,** "બોલશે."

૪. સરખાવો ફારસી, **નાસીદન,** "દુબલું થવું," "કોહી જવુ"

૫. જુઓ ફારસી, **ખૂસીદન,** 'સુકવી નાખવુ," "સોસઇ જવું," અથવા **ખૂશીદન,** "કરમાઇ જવુ." અવ૦ **હુશ્ક,** "સુકકુ"

૬. અવ૦ **નસ,** "કોહી જવુ." ૭. **પવન ઝક.**

૮. **નફશાઆન,** એ શબ્દ **ખ્વીશાન**ને અર્થે વપડાયલો છે.

૯ તેઓ, યાને ખોટા મીનોઇ ભોમીઆઓ અને દસ્તુરો, તેઓની ખુશામદ કરે છે, અને એવી રીતે તેઓના જજમાનો પાસથી પોતાની આશોદાદ કઢાવી લીએ છે. મોબેદી ટોળાની પડતી માટે આ ઇસારો હોય એમ લાગે છે

૧૦ મોબેદો પોતાનુ લવાજમ કઢાવી લેવા સઘલુ બોલે છે અને નહીં કે પોતાના બેહદીનોના રવાનના ફાયદા કાજે.

૧૧–૧૨. એઓ મીનોઇ રીતે "આંધલાં" અને "બેહરાં" છે.

૧૩. **અનશૂતા–પાહ; પસુ, ફ્શુ;** અવ૦ **ફ્શુયંત,** "કરકસરીયું," **ફ્શુ,** "વધારો કરવો."

૧૪. **અએવાજીહ** ની વટી **અએવાજ–અએ.** ૧૫. **ચીગૂન.**

(આપણા કરતાં) મોટો છે તેને ગોશ્તનો કડકો વેંહચીએ છીએ (એવા વીચારથી) કે તેઓ આપણને સત્તા (**શરીતાઇહ**) બક્ષે; જેમ આપણે તેને અત્રે (આ દુનીઆમાં) ગોશ્ત (ભેટ) આપીએ છીએ કે જેને આપણે બહુ ચાહીએ છીએ."[1]

(૨૭) અએ ઝરથુશ્ત્ર! બીનશીખેલા[2] લોકોમાં, વલી એક પાપી પુરૂષની દોલત, અત્રે (આ દુનીઆમા) ઘરમાં[3] એક બુલંદ સણગાર[4] છે, [(જાણવું જોઇએ) કે, આપણે મુસ્તકીમ મતો ધરાવ્યે છીએ[5], કે જેનો અંગીકાર ઘણોજ જાહેર કરવામાં આવે છે[6], જે પ્રમાણે એક બીનદોલતવાલો પરેહજગાર સખશ, એક લાયક અશો પુરૂષ, જેની જાહેર પવિત્રાઇ ફરજો અને શુભ કર્મોને માન આપવાની છે[7], તેને તોલ કરે છે (તે પ્રમાણે)]."

(૨૮) તેને (ઝરથુસ્ત્રે) ફરીને મને આ પ્રમાણે પુછીઉં:–("અએ અહુરમઝદ!) શું અત્રે (આ દુન્યામાં) તે જમાનામાં અહુરમઝદ પરસ્ત ધર્મનું શ્રેષ્ટ રીતે જાહેર થવું કેઠે પણ થશે[8] [એટલે કે, શું કોઇ પણ શખસ ખરેખર અહુરમઝદ પરસ્ત ધર્મ પાલશે[9]]?"

(૨૯) અહુરમઝદે જવાબમાં આ ઉપરથી કહયું:–" (હા) થશે, અએ ઝરથુશ્ત્ર! એવાં ઉંચ તબેહના[10] (માણસોબી) તે આદમીઓમાં હયાં થશે જેવા કે ઓલીદરાજ દીન ચાશીદારો, અને તેઓ વલી આ હાડમંદ દુનીઆમાં ખરેખર કમ (**ખરૂસ**) દોલતવાલા[11] આદમીઓ થઇ ગયા છે; અને દુષ્ટ ને

---

૧ એ આખા ફકરાઓનો અર્થ સમજવો કઠણ છે. ઝરથુશ્ત્રે પુછેલા સવાલનો જવાબ જે અહુરમઝદ અત્રે આપે છે તે બધબેસતો નથી મતલબ એમ લાગે છે કે ભેટો ઘણી ખરી એવા પુરૂષોને આપણે આપીએ છીએ કે જેઓને આપણે ચાહીએ છીએ અથવા જેઓનુ ધ્યાન આપણી તરફ ખેચવા માંગીએ છીએ આ બે સદીઓ જેઓ માટે હ્યા લખાણ છે તેમા લોકો બીજાઓની ખુશામદ કરી ભેટો મેલવશે આવા ગુનાહભરીઆં કામથી પાણીનુ સુકાઇ જવુ, ઝાડપાનનુ કરમાઇ જવું અને આતશનુ બુજાઇ જવું થશે.

૨. **અન–આરાસ્તન,** અસલ અર્થ, "અસ્વચ્છ", સરખાવો, પહલવી **આરાસ્તન,** ફાર્સી **પએરાસ્તન,** "સણગારવુ."

૩. વાચો. **પવન મીયાન માનિશ્નીહ.** જો આપણે એને **પવન મીયાન મીનિશ્નીહ** વાચીએ તો એનો અર્થ, "મધયમ વીચાર પ્રમાણે" થાય.

૪. **બૂલંદ વએરાઇશ્નીહ.**

૫. **દીનાઈ સ્તવ્રવ ખદૂનીમ.** ૬. **ઇ પતીરિશ્નિ ગૂબિશ્નતર.**

૭. **ફ્નામિશ્ન;** અવ૦ **ફ્–નમ,** "વાંકુ વલવુ." ૮. **હુઇત.**

૯. અસલ અર્થ, "અહુરમઝદ પરસ્ત દીનનું શુ કોઇનામાં રેહવું થશે."

૧૦. **મદમ.** ૧૧ **મે અનદગોગ ખ્વાસ્તગ** "થોડી દોલત" વાંચીયુ છે.

જાદુમગાર શખસો તેઓને પણ મરકી લાવનાર અને મોત ફેલાવનાર, ઇજા અને જાદુગરીથી (ભરપુર તરીકે), કહે છે; અએ ઝરથુશ્ત્ર ! તારા સીવાય, તેઓ અષોઇને, સર્વથી વધુ, સર્વથી ચીવત રીતે, અને સર્વથી મકમપણે[1] જેબ આપે છે. (૩૦) તારી સાથે જે દરૂજો સમાગમમાં છે, અને જેઓ જાદુમગારોથી અનજાણ્યા છે, તેઓ આંધલાં છે; અને જે દરૂજો તેઓ સાથ સમાગમમાં[2] છે, અને સમજણથી વીચાર કરે છે, તેઓ દેખતા છે; અજ્ઞાન તે નાસ્તીકો છે, જેઓ નઝદીક રહીને, તેઓની સામે દુશમનાઇ ઉભી કરે છે, જેથી તેઓ આમ કહે છેઃ 'તું જે જાહેર કરે છે તે હમને દેખઇતું છે કે, તું તે જાહેર કરે છે તેમ નથી;' તેને વીશે તેઓ આ પ્રમાણે કહે છે કેઃ 'તારૂં જે કામ છે તે મારૂં નથી [એટલે, મારેથી તે થવું જોઇએ નહી], ને વલી એ તારૂં પણ (કામ ખરેખરૂં જોતાં તો) નથી [એટલે જે, તારે પણ તે કરવું જોઇએ નહી], કારણ કે તે અષોઇ નથી [યાને, તે ભલું કામ નથી].' (૩૧) કારણ કે, અએ સ્પીતમ ઝરથુશ્ત્ર ! તે (શખસ) કે જેને માટે તુંને પણ ખબર છે, તે આ તારા સખુનો અને વીચારો માટે પેદા કરવામાં આવ્યો છે, હયાં જેબી કાંઇ હોય તેનો વીચાર કરનાર હોશેદરનું તે ચીત્ર, છે સબબ કે પોતાના આત્માના (ખાકી) મલી જવાએ કરીને તે પુરૂષ જે અષો છે યા તે કે જે એમ નથી તે જાહેરમાં આવે છે."

(૩૨) અને એમ પણ તે કહે છે કેઃ–"અએ સ્પીતમ ઝરથુશ્ત્ર ! હું તને જાહેર કરૂં છું કે તેઓ કે જેઓ નવમી અને દસમી સદીઓમાં જનમ[3] લીએ છે,[3] તેઓ લોભના દરૂજો થશે, (અને) તે (દેવી)ના ગર્ભસ્થાનમાં તેઓ આકાર લેશે, તેઓ કે જેઓ દુરાચર્ણીઓને પોતાની મોટાઈથી સરદારીમાં અથવા તેઓના ચેલા (**પસોપાએઇહ**) થવામાં પોતાની કીર્તિથી મદદ કરશે."

(૩૩) તેઓને માટે એમ પણ તે જણાવે છે જેઃ—"તે માણસો મારવાને માટે વધારે લાયક છે; અહુરમઝદે તેને[4] આ પ્રમાણે કહયુંઃ—'તે (દેખઇતા) અશો આદમીઓ, જેઓ મારાં દરેક (પ્રાણીને તેઓમાં રોગ ફેલાવી) મારી

---

૧. **અર્વન્દાગ–આઓમન્દીહાતર;** સરખાવો અવ૦અઉર્વન્ત, "લડવઇઓ"

૨. ઓલેઓલ તરજુમો, "જેઓ સાથ તેઓ વહેવારમાં છે તેઓનો જ્ઞાનથી વીચાર કરે છે."

૩–૩. અસલ અર્થ, "આવવું." ૪. **ઝરથુશ્ત્રને**

નાખવા કાજે[1] દુનીઆંમાં[2] નસો લઇ જાય છે, તેઓ ઇજાકારક (છે); તેઓ આતશો અને ઉંડાં વેહતાં[3] પાણીઓનો નાશ કરે છે; તેઓના શરીરો પણ પાણીના ખાબોચીઆં[4] (છે), જેઓ કમકમાત ભરીઆ દેખાવના (છે, અને) દેશ દેનારાઓને તેઓ વધારે મદદગાર થઇ પડે છે; તેઓ કે જેઓ નસો પકડનારા ગુનેહગાર પુરૂષો (દ્રવંદ) છે.' (૩૪) તેઓને માટે હું તને, અએ સ્પીતમ ઝરથુસ્ત્ર! કહું છું કે એ પેલી નવમી અને દસમી સદીઓમાં તેઓ જનમશે[5] કે જેઓ દુજની ઓલાદ છે, અને ગનામીનોના બુરા સાથીઓ[6] છે; દસ દેવયસ્નો કરતાં તેઓમાંના એકનેબી મારવો એ વધારે સજાવાર છે;[7] અને તેઓ પણ મારી (પોતાની પેદાયશ)ના, મારા પોતાના દીનનાઓને મારી નાખે છે, કે જેઓના નાશ[8] બાબે તેઓ આ પ્રમાણે કહે છે:—'જો તેઓ માટે જીવવું અવશયનું હોય, તો (તેઓએ) હમારી રીત પ્રમાણે (જીવવું), પણ (વ) તેઓ દુષ્ટ છે, અને મોટાઇમા ઓછા થતા જાય છે.'[9] (૩૫) વધુ ખરાબ (ચીજ)[10] તો વલી એ (છે) કે, મોટા અને નાનાઓને (ભેલી નાખવાનો) તેઓ ગુનાહ કરે છે; જેઓ તને ગના (મીનો) જેવો[11] (બુરો) ચીતારે છે, અએ અશો ઝરથુ-

૧. વાંચો **પવન કોલા નસ્તન** (અવ૦ **નસ**) ઈ લિ. વેસ્ત **પવન કોલા દસ્તૂર**, "દરેક વડા દસ્તૂર પ્રમાણે"

૨. નસા અથવા મુરડાંને બરોબર ક્રીયા વગર લઇ ન જવું એ અસલી ઇરાનીઓમાં મોટા ગુનાહ સમાન લેખાતુ હતુ વ દીદાદ પ્રમાણે એવા ગુનેહગારને ઠાર મારવામાં આવતો. ૩. **ગીરાન તચિશ્ન.**

૪. દો. વેસ્ત પણ એને **મયા-વખદુન** વાંચે છે, ફારસી **આબ-ગીર** "પાણીના ખડદા".

૫. **ચેહમતૂન્દ**, અસલ અર્થ, (આ દુનીઆમાં) "આવે", "પોંહચે."

૬ **રિશગાર**, "મારી નાખનારા", અસલ અર્થ, "જખમ કરનારા", સરખાવો ફારસી **રેશગાર**, **રેશ**, "દુષ્ટ", એટલે, "બુરાં કામ કરનારા" દો. વેસ્ત એને **રેશગાર**, "જખમ ઉત્તપન કરતા" વાંચે છે. ૭. **ઝનિશ્નતર.**

૮ **ઝનિશ્નાઓમન્દીહ**, અસલ અર્થ, "નાશ". ૯ **કાહેન્દ.**

૧૦. **વદતરીહ**ની વટી **વતરીહ.** જેમ આગલ ચાલતા સમજાવવામાં આવ્યું છે તેમ એ **પેશુપાએઈહ** અને **પસુપાએઇહ**ના ગુનાહ તે મોટાઓ તરફ તોછડાઇ અને હાથ હેઠલનાઓ તરફ ખરાબ વર્તણુંક હોવાં જોઇએ.

૧૧. **ગત્રાગ-વારગ; વારગ**, સરખાવો ફારસી, **વારેહ**, "મલતું આવતું", "માફક": એટલે, અહરેમનને મલતુ આવતુ **જનાગ હુલગ**, "મારતો (અને) નાશ કરતો" બી વાંચી શકાય, **હુલગ**, સરખાવો ફારસી, **હુલ્ક**, "નાશ કરતુ", "પાયમાલ કરતુ" દો. વેસ્ત એને **ખલકો**, "એક નીરજીવ ચીજ" વાંચે છે અને તરજુમો કરે છે. "તે ગુનાહ જે તુને મારે છે, તેને તેઓ નિરજીવ (**ખલકો**) કહે છે".

શ્ત્ર! તારા અહુરમઝદ પરસ્ત ધર્મ પાલનારાઓને જેઓ મારી નાખે છે તેમને તેઓ મરદાનગીવાલા[1] તરીકે પીછાણે છે. (૩૬) અએ ઝરથુશ્ત્ર! તને (નામથી યાદ કરીઆ) વગર[2] તેઓ મારી યસ્ન અને નીયાયશની કીયાઓબી કરે છે[2] અને (વલી), અએ ઝરથુશ્ત્ર! તારી આ યસ્નને સર્વથી બુરી અને તારી આ નીયાયશને સર્વથી દુષ્ટ ગણે છે; તારા આ બે આશીરવાદ, અવસ્તા અને ઝંદ, જે હું મીનોઓમા સર્વથી વધુ વૃદ્ધિ કરનાર છું તેને તને જાહેર કીધા, તેને પણ સર્વથી બદ તરીકે ગણે છે. (૩૭) સર્વથી બુરી કાપાકાપી, (યાને) હદ વગરની[3] ખુનામરકી,[4] માણસોને માટે સર્વથી શ્રેષ્ટ કાર્ય હોય એમ તેઓ ઉતેજન આપે છે[5], જેઓ એવાં કમકમાતભરીઆં કામથી ખુશાલીનું (ઉત્પન થવું છે) એમ જાહેર કરે છે;[6] મીનોઇ મકાનોના (સુખનો) પણ (પોતા માટે) તેઓ નાશ કરે છે;[7] પોતાના રવાનને પણ તેઓ પાયમાલ કરે છે;[8] આ દુનીઆંની શારીરીક હસતીઓનો તેઓ નાશ કરાવે છે; પોતાના આતમાને માટે તેઓ વીલાપ[9] પેદા કરે છે; અને વલી દીન, જેની ઉપર[10] ભલી દીન પાલનારાઓ, જેઓ તેજ જમાનાના સર્વથી દુષ્ટ લોકો સાથે ભેલાયલા છે, તેઓને રસતો દેખાડવાની[11] રીતી[12] રચાયલી છે, (તેનો તેઓ નાશ કરે છે.)"

---

૧ **નીવાગ; નેવ**, "પેહલવાન", "હિમાયતી". વેસ્ત એને **વ જનાગ**, "અને તે મારનાર". વાચે છે

૨–૨ **બરા મિન લક ઝક–ઇચ ઈ લિ યઝિશ્ન વ નીયાઇશ્ન આર્ઝીનેન્દ**. અસલ લખાણ વાકયને બંધબેસ્તુ કરવા મેં સુધાર્યું છે વેસ્ત એને **બરા મીન લક ઝક–ઈચ ઇ લગાન વનદિશ્ન આઝારીનેન્દ**, વાચી અર્થ કરે છે "તેઓ તે (ફરજો)નેબી હરકત કરે છે, જે તારા લોકોએ **(લગાન)** બજાવવી જોઇએ"

૩. **સરી–તર**. ૪ અવ૦ **રએશ**. ૫. **સરાયેન્દ**, અવ૦ **થ્રા**, "પોષણ કરવુ".

૬. **અમતની** વટી **મૂન**. ૭. **ક્રેન્ચીનેન્દ**.

૮. એટલે, દોજખમા શીક્ષાને તે પોતે આધીન થઇ બેહશ્તમા પોતાના રવાનના સુખનો તેઓ નાશ કરે છે

૯. **ખ્રૂસિશ્ન**, અવ૦ **ખ્રૂધ**, યા **ખ્રુસ**, "રડવુ".

૧૦. **મદમ મા**, અસલ અર્થ, "જેની ઉપર (છે)"

૧૧. **રાયીનીદન**. ૧૨. **આઇનીનગ**.

૩૮) અને આમ પણ તે[1] કહે છે કેઃ– "ઝરથુશ્ત્રે અહુરમઝદને આ પ્રમા પુછીઉં:– 'જેઓ લશકરી તાલીમને[2] લાયક ન હોય તેઓને માટે હમા શી ચીજ ફરમાવવી જોઇએ, યાને કે, તેઓ પાસે લડાઇના હથીઆર[3], સીપા ા, અને કોઇ બંચાવ કરનારા નથી, અને તેઓને દુઃખ દેનારાઓ પુષકલ છે (તેઓને શું કરવું જોઇએ)?' (૩૯) અહુરમઝદે આ પ્રમાણે જવાબ આપીઓઃ—'તે મજબુત મનશકતીવાલા[4] પુરૂષો જેઓની અંદર બુદ્ધિબલ વગરનું થવાની[5] ખાસીઅત[6] છે, જેઓ લશકરમાં જોડાઇ શકે તેવા છે[7], જેઓના દુઃખ દેનારાઓ પુષકલ[8] છે, તેઓનું તાકાત તારે ખીલવવું જોઇએ.'"

(૪૦) અને તે વખતના બુરા માણુસો પાસથી સતાંના ચાલી જવા વીશેબી આ પ્રમાણે તે જાહેર કરે છે, કેઃ—"ઝરથુશ્ત્રે આ પ્રમાણે પુછયું: 'અએ અહુરમઝદ! તે કએ યા કરપન, જે સર્વથી ખરાબ રાજકરતા છે, તે શું ફરીથી ભલાઓ સાથે મલી જાય છે[9]?' (૪૧) અહુરમઝદે જવાબ આપીઓઃ '(હા), અએ ઝરથુશ્ત્ર! તે પણ (મલી જાય છે).' (૪૨) ઝરથુશ્ત્રે તેને આ પ્રમાણે પુછયું: 'અએ અહુરમઝદ! તે (શખસ) કે જે ભલી પાદશાહીનો છે તે શું ફરીથી કએસર[10] અને ખાકાન[11] જેવા ભલા (શાહ-

---

૧. દીન.

૨. બોલેબોલ તરજુમો, "હથીઆર ફેરવવામાં", **પવન દાર-સ્નેશ (સ્નેશ દારીહ**ની વતી), **પવન કાર ઈ દએનીહ** બી વાચી શકાય, "ધાર્મીક પ્રાક્રમો માટે," અથવા **દાર ગદ્દૂઈહ**, સરખાવો ફાર્સી **દાર કદૂ**, "એક થાબલો જેની ઉપર કાંઇ સોના રૂપાંની નીશાનો લટકાવી તીર અંદાજોને ટાંકવા કેહતા અને પછી જો તીર લાગે તો ઇનામ દાખલ તે આપતા." એ ઉપરથી **દાર ગદ્દૂઈહ** એટલે "લશકરી કસરતો યા પ્રાક્રમો" થઇ શકે. વેસ્ત : **પવન દ્રિગૂશ**, "ગરીબ હોવાને લીધે."

૩. **અવઝાર**. ૪. **તોશ્ત મીનિશ્ન**; સરખાવો અવ૦ **તેવિષિ**; **તોશીન મીનિશ્ન** વાંચવુ વધુ ઠીક દીસે છે.

૫. **પવન હૂશ મૂન લા હુઇત**. ૬. **દક્ષગ**, અસલ અર્થ, "ઇધાની."

૭. **પવન સ્પાહ તૂબાનીગ હુવા-અન્દ**. બુદ્ધિબલ ન હોય તો પોતાથી બનતું કરી શારીરીક બલનો વધારો કરવો. ૮. **અફ્રુશાન કબદ બીશીદાર**.

૯. એટલે, "શું તે આખરે સુધરી સારા રાજકર્તાઓની સંફમાં આવે છે."

૧૦. એ પૂર્વ રોમની શાહનશાહતનો "કેસા" યા "સીઝર" નો મહાન એલકાબ ધરાવનાર રાજા માટે ઇસારો છે.

૧૧. એ અસલની મોટી ચીનાઇ શાહનશાહતના રાજાનું નામ છે. મતલબ એ કે ખરાબ રાજકરતાઓ પાછા સુધરશે કે, અને ઇરાનના સાધારણુ નાના રાજકરતાઓ છે તે પાછા "કએસર" તથા "ખાકાન" મીસાલ મોટા થશે કે?

નશાહો) સાથે મલી જાય છે?" (૪૩) અહુરમઝદે જવાબ આપીઓ '(હા) અએ ઝરથુશ્ત્ર! તે પણ (મલી જાય) છે'".

(૪૪) તેજ બુરાઓને[1] માટે એમ પણ તે કહે છે:—"જયારે તેઓ સુદ્ધીમાં હોય છે અને (જયારે) તેઓ સમજે છે, ત્યારે તેઓ અષોઇના (સખુનો) કરતાં ગુચવાડો ઉતપન કરનારા વચનોને[2] વધુ પસંદ કરે છે, એટલે કે, ભલું કામ અને પરહેજગારી કરતાં (તે કામ યા સદગુણનો) બદલો[3] તેઓને વધુ ઠીક દીસે છે, રોશની કરતાં અંધારૂં તેઓને બહુ ગમે છે,[4] અને (બેહસ્તની) ઉંચી જેહાન કરતાં (દોજખનો) ઉંડો ગાર તેઓને (વધુ ગમે છે), તેઓ મુશકેલી ઉભી કરે છે. (૪૫) તેઓને માટે, પણ, હું તુને કહું છું કે: 'ઉછલતો[5] સર્પ[6] જે વરૂ અને સીહની પેઠે (છે) તેના કરતાં તેઓ વધુ મારવા લાયક છે; જયાં સુધી[7] તે શખસ, જે અષો ચીત્રો-મયાન[8] (છે), તે (પોતાની) ફતેહમંદ ગુરૂજ[9] સહીત આવે નહી ત્યાં સુધી, તેઓ કીના અને કપતમાં ચાલુ આગળ વધશે. (૪૬) તે (ચીત્રો-મયાન) ત્રણ (ગણા) પચાસ[10] માણસો સહીત કુચ કરી આવે છે, જેઓ (તેના) શાગેરદો (છે), જેઓ મજબુત,

---

૧ જુવો ફકરા ૩૭ થી ૩૯

૨ **ગોમંગ;** સરખાવો ફારસી **કોમંક**, "ઉખાણુ," "ગુંચવાડા ભરીઉ લખાણ" વેસ્ત એને **ગલીમગ**, વાંચી "કહેવતો" અર્થ કરે છે આ માણસો કાયદો જાણે છે, પણ બદ નિશ્ટાથી તેનો ખોટો અર્થ કરે છે

૩ **પારગ;** સરખાવો ફારસી **બારેહ** યા **પારેહ**, "લાચ," "બદલો."

૪. **અવાગીનેન્દ**, "મદદ કરવી" ૫ **શસ્પ**, જુવો ફારસી **શસ્પ**, "કુદતુ."

૬. **ગઝ;** સરખાવો ફારસી **ગઝા**, "કરડતો સર્પ." ૭. **અમત.**

૮ એ નામ જુદી જુદી રીતે લખવામાં આવે છે ડૉ૦ વેસ્ત સુચવે છે કે અસલ રૂપ **ચીત્રો-મેહાન** છે, અવ૦, **ચિથ્રો-મએથનેમ,** "પ્રજાના ધરવાલો," એ એલકાબ કગદેઝમા વેહતી એક નદીને તથા તે દેશના વડા ધર્મગુરૂને લાગુ પાડવામા આવ્યો છે પેશોતન, તે વીશતાસ્પના એક બેટાનો, એ એલકાબ છે એમ માનવામા આવે છે કે એ અમર્ગ છે અને કયામતને દીવસે પાછો આવશે તથા ઇરાન દેશમાં તેનો દીન ફરીથી જારી કરશે.

૯. **વઝર,** સરખાવો અવ૦ **વઝર.**

૧૦ એટલે જે, ૧૫૦. આ આકડો **બહુમન યશ્ત,** બાબ ૩, ફકરા ૨૭, ૨૯ અને ૪૨ માં આપવામા આવ્યો છે **વ ફ્રાજ સાતૂનેદ પેષ્યો-તન ઇ બામીક લેવતા ૧૫૦ ગબ્રા ઈ યશરાએ મૂન હાવિશ્ત ઇ પેષ્યો-તન હુબા-અન્દ, પવન સિહા સમૂર જામક પવન મઇનૂગ શપીર યખસેનૂન્દ.** વેસ્ત તરજુમો કરે છે. "પચાસ ત્રગડીઓ" અસલ અર્થ, "પચાસ ત્રગડીઓ."

બુલંદ, પોતાની ફરજો[1] અને ધાર્મીક મતો ઉપર ચોકાસી રાખનારા (છે), જેઓ પોહલાં ખભાં[2], મજબુત બાજુવાલા અને ઘણા લોકપ્રીય (છે),[3] જેથી કરીને કાલા[4] (રૂવાંતાવાલાં પોષાકમાં સજ થયલું) તેઓનું જાદું કદ (છે)[5], જેને લીધે (અઈધિ) તે દેવો અને ગુનેહગારો તેઓથી બીહે છે. (૪૭) અને તે પેલા બુરા ગનામીનોને, તેની ઓલાદ[6] કે જેનો તે પીતા[7] છે તેની સહીત, તે લાભનો દેવ, કે જેને, જેમ દેખઇતું છે તેમ, તે દુજ સંપૂર્ણ પરસ્તેશથી પુજે છે[8], તેને તે (ચીત્રો-મયાન) મારે છે; અને (તેના ચેલાઓ) માંના તેઓ, જેઓ ઘોડેસ્વાર થઇને પોતાની ઉમદા નોકરી[9] ઉપર આગળ વધે છે, તેઓ છુટા વાલવાલા તુરકી દેવને[10], આરબોને તથા ક્રીસ્તી રૂમીઓના શેદાસ્પનેબી[11] મારે છે

(૪૮) "અને મોટે ભાગે માણસોને તે (તેઓની) ફરજ બાબે શીક્ષણ[12] આપે છે, સંતોશી અને અસંતોશી (એ બંનેને); તે જે વીચાર જાહેર

---

૧. અસલ અર્થ, "કામ," "ધંધો"

૨ **ક્રાખ્-સૂપત;** અવ૰ **સુપ્તિ;** સૌ૰ शुप्ति, સરખાવો ફારસી **સોફત,** "ખાંધ"

૩. **કુબદ મિલીઆ;** સેમીતીક શબ્દનો અર્થ, "લોકપ્રીય," "પ્રજાપ્રીય."

૪ **સિહાકગૂનીહ**ની વટી **સિહાકગીનીહ** છે, અસલ અર્થ "કાલા રંગમાં" દો. વેસ્ત એને **કુબદ મિલીહ** વાચી, "ઘણા વાલવાલા" અર્થ કરે છે પણ વાલનું વર્ણન થોડા બોલ પછી જુદુ આવે છે

૫ **સ્તબ્ર;** એ અવસ્તા શબ્દ છે. વેસ્ત "બરભચક" ૬ **દામાન,** "પ્રાણીઓ"

૭. **અબ,** "પીતા" પહલવીમા સાધારણ રૂપ **અબૂ** છે. દો વેસ્ત એને **૩ અઝખ,** 'ત્રણ દાખલીઓ" વાચે છે. એ ત્રણ તે, "તુરકી દેવો," "અરબો' અને "શેદાસ્પ", ફારસી **અઝગ,** "દાખલી"

૮. **યઝેદ પવન અગવીન યઝિશ્ન.** ૯. **બુલંદ પીશગીહ.**

૧૦. તુરકીઓને એ પ્રમાણે કહેવામા આવતા હતા, એઓ અસલ તાતાર દેશના રહીશ હતા જેઓ પછવાડેથી યુરોપ જઇ વસીઆ. હાલના "ઓતોમન" તુરકીઓ હજી હસ્તીમા આવ્યા હતા નહી.

૧૧. **બહુમન યશ્ત,** બાબ ૩, ફકરા ૩, ૫, ૮, ૨૧ માં એ નામ **શેદાસ્પીહ** તરીકે લખવામાં આવ્યુ છે. એમ ધારવામાં આવે છે કે કોઇ બાઇ ઝેનતાઇન શેહેનશાહ યા સરદાર જેને ઇરાનીઓને હરાવ્યા તેના નામનો આ ખોટો ઉચ્ચાર છે. એ શેહેનશાહ થીઓદોઝીઅસ હોય એમ સુચવવામાં આવ્યુ છે. પુર્વ ભણીના રોમનોને ઇરાનીઓ **ક્રિરાસીયાકીગ** નામથી ઓલખતા હતા.

૧૨. **આખિઝિશ્ન,** અવ૰ **હચ,** "રસ્તો દેખાડવો;" અસલ **આહુચીદન,** "શીખવવું."

કરે છે તે વીચાર સાથ જે શખસ એકમત થતો નથી તેનેથી તે[1] ખુશી થતો નથી; (પણ) જે શખસને, એ ઝરથુશ્ત્ર! તે દીન (ઉપર એતેકાદ) આપી શકે છે તે સંતોશથી જીવે છે.[2] (૪૯) તેજ (પુરૂષ)ને (દીનની) ગુરૂજથી તે બુલંદ[3] કરે છે, તે તેજ[4] (શખસ) છે જે (પોતાનાં) હાથોએ સુખી થાય છે,[5] (જેનું) સુખ તેને પોતાની મજબુત બાજુઓ વડે તથા પોતાના જવાનીનાં જોરે[6] કરીને રાખવાનું છે. (૫૦) અહુરમઝદની દીનને લીધેજ (**બરા**) કૌવત અને ફતેહ હોય એમ તે જાહેર કરે છે, અને તે કૌવત અને ફતેહને લીધે સઘલા (લોકો) તેને માન આપે છે[7]; જયારે તે (માહન પુરૂષો) આવશે જેઓ ઝરથુશ્ત્રના (હવે પછી જનમનારા) બેટાઓ[8] છે, જેઓ દુનીઆને ફરીને સજીવન કરશે, (જેઓ) મોત વગરના તથા અમર્ગ આદમીઓ પેદા કરશે, જેઓ હંમેશે હમેશના (વખત) લગી ભુખ અને પયાસ વગરના થશે."

(૫૧) અને ઝરથુશ્ત્રના એક હઝારામાં દસ સદીઓનું ભવીષ્ય[9] તથા ઝરથુશ્ત્રના બેટા હોશેદરના (આવવાની) ખબર વીશે એમ પણ તે જાહેર કરે છે, કેઃ—"જયારે તે સદી કે જે અહુરમઝદ પરસ્ત દીનની પેહલી (છે), (અને જે) જયારથી ઝરથુશ્ત્ર (અહુરમઝદ) સાથની ગોફતેગો માટે આગલ (**ફ્રાજ**) વધીઓ ત્યારથી શરૂ થાય છે તે પુરી થાય છે, ત્યારે (તે પહેલી સદીને માટે) શું સરજેલું[10] છે? (૫૨) ત્યારે અહુરમઝદે જવાબ આપ્યો: 'સુર્ય (થોડો વાર) ઉભો રહે છે.'[11] (૫૩) એ પછી આવતી બીજી, ત્રીજી,

૧. એટલે, તે ગુરૂ ૨ બોલેબોલ અર્થ, "સંતોષથી ચાલે છે"

૩. **મસીનેદ**; સરખાવો અવ૦ **મસુ**, ફારસી **મહ**; જે ઉપરથી, "મોટું કરવુ"

૪. **હુના-હુમ.**

૫. **ખ્વારીહેદ ખ્વાર દાશ્તન**; સરખાવો, અવસ્તા **ખાથ્ર**, "આસાયશ."

૬. જુવો અવ૦ **તેવિષિ**, "તાકાત"

૭ **ફ્ર-નામેદ**, "નમે છે," "માન આપે છે" અવ૦ **નમ**

૮ એ ત્રણ છોકરા તે હોશેદર, હોશેદર માહ અને સોશીઓસ, જેઓ દુનીઆંને સજીવન કરવા ઝરથુસ્ત્ર પછી દર એક હજારે વર્ષને અંતરે આવે છે.

૯. **બરીનગ**; સરખાવો ફારસી **બરીન ફરહાંગ**, "ફાલ," "એક ભવીષ્ય પોથીનું નામ જે તેહમુરસ્પે લખી હોય એમ ધારવામા આવે છે"; **બરીન દાયર**, "આકાશ", "પૃથ્વિનો ગોલો." દો વેસ્ત એનો અર્થ **બુરીનગ**, "જુદા પડવુ" કરે છે

૧૦. **બરીન**; જુઓ ઉપલી નોટ

૧૧. બીજો અર્થ, "સૂર્ય પોતાને છુપાવી દીએ છે." સરખાવો ફારસી શબ્દ **નીહુમબીદન**, અર્થ "ઉભુ રેહવુ," "ઢાંકી દેવુ," "સંતાડવું."

ચોથી, પાંચમી, છઠ્ઠી, સાતમી, આઠમી, નવમી તથા દશમી[1] સદીઓને માટે શું સરજેલું છે? (૫૪) ત્યારે અહુરમઝદે જવાબ આપીઓ: 'સુર્ય ઉભો રહે છે.'

(૫૫) "ત્યાર પછી, જ્યારે દસમી સદીના (આખેરના) ૩૦ વર્ષ પૂરાં નહી થાય[2] [યાને કે, જ્યારે ત્રીસ વર્ષ અધુરાં રહે (**લખવાર**) છે], ત્યારે એક કન્યા જેનું (નામ) **શેમીગ-અબૂ**[3] છે તે પાણી તરફ[4] આગલ વધે છે; તેણી, જે તે પ્રખ્યાત હોશેદર[5]ની માતા છે; ઉર્વીજ[6]ને પેટે અવતરેલા, ઝરથુસ્ત્રના બેટા ઇસદવાસત્ર[7]ના કુટુંબ સાથ સગપણ ધરાવનાર ફ્રાન્યના (બેટા) વોહુરઓચથી[8] તે ઉતરી આવેલી છે. (૫૬) ત્યાર પછી તે પાણીમાં બેસે છે અને તે પીએ છે; અને તેણી પેલાં ઉંચ પ્રકારનાં (**મદમ**) બીજ પોતાના

---

૧ દસમી સદીની નીસાનીઓ તો હવે પછી વર્ણવામા આવી છે

૨ **અ-રાન્દગ**ની વટી **અ-રાનગ;** અર્થ, "પસાર નહી થયલુ"

૩. **શેમીગ-અબુ** યાને "જાણીતા બાપ વાલી છે," એટલે જે **ઝવારિશ** નામના પ્રખ્યાત બાપથી ઉતરી આવેલી. અવ૦ **સ્રૂતદ ફ્રેધ્રિ**નુ એ પહલવી રૂપ છે

૪ કાંસુ સરોવર તરફ

૫ **ફ્રવરદીન યશ્ત,** ફકરા ૧૨૯ મા એને **ઉખશ્યત એરેત** "(ગુજરેલાના) હાડકાંને પાછા ઉભાં કરનાર," "સજીવન કરનાર" કહેલો છે. જે કન્યાને પેટે એ અવતરે છે, તેનુ નામ **સ્રુતદ-ફ્રેધ્રિ,** યાને "જાણીતા બાપ વાલી" છે. **સદદર બુનદહિશ્ન**મા એનુ નામ **બદ** આપેલુ છે એમ કહેવામા આવ્યુ છે જે **કાંસવ સરોવર**માં સ્નાન કરતાં ઝરથુસ્ત્રનુ બુન, જે ત્યા સચવાઇ રહેલુ છે, તેથી તેને ગર્ભ રહે છે અને તે એક બેટાનો જનમ આપે છે.

૬. દેખઇતી રીતે ઝરથુસ્ત્રની ત્રણ બાયડીઓમાની એક એ છે. ઝરથુસ્ત્રની બાયડી હવોવી તે ફ્રપઓસ્ત્રની બેટી હતી. તેનુ નામ **ફ્રવરદીન યશ્ત,** ફકરા ૧૩૯ મા આવે છે. એ સીવાય અવસ્તામા પેગામબર સાહેબની બીજી કોઇએ બાયડીનુ નામ આવતું નથી. **વિજરગર્દ-ઇ-દએનઈગ** નામની કેતાબમા બીજી બે બાયડીઓના નામો ઉર્વીજ અને અર્નીજબરેદા આપીઆ છે ઘણુ ખરૂ તો અત્રે દીનકર્દમાં અઉર્વિજ નામ છે તે એ બેમાંની પહેલી બાયડીનુ હોવુ જોઇએ અને તે ઇસદવાસ્ત્રની માતા હતી. ઇસદવાસ્ત્રને એક બેટો હતો જેનુ નામ **અરનિજ-ઇ-બીરાદાન** હતુ.

૭. ઝરથુસ્ત્રની જીદગીમાં તેને જે ત્રણ પુત્રો અવતરીઆ હતા તેમાંના સર્વથી વડાનુ નામ ઇસદવાસ્ત્ર. તે આથોરનાનોનો વડો હતો અને મોબેદાન મોબેદ થયો હતો. જ્યારે દીન ૧૦૦ વર્ષ તુલીક પૃથ્વિ ઉપર ચાલી ત્યારે તે મરણ પામીઓ ઝરથુસ્ત્રના બીજા બે બેટાઓમાં અઉર્વતદનર, બુરજીગર અને ખુરશીદચીહર, લડવઇઓ હતો.

૮. **ફ્રવરદીન યશ્ત**માં જણાવેલા **ફ્રાન્ય**ના ત્રણ બેટાઓમાંનો તે એક છે. તે ઈસ્દવાસ્ત્રના ખાનદાનનો છે.

શરીરમાં ગ્રહણ કરે છે[1], (તે બીજ) કે જે અષો ઝરથુશ્ત્રે નાંખીઆં તેનાં છેલ્લાંનો ત્રીજો ભાગ હતો; અને તે છોકરો પેટમાં રહયો કે જેનું નામ **વક્ષીનીદાર ઇ યશરાએઈહ**, "અષોઇનો વધારો કરનાર"[2] (છે). (૫૭) જોકે તે માત્ર ૧૫ વર્ષની છે[3], તો પણ તે કન્યા મરદના સમાગમમાં આવી નથી[4], અને ગર્ભ રહયો ત્યાંથી તે પેલો (હોશેદર) જનમીઓ ત્યાં સુધી પણ (મરદના સમાગમમાં આવી નથી).

(૫૮) જ્યારે તે (માહન) પુરૂષ ત્રીસ વર્ષની ઉમરે પોંહચે છે, ત્યારે સૂર્ય આસમાનની વચમા ૧૦ દીવસ અને ૧૦ રાત્ર લગી સ્થીર ઉભો રહે છે,[5] અને અસલ (**ફ્રાજ**) પેદાયશના (વખતમા) જે જગ્યા ઉપર તેને પેદા કરવામા આવ્યો હતો[6] તે જગયા ઉપર પાછો ફરીને આવે છે, જેથી કરીને ચાર સ્થળોમાંથી[7] એક સ્થળમાં તે રહે છે, અને સાતે કેશવરો ઉપર (પોતાની) બલતી રોશની ફેંકે છે.[8] (૫૯) અએ ઝરથુશ્ત્ર! તેઓને માટે, પણ, એમજ છે; એવી હાલતોમાથી[9] તેઓનું જાહેર થવું છે, જેથી કરીને તેઓ (લોકો) જાણે કે આ તે હઝારો છે જે તેઓને માટે ઠેડવવામાં[10] આવ્યો છે જેઓ આ ઉચ (**મદમ**) દીન સાંભલવાએ કરીને જાણીતા થયલા[11] છે; આમ તેઓ પણ (છે) જેઓને માટે તે વેળાએ લોકો જાણતા નથી[12] કે તે એક અજાયબ જેવી ચીજ છે[13].

(૬૦) ત્યાર પછી, જ્યારે તે (માહન) પુરૂષ ત્રીસ વર્ષની ઉમરે પુગે છે, ત્યારે ભલી પાદશાહીવાલા અને ખરી ઉદારતાવાલા[14] **અમષાસપંદો**

૧ **ફ્રજેદ**, જુવો, **ફ્રૂખ્તન** યા **અફ્રૂખ્તન**, "સલગાવવું"

૨. **વક્ષીદાર-ઇ-યશરાએઈહ**; અવસ્તામા આવતુ **ઉશ્યત-એરેત** નામનો એ બીગડેલો આકાર છે

૩ એ "ઉમરે પુગવાનો વખત" તે વાર ધારતા હતા ૫ દર વર્ષની ઉમરે એક માણસ પુર ખીલેલો આદમી તરીકે ગણાતો

૪ **લેવતા ગબરાઆન બરા વિફ્રૂયીદ** ૫ **બરા યેગવીમૂનેદ.**

૬ **ફ્રતૂમ ફ્રાજ બરહીનીદ.**

૭ ઓલેઓલ તરજુમો, "ચાર આગલમાની એક આગલ"

૮ **તાપેદ.** ૯. **મિન અએદુન.** ૧૦. **બરીન.**

૧૧. **પવન વશમમૂનિશ્ન વશમમૂન્ત.**

૧૨. જ્યારે આ નીશાનીઓ ન દેખાય, ત્યારે લોકોએ જાણવું જે એ ફ્રષોગર્દ કરનારના આવવાનો ખરો વખત હજી આવ્યો નથી.

૧૩. **મન્દવમ-ઈ ઈ જવીતર હઈત.**

૧૪. **હૂ-દહગાન**; અવ૦ **હૂ-દાઓ**; સરખાવો અસલ ફાર્સી **હુદેહ.**

સાથે તે ગોફ્તેગો કરે છે; તે બીજે દીવસે[1], જે એક પ્રકાષિત દીવસ છે, ત્યારે આ જાહેર થાય છે કે જાણે, શારીરીક દુન્યાં (અહૂ) સંકટથી રહીત[2] અને કવી તથા કરપનોથી છુટી છે [યાને કે, યઝદાનને લગતી બાબદોમાં બેહરી યા આંધલી નથી], અને સંકટ વગરની[3] (છે) [એટલે જે, યઝદાનને લગતી ચીજોથી તેને પોતાને છુટી કીધી નથી], અને તે જીંદગીથી ભરપૂર થાય[4] છે [એટલે જે, તે વરષાદવાલી થાઇ છે], અને ભલી દાઇતિ નદી[5] ઉપર આવેલાં ઇરાનવેજમાં જુદે જુદે સ્થળે પાણી[6] ફરીને દેખાવ દીએ છે[7].

(૬૧) નવમી અને દસમી એ બન્ને મોટી સદીઓની આ ખાસીઅતો છે; જે બનાવો બનવાના છે તે વીષેની ભવીષ્ય વાનીઓનું ખરાંપણું, જે બનાવો (દેના) બની ગયા છે તે ઉપરથી નક્કી થાય છે, અને એ બે મોટી (સદીઓ)માં બનવાના બનાવો જે નઝદીક આવી પુગા છે તે ઉપર વર્ણવામાં આવ્યા છે તેઓ વીષેની (ભવીષ્ય વાનીઓની,) શાબેતીઓ (આપણી પોતાની) આંખે નજરે પડે છે[8].

બાબ ૮ મો.

મોજેજા કે જે ઝરથુશ્ત્રના હજારાના ખતમ થવા, અને હુશેદરના આવવા પછીથી, તે હુશેદરના હજારાના ખતમ થવા તુલીક (થયા હતા), તે વીશેનું (બયાન) તે વખતના[9] જ્ઞાનમાંથી (આ બાબમાં આપવામાં આવ્યું છે.)

---

૧. ફ્રદાગ; એટલે જે, તેની ૩૧ મી સાલગરેહના દીવસ ઉપર, "કયામતના દીવસની સહવાર."

૨. અમૂસ્ત. ૩. અ-નસહોનિશ્ન.

૪. પૂર ખયાદાદીગ યેગવીમૂનેદ; દો. વેસ્ત એને પૂર ખયા દાદીગ વાંચે છે, "જીંદગીથી ભરપૂર પેદા થયલો."

૫. ઇરાનવેજની એક નદીનું એ નામ છે, અવસ્તામાં એને વંઘહુ દાઇતિ, એટલે "ભલી પેદા કીધેલી" કહી છે.

૬. મયા. ૭. યેગવીમૂનેદ. ૮. ગઓકાસ; ફારસી ગવાહ, "શાક્ષી."

૯. મિન આગાસીહ ઇ હમ ઝિમાનગ.

(૧) હુશેદરના ચમતકારો શારીરીક આકારમાં (તેના) જનમ વેલાએ, (તેનો) પ્રકાશ અને વચનો અને કાર્યો;[1] દસ દીવસ સુધી આકાશના મધ્યમાં ખોરશેદનું રેહવું;[2] ચાર ભયંકર[3] જાતોના દરૂજોનું નાશ પામવું; ઝાડપાન માટે વાદલ વીનાનાં[4] ત્રણ ઝરાઓનું ઉત્તપન થવું; બદફેલી અને ખામી[5] તરફના શોખનું નબલું થવું[6]; જોડાનના[7] બંદોનું મજબુત થવું; પારકા મુલકોની ભલી મીત્રાચારી ભોગવવી[8]; દીનની ફીલસુફીમા પુષકલ વધારો થવો[9]; અને માઝદયસ્ની દીનની સંપત્તિની મોટાઇની બુલંદી પામવી,[10] (જે દરવંદીને) હોશેદરથી મારવા કાજે કેટલીક જાતના શીક્ષા કરવાના કોરડાઓ[11] (છે.)

૧. વેસ્તઃ "જનમ માટે, તનનો પ્રકાશ, વચનો તથા કાર્ય".

૨. વેસ્ત "ખડો રેહતો".

૩ સરખાવો ફારસી **ઝન્દહ,** "ભયકર", "દૃષ્ટ", વેસ્ત એને **ઝંગ** વાંચે છે, અવસ્તા ઝંગ્ર, "પગ", અસલ નકલમા ૪–ઝંગ છે, "ચોપગુ".

૪ વાંચો. **અન–અવર–ગીરીહ,** અવ૦ **અગ્ર** અને ગઇર્ય; સરખાવો ફારસી **બ અબ્ર** ગિરિફ્ત, "વાદલાવાલુ", એ ઉપરથી આખા શબ્દનો અર્થ "વાદલાં વગરનુ".

૫ **ફ્રેહી–બૂત વ અઇબી–**બૂત, સરખાવો અવ૦ **બુઇતિ,** "મુર્તિ"; અસલ અર્થ "અતીષ્યતાની મુર્તિ અને બદીની મુર્તિ." વેસ્ત. "પુષકલતા અને તંગી".

૬. **નિઝારીહસ્તન,** સરખાવો અવ૦ ઝર, "બુઢ્ઢુ થવુ," ફારસી **નિઝાર,** "દૂબલુ", "દૂકાલીયુ".

૭. **પતમાન,** ફારસી **પએમાન;** એટલે, "શાંતીનો વધારો."

૮. **રામીહસ્તન,** "મોજ લેવી", કદાચ "અન–આર્ય દેશોને ભલી મીત્રાચારીને મોજ".

૯. **મેહ–વક્ષિશ્નીહ,** અસલ અર્થ, "(વીદ્યામાં) પુષકલ વધ".

૧૦. **મઝ્નીહા ઇ ચારાન,** જુવો અવ૦ **મઝેન (મઝ,** "બુલદ") "મોટાઇ", અને ફારસી **ચાર** જે **લા–ચાર**માં આવે છે.

૧૧. **માર–જન,** સરખાવો અવ૦ **અસ્ત્રાંમ–મઝરીમ,** "ગુનેહગારોને શીક્ષા કરવાનું હથીયાર". હોશેદરે પોતાનાં દીનીક હથીયારોથી ગુનાહ અને બદીને દૂનીઆંમાંથી મારી કાઢીઆં

(૨–૩) તેજ હજારાની પાંચમી સદીમાં સાત સાલના મહરકૂષ (નામના) જાદુગરનું[1] જાહેર થવું (હતું), તે જાણવાજોગ[2] સાલમાં આ સઘલાં કેશવરો જે સાત છે તેમાં મહરકૂષના શયાલાનું આવવું અને નઝદીક

૧. અવ૦ **મર્હકૂષ** (જુવો વેસ્તરગાર્દના છુટા મલેલાં અવસ્તાના લખાણોનો સંગ્રહ ૮, ફકરો ૨). પહલવી **મરકૂસ** શબ્દ નીચલા લખાણોમા મળે છે–વ દીદાદનો પહલવી તરજુમો, ફ્રગર્દ ૨, ફકરા ૨૨ વગેરે, મીનો ખેરદ, બાબ ૨૭, ફકરા ૨૪ થી ૩૩, દાદીસ્તાન–ઇ–દીની, બાબ ૩૭, ફકરા ૯૪ થી ૯૬. અને એ ઉપરાત અવાર-નવાર દીનકર્દમા મલે છે મોટી બુનદહિશ્નમા તેને માટેનુ લખાણ આ પ્રમાણે છે —

અમત હઝારગ ઇ અઉષીદર રેઅેષા યેહવૂનેદ, મરકૂસ સીજ–ચીહરીહ મિન તઓખમગ ઇ તુર–ઇ–બ્રાતુગરએષ, ઇ ખુનીહ ઇ ઝરતુહશ્ત્ર યેહવૂન્ત, ઓલ પએદાગીહ યેહમતૂનેદ; પવન યાતૂગ દએન–ઇહ વ પરીગ–કામગીહ સહમગૂન મત્રા, ઇ મરકૂસાન કરીતૂન્દ, વબીદુનેદ; ૩–શ્નત પવન ઝિમિસ્તાન ઝક ઈ સર્દ, વ પવન હમીન ઝક ઈ ગર્મ, લેવતા અમર વર્ફ વ તકર્ગ દહિશ્નીહ અવસાઈનીદાર; આનગુન હમાગ મર્દમાન અચારગ આતાશ અવિસાએન્દ; વ આખર લખવાર આરાયિશ્નીહ ઇ મર્દમ વ ગઓસ્પેન્દ મીન વર–ઇ–યિમ–કર્દ યેહવૂનેદ, દેના કાર રાએ પવન નીહૂફતગીહ કર્દ યેગવિમૂનેદ. અર્થ –“જ્યારે હોશેદરના હજારાનો છેડો આવે છે, ત્યારે ઝરથુસ્ત્રના ખુની તુર બરાદરૂગ–રએષના કુટુબના (નબીરો), મરકીના દેખાવવાળો (નાશકારી) મરકૂસ દેખાવ દેશે, જાદુગરોની દીનથી અને બુતપરસ્તીથી તે સખત વરસાદ વરસાવશે, જેને તેઓ મહરકૂસાનના નામથી ઓલખે છે, ત્રણ સાલ લગી બરફ અને બધાયલા વરસાદના ચાલુ પડવા સાથના થડા શયાલાઓ તથા તપતા ઉનાલાઓથી તે પાયમાલી કરનારો થશે. આ પ્રમાણે તમામ માણસો ગરમીના તપોટાથી લાઇલાજ મરણ પામશે, અને આખરે માણસજાત તથા ગાય ઢોરનું ફરીને સમારવુ **વરે જમ કરદ** થી થશે, આ સબબ સર તેને એક છુપી (જમીનની સપાતી હેઠલની) જગયાએ બાંધવામા આવયો છે.”

પહલવી મરકૂસાનને ખાલદી **મલકોસ,** “પાનખર રૂતુનો વરસાદ” ઉપરથી નામ સાધીત વીશેષણ તરીકે આવેલો ધારવામા આવ્યો છે, અને સેમીતીક લોકોની જગરેલની દંતકથા સાથ ઇરાની લોકોની શીયાલાથી દુનીઆ નાશ પામવાની કથાની સરખામણી કરવાની કોશેશ કરવામા આવી છે. આ વીચાર સામને મોસીઓ હાલેવી તરફથી બે વાંધા ઉઠાડવામા અવ્યા છે: એક આ કે, “મલકોસ” એ મૂલેજ હીબ્રુ શબદ છે, અને એરેમેક નથી, અને બીજો આ જે, “મલકોસ” નામથી જણાયલો વરસાદ ફાયદાકારીક છે અને તે રૂતુની પછવાડે પડે છે, જે ક્રિયામા એ વરસાદ આવતો જાહેર કીધો છે તેમાં કીરતારનો આભાર માનવામા આવ્યો છે ` તેને એ વરસાદ પેદા કીધો એ વરસાદને જગરેલ સાથ સીધો યા આડકતરો .બ નથી વલી સર્વથી મોટો વાંધો તો આ છે કે ઇરાની કથામાં તો **મહરકૂસ** `ક આદમી યા જાદુગરનું નામ છે જે ત્રાસદાયક શયાલાઓમાં કરાં તથા બરફ વર ાવે છે

૨. **બએન શ્નત ઝક ઇ સ્રૂબ (સ્રૂબ** એટલે “જાણીતુ”, અવ૦ **સ્રૂ,** “સાંભલવુ.”)

પોહચવું, ત્રણ શયાલામાં અને તે ચોથામાં, મહરકૂષ જાદૂગરના[1] પેલા શયાલાઓની સખતીથી[2], માણુસ જાત તથા ગાય ઢોરોનું મોટે ભાગે મારીઆ જવું[3]; અને ભલા યઝદોની[4] બરકતથી તે ચોથા શયાલામા મહરકૂષની મરદ[5] ઓલાદનું[6] મરણ પામવું (હતું.) (૪) જમશેદના વરનું[7] ઉંઘડવું[8], તેમાંથી[9] માણુસ જાત તથા ગાય ઢોર (જાનવરો)નું બાહર આવવું, અને (એથી કરીને) માણુસ જાત તથા ગોસપંદોનું ઘણીજ સરસ રીતે[10] તેઓ-માંથી[11] તમામ[12] સજીવન[13] થવું.

૧ અત્રે **યાતૂગ-**ઈની વટી **યાતૂગીહ** વપડાયો છે અસલ નકલ પ્રમાણે વાચીએ તો તરજુમો આ પ્રમાણે થાય: "મહરકૂસની જાદૂગરી (માથી નીપજતા પરીણામ)નું"

૨. **શકફતીહ.** ૩ **અવિસાઇશ્ન.**

૪. **દહુમાન આફ્રીન**નો એ બોલેબોલ તરજુમો છે "**દહુમાન આફ્રીન** વલી એક ફાયદેમદ ભણતરનું નામ છે, જે બીજી રીતે **આફ્રીને અમશાસ્પંદ**ને નામેથી ઓલખાય છે."

૫ એને **ગુશ્ન** બી લખવામા આવે છે. અવ૦ **વર્શિને** ("નર પ્રાણી"), ધાતુ **વરેશ**નો એ ઘણો ખરો પહલવી તરજુમો છે

૬ વાચો **ઝાગાન**, સરખાવો ફારસી, **ઝાગ ઉ ઝીક**, "છોકરાં બચ્ચા" અસલ નકલ પ્રમાણે એને **ઝાઇશ્ન**, "જનમ" બી વાચી શકાય, પહલવી **ઝાદન;** અવ૦ **જન**, "જનમ" આપવો.

૭ અવસ્તા વદીદાદ ફરગર્દ બીજી, ફકરા ૨૫ થી ૪૨ મા એ વરને માટે લબાનથી બ્યાન આપીઉ છે તે વાચો એ લખાનમા અહુરમઝદ યિમ (જમશેદ) ને એક "વર" બનાવવા કાજે નીચે મુજબ હુકમ કરે છે—"**આઅત તેમ વરેમ કેરેનવ, ચરેતુ-દ્રાજો કેમ-ચિત પઇતિ ચથ્રુશનાંમ, હથ તઓખમ ઉપ-બર પસ્વાંમચ, સ્તઓરનાંચ, મશ્યાનાંમચ, સૂનાંમચ, વયાંમચ, આથ્રાંમચ સુખ્રાંમ સઓચેન્તાંમ. આઅત તેમ વરેમ કેરેનવ ચરેતુ-દ્રાજો કેમ-ચિત પઇતિ ચથ્રુષનાંમ, નરાંમ અઇવિ-ક્ષોઇથ્નં; ચરેતુ--દ્રાજો કેમ-ચિત પઇતિ ચથ્રુષનાંમ, ગવાંમ ગાવયનાંમ**. .." અહુરમઝદ જમશેદને એક સાર્વત્રી જગતની મુસીબત જે ભવીષ્યમાં બનવાની છે તેને માટે સાવચેત કરે છે, કે જે મુસીબત માણુસોના પછાત ભાગને આ દુનીઆંમાથી સાફ કરી નાખશે એટલા માટે માણુસો, જાનવરો, ઉરવરો વગેરે જેઓ સખત શયાલાઓથી નાશ પામશે તેઓની જગ્યા રાખવા ભલી પેદાયશના ચુટી કાઢેલા નમુનાઓ રાખવા કાજે આસરા તરીકે એક વર બાંધવાને જમશેદને હુકમ કરવામા આવ્યો હતો

૮. **અખૂમબિશ્ન;** પહલવી **ખૂમબિશ્ન**, "એક બરણીમા **(ખૂમબ)** ભરવુ અથવા સતાડવુ."

૯ એટલે જે, તે વરમાંથી. ૧૦. **અવીરતર.**

૧૧. **મિન ઓલા-શાન ચેહવૂન્તન.** ૧૨. **પૂરી**, **પૂરીગ**ની વટી.

૧૩. **રૂબિશ્નીહ,** "પંથરાવવુ," "ફેલાવવુ," "આગલ વધવુ."

(૫) એ શયાલાઓ પછી ગોસપંદોના દુધ બાબે[1] પુષકલ અને પુરતો વધારો[2], અને (તે) દુધમાંથી માણસને મોટા જથામાં ખોરાકનું પોંહચવું[3], અને ગોસપ દોના તનમાં દરદનું[4] નહી થવું[5], દુનીઆનું ભરપુર થવું અને ફરાખી[6]. અને એક થઇ ગયલી[7] માણસ જાતની કીતી[8], તથા સખાવતનું બુલંદ (**રબા**) વધવું (હતું). (૬) અને માણસ જાતમા તંગીનું ઘટવું (**નિઝારીહ**) (હતું), જે પ્રમાણે દીન જાહેર કરે છે, કેઃ—આ પ્રમાણે, વલી, અએ ઝરથુસ્ત્ર ! તે (માણસ), જે (પોતાની ભેટોને) કબુલ રાખનાર[9] (છે) તેના કરતાં જોકે (**અમત**) વધારે કમનસીબ[10] હોય, તોપણ તે બખશેશના કરનાર જેવો છે કે જે, હાદમંદ દુનીઆમા, પોતાની ભેટોથી (**બરા**) સખાવતમાં આટલો આગલ (છે,) તે (પુરૂષ)ને યાદ કરવામા આવે છે.''[11]

(૭) અને આ પણ, તે (દીન) જાહેર કરે છે, કેઃ—''જ્યારે તે શયાલો ખતમ થશે.[12] જેને માટે કહેવામા આવ્યું છે કે તે ભારે ઝાંકલથી ભરપુર[13] થશે અને નાશકારક[14] (નીવડશે), ત્યારે આમતેમ ભટકતા[15] અને કાળા રંગના વેહશી જાનવરો[16] માઝદયસ્નો તરફ આગલ વધશે. અને તેઓ એમ ખયાલ

૧. **મદમ ઝક ઇ.**

૨. **કબદ વ રબા અવઝુન;** વેસ્ત '' પુષકલ અને મોટો વધારો ''

૩. જુવો અવ૦ **થ્રા,** સં૦ **ત્રા** ''ઉછેરવું,'' ''પોષણ કરવું ''

૪ **ખૂન્જિનગીહ,** સરખાવો ફારસી **ખૂચીદન,** ''વીલાપ કરવો ''

૫ **કમ;** ''થોડું,'' ''ઓછું ''

૬ **ફ્રાખૂઇહ,** જુવો ફારસી **ફરાખ, ''ઓહલું''** ''પુષકલ ''

૭ **હુમબાજીહગ,** સરખાવો ફારસી **હુમ-બાજ.** ''સાથી,'' અસલ અર્થ ''માણસ જાતનો ગોથીઓ.''

૮ **ખનીદીહ,** અવ૦ **ખન** ''પ્રકાશવું '' ૯. **પતીરફ્તારતર.**

૧૦ **દૂશત વખ્ત-તરની** વટી **દૂશ-વખ્તર,** ફારસી **બદ-બખ્ત-તર.**

૧૧. **ઝક પવન મીનિસ્ન કત્રૂનેદ,** અસલ અર્થ, ''તે મન યા વીચારમાં રહે છે.'' અસલ નકલ પ્રમાણે **ઝક પવન માનિસ્ન કત્રૂનેદ,** ''તે મકાનમા રહે છે.''

૧૨ **સચેદ,** અવ૦ **સચ,** ''જવું,'' ''ગુજર પામવું ''

૧૩. **વસ-તકર્ગ,** ''ઘણા ઝાકલવાલું,'' ''ટીપાતા બરફથી ભરપૂર,'' સરખાવો વદીદાદ, ફર્ગર્દ ૨, ફકરા ૨૨ નો પહલવી તરજુમોઃ **મદમ ઓલ અહુ ઈ અસ્તાઓમંદ ઝક ઈ સરીતર ઝિમિસ્તાન ચેહમતૂનેદ, મૂન મિન ઝક સ્તહુમગીહ ઝીઅશ વસ-તકર્ગ મૂતગ ઝિમિસ્તાન.** એનો અસલ અવસ્તા વાકય આ પ્રમાણે છે.—**અવિ અહૂમ અસ્તવન્તેમ અઘેમ ઝેમો જંઘહેન્તુ, યહમત હચ સ્તખ્રો મ્રૂરો ઝયાઓ.**

૧૪. **મરેન્ચીનીદાર,** ''નાશ કરનાર,'' અવ૦ **મ્રૂરો.** ૧૫. **ફ્રાખૂ-રફ્તાર.**

૧૬. **દદાન** વાચવો વધુ દરોબસત દીસે છે, સરખાવો ફારસી **દદ.**

કરશે કે હવે પછીથી માઝદયસ્નો હમને વધુ વાર ધીકકારશે નહી, (પણ) એક કે જે તેઓનું પોતાનું ફરજંદ[1] (છે) તેની માફક, એક બેટા માફક, માઝદયસ્નો આ પ્રમાણે ગોસપંદોને ઉછેરશે[2] કે જેઓ ઘણો (ખોરાક આપનાર) અથવા ઉપયોગી, (તથા) ધીક્કારથી રહીત પયાર સહીત[4] છે.

(૮) "તે પછી, (બેહેસ્તના) સર્વથી બુલંદ ભાગમાંથી, અરદીબેહુસ્ત (અમશાસ્પંદ) માઝદયસ્નોને મોટે સાદે બોલાવશે[5] અને (તેઓને) આ પ્રમાણે કહેશે[5]—'તમો માઝદયસ્નો (અહુરમઝદને પુંજનારા) છો[6]; (તમારામાંનો) કોઇ જેમ ગોસપંદોને અગાઉ જબે કરતો હતો તેમ હવે કરશે નહી. (૯) યઝદોને સારી ભેટો અરપન કરવા તમારે સલાહ આપવી જોઇએ[7], તે પુરૂષને માટે તમારે કીર્તિની સલાહ આપવી જોઇએ, [8] તમો માઝદયસ્નો થઇ[9] ગોસપંદોને જબે કરો છો? (અને) જેઓથી તમને ફાયદો થાય છે[10] તેઓને તમો કાપો છો? (અને) તે[11] તમને આ પ્રમાણે કહેશે [યાને કે, તમારી મદદને લીધે તે તમને આ પ્રમાણે કહેશે]:—"તમો માઝદયસ્નો છો, તમારા (તનની) સુખાકારી માટે મને તમો (માત્ર) તેજ (વખત) અગાઉ ખાશો, કે જયારે[12] મને દેડકાઓ અને લોહીઆર ગીલોરીઓ[13] ખાશે.[14] (૧૦)

૧ ઝાક, જુવો ફાર્મી ઝાક. ૨. મદમ દેબ્રન્દ.

૩ હુ-દાગ, એટલે દુધ વીગેરે જેવી દુનીઆંને ફાયદો આપનારી ચીજોને પુષકલ પેદા કરનાર

૪ અકીનીહ ફ્રેશારમ, "કીનાના સેજ પણ અંશ વીનાનો પ્યાર," સરખાવે અવ૦ કએના અને ફ્રઓશ.

૫-૫ મદમ બરા કરીતૂનેદ વ અએદૂન યેમલેલૂનેદ.

૬ વેસ્ત "તમો અહુરમઝદની પરસ્તેશ માટે છો"

૭. વાંચો વહ-દહિશન પવન યેઝત. અસલ નકલ પ્રમાણે વક્ષિશન પવન યેઝત, "યઝદો માટે વધારો" વેસ્ત વક્ષિશન પવન દાત, "ભેટોમાં વધારો."

૮ સરખાવો અવ૦ અહમાઈ તન્વો વઝદવરે, "તેનાં તનને માટે કિર્તિ યને પ્રકાશ," અવ૦ ધાતુ વઘહ, સૈં૦ વસ, "પ્રકાશવુ"

૯. માઝદયસ્ન હુવા-ઇતની વટી માઝદયસ્ન-ઇત.

૧૦ ઝક, મિન ઓલા-શાન ઓલ લક્મ અધ્યયારીનીદ.

૧૧ એટલે જે, સઘલા ઢોરોની જાત

૧૨. યાને કે, ઝેહરી સર્પો મને ખાવાનુ શરૂ કરે તે અગાઉ

૧૩. ગઝ વ ખૂન-કૂર્બા, "વીછુ તથા લોહીયાર ગીલોરીઓ," સરખાવો. અવ૦ વઝગ, અને કહર્પુ, ફાસી ગઝ અને કર્બ.

૧૪. જુવો અવ૦ ગંઘ, સૈં૦ ઘસ, "ખાવું," પોતાના હજારાની પાંચમી સદી પછી હોશેદર દુનીઆને નવી કરવાને શરૂ કરશે, જ્યારે ઢોરોનુ માણસોથી જબે થવું અટકશે, તથા ઢોરો પોતાને ખુદરતી મોતે મરશે, અને તેઓના મુરદાં માણસો ખાશે નહી, પણ પૃથ્વી ઉપરના ઝેહરી સર્પો તેઓનો ભક્ષ કરશે.

તમો (માઝદયસ્નો તરીકે) ભલી ભેટો આપવાની સલાહ આપો છો, (તનને માટે) સુખાકારીની સલાહ આપો છો અને માઝદયસ્નાનો તો ગોસપંદોને જબે કરે છે, અને તેઓમાંના જેઓથી તમને ફાયદો હાંસલ થાય છે તેઓને પણ તેઓ કાપે છે; તમો માઝદયસ્નો છો, (તમારા તનની) સુખાકારી માટે મને તમો (માત્ર) તેજ (વખત અગાઉ) ખાશો કે જયારે મને દેડકાઓ અને લોહીઆર ગીલોરીઓ ખાશે."

(૧૧) માઝદયસ્નો ખુશીથી[1] ઢોરોને કાપે છે, અને માઝદયસ્નો ખુશીથી ઢોરોને જબે કરાવે છે[2], અને જયારે તેઓ [3] (તેમને) જબે કરે છે ત્યારે તે ઢોરો (પોતાની હાલત ઉપર) સંતોશથી (રહે છે)[4]. અને માઝદયસ્નો વગર આચકીએ ગોસપંદોને ભક્ષ કરે છે, અને જયારે તેઓ તેમને ભક્ષ કરે છે ત્યારે ઢોરો સંતોશથી (રહે છે.) (૧૨) અને ત્યાર પછી જયારે ભલા યઝદો (ઇનસાફ માટે) ઉભા રહે છે[5], ત્યારે, જબે કરનારા અને જેબી કાંઈ તેઓએ જબે કરીલું હોય તે, તથા ખાતકીઓ અને જેબી કાંઇ તેઓએ કાપીયું હોય તે, તથા ભક્ષ કરનારા અને જેબી કાંઇનો[6] તેઓએ ભક્ષ કરીઓ હોય તે સઘલાનો (તેઓથી) સામતા ઇનસાફ[7] કરવામા આવે છે."

(૧૩) અને આ પણ તે જાહેર કરે છે, કે:—"તે સદી જે પાંચમી (છે) તેનો છેડો[8] આવશે, ત્યારે માઝદયસ્નોના ધર્મને માટે, બીજા હજારામાં, જેઓ ધરતી ઉપર તે વેલા જીવતા[9] હશે તેઓમાંના સઘલા, દુષ્ટ[10] તેમજ અશો બન્નેમાથી, ઇરાન દેશના બે ત્રતીઆંશ ભાગ[11] જેટલા અષો થશે, અને એક ત્રતીઆશ ભાગ જેટલા દુષ્ટ રહેશે, અને તે પ્રમાણે તુરાનીઓ પણ જેઓ ઇરાનની આસપાસ (છે), અને ઇરાનની આસપાસના જે લોકો ઇરાનીઓ નથી તેઓ પણ રહેશે[12]; (જેઓ) હાદમંદ દુનીઆમાં

૧ ખૂર્સન્દીહા.

૨ બુરીનેન્દ, અ૧૦ બર "કાપવુ," "નાક પાડવુ," ફાર્સી બુરીદન.

૩. એટલે, મઝદયસ્નીઓ ૪ ખૂર્સન્દ.

૫ એસ્તુન્દ. ૬ મૂન-ચેશ, "કઇપણ ચીજ"

૭ પાર્યીદ, જુવો ફાર્સી પાર્યીદન, "તપાસવુ," અથવા પાય, "પદવી," "પગથીઉ" વેસ્ત "(તેઓથી) તપાસવામા આવે છે" ૮. બરા સચેદ.

૯ વાંચો અહૂઇગ; અહૂઇ જે અસલ નકલમાં છે તે કદાચ અહૂ ઇ અસ્તાઓમન્દની વટી હોય.

૧૦. એને દ્રવન્દાંનીચ વાંચવો વધુ દરોબસ્ત દીસે છે.

૧૧ સરખાવો અવ૦ દ્રુ-થ્રિશ્વ. ૧૨ એટલે જે, તેઓ હાલ છે તેમ તેઓ રહેશે.

(હસ્તી ભોગવશે) તેઓના રેહઠાણોમા અત્રે[1] જે વધારો[2] (છે તે) હાલનીજ પેઠેજ એક સરખો રેહશે.''

(૧૪) અને આ પણ તે[3] જાહેર કરે છે, કે —''તે હજારો કે જે માઝદયસ્નોની દીનને માટે પેહલા છે તેનો છેડો આ છે, ત્યારે (તેની) પહેલી સદીની આખેરીએ[4] શું સરજેલું છે[5] ? (૧૫) તે ઉપરથી અહુરમઝદે કહયું કે—'ખોરશેદ હ કાઈ જશે[6], (૧૬) અને બીજી અને ત્રીજી અને ચોથી, પાંચમી, છઠ્ઠી, સાતમી અને આથમી, નવમી તથા દસમી સદીને છેડે શું સરજેલું છે? (૧૭) તે ઉપરથી અહુરમઝદે જવાબ આપીઓ કે—'ખોરશેદ હ કાઇ જશે '

(૧૮) જે વેલા દસમી સદીના (છેલ્લા) ત્રીસ સાલ[7] બાકી રહે છે,[8] ત્યારે એક કુમારીકા[9] જેનું (નામ) શપીરઅબુ (છે), યાને કે, તે (કે જે) ભલા હુશેદર માહની માતા (છે, ત પાણી તરફ આગલ ચાલે છે. વોહુ-ફ્રયાનનો બેટો વોહુ-રઓચ,[10] જેનો ઇસદવાસતરના કુટુંબ[11] સાથ સબંધ

૧ આ દુનીઆમા ૨ **મસ-અવઝનીગીહ.**

૩ દીન ૪ **આખર**, એટલે જે, ''(પહેલી સદી) પછી''

૫ જુવો **દીના-ઇ-મઇનુગ- ઇ-ખ્રતૂ**, બાબ ૨૭, ફકરો ૧૦— **પવન બરીહ વ ઝિમાનગ વ વચેર ઇ બરીન સાતૂનેદ.** પહલવીમા **બરીન** નો અર્થ ''ખુદા,'' 'નસીબ,'' 'સરજત,'' ''બુલંદ,'' થાય છે

૬. **મદમ નિહૂમ્બેદ**, આ અસલના દસતુર સાહેબોનું વાચન છે, જબાસનાશીને આધારે હાન એને **નિ-ખૂમ્બીત** વાચવામા આવે છે. અવ૦ **ખૂમ્બ**, ''અરણી '' પોલ હોર્ન એને **નિહૂમ્બીદન** અથવા **નૂહૂમ્બીદન** વાચી, **નિહૂફતન**માથી નીકલેલો ધારે છે

૭ અસલ અર્થ ''ત્રીસ શીયાલા ''

૮ **અ-રાન્દગ**, 'રહયુ હશે''ની વટી **અ-રાનગ** આવેલો છે, વેસ્ત ''પસાર નહી થઇ ગયલા'' સરખાવો ફારસી **રોઝ રાન્દન**, ''દીવસ પસાર કરવા.''

૯. એ કુમારીકા અત્રે જણાવેલી અવસ્તામા જણાવેલી **વંઘહુ-ફ્રેધ્રી** છે, જેના નામનો પહલવીમા **શપીર-અબૂ** તરજુમો કીધો છે, ફારસીમા તેણીને **વેહ-પદ** અથવા **વહ-બદ** નામ આપવામા આવ્યુ છે એ અવસતા નામનો અસલ અર્થ ''સારા માબાપની'' થાય છે એમા **ફ્રેધ્રી** શબ્દ **પતર, પિતર**, ''પીતા''ની નારી બનતી છે **શપીર-અબૂ**નો અસલ અર્થ ''એક ભલા પીતાવાલી'' **વંઘહુ-ફ્રેધ્રી** તે **ઉક્ષ્યત-નેંમઘહ** (પહલવી **અઉશીદર-માહ**)ની માતાન નામ છે, જે ભવીષ્યના ત્રણ પેગમબરો જેઓ દુનીઆને નવી કરવા જનમશે તેઓમાનો એક છે (જુવો **ફ્રવરદીન યશ્ત**, § ૧૪૨)

૧૦ **વોહૂ-રોચો ઇ ફ્રહાનીઆન**, જેને **ફ્રવરદીન યશ્ત**, ફકરા ૯૭ મા **ફ્રયાન**ના બેટા **વોહુ-રઓચહ** તરીકે જણાવવામા આવ્યો છે. ફ્રયાનન બે બીજા બેટા પણ હતા, જેઓના નામો **અશો-રઓચ** તથા **વરેસ્મો-રઓચ** છે **યોઇશ્ત (ગોશ્ત ફ્રયાન)** પણ તેજ કુટુંબનો હતો એઓ દીનના પેહલા શીખવનારાઓમાના હોય એમ લાગે છે ૧૧. વાંચો **ઇ બએન દદગ.**

છે, જે (ઇસદવાસતર) ઝરથુસ્ત્રનો બેટો (છે), અને જે (પેગામબર સાહેબની બાયડી) અઉર્વિજથી[1] ઉતરી આવેલો છે તેનેથી તેણીની ઓલાદ ઉતરી આવી છે[2]. (૧૯) ત્યાર પછી તે પાણીમા તેણી બેસે છે અને તે[3] પીએ છે, તેણી (પોતાના) તનમાં[4] પેલું ઉંચ (**મદમ**) બીજ સારી પેઠે ગ્રહણ કરે છે જે હવોવીને[5] માટેના તેના છેલ્લાં બીજ, જે પવીત્ર ઝરથુસ્ત્ર બાહર કાઢી નાખે તેમાનું બીજું છે[6]; અને તે (બીજ તેના)માં[7] તે બેટો પેદા કરે છે જેનું નામ **વક્ષીનીદાર ઇનિયા–યિશ્ન** (અહુરમઝદની "આરાધનાનો ખીલવનાર") છે, [યાને કે, (ખોદા માટે) બેટો[8] (ત્યારે) વધે છે]. (૨૦) જો કે તે ૧૫ વર્ષની ઉમરની છે,

૧. ઝરથુસ્ત્રને તણ બાયડીઓ હતી, જેઓના નામો, **ઉર્વિજ, અનિજ** અને **હવોવિ** હતા. એમાની પેહલી તથા છેલ્લી **પાદશાહ ઝન** હતી, અને બીજી **ચકર ઝન** હતી ઉર્વિજ, જે એક પાદશાહ ઝન હતી તેનેથી ઇસદવાસતર જનમીઓ હતો એ તણ ભવીષ્યના પેગામબરોના ચમતકારીક જનમો વીશે પહલવી **બુન્દહિશ્ના** (મોટી આવૃત્તિ)મા બાબ ૩૨, ફકરા ૮ મા નીચનુ લખાણ મલે છે—**અદીન ૩ બરા** (બેટાઓ) **ઝરતૂહશ્ત્ર, ચીગુન અઉશીદર, અઉશીદર–માહ વ સઓગશાનસ, મિન હવોવી ચેહવૂન્ત; ચીગુન ચેમલેલૂનેદ અઇઘ: "ઝરતૂહશ્ત્ર ૩ યાવર ઓલ નઝદીગીહ હવાવી નીશા હમાઇ વઝલૂન્ત, કોલા યાવર ઝક તઓખમ ઓલ ઝિમીગ વઝલૂન્ત; નઇયોસંગ ચેઝત રૂશ્નીહ વ ઝૂર ઇ ઝક તઓખમ મેકબ્લૂન્ત, વ પવન નિગાસ દારિશ્નીહ ઓલ અનાહીત ચેઝત અવિસ્પાર્દ; અવગામ નફ્શા ઓલ માતર ગુમીજેન્દ; ૯૯૯૯૯ ફ્રવાહર ઇ યશરોબાન પવન પાનગીહ ગુમાર્દ ચેગવીમુન્દ** (જુવો S. B. E., પુસતક ૫ મુ, સફા ૧૪૪), (સરખાવો દીનકર્દ, પુસતક આઠમુ, બાબ ૧૪ મો, ફકરો ૧૩ વીગેરે).

૨ **ફ્રાજ–તઓખમગ**, "આગલ થઈ ગયલું વંશ"

૩ એટલે જે, કાંસવ સરોવરના પાણીને

૪. **મદમ લાલા પરૂ–તનુ મૂન ચેહવૂન્ત**, સરખાવો અવ૦ **પરૂ**, "ભરપૂર" તથા **તનુ; પરૂ–તન**, "હમેલદાર" અથવા **ઝક શૂસ્ર** (જુવો અવ૦ **શુદ્ર**) **મદમ લાલા ફ્રવર્દ**, "(ઝરથુસ્તના) બુલંદ ફરોહરને લગતાં પેલાં ઉંચ બીઓ તેણી પીએ છે." વેસ્ત પ્રમાણે **ઓલા** ઝક **શ્સ્ર મદમ લાલા ફ્રૂન્ત**. "તેણી તે તોખમો બહુજ પ્રકાશાવે છે"

૫. **અશ ઓલ હવાવ બૂન;** અત્ર **હવોવી** એ ઝરથુસ્ત્રની **પાદશાહ–ઝન** (હકદાર બાયડી)નું નામ છે વેસ્ત **અશ ઓલ અવો** બૂન ઝક **ફ્રાજ શેદગૂનાં**, "(તે) અસલ નાંખતો હતો."

૬. અત્રે **ફ્રાજ શેદકૂનેદ**ની વટી **ફ્રાજ શેદકૂનાં** આવ્યો છે.

૭. **બએન ચેહબૂનેદ**. અત્રે આ સઘલાં દીનને લગતાં લખાણો **તથા** આગાહીઓમાં ભવીષ્ય કાલની વટી ઇતિહાસીક વર્તમાન વાપડીઓ છે.

૮. **રાદીહ;** એની સાથે અવસ્તા **રાધ્તિ** શબ્દનો અર્થ સરખાવો.

તોપણ આદમી જાત સાથ તે કન્યાએ તે વખત અગાઉ સોબત કીધી નથી[1]; તેવખત પછી પણ, જયારે તેણીને હમેલ રહે છે[2] ત્યારથી તે તેણી જનમ આપે છે ત્યાર પછી પણ [3](તેણી તેમ કરતી નથી).

(૨૧) "જયારે તે પુરૂષ ત્રીસ વર્ષની ઉમરનો થાય છે, ત્યારે વીસ દીવસ તથા રાતની દરાજી સુધી ગગનનાં[4] મધ્ય ભાગમાં ખોરશેદ સઘલાં કેશવરો (ખંડો) જે સાત છે તે ઉપર પોતાની બલતી રોશની નાખતો સ્તંભ ખડો રહે છે.[5]"

(૨૨) આજ [6] પ્રમાણે વલી જેઓ આ ઉંચી દીન ઉપર ધયાન પુગાડવાએ કરી જાણીતા થયલા છે તેઓનું જાહેર થવું છે[7] [યાને કે, (લોકોએ) જાણવું જોઇએ કે (તેઓ માટે) એક હજારો સરજેલો છે [8]], આજ પ્રમાણે, વલી, તેઓ[9] જેઓને માટે (છે), ત્યારે (લોકોએ) જાણવું જોઇએ કે એ એક જુદી ચીજ છે[10].

(૨૩) "જયારે[11] તે પુરૂષ ત્રીસ વર્ષની ઉમરનો થાય છે, ત્યારે અમશાસ્પંદો સાથે[12] મીજલસમા બેસે છે, જે ભલી પાદશાહીવાલા ખરા ઉદાર[13] છે, બીજો દીવસ[14], જે એક પ્રકાશીત દાહડો છે, તેમાં જાહેર છે કે જાણે[15] તનોમંદ દુનીઆ ગુંચવાડાથી રહીત[16] અને કીક તથા કરપનની[17] (હાજરી) વીનાની છે [યાને કે, યઝદાનને[18] લગતી ચીજો તરફ આંધલા તથા

૧ વાંચો **લેવતા ગબરાઆન બરા વિપયીદ.** સરખાવો અવ૦ ધાતુ **વિપ.**

૨ **આપૂસ્તન;** સરખાવો અવ૦ **આપુથ્ર, અપુથ્રો-જન;** ફારસી **આબસ્તન,** "હમેલદાર" ૩. **પીશ મિન ઝક વદ અમત ઝક લાલા ઝેરખૂનેદ.**

૪. **પવન બાલેસ્ત ઇ ઝક આસીમાન,** બોલેબોલ તરજુમો, "આસમાનના સર્વથી ઉચાં ભાગમા." અવ૦ **બરેઝીશ્ત,** તથા **આસમાન.** ૫ **બરા ચેગવીમૂનેદ.**

૬. દીનમાં આગમજથી જાહેર થયલા ભવીષ્યના ત્રણ પેગામબરોનુ જાહેર થવું અને જનમવુ

૭ અત્રે, ફકરા ૨૨ મા, વેસ્તનો તરજુમો તદન જુદોજ છે

૮. **હઝનગ્રોગ-ઝિમ બરીન.** ૯. ભવીષ્યના પેગામબરો

૧૦. એટલે કે, તેઓનો જન્મ જે એક જુદીજ ચીજ છે, (યાને બીજા શબ્દોમાં) જે એક ચમતકારીક બનાવ છે.

૧૧. અત્રે "આ પણ તે (દીન) કહે છે કે –" લખવામાં આવ્યું નથી

૧૨. **હમ પૂર્સેદ.** ૧૩. **હૂ-દાગાન.** ૧૪ **ફ્રદાગ બએન યોમ.**

૧૫. **પએદાગ બરા અમતની** વટી **બરા પએદાગ અમત.**

૧૬. **અ-મૂસ્ત,** એ કદાચ **અ-મસ્ત** હોય, સરખાવો અવ૦ **મરેદ,** "દાબવું," અથવા ફારસી **મૂસ્ત** "કંગાલ."

૧૭. એટલે જે, હમનબરદો, દુશમનો. ૧૮. **મનદવમ ઇ યઝદાન.**

બેહરા[1] (માણુસો વીનાની છે)], અને સંકટ વીનાની[2] [યાને કે, યઝદાનને લગતી ચીજોથી તેને[3] પોતાને છુટી કીધી નથી], અને જીંદગીથી ભરપુર થાય છે[4] [યાને કે તે ઉપર વરસાદ વરસતો થાય છે][5], અને ઈરાન-વેજ, જ્યાં ભલી દાઈતી નદી (છે), તેમાં કરીને જુદી જુદી જગ્યાએ પાણી (આવે છે).

બાબ ૯ મો.

જે મોજેજાઓ હોશેદરના હજારાના ખતમ થવા અને હોશેદર માહના આવવા પછીથી, તે હોશદર માહના હઝારાના ખતમ થવા તથા સોશીઓસના આવવા તુલીક બનીયા હતા (તેનું બયાન) તે જમાનાના જ્ઞાનમાથી (આ બાબમા આપવામા આવ્યું છે)

(૧) હોશેદર માહના શારીરીક આકારમાં (તેના) જનમ[6] વેળાના ચમતકારો, (તેની) કીર્તિ તથા શબ્દો તથા કાર્યો, વીસ દીવસની દરાજી સુધી આકાશના મધયમા ખોરશેદનું રેહવું;[7] અને ઢોરોમાં સર્વથી મોટા પ્રમાણમા[8] દુધનું[9] આવવું[10], જે પ્રમાણે તે (ફકરો)[11] કહે છે કે એક હજાર આદમીઓ માટે માત્ર એકજ નાની ગાયને[12] દોહવામા આવશે [યાને કે, એક હજાર આસામીઓને (પુરૂં પડે) એટલું દુધ તે આપશે], અને ભુખ અને તરસની તંગી માટે તે કહે છે કે માત્ર એક પીણામા[13] ત્રણ રાત સુધી એક

૧. **લા ફ્રર વ લા** ફર, સરખાવા ફારસી ફ્રર તથા ફર અવ૦ ફ્રુ, **ફ્રવીતા** અને **ફરેન**. ૨ **અ-નસહોનિશ્ન**. ૩ હાદમદ દનીઆ યા તનહોમદ હસ્તી

૪ **વ પૂર બયા દાદ ચેગવીમૂનેદ**; બોલેબોલ તરજુમો, "અને જીંદગીઓ મોટી સખીઆમા પેદા કરવામા આવે છે"

૫ વેસ્તનો તરજુમો આ પ્રમાણે છે "કે તે બોહલુ થયું છે, અને ઇરાનવેજ જયા ભલી દાઇતિ નદી છે તેમા જુદી જુદી જગ્યાએ ફરીને મોટું થયુ છે."

૬ જુવો પુસ્તક ૧૩ મુ, સફો ૫૮, નોટ ૨

૭-૭ જુવો બાબ ૮ મો, ફકરો ૨ જો, ફૂતનોટો ૮ **ઓલ અવરતૂમ અવઝૂન.**

૯ સરખાવો અવ૦ **પએમન, પયઘંહ**; ફારસી **પીમ.**

૧૦ **ચેહુમતૂનીદન.** ૧૧. દીનનો.

૧૨ **અઝે**, સરખાવો અવ૦ **અઝિ** (**વંદીદાદ**, ફરગર્દ ૯, ફકરો ૩૭, **અઝ્રેયાઓ**), ધાતુ **અઝે**, "ચરવું", પહલવી શરેહ મુજબ એનો **અર્થ** "ત્રણ વર્ષની ઉમરની ગાય" થાય છે.

૧૩. વાચો **પયન**, અવસતા **પિ**, "પીવુ," "પોષણ કરવુ"; અથવા **પિશ્ન**, "ખાણું", અવ૦ **પિથ્વ.**

(શખસ) સંતોશ પામે છે[1]; (અને) જેબી કોઇ એક સીના(છાતી)ના[2] કદનો માંસનો કડકો ખાય તો તેને માટે તે ત્રણ દીવસ અને રાત્ર સુધી જોઇએ તે કરતાં પુરતો છે. (૨) બુઢાપાની[3] નબળાઇનું ઓછું થવું, અને જીંદગીની લંબાઇ યા વધારો[4], ઉમરાવી ખવાસ (**અઇરીહ**) અને શાંતીનું વધવું, તથા દુનીઆમાં સખાવત અને ખુશાલીની શ્રેસ્તાઇ.[5] (૩) જે પ્રમાણે દીનનો આ (ફકરો) કહે છે, કે: "તારા છેલ્લા હજારામાં પેહલાં દસ સાલ[6] ગુજરશે[7], ત્યારે અહુરમઝદની ભકિત કરનારા એક બીજાને[8] આ પ્રમાણે પુછવાને લલચાશે; 'ગોસપંદો કે જેઓ સારી રીતે પેદાયશ આપે છે તેઓને લીધે આપણે આગલ હતા[9] તેનાં કરતાં શું (હાલ) આપણુને આપણે વધારે લાંબો વખત સુધી ટેકવી રાખીએ છીએ[10], જેથી આપણુને થોડા ખોરાક અને વધારે ઓછા (**કમ**) લુગડાંની અગત પડે છે? આ ઢોરોને લીધે, આપણે આગલ પ્યાર (ગ્રહણ કીધો) હતો તેનાં કરતાં શું (હાલ) વધારે સંપૂર્ણતાથી[11] મેલવ્યો છે? બુઢાપાને લીધે (વાળ જે) આગલ ઉગી ગયા હતા (તેમાંના) કરતાં વાળ જે (હાલ) ઉગયા છે તેમાં શું આપણે વધુ ઉદાર (છીએ)? શું આપણી બાઇડીઓ તથા છોકરાંઓના વીચાર અને વચનો અને કાર્યો આગલ હતાં તેના કરતાં હાલ વધારે નીરમલ[12] (છે)? (૪) અને શું એવી પણ એક ચીજ હતી કે જે કોઇ સ્વચ્છ કાર્યોને માટે તૈયાર છે તે (પોતાનાં) બાલકની કેળવણીમાં પછાત

---

૧. **સીર ચેહવૂનેદ.** ૨. **સીનગ મસાએ;** ફારસી **સીનહ**, "છાતી".

૩. વાંચો. **કમીગીહ ઝેરમાનીહ**, બોલેબોલ તરજુમો, "બુઢાપાનુ ઓછું થવુ".

૪. **વેશીપ.** ૫. જુવો અવ૦ **વહિશ્ત**, "સર્વથી શ્રેષ્ટ."

૬. અસલ અર્થ "શયાલા". ૭. **બરા સચેદ**, અવ૦ **સચ**, "આગલ વધવુ".

૮. **અવો હમપૂર્સીનેન્દ**, બોલેબોલ તરજુમો, "તેઓને એકમેકને પુછાવવામાં આવશે". ૧૪ **ચીગૂન પીશ ચેહવૂન્ત.**

૯. **દેર–વરેસ્પતતર**ની વટી **દેર–વરેસ્પતર** લખીઓ હોય તેમ વાંચો, સરખાવો અવસ્તા **દરેઘો–વારેથમન; વારેથમન** એટલે "ઢાલ" યા "બચાવનુ સાંધન", ધાતુ **વર**, "બંચાવવુ", એ ઉપરથી એ શબ્દનો અર્થ "લાંબો વખત બંચાવ આપતુ" થાય છે, પહલવી **વરેસ્પત** એટલે "બચાવનો ધણી." એ વાક્યનો બોલેબોલ અર્થ આ જે. "આપણે આગલ હતા તેના કરતાં જીંદગીને લાંબા વખત સુધી બંચાવના શુ વધારે સારા ધણીઓ છીએ". વેસ્તનું વાંચણ: **સર–વસિચતર**, "વધારે વાળવાળા માથાંના".

૧૦. **બુન્દગતર**, "વધારે સપૂર્ણ રીતે".

૧૧. **ફરહીહાતર**ની વટી, અસલ અર્થ, "વીચાર શક્તિ તથા મોટાઇથી ભરપૂર".

૧૨. **અવીઝ–કાર** (**અવીઝગ–કાર**ની વટી) **આરાઇહેદ.**

પડી ગયો છે[1], અને (તે માટે તેની) શીક્ષા ઠેઠવવામાં આવી છે? શું (હાલ) કોઇ (શખસ) એક કરપનને દ્રુજની[2] પેઠે ગણે છે; (તે કે જે) અષોઇ વગર, અષોઇના કાંઇ પણ પ્યાર વગર (છે), તેને તેની સર્વથી બુરી મનશકિતને લીધે શું કોઇ મારી નાખે છે? (૫) જેમ સાચા સખુન બોલનારા[3] અસલી અહુરમઝદ પરસ્તો તરફથી સાંભલવામાં આવ્યું હતું[4] તેમ, શું અત્રે આ જગતમાં નઝદીકમાંથી (નઝદ) મરકી દફે[5] થશે? (૬) અને હવે જ્યારે આપણામાંનો મોટો ભાગ[6] પણ આ શીક્ષણના[7] આટલા બધા ટેકો આપનારા[8] છીએ, ત્યારે શું આપણે અષોઇને[9] સર્વથી વધુ દ્રઢતાથી[10] તથા સર્વથી વધુ ઉતકથાથી[11] પવિત્ર રાખીએ છીએ [યાને કે, શું આપણે ધાર્મીક અને ખુબીવંત કાર્યો કરીએ છીએ] ?

(૭) તે[12] આ પણ જાહેર કરે છે કે જેઓને તેઓ માંચડા[13] ઉપર ફાંસી ચઢાવી મારી નાખશે તેઓ સીવાય[14], તથા જેઓ બુઢાપાને લીધે મરી જશે તેઓ[15] સીવાય કોઇ પણ (મા) તે છેલ્લા હજારામાં (આ દુનીઆંમાંથી) ગુજર પામશે નહી (લા). (૮) જ્યારે તેનાં હજારાના ત્રેપણ વર્ષ બાકી રહે છે, ત્યારે દુધ અને તરકારીમાં મીઠાશ અને ચરબી એટલાં સંપૂર્ણ[16] છે કે માણસોને માંશની[17] કાંઇ પણ જરૂર ન પડવાને લીધે, માંશ ખાવાનું છોડી[18] દેશે, અને દુધ અને તરકારી તેઓનો ખોરાક થશે. (૯) જ્યારે ત્રણ

---

૧. સરખાવો અવસ્તા ઉરૂઝ્દ, "ગંદીલાઇ".

૨. દ્રૂજ–આઇનીનગ; અથવા દ્રૂજના વર્ગનો.

૩. રાસ્ત ફ્રાજ ગૂફ્તારાન. ૪. પવન વસ્તમૂનિશ્ન વસ્તમૂન્ત.

૫. અ–સીજગીહ ચેહમતૂનેદ, બોલેબોલ તરજુમો, "મરકી વીનાની હાલત આવી પોંહચે છે".

૬. મરક, "સખીઆમાં", અવ૦ મેરે, "ગણવું", ફારસી મર.

૭. દાદિસ્તાન.

૮. મસ–દાશ્તાર, "જેઓએ દીન ટેકવી રાખવાને સર્વથી વધુ મેહનત કીધી હોય તેઓ". ૯. યશરાએઇહ યશરાયીનમ.

૧૦. વાંચો: અરૂશગ–આઓમંદીહાતર; જુવો હુઝવરેશ શબ્દ અરૂજ અથવા અરૂશ, "દ્રઢ," "મક્કમ." વેસ્ત એને ખરૂશગ–આઓમંદીહાતર વાંચી "વધારે ગડબડયાં" અર્થ કરે છે

૧૧. ત્વક્ષાકીહાતર, સરખાઓ અવ. થ્વક્ષ, "મેહનત કરવી." ૧૨. દીન.

૧૩. દાર–સ્નેશ, સરખાવો અવ૦ દાઉરૂ તથા સ્નઇથિશ. એનો અર્થ "ભોકવાના હથીઆરથી" અથવા "ભાલાઓથી (અવ૦ દાઉરૂ, 'ભાલો') ભોકીને."

૧૪. ઝકાએ મિન ઝક. ૧૫. મૂન મિન ઝેરમાનીહ બરા વદીરેન્દ.

૧૬. સ્પૂરીગીહેદ. ૧૭. બસયા "ગોશ્ત," "માંસનો ખોરાક."

૧૮. શેદગૂનાંન્દ.

વર્ષ બાકી રહે છે, ત્યારે દુધનો ખોરાક પણ તેઓ તજી દેશે, અને તેઓનો ખોરાક અને પીણું પાણી અને તરકારી થશે.

(૧૦) અને તેના તે હજારાના અરસામાં ઝોહાકનું[1] બંદીખાનામાંથી છુટવું[1], ઝોહાકને ઠાર મારવાને માટે કેરસાસ્પનું ઉઠવું,[2] (જગતને) નવી કરવાના કાર્યમા[3] સોશીઓસને મદદ કરવા સારૂં કએખુસરો તથા તેના સાથીઓનું આવવું, અને ગાથામા[4] જાહેર કીધેલા ખવાસ અને કાયદાથી માણુસ જાતનું મોટે ભાગે સુધરવું[5]; અને બીજા કેટલાક ચમતકારો અને અજાયબીઓ કે જેનું તેના તે હજારામાં પ્રગટ થવું જાહેર કરવામાં આવ્યું છે[6] (તે સઘલું થશે).

(૧૧) અને આ પણ તે જાહેર કરે છે, કે: "જયારે તે હજારો, કે જે માઝદયસ્ની દીનને માટે[7] બીજો છે, તેનો છેડો આવે છે[8], ત્યારે તેની પેહલી સદીને છેડે શું સરજેલું છે? (૧૨) તે ઉપરથી અહુરમઝદે આ પ્રમાણે કહયું કે: 'ખોરશેદ ઢંકઇ જશે.' (૧૩) અને બીજી અને ત્રીજી અને ચોથી અને પાંચમી, છઠઠી અને સાતમી અને આથમી, નવમી તથા દસમી સદીને છેડે શું સરજેલું છે? (૧૪) તે ઉપરથી અહુરમઝદે કહયું કે: 'ખોરશેદ ઢંકઇ જશે.'

(૧૫) અને જયારે તેની દસમી સદીના ત્રીસ સાલ બાકી રહે છે[9] ત્યારે તે કુમારીકા જેનું (નામ) ગૂબાક-અબુ[10] છે, જે (દીનનો) ગવાહી આપનાર[11] સોશીઓસ છે તેની માતા છે, એટલે જે (તે) રસ્તાનો દેખાડનાર

૧.-૧ **રાનગ બંદી ઇ દહાગ**, સરખાવો ફાર્સી **રાન**, "હાંકતુ," "બાહેર કાઢતુ." જુવો **ઝંદ ઇ વહૂમન યશત**, બાબ ૩ જો, ફકરા ૫૫ થી ૬૧; **બૂન્દહિશ્ન**, બાબ ૨૯ મો, ફકરા ૭ થી ૯, **દાદિસ્તાન ઈ દીનીગ**, પુર્સેશ ૩૬ મી, ફકરો ૯૭ મો, એ ફકરાઓમા ઝોહાક, કેરસાસ્પ વીગેરેને લગતુ લંબાનથી બયાન આપયુ છે.

૨. સરખાવો અસલ ફાર્સી **ઉદપતતા;** અવ૦ ઉઝ તથા **પત.**

૩. **પવન ક્રષ-કેરદીહ કેરદારીહ;** અવ૦ **ક્રષેર્-કેરેતિ,** "સજીવન કરવું."

૪. **ગાસાનીગ,** "ગાથામાં આવેલુ યા ગાથાને લગતું."

૫. **નીવારિશન,** "શણુગારવું"; અવ૦ **નિ-વર,** "સોભાયમાન કરવું."

૬. **પએદાગ.** ૭. **પવન દએન મઝદયસ્નાન.**

૮. **બરા સચેદ,** "સપુંર્ણ રીતે પસાર થઇ જાય છે."

૯. **અ-રાનગ,** "નહી પસાર થયલું," "રહી ગયલું."

૧૦. અવ૦ **અરેદત-ફેધ્રિ,** "ગવાહી આપનાર પીતાવાલી"નો આ પહલવી તરજુમો છે. જુવો વેસ્તનો તરજુમો, સફો ૧૧૫, નોટ ૧. ૧૧. **ગૂબાર.**

છે [1] જેથી તે એબના બખશનારનું સામે થવું [2] તદ્દન દૂર થાય છે [3], તે પાણી તરફ આગલ ચાલે છે; તેની ઓલાદ [4] ફ્રયાનોથી ઉતરી આવેલા વોહૂરઓચથી (છે), જે ઝરથુસ્ત્રનો (બેટો ઇસદવાસ્ત્ર) જે (પેગામબર સાહેબની બાયડી) અઉર્વીજથી પેદા થયલો છે તેની સાથ સંબંધ રાખે છે. (૧૬) તે કુમારીકા, જેનું નામ જબરદસ્ત[5] છે, તે એટલી તો જબરદસત છે કે એક પ્રસવથી[6] તેણી તેને જનમ આપે છે કે જે સઘલી ચીજોને જેરદસત કરે છે, (જેવી કે) માણુસ જાત તેમજ[7] દેવે તરફની ઇજા." (૧૭) ત્યાર પછી જયારે તે કુમારીકા પંદર વર્ષની (ઉમરની) થાય છે ત્યારે તે પાણીમાં તેણી બેસે છે, અને તે[8] તેણીને તે આપે છે [9] કે જેનું નામ[10] ફતેહમંદ ફાયદો કરનાર (છે), વલી (તેનું) નામ શરીર બનાવનાર પણ (છે)[10]; એવો ફાયદો કરનાર કે જે તમામ તનહોમંદ જીવોનું ભલું કરે છે, અને એવો શરીર બનાવનાર કે જે તનહોમંદ આદમીઓને માટે, શરીર ધરાવતા અને જીવવાલાઓને, એકસરખી

---

૧. **નિમૂદાર**, "એક કામ કેમ કરવુ તે "દેખાડનાર." યા "બતાવનાર"

૨. **અઇબ–દત પઇત્યારગ.**

૩. **બરા બૂર્દન**, "તદ્દન યા સંપૂર્ણ રીતે લઇ જવુ".

૪. **અફ્રશ ફ્રાજ તઓખમગ**, બોલેબોલ તરજુમો, "તેણીની આગલી વંશાવલી." જુઓ બાબ ૮ મો, ફકરા ૧૮–૧૯, ફૂટનોટો.

૫. **હુવિંસ્પ તરવીનીદાર**, સરખાવો અવ૦ **વીસ્પ તઉર્વંઇરિ**, "તમામ નાશ કરનાર," જુવો અવસતા **ફ્રવરદીન યસ્ત**, ફકરો ૧૪૨—**કન્યાઓ અરેદત ફ્રેઘ્રયો અષઓન્યાઓ ફ્રવષીમ યઝમઇદે, યા વીસ્પ તઉર્વંઇરિચ નામ; અવથ વીસ્પ તઉર્વંઇરિ યથ હા તેમ ઝીઝનાત, યો વીસ્પ તઉર્વંયાત દએવા–અતચ ત્બએશાઓ મષયાઅતચ, પઇતિશ્તાતેએ જએ–કષંતહે ત્બએશંઘહો.** દીનકર્દમાં જે પહલવી લખાન આ ફકરામાં મલે છે તેમાં અવસતાના છેલ્લા ત્રણ શબ્દોનો અર્થ કીધો નથી.

૬ **પવન ઝેરખૂનિશન**, અસલ અર્થ, "જનમ આપવાએ કરીને."

૭. **ઝક–ઇચિ..... વ ઝક–ઇચ** ૮ પાણી.

૯. **ઝક બએન દહેદ**, "તે (કન્યા)માં દાખલ કરે છે"

૧૦–૧૦. સરખાવો અવસતા **ફ્રવરદીન યશ્ત**, ફકરો ૧૨૯: **યો અંઘહુત સઓશ્યાંસ વેરેથ્રજ નામ, અસ્તવત–એરેતસચ નામ. અવથ સઓશ્યાંસ યથ વીસ્પેમ અહૂમ અસ્તવન્તેમ સાવયાત; અવથ અસ્તવત–એરેતો યથ અસ્તવાઓ હા ઉશ્તનવાઓ અસ્તવત–ઇથ્યેજંઘહેમ પઇતિશ્તાત......**વલી જુઓ **વંદીદાદ**, ફરગર્દ ૧૯, ફકરો ૫ મો. **તનૂ–ફ્રેરદાર**, એ અવસતા **અસ્તવત–એરેતો** ને માટે છે.

રીતે[1] મોટી[2] ફરાખી[3] ઇચ્છે છે[4]. (૧૮) તે વખત અગાઉ[5] અથવા તો ગર્ભ રહયા પછી, અથવા તો તેણી જનમ આપે છે તે અગાઉ, તેણીએ માણુસો સાથે સંબંધ રાખીઓ હતો નહી.[6]

(૧૯) જયારે તે પુરૂષ (સોશીઓશ) ૩૦ વર્ષની (ઉમરનો) થાય છે, ત્યારે ખોરશેદ આસમાનની સર્વથી ઉંચી ટોંચ ઉપર ત્રીસ દીવસ અને રાત સુધી સ્તંભ થઇ ઉભો રહે છે, અને તે જગયા જે તેને માટે સરજેલી છે ત્યાં તે પાછો આવે છે.[7]

— —

બાબ ૧૦ મો.

હોશેદર માહના હજારાના છેડા અને તે ફાયદેમંદ ફતેહ મેલવનારના[8] આવવા પછીથી, તે સોશીઓસનાં[9] ૫૭ સાલ સુધી, અને દુનીઆમાં ફ્રષો-ગર્દની[10] બખશેશ (થઇ ત્યાં) સુધી, જે મોજેજાઓ થયા હતા (તેઓનું બયાંન આ બાબમાં આવેલું છે.)

(૧) સોશીઓસના મોજેજાઓ તેનાં તન, પ્રકાશ અને કીર્ત્તિ બાબે તે[11] આ પ્રમાણે કહે છેઃ—"જયારે હોશેદર માહના જમાના (સાલો)ની ગર-દેશોમાંથી છેલ્લી ગરદેશનું[12] બનવું (મોજુદ થાય છે), તે વેળાએ તે શખસ સોશીઓસ જનમશે[13], જેનો ખોરાક મીનોઇ થશે, જેનું તન ખોરશેદના

---

૧. ચીગૂન હુમ. ૨ મદમ.

૩. અ-સિજીહ, અસલ અર્થ, "ખલલ વીનાનું," "ઇજા વીનાનું," એટલે સેહલાઇ યા સુખ

૪. ઉપર જે અવસતાનો ફકરો ટાંકીઓ છે તે પ્રમાણે એ તમામ શારીરીક પ્રાણીઓના નાશની સામે થશે, અને તેઓની બાકી તેમજ મીનોઇ સંપત્તિ આગલ વધારશે. ૫. તેણી કાંસવ નદીના પાણીમાં બેઠી તે અગાઉ.

૬. જુઓ બાબ ૮ મો, ફકરો ૨૦, ફૂતનોટો.

૭ અસલ અર્થ, "જે સરજતથી નકકી થયું હોય તે."

૮. સૂતાઓમંદ પીરૂજગર.

૯. દુનીઆની કેઆમત તથા ફ્રષોગર્દ કરનારા ત્રણ પેગામબરોનો છેલ્લો.

૧૦ અવ૦ ફ્રષો–કેરેઇતિ જેને વીશે ફ્રવરદીન યસ્ત, ફકરા ૫૮ અને યશ્ન હા ૬૨, ફકરા ૩ માં ઇસારો છે. ૧૧. દીન. ૧૨. વર્દિશ્નીહ.

૧૩. એટલે કે, બાબ ૯, ફકરા ૧૫ થી ૧૯ માં સુચવેલી તારીખ કરતાં ૨૮ સાલ પછી.

જેવું (થશે) [યાને કે, તેનું શરીર જેટલો ખોરશેદ પ્રકાશીત છે તેટલું પ્રકાશીત થશે]; આ પણ, કે "તે સઘલી બાજુએથી છ આંખોથી[1] જુવે છે, (અને) દુજથી (ઉત્પન થયલાં) સંકટોનો ચારો તે આબાદ પામી જાય છે."

(૨) અને આ પણ, કે[2] "તે કયાની ખોરેહ ધરાવશે[3], જે ફતેહમંદ (છે), અને જે બાહદુર ફરેદુન[4] જ્યારે તેને ઝોહાકને[5] મારીઓ ત્યારે ધરાવતો હતો;" અને ફ્રંગ્રસ્યાન તુર[6] (અફ્રાસીઆબ)ને જ્યારે તેને મારીઓ ત્યારે કએ ખોસરો[7] તે ધરાવતો હતો; અને દવે ઝઆનાગાગને[8] ફ્રંગ્રસ્યાને મારીઓ ત્યારે તે (ફ્રંગ્રસ્યાન) તે (ખોરેહ) ધરાવતો હતો; (અને) અશોઈ કે જેની મદદથી અશોઇની દુનીઆમાંથી દુજને કએ વીશ્તાસ્પ[9] હાંકી કાઢશે તે (અશોઇ)ને તે સંપૂર્ણ રીતે વલગી રહેશે[10] ત્યારે તે (કએ વીશ્તાસ્પ) તે ધરાવશે.[11]

(૩) અને આ પણ, કે "તેના ૫૭ સાલમાં બે પગવાલી જાત[12] તથા બીજાઓની આહરેમંદીનો[12] નાશ થશે, અને માંદગી તથા બુઢાપો, મોહત તથા દુખ[13], અને જુલમાત, નાસ્તીકપણું તથા બુરાઇના બીજાં સઘળાં સંકટોનો નાશ[14] (થશે); તાજી તરકારી[15], (અને) તમામ જગતમાં ખુશાલીનો ચાલુ વધારો થશે; સત્તર વર્ષ સુધી તરકારીનો ખોરાક, ત્રીસ વર્ષ સુધી પ્રવાહીનો ખોરાક તથા દસ વર્ષ સુધી મીનોઇ ખોરાક ખાધામાં આવશે."

---

૧. એટલે કે, સાધારણ માણસજાત કરી શકે તેનાં કરતા ત્રણ ગણુ વધારે પૂરતી રીતે તે જોઇ શકે છે.

૨. આ, પણ, દીન જાહેર કરે છે.

૩ **લેવતા ચેહુવૂનેદ**, બોલેબોલ અર્થ, "સાથે થશે."

૪. જુવો દીબાચો, ફકરો ૨૫. ૫ જુવો દીબાચો, ફકરો ૨૬.

૬. જુવો દીબાચો, ફકરા ૩૧ અને ૩૯. ૭. જુવો દીબાચો, ફકરો ૩૯.

૮. મોટી **બુન્દહિશ્ન**, બાબ ૪૧ ના દાર્મસ્તેતેના તરજુમા પ્રમાણે "તે એક અરબ સરદારનું નામ છે કે જેને અસલના વખતમાં ઈરાન ઉપર ચઢાઇ કીધી, અને જ્યાં સુધી ઇરાનીઓએ તેનો નાશ કરવા અફ્રાસીઆબને બોલાવ્યો નહી ત્યાં સુધી તેને ઘણાઓને દુષ્ટ નજરથી મારી નાખીઆ." (જુવો વેસ્ત, સફા ૧૧૫–૧૧૭).

૯. જુવો દીબાચો, ફકરો ૪૧. ૧૦. **હુખ્તેત.**

૧૧. જુવો **ઝમયાદ યશ્ત** ફકરા ૯૨–૯૩.

૧૨–૧૨. **દોઝંગાન તઓખ્મગ દૃજીહ.**

૧૩. **અન–આવિશ્ન**, અસલ અર્થ, "પ્રકાશ વીનાનું," અથવા "અશક્ત થયલું." સરખાવો ફાર્સી **આબ**, "ઝલકાટ," હીરાનું "પાણી."

૧૪. અવ૦ **ત્બિશ**, "દુખ દેવું." ૧૫. **હમીશગ અર્ઉર્વર ઝરીન વાક્ષિશ્ન.**

(૪) અને જેઓ વીખ્યાત, કીર્તિવંત તથા શકિતવાલા હતા તે સઘલાઓની મોટાઇ, કીર્તિ તથા શકિત તેમાં ભેગી મલશે કે જે તેઓ કરતાં[૧] ઉંચે દરજજેનો થશે, અને તેઓમાં કે જેઓ તેના (થશે); જયારે ઘણાં ઇનસાફી[૨] અને કુશળ (પુરૂશો)ને આગલ મદદ કરવામાં આવશે[૩] અને (તેઓને) ઝલકતા તથા શકિતમંદ (બનાવવામાં આવશે); અને તેઓની શકિત તથા કીર્તિથી તમામ દુર્જો અને (તેઓનાં) પેહલવાનોને[૪] હરાવવામાં આવશે.[૫] (૫) દાદારની મરજી પ્રમાણે, તેના[૬] (સોશીઓસના) ફરમાન મુજબ અને તેના હમશરીકોની મદદથી[૭] સઘલી આદમ જાત એકયતાના એખલા પાયા ઉપર[૮] ઉભી રહશે.

(૬) (તે) ૫૭ સાલને છેડે, નાપાક અહરેમનનો નાશ થશે, અને ભવીષ્યની તનહોમંદ હસ્તીનો ફ્રષોગર્દ થશે.[૯] (૭) તમામ ભલી પેદાયશો અશોઇ અને પૂરતાં સુખથી[૧૦] ભરપુર થશે.[૧૧] (૮) જે પ્રમાણે દીન જાહેર કરે છે, કે, જયારે તે હજારો પુરો થશે કે જે અહુરમઝદ પરસ્તોના દીનનો ત્રીજો છે, ત્યારે તે અહુરમઝદ પરસ્ત, જેનું નામ ફ્તેહમંદ છે, તે શ્રેષ્ટ ખસલત,[૧૨] સદગુણી હાલત[૧૩] (તથા) ભલી

---

૧ ઇ **મદમ આન.** ૨. સરખાવો કઇ, "ન્યાયી," "નીરદોષ," "ઉમદા."

૩. **દૂ–સોચીહસ્ત,** અવ૦ **સચ,** "આગલ વધવુ."

૪ **ગુર્દ–અશ,** સરખાવો ફારસી ગુર્દ, "પેહલવાન."

૫. **વાનીહેદ,** અવ૦ **વન,** "જીતવું"

૬ **ઓલાની** વટી અત્રે **ઓલ** વપડાયલો છે ૭ **અવઝારીહ.**

૮. **મદમ અએવગ હમીહ** યેગવીમૂન્દ. **અએવગ હમીહ,** "એકયતા."

૯. **ફ્રષકેરેત તનુ–ઇ–પસીન યેહવૂનેદ.** ૧૦. અવ૦ **પોઉરૂષએત.**

૧૧. **નિવારી–હેન્દ,** "સણગારથી યા આભૂષણથી ભરેલું થશે."

૧૨. **પવન વંદ હુએમની** વટી **પ વન્દ હુએમ** વાંચીઓ છે; બોલેબોલ તરજુમો, "ફ્તેહમંદ ખસલતવાલું."

૧૩. વાંચો: **નોગ વરિચ,** સરખાવો ફારસી **બર,** "દેખાવ."

ચાલચલનવાલા[1] એક હજાર હમશરીકો તથા કુમારીકા[2] સહીત કાંસુ (નદી)[3] માંથી આગલ ચાલશે; જે બુરા માણસો તેઓ ઉપર જાસ્તી ગુજારે છે અને તેઓને પાયમાલ કરે છે તેઓને તેઓ મારશે.

(૯) "ત્યારે તે અહુરમઝદ પરસ્તો મારશે, અને તેઓનો કોઇ મારનારો નહી (થશે). (૧૦) ત્યારે તે અહુરમઝદ પરસ્તો દુનીઆમાં ફ્રશેગર્દના (થવા) માટે તતપર થશે[4], હમેશ લગી જીવતા (થશે), અને હમેશ વૃદ્ધિ કરનારા (થશે). અને તે સાહેબ[5] માટે હમેશાં આતુર (રહેશે). (૧૧) ત્યારે હું જે અહુરમઝદ છું તે (મારી) મરજી મુજબ દુનીઆમાં, અમર્ગ, હમેશ વૃદ્ધિ કરનાર અને દાદારને માટે આતુર ફ્રશેગર્દ કરીશ.

પુસ્તક ૭ મું પુરૂં.

---

૧. **હૂરાસ**, અસલ અર્થ, "ભલા રસ્તાનો."

૨ વાંચો. **બેગર**, સરખાવો અરબી **બિગર** યા **બાગરહ**, "એક કુમારીકા."

૩. એક દરીઆનુ નામ છે જેને સીસ્તાનમા આવેલા હામૂન દરીઆ સાથ સરખાવવામાં આવ્યો છે જુવો **બુન્દહિશ્ન**, બાબ ૧૩, ફકરો ૧૬, બાબ ૨૦, ફકરો ૩૪, બાબ ૨૧, ફકરા ૬–૭ ૪. **કામગ ચેહવૂન્દ**. ૫. અહુરમઝદ.